
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

HD WIDENER

HW LF14 4

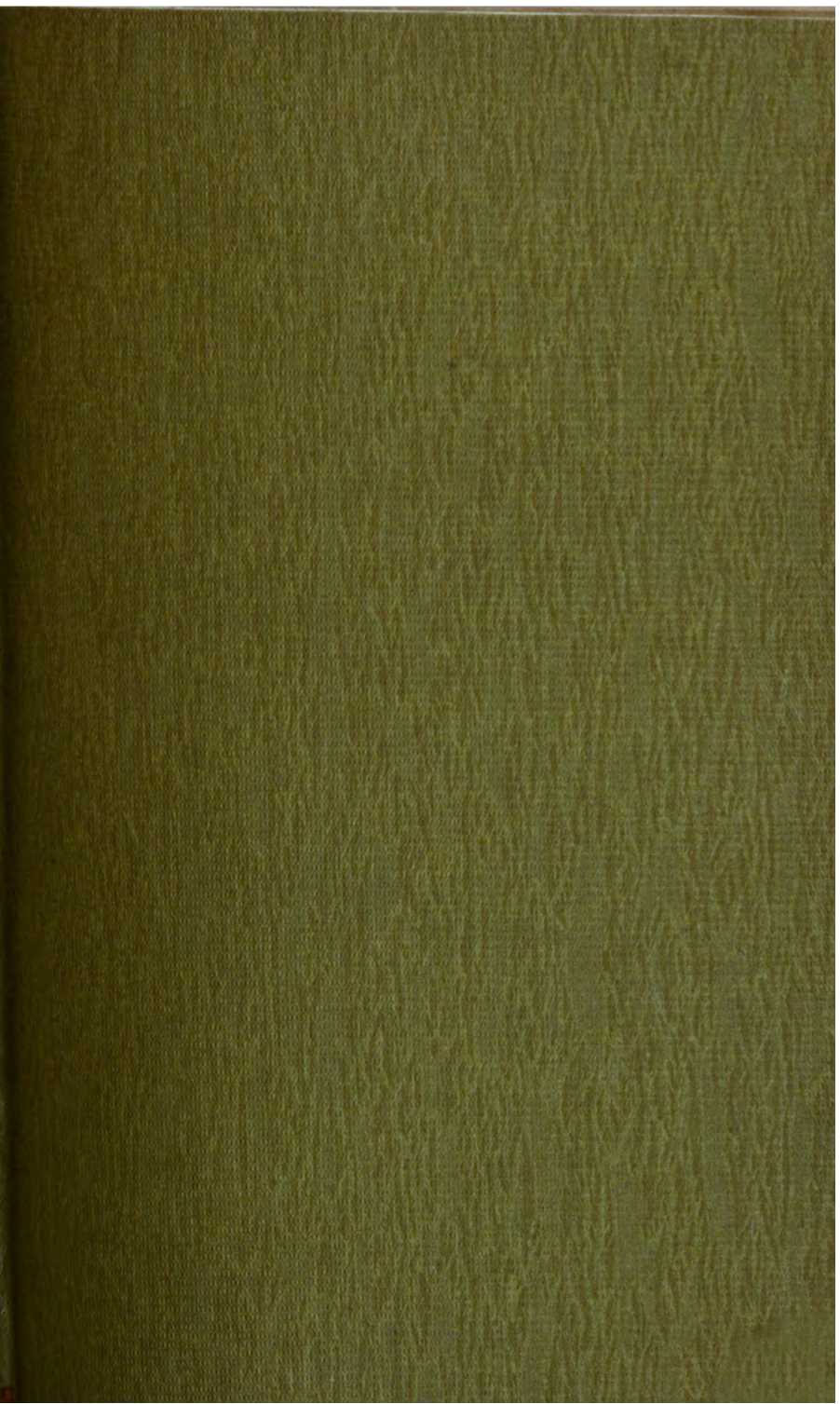
Room
6108
G.40

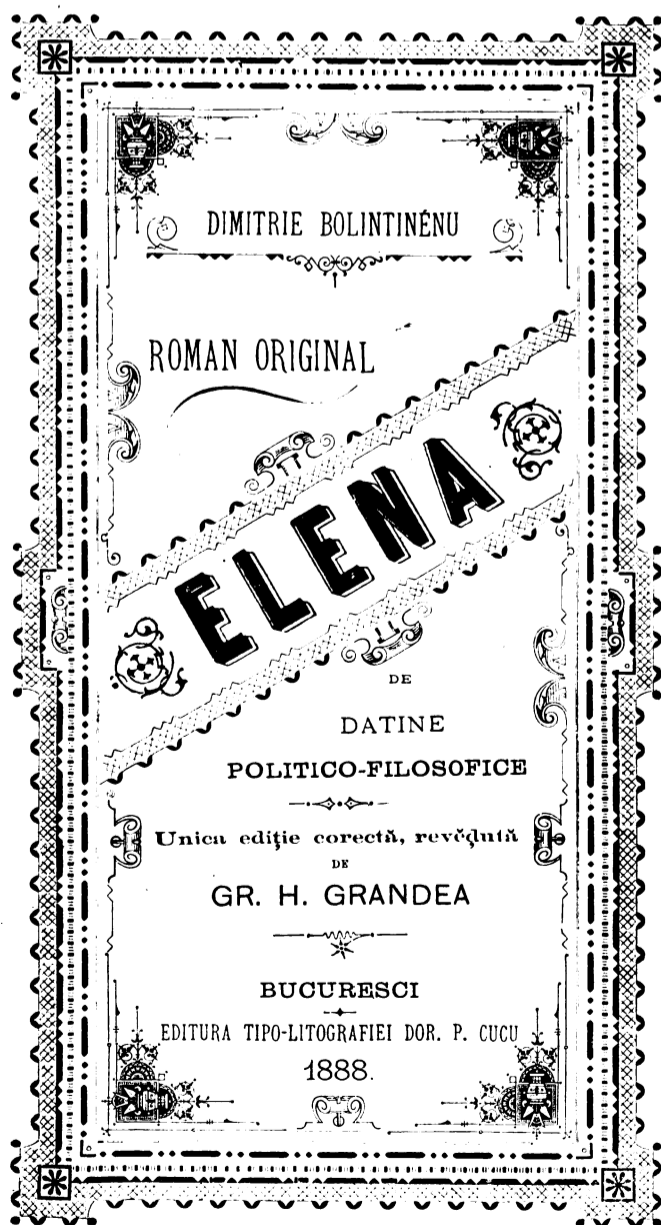
HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

DIMITRIE BOLINTINĒNU

ROMAN ORIGINAL

ELENA

DE

DATINE

POLITICO-FILOSOFICE

Unica ediție corectă, revădită

DE

GR. H. GRANDEA

BUCURESCI

EDITURA TIPO-LITOGRAFIEI DOR. P. CUCU

1888.

1111

DIMITRIE BOLINTINÉNU.

LELENA

ROMAN ORIGINAL

DE DATINE POLITIC FILOSOFIC

Unica ediție corectă, revăzută de

GR. H. GRANDEA

BUCURESCI

EDITURA TIPO-LITOGRAFIEI DOR. P. CUCU

1887

Rom 6138.6.40

✓

D-LUI DOR. P. CUCU, TIPOGRAF-EDITOR

Domnul meu,

Primind ruga mea d'a reedita romanțul *Elena* al regretatului și suavului nostru scriitor Bolintineanu, mă ajutați a 'mă împlini o datorie de conștiință.

În primăvara anului 1862 autorul cedă Tipografiei Naționale manuscrisul, cu îndatorire ca eu să fac corectura. Tipograful se apucă să 'l tipărească tocmai în lunele de vară, când nu numai eu, dar și autorul, lipsiam din capitală. De aceea a eșit plin de greșeli.

Bolintineanu nu cam avea obiceiul să 'și peptene manuscrisele. În privința părților, cari 'i scăpaū în fuga condeiului fără a se nemeri cu cadrul, se mulțumia a le însemna

II

c'o linie în margine, lăsând ca mai târziu să le ștergă de tot sau să le copieze pentru a le întrebuința deosebit.

Jețarul, neînțelegând acest semn, a cules tot textul, așa că, pe lângă furnicarul erorilor de scriere, ordine și tipografie, mai vedem și o mulțime de părți, cari ar putea să fie la locul lor într'un studiu asupra situației politice, sociale și morale a poporului nostru, la începutul Domniei trecute, iar nici cum într'un romanț.

Redând acum textului o peptenare în sensul cum o înțelegea autorul, cred a 'mă împlini o datorie către acela care, fără a fi cel mai corect scriitor român, este însă cel mai mare prin inimă și imaginație.

Cu această ocașie, Domnul meu, vă rog a primi asigurarea de stima și recunoștința ce vă conserv pentru serviciul ce faceți literaturii și memoriei lui Bolintineanu.

Gr. H. Granda.

1887, octomvrie 7.

ELENA

I

MAIŪ INTĒIŪ LA ȚÉRĂ

La ziua de Maiŭ întĕiŭ a anului 1859.

Mai multe familii de boeri desbrăcați, la 24 ianuarie, de privilegele regulamentare, fugind de capitala revoluționară, se adunase la o moșie lângă Ploești unde, fără cea mai mică temere, putĕu să critice lucrurile și ómenii noi.

Până a introduce pe cetitori în mijlocul acestui cerc de desprivilegiați, ca să facă cunoscința bărbaților și femeilor din cari era compus, să vorbim despre moșia boeréscă.

Satul ei era situat pe o înălțime de unde ochiul vedea o întindere de două ore, fără să întâmpine de cât o luncă lată, acoperită de covore cu diferite culori. Pe aceste covore se vedea Prahova alergând capricios, făcând abateri, întorceri și vârsând în jurul ei niște gemete sâlbatece.

Casa era situată pe vârful delului. Ea domina grădina de arbori prin înălțimea sa. Să nu vă așteptați a fi vr'un castel ca cele după Rin. Părinții noștri n'au zidit castele pe la moșii, din cauza nestabilității timpurilor, năvălirilor de turci și tătari, înaintea cărora nimic nu mai putea sta. Mai târziu, sub fanarioți, de când sunt cele mai multe familii de ađi, bătrânii perdură gustul de a trăi pe la moșii, atât în cât unii din cei mai avuți de multe ori nu șciau în ce parte se afla moșiile lor. Casa proprietarului nostru era făcută de zece ani numai. Cu două rînduri, cu un balcon de fer la rîndul înteiu. Un salon, o sală de mîncare, o bibliotecă fără nici o carte. Restul se compunea din noă camere mici. In partea dréptă a casei se afla dependințele, bucătăria, grajdurile etc.

În partea stângă era grădina.

Țiua de întêiũ Maiũ fusese frumósă până la apusul sórelui, dar de aci înainte cerul se întunecă. Un vânt răpede, o plóie furiósă, începură a bate și a uda, și ținură așa până aprópe de Țiua. Societatea ce se afla aici fuse nevoită a se închide în casă și a căuta distracții în convorbiri și jocuri nevinovate.

Era Țece ore din nópte. Printre vuetul vên-turilor și ploiei se auđi de odată strigătele depărtate ale postașilor; o ureche deprinsă ghicia, după ele, că caii erau stătuți. Societatea cređu neapărat că o familie așteptată, se îndrepta către sat. Iécă dar o distracție, ce pentru un cerc de ómenĩ închiși în casă la țéră, este un mare eveniment.

Stăpânul casei trimite ómenĩ înainte să se informeze.

Salonul era mobilat cu oglinđi, canapele, scaune, foteluri; pãreții tapetați cu hârtie înflorată. Societatea de față era întocmită din vre-o Țece persóne, între cari patru bărbați și șése dómne.

Stăpânul casei se chema Postelnicul George; era un om ca de cincideci ani, ócheș și cu

părul jumătate alb. Înalt de stat și puțin încovoiat; figura sa avea trăsuri pronunțate, fără să fie inteligentă. Tóte facultățile păreau că rămăsese amorțite. Judecata îi era totdeauna falsă: tóte efectele îl impresionaū cu vioiciune, și nici o dată nu 'și da ostenélă a slăbi acea impresie prin cercetarea cauzelor. Sufletul său nu putea să se înalțe nici odată din cercul strimt al intereselor egoiste: nici o idee mare nu putea să pătrundă. Avea o mare dosă de răutate. Fals, intrigant, șiret, ar fi fost periculos dacă natura nu 'i-ar fi refusat mijlócele intelectuale.

Lucru ciudat! Natura a făcut o minunată cumpănire: ast-fel vedem férele cele mai rele supuse la o lege ce reguléză cu mare sgârzenie reproducția lor! Ființele veninóse sunt nevoite a se tîri și lipsite de facultátea de a sbura!

El moștenise o mică avere de la tatăl său. Când intrase în serviciul statului, era sărac. Retribuția cunoscută 'i-a fost atât de puțină în cât, nu numai nu 'i ar fi permis a 'și mări averea, ba încă nu 'i ar fi ajuns nici la întreținerea vieței; cu tóte acestea, eși din ser-

viciu, după doispredece ani, cu șese miș galbeni venit în moșii. Nimeni nu se miră de acesta, căci asemenea fapte sunt dese în această țară.

Când se retrase din serviciu, la începutul guvernului interimar al principelui A. Ghica, îi veni ideea d'a se însura. Postelnicul George era partidă strălucită în București. Era bogat și boer mare. Aceste calități sunt de ajuns pentru un bărbat ca să cêră mâna celei d'înteu fete din țară. Era bătrân, rêu crescut, fără spirit, fără învățatură, încărcat de defecte fizice și morale; însă în țera noastră, în căsătorie, nu se cere de cât avere și un nume.

Avea dar drept să caute o fată de șeispredece ani, frumoasă, bine crescută, cu spirit, cu inimă și cu avere mare. El dăte în toate părțile de șcire să 'i se afle o mirésă cu toate aceste calități. Până a nu se găsi mirésă, se puse să 'și cumpere cai, calești, case. Scrise la trei cabinete o petiție circulară, cerând a 'i se da o decorație pentru serviciile ce a făcut în timpul ocupărei țerilor de străini.

După trei luni de cercetare ici și colo, întâmplarea îl făcu să afle o mirésă cu toate calitățile ce dorea.

Era în adevăr în București o fată, o minune, o perfecție sub toate raporturile. Tinerete, frumusețe, spirit, creștere, simțiminte delicate, le poseda pe toate în punctul cel mai înalt; în fine era una din acele ființe rari, unice pôte, ce Dumnezeu din timp în timp face să nască în unele societăți degenerate, ca și cum ar voi ca ómenii să 'și aducă aminte că el nu 'i a părăsit.

Ast-fel era femeea ce se găsi demnă a fi sacrificată acestui om. Legenda șerpelui din fontână, căruia se da în totă țioa câte o vergină să devore, numai ca acesta să lase pe locuitorii cetăței a lua apă, este o ingeniósă metaforă a istoriei unor bărbați, căroră, pentru interese óre-care, li se sacrifică aceste dulci și nevinovate ființe. Nu s'a găsit încă un Sântul George ca să învingă trufia acestor balauri.

Se înțelege că fata nu primi bucuros a da mâna acestui om, dar părinții stăruiră serios. Educația ei superióră, unită cu simțimintele cele mai nobile de abnegare, fură cauza pierderii tinerei Elene. Ea primi, căci ast-fel voiaș părinții săi, primi precum ar fi primit

să mérgă într'o monastire saŭ să móră ca să facă plăcere părinților.

Nunta fu splendidă. Lumea vorbi mult despre această căsnicie. Ceī maī mulți, fericiră pe Elena pentru un ast-fel de bărbat, și maī tóte mamele își uraŭ pentru ficele lor partide ca a Postelnicului George. Tótă societatea din Bucureșci, în timp de ȑece ȑile, nu vorbi de cât de darurile ce se trimisese miresei.

Lumea vȑdu în timp de doă luni p'acești însurătei arătându-se la grădina de la barieră, la concerte; apoi dispărură, se duseră să trăiască la țéră, și fură uitați.

Elena nu iubia pe soțul său, căci nu putea nicī să 'l stimeze, nicī să 'l admire: din contra, tóte faptele soțului său în timp de trei ani erau de natură ca femeea lui să 'l desprețuiască.

Ea însă nu 'i o arăta nicī lui, nicī celor alți ómeni.

Dumneȑeu ca s'o mângâe, îi dăte o fetiță.

Suferințele dăduse frumuseței séle o grație cu totul rară; sufletul său se 'nobilase și maī mult în aceste suferințe. In voce, în expresii, în priviri, în mișcări, era un parfum de me-

lancolie atât de suav, atât de ideal, că cei cari o vedeau, credeau că ved ceva dulce și ceresc ce ar fi zărit într'unul din visele vieței.

Bărbații erau preocupați cu politica noastră care îi desmoștenise. Unul se chema logofătul Constantin. El însuși număra cincideci ani. Acesta începuse cariera sa politică sub regulament. Trimis să învețe legile la Paris, se întorsese licențiat; abia venise și se numi profesor de drept. Mai târziu, părăsi profesoratul și intră în magistratură, cu gând a se face într'o zi ministru. Servi pe cei trei Domni regulamentari și înaintă; dar nu se lipi cu inima de cât de cel mai rău din cei trei Domni. Cât pentru al patrulea Domn, îi era neamic declarat. Om cu învățătură, cu inteligență, cu voință tare; dar în totă ființa lui fizică, intelectuală și morală, ca să găsim vorba cea mai justă, *anost*, cum se dice la București în stilul familiar. În fine, unul din acei ómenî, pe cari nimeni nu póte să 'i iubéscă, nici chiar amantele lor.

Unul din cei alți doi, se numia Iordache. Se trăgea din viță de Domn; tată-său sau moșu-său, fusese fiu de Domn, beizade. Toți

îi ȃiceau principele Iordache ; el însuși își da acest titlu cu îngâmfare. Soția sa mai ales, era în stare să rupă relațiile cu cei mai buni amici cari nu 'i ar fi ȃis princesă. Aveau un fiu de șese ani, căruia chiar ei îi ȃiceau : principe ! Bólă ridicolă ce bântue de la un timp încóce multe capete seci ; molimă a moravurilor străine ce unii români, în călătoriile lor în Europa, au cules în căile ferate, în birturi, în baluri publice pe unde au alunecat. Ea va trece numai prin propagarea ideilor luminate și seriose.

Soția sa era fica unui neguțator avut : această condiție contribuise a presinta în ochii ei titlul de principe ca o valóre însemnată. Avera ei făcuse pe Iordache să o ia în căsătorie. Iordache risipise averea părintéscă împreună cu tóte căștigurile de mare funcționar al statului în timp de mai mulți ani, și acum trăia din averea soției séle.

Mai venia unul, un bádăran înavuțit și boerit, un om de șéiȃeci ani, cu pėrul cărunț. Dėnsul începuse cariera sa ca băiat în casă la un boer mare, mergea după caléscă și ducea ciubucul boerului. După un serviciu de mai

mulți ani, fuse numit copist la o cancelarie, unde, prin protecția stăpânului său, în câți-va ani ajunse la cele mai înalte funcții și 'și făcu o avere în moșii de optspredece mii galbeni venit pe an. Acest om avea facultatea excepțională de a deveni un instrument rău făcător. Viața lui politică și socială era un șir de trădări, de intrigă, de lașități, de abuzuri.

Principele Bibescu de câte ori îl vedea la palat, în zilele de primire, îl întreba: „Ce face Consulul rus?...“ Sarcasmul spiritualului Domnitor era luat de dânsul drept un compliment.

Femeea sa, tip de bădărancă parvenită, părea că s'a născut în lume ca să formeze anume o asemenea pereche.

Fica lor ce se afla acolo, era frumoasă, alt nu avea nimic. Acea familie de parveniți avea numele de *Serescu*, și ca să 'și dea mai mult lustru, adăoga pe cărțile de vizită, sub coróna de comite, propoziția *de*.

Mai era o domnișóră dintr'o familie cunoscută. De și părăsită de îngrijirea unei mame, Caterina era înțeleptă; lipsită de o educație strălucită, natura îi fusese favorabilă, dându'i

spirit, frumusețe, grații; se disputaū carī de carī să 'i aducă mai multe omagii. Ea era pe atunci fórte la modă. Calitățile ei erau lăudate de toți.

Iecă în scurt cine erau persónele de față.

Să ne întórcem acum în salonul Postelnicului George, în momentul când se auđise în depártare strigátele de postași.

Cea d'întêiū ce dáte alarma și alergă la feréstră, fu Caterina. Ana, fica parvenitului celui avut, o urmă după datiná fetelor ce se țin una de alta, lucru ce face pe bărbați să zîmbiască cu rěutate.

— Cine să fie? — ąise ea. — Tudorina Corlésca .. saū Marița și Zoe Șeni cu bărbatăsău. Era vorba să vie!...

— Ași dori mult să vėd pe aceste nebune, — ąise Elena. — Mai ales pe Zoe Șeni, de și nu aprob purtarea lor în timpul carnava-lului.

— Ho! ho! — strigă principele Iordache. — Ce credeáți că noi am rėmas în urma parisienilor?

— Aū jucat pe dracul în vîrfurile degetelor! — ąise postelnicul George. — În tóte nopțile

după bal se duceau ele și altele, cu atâți crai, la birtul lui Hug unde se puneau pe mâncare și băutură până la Țioă, și....

— Și ce? — răspuse Elena. — Negreșit nu pot s'aprob această purtare, dar nici nu pot a 'i da un caracter culpabil.

— Așa sunt muierile, — Țise postelnicul contrariat. — Se apără una pe alta!

Elena deveni roșie.

-- Dar când 'ți-oi spune, — urmă el, — că această bandă ușoară de muieri, după cină se puneau de cântau și jucau cu Blansa franceza tontoroiiul de gât?...

— Nu știu, — răspuse Elena.

— Nu ști? Dar le am văȚut cu ochii mei, eram la București, trăseseam la hotelul lui Hug, dormiam; m'am deșteptat de chiotele lor... am deschis ușa camerei să vȚd dora s'a aprins birtul.... Ce am văȚut? Muieri strigând și sărind împrejurul mesei, cu un cârd de golani. Gândești că s'aũ rușinat de mine când m'aũ văȚut? Hop! hop! m'aũ chemat să iaũ parte cu dȚensele: „Nene George vin aici!...”

— Și tu te-ai dus? — îl întrebă principele Iordache.

— Eū!

— Eū m'ași fi dus, ași fi cântat și jucat cu ele tontoroiiul.

— Ce spui? — ȃise principesa. — Ai și mutră de ast-fel de petreceri!

— Eū! heī! heī!... Când ai ști...

— Tocmai că știu...

— Nu ști nimic!... Dar ascultă, or să vie aici... Să le facem curte...

— Era vorba la București — ȃise Serescu, — să vie și Talangiu cu familia.

— Și Șer, — ȃise principesa.

La aceste vorbe, Caterina tresări și un văl de purpură trecu pe fața sa; nimeni nu băgă în sémă acéstă turburare.

— Minunat orator este Talangiu! — ȃise Serescu. — Când vorbește se face tăcere adâncă, ar ȃice cine-va că vorbele curg din buzele lui ca mărgăritarele.

— Nu sunt de acéstă părere, arhon logofete... Șer vorbește mai bine!... In adunarea de sub Bibescu erau oratori buni. Heī, ce timpuri!... Eram deputat... Nu m'ai auȃit vorbind în adunare nici odată? 'Mi aduc aminte încă cum fulgeram într'o ȃi opoșiția! Nimeni

nu mai ceru să vorbescă în ședința aceea... Era cu pricina lui Trandafirof, când ceru Rusia să exploateze minele. Grozav băturăm pe opoziție... A doa ți închiserăm adunarea...

Strigătele postașilor se aușiră acum în curte. Oaspeții alergară în capul scării, servitorii veniră cu lumânări. Erau patru trăsură închise. Călătorii se coborâră, apoi urcară scara; îndată se aușiră mulțime de voci sgomotóse de femei.

II

NOI Î VENIȚ Î

Salonul era plin de lume.

Talangiul cu familia, Tudorina, Zoe Șer cu bărbată-său și alții cu cari vom face mai târziu cunoscință. De o cam dată să ne ocupăm de o persoană necunoscută ce intra cu Șer.

— Permiteți'mi a vă presenta pe d. Elescu, — dișe Șer, — înaintând către d-na Elena, însoțit de un june necunoscut. D-nu este român, adăogă el, — amic al meu din copilărie, străin în țeră, căci lipsește de aici de cincispredece ani.

Elescu se înclină cu respect înaintea Elenei, Elena îl privi cu bunătate și îi duse :

— Bine ai venit, domnule ! Crede-te în această casă ca în mijlocul unor vechi și intimi amici.

Pe urmă Șer îl presintă la toate damele și la stăpânul casei.

Să vorbim puțin despre noii veniți.

Talanguiu este un om politic. O ființă bizară, ce ține prin sistemul nervos de natura poezilor și a femeilor. Susceptibil de a se entusiasma îndată ; esaltat până a nu ține seamă de mica distanță dintre sublim și ridicol. Fanatic în ideile sale, neuitând nimic, neînvățând nimic, înclinător, sfios prin temperament, vorbind cu un talent natural ; sofist, nestrălucind de cât atunci când este a vărsa veninul său în rănilile partidelor politice. Integru alt-fel, dar plin de ambiție. Virtutea la dânsul este un rol ce s'a hotărât să jöce, este o amestecătură bizară de bun și de rău, de leal și de perfid ; un lucru neînțeles, incomplet, căruia îi lipsește foarte puțin pentru a fi perfect, foarte puțin pentru a fi ridicol.

Ađi aspiră a fi cap de partidă, a reînvia

privilegiații și privilegiile mórte, și a juca rolul profetului Samuel. Sistemul nervos îl înrîurește până în credințele séle.

Șer este de șéiđeci și șése ani, natură întârđietóre, tot este încă june într'ensul saũ cel puțin el crede că abia acum intră în viață. Inima îi lipsește, spiritul séũ este comun. Pare a fi născut să străluciască în tóte lucrurile mici. Este, daca 'l putem numi ast-fel, *geniul nimicurilor*.

Cele doă dame Tudorina și Maria, sunt doă tipuri diferite ce reamintesc loreta de la Paris. Una frumósă, tăcută, gravă, spirit mărginit, inimă sécă de orĩ-ce simțimânt; iubind plăcerile pentru că s'a întêmplat să fie aruncată în curentul lor ; cea altă, spirituală, vióie, sé-mănă a fi obscură ca să facă a se iubi plăcerea.

Soțul séũ, un omuleț.

Un june ca de trei-đeci ani, care veni cu aceste dómne, de și de o naștere cu totul obscură, dar averea mare ce 'i rămăsese de la părinți, făcu să fie primit cu óre-care egalitate în societatea privilegiaților. Acésta 'l costă mult, căci trebuia să plătiască intrarea în lume

prin nenumărate daruri. El însă are spirit plăcut, lucru ce este o justă compensație pentru fizicul său.

Vom vorbi încă de un nou sosit cu femeea sa, de Şeni, un boer mare, care nu a fost totdeauna mare. În junia lui era sărac și dat cu totul la desfrânări. Era un fel de *Lovelache* ceea-ce dovedește că în junia sa avea o figură plăcută. Têner încă se însură; căsătoria îl făcu să se apuce de comerț; câștigă, făcu stare colosală.

Ași casa sa este cel d'înteu salon în București. Nimeni nu știe nici să trăiască, nici să priimească mai bine pe străini de cât densusul.

Soția sa, Zoe, uită numărul anilor ce se scurg sub picioarele se și se crede încă tânăra.

Conversația începu în mijlocul acestui cerc; mai întâi întrebare noutăți din capitală.

— Să ne feriască Dumnezeu de mai rău, — zise Talangiu.

— Iar ai mai făcut ceva liberalii? — întrebă postelnicul George.

— Liberalii, liberalii! Este vorbă de liberali?.. Credea d-ta că ai noștri or să meargă până a primi nu numai a rămânea în minis-

ter, ba încă să serve interesele unei stări de lucruri nerecunoscută de puterile garante, și să dea ast-fel mai multă tărie regimului de ađi? In curând are să fie pe aici, în vecinătate, o tabără ostășescă. Sciți ce va să dică acésta? Că dacă puterile nu vor recunoșce votul de la 24 ianuarie, ne vom lupta cu armele în mână. Sunt fină, nu este îndoială. Europa nu este în poziție de a permite nici unei puteri vecine să ocupe țera, pentru un mic lucru. Și nu este de mirare să vedem că se recunoșce acel vot monstruos!... Avem să ne așteptăm la lucruri triste, arhon postelnice...

Ast-fel vorbi Talangiu. Ceī mai mulți bărbați îl înconjurară.

— Triste, triste! — ăise postelnicul George.
— Revoluții, ucideri...

— Tóte acestea nu sunt nimic, — respunse Talangiu. — Eū unul nu mă tem de ele, ci le doresc, căci ele ar aduce cu voe fără voe ocupații străine, și ocupațiile ar aduce vechiul regim de ordine legală; dar, din nenorocire nu mă aștept la acestea, și iécă pentru ce sînt în adevăr supărat.

— Aşa este! — strigă Serescu şi principele Iordache.

— Dar revoluţionarii de meserie, — urmă Talangiu, — pare că au înţeles lucrul, căci ei acum fac propagandă contra revoluţiilor.

— Dacă 'mi este iertat, — şise Elescu, — voi face o mică obiecţie la toate acestea. Ştiţi că lipsesc de mulţi ani din ţeră; nu am luat parte în certele de partide... Prin urmare, văd lucrurile cu sânge rece. Înţeleg aceste certe, căci înţeleg şi existenţa partidelor. Ele sunt naturale; le vedem în toţi timpii, la toate popórele, şi nu numai că nu mi se par periculoase, dar încă le cred utile în interesul general al naţiei; ele sunt cari fac de naşce lumina, dau vigóre şi energie cugetărilor şi acţiunilor. Dar nu trebuie a perde din vedere că aceste certe, ca să aducă rezultate binefăcătoare, caută să rămăe în cercul opiniilor în cestii ordinare. Văd însă că ele la noi trec linia ce le este însemnată, şi atunci devin două tabere; una a ţerei, alta avant-garda străinilor în ţeră; una voieşte mărirea, fericirea, neatárnarea naţiei; cea-altă, neapărat o să vie a combate, prin urmare a cere contrariul. Iecă dar că aceste

partide devin periculoase intereselor generale. D. Talangiu ne dice că aşteptă mântuirea de la ocupaţii străine. Inşă care mântuire ? A unei clase sau a unei ţări ? Ocupaţiile străine pot să fie favorabile unei clase, însă nici odată intereselor unei ţări. De câte ori străinul calcă pe acest pământ, este o consecinţă naturală, să răpiască câte un drept din cununa acestui popor. Cât pentru mine, condemn aceste tendinţe către ocupaţii străine, căci o repet, ele favorizează interesele unei clase şi lovesc interesele ţerei. Dar trebuie o filosofie cu totul rece, ca să nu cădem în asemenea erori.

Aceste cugetări generoase ale lui Elescu nu puteau să fie de gustul unei societăţi care nu le înţelegea. Ceî mai mulţi surîseră cu despreţ, unul şopti în rîs : „De unde ne aţi adus pe acest filosof ?“ Era acolo un suflet care îl înţelegea : Elena. Vorbele lui atinseră inima acelei femei ; ea auşia vorbindu-se un limbagiū care îi era cunoscut, căci şi ea era ca un esilat, care, după ce a trăit mai mulţi ani într'o ţeră străină, aude de odată limba patriei. Nici o recomandăţie nu putea fi mai bună pentru

Elescu înaintea Elenei, de cât simțimintele lui.
Ea intră în convorbire și dîse :

— D-nu Elescu are dreptate; noi suntem prea pătimași, ca să judecăm ca d-lui.

— Nu are dreptate, — strigă Talangiu.

— Dar, domnul meu — răspuse Elescu, — Nu vei tăgădui că certele partidelor de ađi pe tărâmul pe care sunt puse, nu aduc nicî un folos țerei.

— Și prin urmare, dorești să ne împăcăm ? — dîce Talangiu. — Și cu cine ? Cu revoluționarii de meserie, neamicii proprietăței, familiei, religiei ? Cu bandele de descuți ce se hrănesc în vise cu sângele boerilor, până când vor începe să 'l sórbă ?... Să ne înfrățim cu călăii noștri ? Veđi, domnule, că ideile d-téle sunt utopii.

— Nu voiți pace cu partida adversă, căci credeți că ómenii cari o compun v'aú atacat privilegiile de clasă ; dar preferați amicia străinilor, cari tolerându-vé acele privilegii parțiale, vor să răpiască independința țerei. Ertati'mî a vé spune, că nu vé înțeleg și că politica d-vóstră este egoistă.

— Mă prinde mirarea că te aud vorbind

ast-fel, de ce ȕile după venirea d-téle în țéră! Sînt sigur că ai căđut îndată în cursele lui Rusetache, Brătienilor, Goleșcilor și compania.

— Ii cunosc din nume, n'am nici un cuvânt a 'i crede din acele bande de desculți ce visează despoierî și sânge.

— Ho! ho!... Dacă ai ast-fel de idei despre acei ómeni, apoi sănătate bună! Mîne o să te vęd scriind în *Románul* sau în *Dâmbovița*!...

— Sînt sigură, — ȕise Elena, — că la București ați vorbit destul politică!... Vedeți că dómnele sunt nerăbdătoare să asculte alte lucruri.

— Lasă-ne în pace! — strigă postelnicul George. — O să vorbim politică, căci de aci atârnă moșiele și capetele nóstre.

— Hei, domnule Elescu! — ȕise Talangiu, rēsturnându-se pe o canapea. — Nu cunoști țéra acésta!... Află că tot ce este mai bun aici, este clasa conservătoare. Aici este patriotismul, cunoșcințele, esperiența, onestitatea, sacrificiele. Afară din ea nu mai este nimic bun. Ceea ce se chiamă clasa a doa, se compune în genere de ciocoi noștri; ceea ce se chiamă

burgessie, se compune din sêrbî, grecî, vene-
tici, fără nici o dragoste pentru țeră. Numai
clasa nobililor a rămas nebântuită de corupție.
Nici un boer mare nu a speculat în funcțiile
publice. Veđi cum, din ȓi în ȓi, se ruinează
stările lor? Dovadă că sunt onești. Pe când
cei din a doa clasă se ridică pe averile lor
neîncetat, cumpără proprietăți nemișcătore pe
tótă ȓioa. Numai clasa nobililor a dat până ađi
ómenî învățați, literați, ómenî politici, oratori.
Ne spun unii că am dântuit cu străinii prin
balurî, că purtăm decorațiile lor. Dar în sta-
rea de slăbiciune a țerei, redusă a fi ocupată
de străini, prin chiar nebuniile revoluționarilor
de meserie, spune'mî, nu era un act de patrio-
tism a primi străinii cu florî, a le da balurî?
Care era scopul? Nu era a scăpa țera? Nu
este o faptă de tãrie de caracter, a purta de-
corațiile străine, când șcim că mulți ne critică?
Acésta numai noi avem curagiul a o face. Se
ȓice încă că este o mare corupție? Unde? In
mulțime: în clasa a doa, în burgessie, în țe-
rãnime; nu în clasa nobililor. Vedeți ce se
întêmplă în familiile de jos. Comparați-le cu
moravurile familiilor nóstre. Intre noi abia să

fie două sau trei familii puse la index, două sau trei femei cari, printr'o conduită neregulată, au dat ocazie ómenilor să critice: în jos de noi ele sunt cu miile, tóte pot dice.

-- Ce bine vorbește! strigară unii.

— Voiú să espun lucrurile cu nepărtinire, — dice Elescu. — Mai întéiú voiú spune că nu mai sunt clase în țéră, că sunt numai români. Dacă este vorba de clasa privilegiată, eú însu'mi sînt din acéstă clasă. Acésta ímí dá drept a vorbi aici contra aceleí clase pe care o numescí nobilă și íi dáí atátea neme-ritate calitáři. Incă din timpíi colonilor romani, și în urmă, din timpíi celor d'întéiú Domní români, au rēmas mai multe familii istorice. In timpíi vechi, numele familiei nu exista; titlurile erau pe viață, și se vede că tot meritul se punea pe acele titluri, căci ele țineaú locul numeluí de familie, precum dovedesc hrisóvele vechi. Titlurile neputēnd trece moștenire la copii, eí căutaú a 'și câștiga titluri noi prin fapte frumoșe, și pentru acésta puneaú atáta preț pe ele, iar nici cum pe numele familiei. Unii copii ajungeaú, alțií pereaú în întunerec, rēmaínd cu hrisóvele familiei, și lăsând

locul lor altora. De aici vine că, chiar ađi, familiile istorice sunt pe la sate în stare de boeri de ném și unele reduse la condiția de clăcași. Diferitele faze ale istoriei serviră a ucide aceste familii. Domni, ei înși-le, uciseră mulțime de boeri ; pe urmă veni persecuția grecilor și parveniților contra familiilor de români. Dorobanții sub Matei Basarab și sub următorul acestuia, uciseră sute de familii cu femeile și copii lor ; pe urmă veni persecuția Fanarioților pe la începutul domniei lor, și puține familii vechi mai putură scăpa de cuțitul său de urgia lor. Cei mai mulți, ruinați, se retraseră la sate, unde uitarea și întunecul coborî peste următorii lor. Ceea ce se numește ađi aristocrație saú marea boerie, este creația domniei fanarioților, neconținut înprospătată cu parveniți. Apoi, ea nu constituă o noblețe nici după regulament, ci o simplă biurocrație ca aceea a turcilor, căci fiii nu moștenesc de la părinți nici rangurile, nici privilegile.

La aceste vorbe tótă adunarea și mai ales femeile protestară. Din acel moment, Elescu căduse în spiritul societăței ce 'l asculta.

Elescu urmă :

— Nu este destul. De când periră boerii români, și de când fură înlocuiți cu parveniți venetici, românii perdură spiritul de vitejie, și cu dânsul toate virtuțile. De atunci domniile se dară aceloră ce oferau mai mulți bani și mai multe concesii către străini; demnitățile cele înalte se dară aceloră ce promiteau a servi mai avantajos acea politică miserabilă.

Totă societatea începu să murmure contra lui Elescu, și mai tare de cât toți, Serescu, parvenitul.

— Cine a adus aici pe acest roșu? — întreba principele Iordache.

— Ah? unde te duci, găsești de acești oameni! — dicea principesa. — Dacă ași fi știut, nu ași fi venit.

— Merită să 'i se țină a pleca de aici! — dicea Serescu. — Să atace ast-fel boerii! Trebuie să fie nebun!

— Ne-a lovit rău, — dicea postelnicul George.

Dar Elena se apropie de bărbatul său și îi zise :

— Nu lua lucrul ca ceî-alti. El însuși este boer... Ceea-ce țice, este adevărat. Acest june

are de ce miî de galbenî venit; un om atât de avut nu pôte fi un revoluționar.

— Are de ce miî de galbenî venit? — ȃise el, și îndreptându-se către societate :

— Heî bine, iecă cum îmi place să vorbiască românu! Are dreptate d. Elescu. Ce tot îmi spuneți de nobleță! Și noi suntem nobili, dar nu ne îngânfăm cu nobleță... Óme-nii de spirit și de inimă caută să cugete ca noi. Apoi ce 'mî-a făcut acestă noblețe pentru țeră? Se chiamă că ne cunoșcem.

Acest discurs făcu pe toți să se mire; cocónele rîseră.

— Ce l'a găsit pe postelnicul George să spue aceste vorbe, cari nu sunt ale lui? — întrebă Șer pe Talangiu.

— Se vede că nevasta 'i-a șoptit ceva la ureche.

— Domnilor, — ȃise Elena. — Să decidem a nu mai vorbi politică, căci preved că o să ajungem la discuții violente cari nu sunt iertate adevăraților *nobili*.

Elescu se puse pe un scaun lângă Elena. O oră de întrevedere, îi fusese de ajuns să în-ețlégă că singura femeie ce se afla aici era

numai Elena. Apoi ea era regina societății, nu numai prin maniere, prin spirit, prin simțiminte, dar și prin frumusețe.

— Mărturisește, domnule, că politica a devenit o bătă în țera noastră! îi zise Elena.

— Aveți dreptate.

— Nimeni nu se mai ocupă de cât de politică, de la miniștri până la țerani. Miniștrii fac politică, adunarea face politică, funcționarii fac politică, și administrația țerei este părăsită. Politica este punctul de plecare chiar al particularilor. Orice faptă este calculată pe o idee politică! Literatura cade; nimeni nu mai citește de cât gazete; cărțile de literatură nu se mai vând. Comerțul lăncețesce; artele, științele au amortit. Artiștii fac tablouri ce reprezintă scene de la adunare, figuri de deputați, unde nici arta, nici artiștii n'au nimic de aflat. Profesorii părăsesc clasele ca să dezbătă chestii ministeriale... Femeile se ved părăsite pentru politică... Politica este cea mai mare rivală a noastră. și încă vă plângeți de noi că nu îmbrățișăm ideile cele noi!.. Este o mare schimbare în această țără... Lipsesci de cincisprezece ani! Erai amic cu frate-

meu Constantin, care a murit... Dar atunci erai amândoi copii... Imi aduc aminte încă... eram copilă...

— Îmi pare că ve ved în brațele doicei !...
Erai frumoasă.

— A!...

Vorbe de felul acesta, Elena nici odată nu aușise, adresându-i-se ei. Roșiața 'i coperi fața, și luând un aer voios, se prefăcu că nu aușise nimic și urmă :

— In adevăr, tóte animalele sunt gentile când sunt mici; cele mai nesuferite mari, mici sunt pline de grație.

— Afară de șerpî și câte-va persoane ce sunt aici, — mai dișe Elescu încet, care se retrăsese cu Elena.

— Ce răutate!... Nu'ți plac óspeții noștri ?

— Unii nu 'mî plac! Ii cred nișce suflete uscate de ori-ce idee mare, generósă.

— Și ce numiți un om cu idei mari și generóse ? Ce 'i ar servi aceste cualități în societatea nóstră, unde aceste simțimênte sunt proscrise, sunt ridiculate sau vêdute rău ? Societatea nu câștigă nimic, și cei ce le-ar avea, ar deveni nefericiți....

Elena lăsa sufletul său să vorbiască. Apoi, aducându'și aminte că vorbele ei puteau să fie interpretate în sensul cel adevărat,mise :

— Imi plac însă aceste frumoase simțimēnte, și pōte cā sînt în rătăcire....

— Pentru ce acēstă îndoială ?

— Vai ! sînt o expresie a societăței în care trăiesc !

— Așa dar, te îndoiești de tōte ?

D-nul George, junele introdus în societate pentru averea sa, se apropia de dēnșii.

— Ce știi de la București ? — îl întrebă Elena.

— Se mărită domnișōra S.... cu M.... Ii dă doă miī de galbeni venit în moșie și doă-șeci miī de galbeni numerar. Minunată partidă pentru un om cu spirit.

— Cum ? — esclamă Elena. — Pentru cā ia zestre mare este o partidă pentru un om cu spirit.

— Vai ! — mise George. — Așa este de cānd simțimēntul a părăsit inimile romānilor și a intrat în casele cu banī. Ađi nu mai faci nimic fāră banī. Toți amatorii de însurat sunt datorī și tōte fetele cari aū ceva stare, se

mărită ca să cheltuiască zece mii de galbeni pe an.

— Toți bărbații și toate fetele nu pot să fie ast-fel. Pentru ce descriți atât de crud această biată societate? Ne aduceți câte-va picături din Dunăre și ne diceți: „*Iecă Dunărea!*“ Ne arătați câte-va persoane și ne diceți: „*Iecă societatea.*“

— Dar aceste persoane sunt atât de numeroase, — dise George, — în cât formează majoritatea. Puțini sunt cari nu gândesc la bani. Să nu mergem mai departe de acest salon. Domnișora Caterina și Șer.... Ea este săracă, el foarte bogat, și cu toate acestea el nu cutează să o ia de nevastă; dar spune'i că un unchiu bogat îi dă acum o zestre colosală, mâne îi cere mâna. Eū dic că faptul este rău, dar ore nu are nimic care să 'l scuse?

— Lăsați-mă. Nimic nu 'l scusă, afară numai de lipsa de inimă...

Elescu, auđind vorbind de această particularitate, întrebă pe Elena despre acești doi tineri.

— Un amor, — dise ea, — o copilărie... Amorul triumfă totdeauna chiar asupra banilor.

Anacreon a dovedit'o în versuri foarte grațioase; dar în cazul de față, tînărul a rămas neînvins.

George trecu la altă grupă.

— O să ședeți mai multe zile aici? — întrebă Elena pe Elescu.

— Acest locaș este încântător, dómnă, și singurul cuvânt care m'ar face a 'l părăsi este numai temerea de a nu mai putea să mă despart de aici.

— Sunteți nesuferit cu complimentele franceze!... E un mare defect acesta... Pe lângă femeii învățați a minți, iar mai târziu mințiți și în viața politică...

— În adevăr, dómnă, unde am găsi un cerc compus mai bine de cât acesta? Pot dice acesta, fără a roși. Nu am mințit. Și trebuie să am o mare putere asupra admirației mele ca să nu dic mai mult.

Elena tăcu, apoi după câte-ve minute:

— Cum îți pare domnișóra Caterina?

— Fórte trumósă. E tot ce pot a vă spune până acum.

— Vrei să te presint?

Elena chemă pe Caterina și îi presintă pe Elescu.

Cea din urmă răspuse cu o familiaritate :

— Îți place mult politica ?

— Eă nu măi vorbesc politică...

Caterina era frumoasă, o talie fină și înaltă, un cap frumos; fața albă și palidă; părul negru; ochii mari, negri, plini de langóre.

Elena se duse să vorbiască cu cele alte dómne și lăsă pe Elescu cu Caterina.

Elescu era tot atât de sincer ca și Caterina. Ei păreaă că erau amici de mulți ani. Făcu Caterinei întrebări de natura celor pe cari un vechiă amic abia cutează a le face unei fete. Caterina din parte'i nu se lăsă măi pe jos.

— Am auđit că te cere în căsătorie d-nul Bar ? — ăise Elescu.

— Este adevărat ; dar nu voiă să consimț, și nu că este de o vėrstă a 'mă fi tată, dar, cum se ăice, este un om ce nu póte să'mă convie...

— Dar d. Bar este fórte avut...

— Póte ; însă nu 'mă place... nu 'mă măi vorbi de acel om.

— Ah ! domnișóră, înțeleg... Inima nu 'ți este liberă...

— Póte... Dar șciă că ești indiscret ?

— Imi place a spune totdeauna ceea-ce gândesc.

— Și când te gândești rău ?

— Spun rău.

— Nu este bine... Poți să superi pe cei-alți.

— Atunci îmi cer iertare.

— Dar de la mine nu ai cerut ?

— In adevăr, te-ai supărat ?

— Nu!... Dar d-ta pentru ce nu te însorî ?
Cred că nu mai e vârsta care te opreșcă !

Elescu începu să riță cu plăcere. Acastă naivitate în gura Caterinei avea un farmec deosebit.

— Nu, în adevăr... am trecut de treizeci ani.. așî voi să mă însor, dar nu gășesc pe nimeni să mă ia...

— Cu atâtea fete nemăritate ? Nu cauți, nu vreî... Însoră-te cu politica !

— Riți de mine...

— Nu,... îmi rēsbun.

Călătoriile afară din țeră făcuse pe Elescu să nu cugete încă la însurătore ; bogat, tēnēr, el trecuse junețea, ca cei mai mulți turiști în cele d'înteiu capitale ale lumei, înconjurat de o lume cu totul voișă și ușoră. Cumpētat în

cheltueli, nu risipia de cât venitul, și acest venit era cheltuit cu ordine; nu avea nici o datorie; prin urmare, nu avea nici o grijă: era mulțumit. Nu iubise nici o femeie, căci nume-
rósele lui amante erau fórte jos pe lângă sufletul său superior. El le privia ca nisce obiecte de dlăcere, și cu tóte că le cultiva, dar le păstra cel mai adânc despreț.

Abia se întórse în țeră și gândul său fu să facă o noă călătorie.

— Curios lucru! — își dise el în acea séră.

— Dacă în loc să iaă din noă lumea în cap ași rămâne aici să mă însor? Acéstă fată este tot ce mi se cuvine: ténără, frumoasă, spirituală. E săracă, dar eă sînt bogat... Apoi anii trec, se adaogă; gusturile aă să se schimbe. Cu vârsta vin trebuințele unei viețuiri liniștite; vin bólele, trebuința ca o ființă să veghieze asupra'mi; vine în fine trebuința d'a avea o companie... Negreșit, căsătoria cată să aibă mulțumirile eă, de óre-ce tótă lumea se supune legilor séle. Trebuie să fie o mare fericire a vedea împrejurur'ți copilașii jucându-se! O viață cu totul noă, o viață intimă, liniștită, o viață de moralitate.. Nu cunosc simțimênțele acestei

fete; simțimênțele sunt adesea fapta crescerei. Nu cunosc crescerea sa; dar orî-care ar fi, o femeie măritându-se, începe o altă creștere. Sper că o să înrîurez asupra inimei séle. Dacă mă cunosc destul de bine, cred că pot a mă număra între ómenii cu inimă, cu educație.

Ast-fel cugeta Elescu, privind la Caterina pe care o vedea din ce în ce mai frumósă. Apoi aducându'și aminte de convorbirea dintre Elena și George, își díse încă :

— Ași face óre înțelept dacă m'ași pronunța îndată pentru o fată ce nu o cunosc de cât de doă ore? Nu ar fi mai bine să o studiezi?... Sciú eú ce póte să éasă?... O cochetă póte, și atunci orî-ce fericire pere... Nu numai atât, dar independința mea? Voiú fi silit a deveni sclav! Sclavia este nesuferită chiar în lanțuri de rose. Femeile sunt capricióse, nervóse... de multe orî slabe... Cată a mă aștepta la tóte. Nebuni sunt bărbații cari se rézimă pe virtutea femeilor. Ele aú inimă ca și dênșii... Dacă le citește un preot la cununie, cred că este destul ca aceste ființe să nu mai simță nici odată... Legile ómenilor egoiști le încri-

mină, le condamnă când ele încetează de a mai iubi un bărbat uricios... Plăcerile ce simțim a vedea copiii noștri sunt dulci; dar grijile părinților, când copiii se bolnăvesc sau mor, sunt atât de mari!... Ce trebuie o soție la bătrânețe? Când ești bogat, nu ești nici odată părăsit. Ce este însurătorea, dacă nu un pact de a trăi totă viața cu un amic împreună, fără a 'l urî nici odată și fără a putea face alt amic. Utopie! Nu înțeleg a se însura de cât într'un moment de esaltare, căci cată a fi esaltat ca să faci ast-fel de pas. Eū nu iubesc pe această fată... Nu voiū face asemenea nebulie!...

Ast-fel cugeta Elescu, când Elena veni lângă dēnsul și îi dīse :

— Aī rēmas pe gândurī? Aū frumósa nóstră fată este cauza?

Elescu surīse.

— Nu este scris! — rēspunse el.

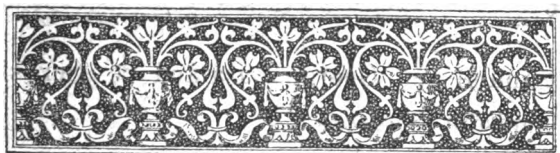
— Ce fel nu este scris? Cređi în predestinare?

— Nu pot dīce, nici că cred, nici că nu cred... Am avut însă de multe orī cuvinte a crede. Omul are facultatea de a voi, dar a-

céstă voință ea însăși e supusă la nisce legi
mai tari de cât dênsul.

In același timp un serv anunță că cina era
gata.

D-na Elena luă brațul Talangiului; postel-
nicul dăte brațul prințesei Iordache; Elescu
eși cu Caterina; cei-alți după întâmplare.

III

C I N A

Toți coborîră în sala de mâncare. O curățenie mare domnia în sală și pe masă. Sala nu avea nimic estraordinar. Păreții tapetați, un plafond de lemn sculptat și zugrăvit. Scaune simple; dulapuri cu argintării de serviciu și vase de porcelanuri imitate. Pe masă candelabre cu lumînări aprinse. Doă mari buchete de flori fragede.

Elescu se puse lângă Caterina, care ședea la stânga postelnicului. În față cu dînsul, puțin mai în dreapta, era Elena. Convorbirea devenise parțială. Șer vorbea cu domnișóra Serésca.

— Se înțeleg de minune, — dișe Tudorina

vecinului său George, arătând pe Șer și pe domnișóra Serésca.

— De ce nu? Părinții sunt capabili să 'i înlesniască mijlócele a deveni metresa lui, numai pentru că este Șer...

— Ce oróre!

— Cronica scandalósă pretinde că acesta ar fi un fapt împlinit...

— Tací, pentru Dumneđeú!

— Se dice că în anul trecut la M.....

— O! tací, nu se póte...

— Un.....

— Mě scol de la masă...

— Atunci tac.... cronica dice...

— Dar d-ta nu e bine să repeți.

— Iécă domnișóra Caterina!... Are un mare interes a vorbi cu Elescu...

— Stratagemă de femee?

— Ce fel?

— Să esalteze amorul propriú al lui Șer... să 'l facă gelos...

— In deșert umblă... N'o mai iubescce nici cât ar iubi calul arab ce 'l-a trimis la țéră ca bėtrân.

— 'I-am spus. Ea nu crede...

— Se vede că 'l iubesce?

— E încă nebună?... Dar ia spune'mi cine e acest Elescu? Se vede un om de spirit....

Are avere?

— Dece mii de galbeni venit din moșii.

— Când a venit?

— De câte-va zile. A trăit tot prin țeri străine.

— E om foarte frumos și cu manieri distinse...

— Ce îl distinge mai mult este o originalitate ce mulți oameni nu pot să aibă.

— Spre exemplu?

— Jumătate venitul său îl cheltuește în faceri de bine, trimite în tot anul băeți și fete la Paris pentru învățătură cu cheltuiala sa.

— Ce idee? Se vede în adevăr că este original.

— Este o faptă bună.

— Ba nebun!... Îi plac femeile?

— Ca să le aibă metrese și să le plătiască...

În viața lui nu a iubit.

— Nu mai vorbesci de politică? — strigă postelnicul George către Talangiu.

— Intr'o societate atât de plăcută, cine se mai gândește la politică? — Talangiu.

— Dar ești voiă să se vorbească... căci voiă să aflu ce ție puterile de cele ce se întâmplă pe la noi?

— Oh? ce țile frumoase am avut! — strigă Serescu cu entuziasm.

— Erai bine cu consulul rusesc... Știi că protegea pe cei ce 'i erau devotați. — țise postelnicul cu óre-care rēutate.

— În adevăr, — rēspunse Serescu cu sfiiciune...

— Numai să fi voit cine-va, și făcea stare... Serescu care înțelese că face aluși la dēnsul, țăcu.

Dómna Serescu bēu trei pahare de apă rece.

— Știi de ce vorbesc așa? — întrebă Caterina pe Elescu. — Serescu atunci 'și-a făcut stare mare.

— Dar postelnicul?

— Tot pe atunci.

— De ce dar îl critică?

— Pentru că Serescu nu împărția totdeauna cu dēnsul.

Elena devenise gânditoare. Din timp în timp ochii săi se îndreptau către Elescu, ca cum el

era singurul om care ar fi trebuit să nu cunoască nise răni ce se descoperiau atunci. Elescu avea o plăcere involuntară a 'și odihni ochii asupra Elenei. Elena, cum am spus, era o frumusețe perfectă : albă și cu părul umbros ; gâtul ei părea sculptat de cel mai mare artist al anticității, în marmura cea mai fină a Italiei ; gura mică, rumenă, se deschidea surîdătoare pe două rânduri de dinți mici, bine înșirați și albi ca laptele ; o frunte potrivită ; sprâncene bine pronunțate ce muriau pe nesimțite spre temple ; gene lungi încrețite ușor ; ochi tăiați în forma migdalelor, totdeauna înroați de lacrimi și plini de melancolie voluptoasă.

— Cum îți pare Elena ? — întreba Caterina pe Elescu.

— O ființă perfectă. Nu pot a'î face de cât cele mai sincere laude.

— Ai dreptate... și pe lângă toate acestea, cu tot desprețul ce ar trebui să aibă pentru bărbatul său, care o martirisă, este un ânger de bunătate, de blândețe, de virtute...

— O să mai ședî aici la țără ?

— Tótă véra. Dar d-ta ?

— Eă cred să plec cu Șer... Cum petreceți timpul aici?

— Cum veți... Adesea ne plimbăm prin satele vecine, pe la târguri, pe la ocne, pe la monastiri... Odată pe vără ne ducem la munți, la o moșie a postelnicului. Se fac partide de vânătoare... Cred că o să mai vii?

— Póte... Dar nu 'mă-ai spus cine este acel domn peștriț ce tace și tot se uită 'napoi?

— Ha!... nu mă întreba.

— De ce?

— E nesuferit.

— Dar pentru ce?

— Este Bar, acela ce mă cere de neyastă.. S'a desperat și acum caută să se conșole pe lângă domnișóra Serescu.

— Ah! iecă lumea!

Elena dăte semnul de ridicare. Fie-care din óspeți luă brațul damei séle. Elena trecu pe lângă Elescu cu cavalerul său și, aruncându'i o căutătură răpede, dișe:

— Nu mai e trebuință a 'ți aduce aminte datoria către dama d-téle.

Ea apăsă pe vorbele: „nu mai e trebuință.“

Toți se urcară în salon.

Elena se puse la piano. Ivoriul începu să tremure și să verse sunete desfătătoare sub mânele ei albe și gracióse. Sufletul ei se aruncă cu voluptate într'un torent de armonie ce îl răpi și îi rătăci în lumea estasului. Nemuritoare serenadă a lui Schubert, esecutată cu perfecție, răpi toate sufletele ascultătorilor. Ea însăși era răpită. Din când în când întorcea ochii către adunare și o lacrimă misterioasă strălucia sub genele ei.

Fie ce sunet esprima o idee, o idee durerosă și sublimă, ce o îmbăta cu voluptate.

Ea căută să se scole de la piano și chemă pe Caterina să 'i ia locul.

Inima sa palpita. Sufletul îi era sdrobit. Fără să scie ce face, se aruncă pe un fotoliu lângă Alexandru, unde rămase câte-va minute, fără să pótă dice o vorbă.

La urmă, îndreptându-se către acesta :

— Sufer totdeauna când trebuie să cânt ceva!
Este o mare nefericire...

— Simți aceea ce esecuți mai bine de cât chiar compuitorul.

— Nu știu, cred că cauza este în sistemul nervos...

Apoi schimbând răpede vorba :

— Erai distrat la masă !

— Distrat ? Nu, pentru că vorbiam cu o copilă frumoasă ?.. Acésta nu 'mă face nici o impresie ! Inima mórtă....

— Ești nesuferit cu aceste idei de romanțuri !

— Crede-mă, dómna mea, dacă am admirat ceva în lume cu o admirare ce am avea pentru ființele divine din visele nóstre, permite'mi a'ți spune că ești d-ta. Hei bine, permite'mi încă a'ți spune că cu tótă frumusețea perfectă, spiritul, simțiménte, manierele, grácia ce ai, nu ai putea să mișci acéstă inimă înghețată.

— Eü !..

Elena deveni roșie ca o vișină ; înturnă capul și puse mâna pe față'í.

— Cređi dar că ai face acéstă minune ?

— Eü ? Nici de cum, nu voiü să ăic acésta... nici nu am gândit, nici nu voiü să am acest merit... nici nu 'l privesc ca un merit... Apoi dacă acésta s'ar întâmpla, negreșit că eü nu ași sci-o, nu ași voi să o sciü.

Ea se sculă și mai mult de o oră nu reapăru în salon.

Vorbele lui Alexandru o mișcară atât în cât îi trebui o oră de singurătate ca să revie liniștită.

— Dómnne! — își ȃicea ea. — Ce este acest om a cǎrei cǎutare mǎ turburǎ, ale cǎrui vorbe fac de tremurǎ tóte nervele mele? Amicul bietului meũ frate... Nu pociũ sǎ 'l privesc fǎrǎ sǎ 'mĩ aduc aminte de cel ce nu mai este... Numai ast-fel pociũ esplica impresia ce imĩ face... Orĩ cum, așĩ fi ferice dǎcǎ ar pleca de aici mai curẽnd, mǎne, ȃndatǎ, dǎcǎ se póte. Trebuie sǎ aflu cȃnd o sǎ plece...

Așt-fel cugeta Elena cȃnd intrǎ ȃn salon. Se apropie de Cǎterina ce se sculase de la piano.

— Sciĩ, draga mea, dǎcǎ noiĩ veniți rȃmȃn saũ se duc mǎne?

— Nu sciũ.

— Ce este? — ȃntrebǎ Alexandru.

— Dǎcǎ o sǎ ședeți și mǎne? — urmǎ Cǎterina.

Elena rȃspunse cu voioșie:

— Nu sciũ pentru cei alți; cȃt pentru mine, voiũ pleca la o moșie a mea unde mǎ aștȃptǎ hotarnicul.

Elena deveni palidă. Simți un fior în tot corpul.

— Așa curênd? — țise ea gongonind. — Așa curênd?

— Domnului Elescu nu 'i place în societatea noastră, — țise Caterina. — Se duce acolo unde va putea vorbi politică în libertate.

Caterina devenise familiară cu Alexandru; nu se mai sfa a 'l pica.

Alexandru surise cu bunătate, luând această mică epigramă ca o resfățare ce Caterina nu da la tótă lumea.

Elena însă tresări.

— Ce țicî, Caterino? Nu cunoscî destul pe d. Elescu ca să 'i vorbescî ast-fel!

— Dacă va să fugă de noi atât de curênd?... Dar mâne are încă să ploă; căile sunt rele; caii de postă ai întreprindătorului de față'i d. Bar au și ei trebuință de a fi duși în trăsuri... și așa nu veți pleca.

— Cine vorbește de cai de postă? — strigă principele Iordache. — Vê încredințez că dacă veți privi bine printre cóstele lor, veți vedea că sunt transparente.

— Postele, — țise logofătul Șeni, — sunt de

plâns. Pleci cu opt cai și ajungi la stație cu doi, de multe ori rămâi în cale. Hamurile sunt cu o mie de noduri, și plâpânde ca tiriplicul; se rup la fie-care zece pași. Cât pentru serviciul scrisorilor, e lucru cu totul comic. O scrisoare de la București la Focșani ajunge mai târziu de cât la Boston. Pasagerii particulari duc de multe ori genta cu scrisori. Stafetele nu ajung mai curând la locul destinației lor. Iecă regimul nou. Iecă oamenii noi. Să ne fie de bine!

— Dar contractul cu întreprinzătorii, — dise George, — este făcut sub regimul vechi, sub oamenii vechi, și este o notă în contract în privința diligențelor.

— Te-ai găsit și tu isteț să vorbești! — dise Principele Iordache, plimbându-se prin casă.

— Ai auzit? — mai întrebă Caterina pe Alexandru. — Pleci cu opt cai și ajungi cu doi și câte odată rămâi în cale și acesta pe timp bun!

— Trebuie neapărat să plec, — dise el. — Dar dacă d-na Elena va găsi cea mai mică plăcere a mă înturna, voi veni după trei zile?

— In adevăr, acea plăcere va fi mare, — răspunse Elena, — și ast-fel-vei fi așteptat.

∴ Logofătul Șeni și Zoe consórtea sa se retraseră, scusându-se că sunt fórte osteniți.

Cei alți rămaseră.

— A început să îmbetrâniască frumoșa noastră turturică, țise postelnicul.

— Dar asta nu a opritó în iarna din urmă să dănțue la tóte balurile.

— Cu tóte astea, a început să'í slăbiască balamalele, — țise George.

— E tot tânăără și mândră, țise Tudorina.

— Mândră pentru ce? — întrebă Serésca.

— Se crede eșită din cea mai veche familie, este aristocrată în tóte; — țise principesa Iordache.

George ce se afla la spatele postelnicului, îi șopti la ureche:

— Afară din ceea ce privesce pe amații săi.

— Afară din ceea ce privesce pe amanții săi, — strigă postelnicul.

La aceste vorbe tótă lumea ríse. Postelnicul vėđénd impresia ce produsese, vorbele séle, le repetă.

Elena îi făcu muștrări și el nu înțelese

pentru ce. Elescu încă nu înțelese bine sensul acestor vorbe. George îi spuse la ureche :

— D-na despre care este vorba, are amant un om de jos.

Ast-fel se termină acéastă serată. Ospetii se restraseră în camerele ce le erau destinate. Elescu avu aceeași cameră cu George.

IV

N O A P T E A

om duce pe cititori o parte din nópte
în camera acestor doi juni.

Era o cameră mobilată cu gust, și părea
a fi buduarul stăpânei casei; două paturi cu-
rate îi așteptau. Ei se desbrăcară și se arun-
cară în pat.

— Ia spune-mi, ce este această Tudorină? —
întrebă Alexandru.

— O damă de două ori văduvă. A trăit
puțin cu doi soți. Cronica scandalosă pretinde
că bărbații săi au murit, căci au iubit-o prea
mult!... în fine au murit, și văduva a găsit

că este mai bine a nu se mai mărita. Trece zile țesute de rođe și de amor împărășind inima sa la mai mulți ca să nu mai omóre pe nimeni. Iecă tótă istoria ei. E frumoasă, dar fără spirit, fără creștere, vană, face parte din banda voiósă.

— Ce este banda voiósă?

— Banda voiósă se compune din vr'o de ce femei măritate și vėduve și de atăți junii. Scopul acestei societății este a crea aici în țeră o lume noă de Epicurieni. Doctrina lor este voluptatea în plăceri. Cei ce compun societatea au toți cel puțin doă mii de galbeni venit. Nicii o idee nu a prins mai bine. Proseliții se înmulțesc în tótă țioa. In cele din urmă ei au isbutit să converteze o damă ce trece de devotă. Numėrul membrilor ar fi fost ađi și mai mare dacă o regulă a societăței nu ar fi oprit să intre femei mai vėrstnice de trei-deci ani. Ei practică acéstă filosofie de față. La preumblări, la operă, la banchete, în birturi, sunt totdeauna împreună.

— Nu le daū meritul acestei idei. Ea este o imitație a vieței loretelor din Paris. Românii imită pe străini totdeauna, însă în cele

rele: în viciu, nu în virtuți ! Și nu este de mirare : un popor tînăr încă, care se presintă la viața civilizației, se încântă mai mult de frivolități ce sunt la înălțimea inteligenței sêle, de cât de lucruri seriose. Dar spune'mi, te rog, ce este acest Talangiu ?

— Un pecetluit, — rîspunse George.

— Nu te înțeleg . . .

— În timpii dinaintea regulamentului, Domni *pecetluiau* pe boerii vinovați, și iecă cum. Să'ți spui cee ce 'mî-a istorisit tată-meu despre pecetluirea Talangiului. Trei boeri scrisese la turci cărți prin cari denunțau pe Domnul Grigorie Ghica. Domnul luă scire, dăte ordin să se aresteze cei trei boeri, între cari unul era Talangiu. Se arestară la casele de la *Mihai-Vodă*. Intr'o nópte, înainte de a'i trimite la monăstiri, acești trei fură pecetluiți la gât, la mîni și la picióre pe vestminte. Cât timp erau să ședă în esil, ei nu puteau să schimbe vestmintele.

— Pedépsă barbară ! — dișe Alexandru.

— Tot atît de barbară ca și bătaia la falangă. Aprópo de falangă. Postelnicul Iordache a fost bătut.

— Pentru ce ?

— Pentru răpiri în funcție.

— Ce oróre ! . . Și nu se rușinează ! . .

— Ce stai de vorbesci ! . Aurul pentru bărbați, amorul pentru femei, așă templuri rădicate în tóte orașele țerei. Puțini sunt cari nu intră în ele. Mâne o să'l veđi ministru. Și nu este de mirare. Cei mai mulți sunt de categoria lui . . Dar nópte bună ! .

Și peste puțin George adormi.

Elescu nu putea să adórmă. Iși aruncă ochii pe o mescióră și zări un album. Se scóla, îl ia și, puindu-se đin noú în pat, începu a foileta albumul.

Acest album era al Elenei. Mulțime de adrese în versuri și în prosă, sub cari erau mai multe nume, cugetări comune, expresii triviale.

— Nimic frumos, — đise Elescu, — nimic demn de o creație atát de perfectă. Biată fințá rătăcită aici jos ! Cât trebuie să desprețuesci tu tóte aceste chipuri omenesci ce te înconjură !

Căută încă ; află desemnuri.

— Ce oróre ! . .

O idee îți veni.

— Nu pociu să dorm, — își duse el. —
Pentru ce nu ași scri ce-va în acest album ?

Se uită pe masă, vede toate cele trebuincioase
spre a scri. Se pune la masă și după câteva
minute scrise în album această poezie asupra
femeii :

Fice ale frumuseții,
Graciî, coborâți din cer,
Cu lumină dimineții
Ce se scaldă în eter'!

Și p'această poezie
Răversați parfum divin,
Ca un riū de ambrosie !
Voiū să cânt un cânt sublim.

O femeie, tot ce'n viață
Face dorul mai ușor,
E cerésca ta dulcétă,
E suavul tēu amor.

P'al tēu sîn suave vise
Aū făcut légănul lor ;
Graciile din cer proscrise,
Țimpletesc al vieței sbor.

Când cătarea ta ceréscă
Mă îmbată de amor,
Eū rog timpul să s'opréscă,
El grăbesce al său sbor.

Mâna ta cea delicată
Când o treci pe părul meu,
Ca o aure curată,
Uit că viața curge greū.

Când suflarea gurei tele
Mă îmbată de plăceri,
Cred că unda vieței mele
Cură printre primăveri.

Frumusețile divine
Nu mă locuesc în cer;
Raiul pe pământuri vine,
Fabulele toate per!

— Și acum, — țise Alexandru, — Elena
póte să citéscă aceste versuri; nimic nu este
mai potrivit cu dēnsa.

Inchise albumul. Uitându-se pe masă, vădu
altă carte; o deschise... *Le lys dans la Vallée*.
Citi. Iécă un roman ce arată mai bine de cât
tóte operile filosofilor ce oste o femeie.

— Elena a trebuit să'l citéscă, să'l simţă ? —
îşi ڊise Alexandru. — Este o mare aseménare
între aceste doă suflete de femeî . . Pe scórtă
este scris cu mâna . . . mâna Eleneî a scris
aceste rândurî :

„Sufletul meŭ este trist, în mijlocul bucu-
riilor. Mă întreb pentru ce, şi nu aflu cauza.
„Mi se pare că viaţa îmi lipseşte . . . Şi ce
„este mai rău e că nu pociŭ a mă plânge,
„căci ce pociŭ să ڊic, dacă nu sciŭ pentru ce
„sufer. Şi către cine mă voiŭ adresa ? Inima
„mea, biata mea inimă, sparge-te în lacrimî.
„Iécă singura consolaţie ce pctî afla în viaţă !..
„Aşî dori să mor ! . .

— Biată femee ! — adăogă Alesandru. — Eŭ
cunosc cauza tristeţei tele . . . Inima ta e plină
de ilusiî, de dorinţi curate ca feciórele, de amor,
şi cată să se închidă în tăcere. Totul este oprit
pentru tine . . . Oh ! legile ómenilor egoişti !

Târđiŭ de tot Alexandru se puse în pat şi
adormi, cugetând la Elena.

V

E L E N A

lena se culcase ; dar în deșert invoca
somnul. Sistemul nervos îi era iritat.
O frigură ușoară coprinsese corpul ei gracios.
— Musica m'a obosit ! — șise ea. — A-
céstă lume ce primesc nu poate să mă distreze ;
din contră, îmi face rău . . . Nu voiū mai
primi pe nimeni . . . Alexandru plécă măne . .
Mi se pare un caracter fantasioș, dar nobil
și delicat . . Dar pentru ce plécă atât de cu-
rênd ? . . O să se înturne după trei zile
Ce avea Caterina de îl ruga atât să rămâe ? ...
Ar face mai bine să nu mai revie . . . Nicî

nu cred că se va înturna . . . Este cochetă Caterina, câte odată indiscretă. Mâne nu voiū mai invita pe Alexandru să se înturne.. Voiū fi ferice. . . Apoi dacă s'ar înturna? Ce'mi pasă? El nu face nici un rău aici. Un om mai mult nu este nimic. . . Copila mea plânge ! Bietule ângerel ! Veī fi tu ore mai ferice de cât mama ta ! . . Să mă scol să deştept doica... O lumină în camera de la colţ... cine dörme acolo ? . . Alexandru și George. . . Sunt două ore de diminătă... Transperantul este rădicat. Alexandru e încă deştept... Să mă uit... Dumnezeule ... el scrie pe o carte ... albumul meu, îl recunosc... scrie... îl închide... Ia altă carte!... citește... Ce cărți sunt în buduarul meu ? *Le lys dans la Vallée*. Ce imprudintă ... am scris niște cugetări triste ... Le citește ... tremur !. Lasă cartea... se culcă... lumina se stinge... Póte că nu a citit ... nu a găsit acele rînduri... Dor ce indiscreție!... El dörme!... Tótă lumea dörme ... eū sufer. . .

Copilul tăcuse. Elena se urcă în pat.

Sociul său ce dormia în alt pat, se deşteptă. El avea obiceiul a se scula înainte

de ȕioă. Căscă de câte-va orî în cât se auđi în tótă casa.

— Dormi, Eleno ? — întrebă el.

— Sînt deşteptă. . .

— Nu'î așa că am petrecut bine séra ?....

Am ȕis o vorbă care a făcut sgomot. . .

— Mai bine să nu fi ȕis, o răutate și încă asupra unei persóne care o priimescî în casă.

— Ce vreî ? Așa sunt eű . . când îmi vine o idee de spirit, nu cruț pe nimeni. . . Ađi nu plécă nimeni. Veđi de îngrijesce de óspeți, să fie mulțumiți. . . Am trebuință de dênșii în interesele mele . .

Elena înecă un suspin.

— Nu sciű,—urmă el,—ce stare o fi avênd acest Elescu ? Trebuie să'l îngrijim. Cine scie cum vine timpul să am trebuință de el ... Nu mai sunt în póst, nu mai câștig nimic . . Cheltnesc tot din averea nóstră...

Vorbind astfel, postelnicul se scólă și ese să se plimbe prin grădină.

IV

C É R T A

La noă ore diminéța toți óspeții erau în chioșcul din grădină.

O convorbire aprinsă începuse între Talan-
giu și Elescu.

— De trei ani aprópe, — dicea cel d'în-
teiú, — țera este îngenuchiată ; un gemet de
durere resună peste tot ; casa statului este fa-
lită ; comerciul căđut ! Cine a făcut acésta ?
Puterea esecutivă care este în mâna liberali-
lor. Ce îndreptare se face ? Nimic. Rěul crește
pe tótă đioa.

— Acestea sunt nisce fapte, — rěspunse

Elescu, — cari nu scim până la ce punct pot să fie esacte. Cu toate acestea, cari sunt cauzele lor? Sub domnia lui A. Gica, ați redigeat o doleanță care începea: „Țera este în-genuchiată. Casa statului este falită!“ etc. O scii, căci ai scris'o atunci. Acea ce ați dis atunci, diceți și acum. Aveți un tipic. De trei ani nu s'a făcut nimic, este adevărat; care este cauza? Vorbiți în numele nobileței! Dar scii cari sunt obligațiile unei clase nobile? Scii că nu pot esista nici odată drepturi fără datorii? Cari sunt străbuniți voștri morți pentru patrie pe câmpul luptelor? Spuneți'mi numele lor? Unde sunt sacrificele ce ați făcut pentru țeră? S'a făcut un împrumut național. Hei bine, cum ați răspuns voi, cari vă diceți nobili, marii proprietari? Nu ați dat nimic, ca să dovedeți că în nația română nu este viață.

— Ultragiū! — strigă Talangiu înfuriat. — Scii cine sînt eu, domnule?

— Sciu, un bolnav.

— Mă insultă, și îmi vei da satisfacere.

— Daca îți place, bucuros.

La aceste vorbe damele scóseră un strigăt...

Elena ce turna caféua, rămase cu vasul în mână, tremurând.

— Nu v'am țise eă că politica nu este bună? — țise Caterina.

Talangi u eși din chioșc. Elescu rămase liniștit, și începu a face glume cu Caterina despre lucruri cu totul indifferente.

— S'aă introdus duelele în țeră! — țise postelnicul. — Nu mai e de trăit!

— Ne-aă adus moda bonjuriștii carı vin de la Paris, — țise principele Iordache.

— Saă mai bine moldovenii, — țise avocatul boerit.

— Sistemul rus sărmanul! — țise postelnicul.

— Aă drept, — răspuse principele Iordache. — Francia o să ne puie capul! In fruntea ei este un revoluționar. . Cum vrei să ne fie bine noă, țiindu-ne de pőlele ei? . .

Elena lăsă o mare parte din societate în chioșc și se urcă în casă. Ea ardea de curiositate să afle daca Elescu scrisese în albumul ei și ce scrisese. Se duse în camera unde dormise Alexandru. Odată acolo, deschise tremurând albumul.

După cetirea acelei poezii, lăsă să'i cadă albumul din mână.

— *La femeie?* — țise ea. — Dar care femeie? Nu vĕd nicĭ un raport ĩntre stăpāna acestuĭ album și poezie!. N'are nicĭ un cuvĕnt să 'mĭ o adreseze mie.. nicĭ nu ar fi cutezat să o facă.. numele meĭ nu este.. Titlu ce dă este de natură a'l scusa.. dar nu se póte. Trebuie să aflu.., să'l ĩntreb... nu vĕd nicĭ un rĕu..

Ast-fel vorbia Elena și se decise să ĩntrebe pe Alexandru: cuĭ adresase acele versurĭ. Se duce ĩn grădină pe o alee, ĩntălnesce pe E-lescu.

— Nu sciam că ești poet! — ĩi țise ea.

— Eĭ poet?

— Dar citiĭ ĩn albumul meĭ o poezie.

— Nu sĭnt eĭ autorul..

— Acĕsta ne dă o idee de poezia veche care divina femeea. . . In ce scop ai trecut'o pe albumul meĭ?

— Am complectat ideea autoruluĭ, găsĭnd subiectul viselor sĕle.

Elena deveni roșie.

— Ce manie cu acĕstă politică! Merită ea

a face să se bată doi ómeni ?.. Sper că mă vei asculta, nu vei face copilăria a te bate în duel cu un om mai mult bătrân ?

— Dacă voiú fi provocat ?

— Vei refusa.. sau dacă nu...

— Sau dacă nu ?

— Voiú avea o rea idee de d-ta.

— Dar a refusa, mi se pare cu neputință.

— Iți cer o gracie ?

— O gracie ?

— Cérta a început în casa noastră... Nu ași dori să ne vedem puși prin gazete, și mai ales dându-se faptului nisce cause de natură.....

— Dacă ții atât la acésta, eú pocí să refus.

Elena îi întinse mâna pe care Alexandru o sărută.

— Să ne întórcem în chioșc ! — țise ea.

În chioșc adunarea vorbea despre duelul ce era să se facă.

— Nu vė temeți, — țise Alexandru. — Eú nu mă voiú bate. Voiú procura d-lui Talangiu plăcerea a țice : „Acest om este laș !“

George auđind aceste vorbe, îi țise :

— Ce vreí să faci ?

— Refus.

— Dar . . .

— Lumea va țice că sînt laș . . .

— De sigur . . .

Apoi Alexandru vîdînd pe Talangiu, îi dîse :

— Domnul meu, primesce scusele mele !
Mărturisesc că regret cele ce am țis.

La aceste vorbe Talangiu rădică capul cu trufie, se uită la Alexandru și surise cu ironie.

— Mă așteptam, domnule, la acésta din partea d-téle.

— Nu prea are curagiū domnișorul ! — țise principele Iordache către dame.

— Acest om nu are inimă, — țise Serescu.

Auđind aceste vorbe, Elena suferea adânc.

— Eū singură, — își țicea ea, — sînt cauza acestei umilințe. 'Mî a promis a nu se bate, și ține cuvîntul. Ce răbdare și ce virtute din parte'i.

— Hei bine, te iert, domnule ! — strigă Talangiu. — Numai ca să arăt că pe lângă curagiul ce este născut în noi, există și generositatea. Iți întind mâna . . .

Tóte aceste vorbe erau nisce vîrfuri de cu-

țite ce se înfigeau în inima Elenei. Ea se muștră că putuse cere de la Alexandru parola că nu se va bate. Acum ar fi voit să'l rōge a primi provocarea. Când se gândi la gravitatea poziției lui, făcută printr'o indiscretă intervenire a sa, și care putea să cēră obligare, Elena tremură. Se creșu compromisă.

Elena se închise în camera sa. Acolo, după ce se gândi la tōte nefericile ce o așteptău, deschise albumul și ceti de mai multe ori poesia lui Alesandru.

Caterina intră rîdînd în casă.

— Scii că nu se vor mai bate ?

— Lasă'i să facă ce vor voi.. Ce ne pasă noă ?..

— Negreșit.. însă îmi pare rău ?

— Pentru ce ?

— Pentru acest tîner.. trece de laș . . .

— Este un om cu spirit și cu inimă... și bun.. nu 'ți faci idee !

— Ce lesne 'i-ai cunoscut inima !..

— Caterino, scii ce mi s'a întîmplat ? Tu cunoscî albumul meū. Eri încă îl foiletam împreună. Ađi găsiî aici o poesie noă. Pen-

tru cine este, e un secret; cine a scris'o, e un sceret.

— Să vedem !..

Și luând albumul, 'și aruncă ochii :

— *La femee !.. la care femee ?.. In genere ?.. Cine este autorul ?.. Să vedem. Eri nu era scrisă, deci a scris'o ađi... Cine din cei de față ?... Să cercetăm cine o fi făcând versuri... Șer nu scie scrie românesce, și apoî își face un merit din ignorința sa... Bar este tēmpit, incapabil de a cugeta și simți ast-fel... George nu pōte să facă un vers. Bărbatā-tēu nici nu mai vorbim. Talangiu, principele Iordache, cei-alți... nu pot scri alte versuri de cât de cele ce se scieau odată când era bunica fată :*

„Iar când cântă psaltichia.

„Îi sare din cap tichia.“ — Rēmâne dar Elescu — Dar și el de unde eși poet d'odată? Acest album tu nu l'ai dat nimenui, deci, autorul e întrodus aici...

— In camera mea de culcare !

Elena se spăimântă și se grăbi a spune cum albumul era în buduarul său ocupat de George și de Alexandru... cum a zărit nōp-

tea lumină în acea cameră, cum s'a uitat și a văzut pe Elescu scriind în album.

Caterina eși, Elena rămase singură.

— In acéastă vară vom fi triști aici, — își duse ea.

Și gândind ast-fel, își dresse toaleta.

Elescu căuta camera în care dormise și unde avea sacul său cu bagage. Din întâmplare, se încelă și intră în camera unde era Elena. Acésta 'și desfăcuse părul ca să'l netediască și apoi să 'l așede. Era frumos acest păr umbros, lung, des, strălucitor și atât de fin în cât se perdea sub ochi, desfăcându-se și rîurind pe gâtul ei alb ca néua, în inele naturale și gracióse. Alexandru surprins, scăpă un strigăt.

O! mă iartă, dómná! — duse el. — Căutam camera mea...

Elena se sili înainte de tóte să fie indiferentă față cu Alexandru; să nu facă nimic care să'i arate că ar esista umbra unei idei că el ar putea spera cel mai mic lucru.

— Daca ai venit odată, — Ii duse ea. — Sedí.

Elescu se puse pe un scaun.

— Ce frumoasă este! — își dîse el; apoi adresându-se către Elena, urmă: — Ai un pîrdîmî, care ne face să uităm graciile.

— Așa! — răspuse ea cu indiferență și întîrziind în restrîngerea pîrului. — Mă așteptam să 'mî laudî pîrul... Nu este așa, urmă ea, — că veđi pe vițele acestui *pîr gracios jucînd-se un hor de graci*? Ast-fel spune poesia din album. Oh! poetii!.. Ei vîd tîte printr'un prism de frumusețe, de gracie divină!...

— Așa am simțit.. eă însu'mî...

— Așa dar, acea femeă căreia sunt adresate versurile, sînt eă? — dîse Elena rîdînd.

— Și care ar putea fi alta? — raspuse Alexandru, pe care indiferența și rîsul Elenei îl sdrobia:

— Daca sînt eă, atunci cîtesce acea poezie. Să comparăm daca descrierea este justă.

— Dîmî!

— Nu te supăra!... Iți fac gracia de a nu te sili la acîstă cetire.

— Ești crudă!

Elena surîse.

Alexadru nu iubise nicî o femeie, a-

cel ideal din poesia ce copiase, — căci nu găsisese încă în nici una din femeile ce întâl-nise până atunci în calea vieții séle.

Elena era pentru el o femeie ce nu semăna cu cele alte femei, o ființă ceréscă. În fie-ce oră descòperia într'ênsa o calitate noă și în fie ce oră se vedea atras, fără voia sa, către dênsa. Pentru prima óră în viața sa, se turburase înainte a unei femei... El o cunoscea numai de o ȓi. Dar o ȓi fusese destul ca să o iubéscă. În acest scurt timp el ghici tot ce acel suflet avea în sine de sublim. Ȑic unii că acei ce se înamoră la prima vedere de o femeie, nu sunt înamorați în adevăr, că nu este de cât o patimă sensuală inspirată de admirație pentru frumusețea fizică, că un amor adevărat are trebuință de lung timp de a se cunósce. Dar experiența a dovedit de multe orî că un om a putut iubi o femeie la prima vedere, pentru calitățile morale.

Pe când Alexandru admira acest tesaur ascuns în sêlbăticie, împrejurul lui nu auȓia de cât elogiurile ce 'i da tótă lumea. Nimic nu ne împinge mai cu răpediciune a admira pe cine-va ca elogiurile ce lumea îi face. Aceste

elogiuri sunt ca nisce punți de rose ce se aruncă sub pașii noștri în calea ce luăm spre a admira un obiect.

Faptul real era că sufletul său se turburase. Când vedea pe Elena simția un farmec neînțeles. Când n'o mai vedea, era gânditor, nemulțumit. Fără s'o caute, imaginea ei se amesteca cu toate gândurile sale.

Către acestea el tot nu scia dacă o iubește! Ocasia nu se presintase încă spre a putea înțelege acesta.

— Dacă ai mai sta câte-va zile aici, am ace partide de călărie.. Primesci? — întrebă Elena pe Elescu.

— Da? — răspuse Alexandru distrat.

— Vom vedea monastirile, munții noștri. Sunt locuri cu totul frumoase în munți.. Dar nici nu mă ascuți! La ce te gândesci?

— Cine ar ghici, 'mă-ar da dreptate să mă las a fi răpit atât de dulce.

— Scii că nu ești corect cu mine?.. Ori-cari ar fi gândurile ce te răpesc, creș că așa merita mică atenție!..

— Ești totdeauna amestecată în visele mele!

— Acum complimente!.. De când?

— De erī séră sînt altul... de erī séră am început a trăi o altă viață !..

— Pastorală negreșit.. suntem la țeră... A-ici aerul e curat și îmbălsămit...

— Aerul ?.. Nu măi vorbesc nimic, tóte ȕisele mele le interpretezī într'un sens cu totul contrar.

— Nu te supăra!

— Așī fi voit să nu te cunosc!

Vorbind ast-fel, ajunseră în chiosc.

Tudorina era răsturnată pe o canapea: frumósă, gravă, tăcută; ar fi zis cine-va că este în admirație pentru frumusețea sa.

— Căt este de frumósă! ȕise Elena lui Alexandru.—Du-te și vorbesce'ī. Teme-te însă de a'ī ȕice vre-odată că o iubescī: un amant ce se declară, este un rege ce'și perde tronul.

Alexandru înțelese sensul acestor vorbe.

— Înaintea sa, — răspunse el, — voiū fi tot-deuna un rege pe tronul sēū.

Alexandru se puse lângă Tudorina, întrebând-o :

— Este adevērat, dómna mea, că un amant care se declară, este un rege detronat?

— Din contră, — ȕise ea.

— O damă a spus acésta.

— Către cine ?

— Către un amic al meu.

— Atunci dama nu îl iubește , și cel mai bun lucru ce póte să facă amicul d-téle este să 'și caute de drum.

Un serv anunță gustarea. Ospeții se îndreptară spre sala de mănucare.

D-na P era în vervă astă-dată. Cât ținu masa, nu încetă a critica starea politică actuală.

Bărbatu-séu fusese ministru ; de dece țile nu mai era. Cât fusese soțul séu în minister, Domnitorul era cel mai perfect din lume; țera era un Paradis pământesc; tot era mare, bun, la locul séu. A doa ți, îndată ce soțul séu nu mai era ministru, Domnul deveni rău, țera un infern; totul era ȳmeschin, nimic la locul séu.

— Nu mai putem trăi în acéstă țeră! — țicea. — În capitală nu mai poți trece pe pavagiul pretutindenȳ ruinat, în casă nu mai ești sigură din cauza hoților... Pretutindenȳ, în tóte noțtile se fură.... carnea, pânea, scumpe!... Afară din capitală nu poți umbla : drumuri nu sunt; poștile sunt în stare próstă....

— Adreséză-te către soțul dumitale,— țise George, — care a fost până erī ministru și contracciū mai 'nainte. De ce nu a îmbunătățit tóte aceste lucruri ?

— Acésta nu este o argumentare seriósă !. Toți 'l-aū trădat...Ce putea face? Țera este plină de ómenī nedemni de a forma o nație. Ar trebui să o iea rușii saū austriaciī, să scăpăm de parodii ridicule....

— Ba să mă ierți!—țise principele Iordache.

— Înțeleg să vie oștiri ruse, austriace, s'o ocupe câți-va anī, ca să ne scape de roșii și de convențiune ; dar în urmă să se ducă de unde aū venit.

— Așa mă învoesc și eū! — răspuse postelnicul George.

— În adevăr, — țise George, — ocupările străine aduc comerciului mușterii, dameilor amanți !...

— De ce nu! — răspuse Zoe Șeni. — Aī noștri nu sunt în stare să fie nici amanți !...

— Ce ȃicī, Zoe ? — observă Elena. — Cine te-ar auđi vorbind, ar crede că nu ești româncă.

— Sînt nefericită a fi româncă.

— Eă nu cred.

— Tu? Tu trăiesci în lumea viselor. Pecat de tinerețele tale! ăise Zoe.

— Ba nici un pecat... mă iertă, — strigă postelnicul, — nevasta mea e fericită, își caută de casă și de copil, își iubește țera și bărbatul, și... și... n'are amanți, nici ruși, nici austriaci, nici nobili, nici din popor!

Postelnicul apăsă pe vorbele „din popor“ și se uită la toți să veadă dacă 'l-aă înțeles.

— Nici din popor! repetă el.

Zoe își mușcă buza, deveni palidă, corpul îi tremura.

— Imi vei plăti scump acesta, tu și femeea ta! — ăise Zoe în sine, jurând de a'si răsbuna într'o ăi. Pretestă că o dore capul și se duse de la masă. Ea se retrase în camera sa, unde medită la mijlócele de răsbunare.

— „Tu ai ăis că am amanți din popor? — își ăicea Zoe. — Hei bine voiă face ca femeea ta să iubească pe lacheul meă!

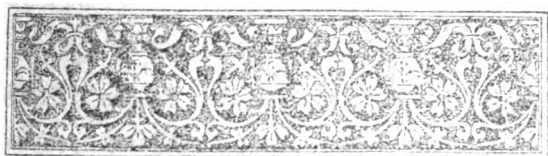
Sufletul înrutățit al Zoei căuta cele mai infame mijlóce de răsbunare.

După oare-care eugetare își ăise :

— Am avut un tēner lacheu, frumos, gentil în

maniere, fiul unui văcar și al unei țigance ; acum este scriitor la un minister și trece de gentilom ; mamă-sa trăiesce, este jumătate nebună. Iécă omul ce-am să'i aleg. Il voiū învêța la acêsta, voiū veni cu dênsul aici, unde voiū petrece vara. Îi voiū da banî și vestiminte de boer. Îi voiū spune însu'mî cum are să se esprime. Voiū aprinde imaginația acestei femeî, și când ea va începe a'l iubi, voiū trâmite aici pe țiganca, mama băetului, să strige acestei femeî în fața tuturor. „Dă'mî copilul ! Ce 'l-ai făcut ? Amantul têu este copilul meu !“

Iécă planul infernal ce 'și imagină acêstă femeie. Ea păru fericită tótă ziua.

VII

PLIMBARE

ocietatea petrecu timpul în grădină. O parte din cavaleri și dame exprimând dorința a face o cavalcadă, dorința lor fuse împlinită. Afară de caii postelnicului, destinați pentru aceste cavalcade, se aduse încă șese, din cei destinați pentru serviciul câmpului. Se află destule șele de dame și de cavaleri.

Abia eșiră din sat, intrară pe o alee lungă și începură a se întrece la gónă, damele; — cavalerii de o potrivă. Cursa lor fuse lungă, nici un cavaler nu cădu.

Acum nu erau departe de Floresci, unde începuse a se forma tabăra oștirilor române.

— Fiind-că suntem aici, — duse unul din cavaleri, — pentru ce nu vom merge în tabără ?

— Să mergem, — răspunseră dece voci de o dată.

După o jumătate de oră, ajunseră la tabără. Pe malul stâng al Prahovei, într'o întindere de o oră, erau înălțate niște barace de pari și nuele învelite cu pae. Ar fi dis cine-va că aceste încăperi erau preparate pentru vite. Ploa înăuntru mai rău decât afară ; chiar după ce sta ploaia afară, în barace ploa încă. Tôtă oștirea nu se adunase încă.

Curioșii noștri se plimbaū prin tabără, apoi descălecară la cortul unui colonel.

Acesta îi întâmpină cu destulă politețe. Câțiva din cavaleri îl cunoșceau.

Acolo vorba veni asupra taberei. Niște oficeri le spuse că tabăra fusese proiectată a se face, sub raportul așezărei, după sistemul frances ; dar că ministrul oprise execuția, sub cuvânt că sistemul rus este mai bun. În tabără era o nemulțumire generală, atât din partea

moldovenilor cât și a muntenilor. Aceste nemulțumiri purcedeaū parte din propagandele partidelor, parte din răul traiū al ostașilor.

Cavalcada noastră porni către casă p'o altă cale.

Astă dată mergea încet ; fie-care critica saū lăuda ceea ce văduse.

— Soldații sunt hrăniți rău. Unde se duc atâția bani ? — țise principele Iordache.

— La contraccii, — țise Serescu.

— Cel mai bun lucru ar fi, — răspuse avocatul boerit, — ca fie ce soldat să fie contracciu față cu statul pentru hrana gurei séle.

— Ești revoluționar, — răspuse Serescu.

— Orī cum va fi, — țise Elescu, — este totdeuna o plăcere să veți tabără română.

— Să se bată cu locustele, — țise Șer.

— De ce șă avem acéstă tristă idee ! —
 - răspuse Elescu. — Când aud pe unii români ridiculând ideea d'a apăra mormintele străbunilor, pare că aud nișce ómenī născuți în robie, cari tremură când se gândesc că ar putea să scuture lanțurile lor. Sub Domniī cei bētrâni, acest popor român, despărțit în două, era de țece orī mai puțin la numēr, și cu

tóte acestea eî se luptaũ contra inamicilor numeroşî pentru religie şi independința națională. Spiritul resboinic nu se naşce cu noi, este rezultatul educațiunii. Care sunt luptele la cari capiî acestor doã state aũ dus pe romãni contra apãsãtorilor nației, şi eî ar fi refusat d'a combate? Nicî una. Eũ sînt sigur cã oştirea romãnã acum, deşi micã în numër, deşi nedestulã ca sã pótã triumfa contra inamicilor numeroşî şi bine organisați, dar în orî-ce o-casie, ar da un exemplu de curagiũ şi ar muri toți ca nişce martiri.

— Nu veđi cã am scãpat patria, sacrificãnd ast-fel pe soldați!

— Şi cine ne opreşce a mãri numërul soldaților? Nu sunt bani, veî rãspunde. Oştirile neregulate nu costã mult. Nicî o lege nu ne opreşce a le forma.

Cãlãtorii noştri ajunserã la malul Prahovei. Trebuia sã trecã rîul ca sã apuce o cale mai directã cãtre casã. Prahova, din cauza ploilor la munte, venise mare. O cãlãsã trecu înainte. Cavalcada se coborî de o datã în rîu. Elena, care mergea alãturi cu Elescu, lovi calul ce voia sã bea apã; calul îşi perdu ecui-

librul, se poticni și îngenuchiă, împins de iuțela curentului. Elena cădu în apă.

Aceste râuri, de și nu sunt adânci, dar sunt răpeși și patul lor este plin cu petre mari, așa că un om, care ar cădea în ele resturnat de iuțela apei, lovit de petre, este supus la ore-care pericol.

Pe Elena o ameți curentul; un minut și capul ei s'ar fi spart de o pétră.

Alexandru sări după cal spre dênsa. El o prinse, o ridică și o duse în brațe dincolo la mal. Pălăria ei de amasonă fugia în josul rîului. Ea era palidă; părul ei cel frumos se desfăcuse și rîura plin de apă pe umerii sêi. Alexandru o depuse pe o pajiște verde; cei cari trecuse rîul, descălecară și alergară la dênsa; ea îi întâmpină surîdênd.

— Nu este nimic! — țise ea. — Nicî nu m'am lovit de petre, nicî apă n'am bêt...
Grație d-lui Elescu.

Nu era timp de perdut: Elena se aruncă din nou pe cal, așa cum era udă, și cavalcada porni înainte.

Atuncî ea își aminti că Elescu o prinsese în apă, o scosese afară, că prin urmare el o ținuse

în brațe, o strânsese pôte pe inima lui. Ea simți o rușine adâncă și un fel de ură pentru acest om.

— Amândoi suntem plini de apă, — dișe Alexandru. — Să punem caii în galop, ca să nu răcești!

Ei plecară în galop. Cei alți îi imitară, dar după ȑece minute, începură a merge la pas. Elena și Alexandru se depărtară.

— Mulțumesc! — dișe Elena, când caii se mai opriră pe cale. 'Mî-aî scăpat viața!.. Saî nu știu dacā n'ar fi fost mai bine să nu fi avut pentru ce să'ți mulțumesc?...

— Pentru ce acēsta?

— Șcie omul ce suferinți sunt ascunse în viitorul sēu? Crede-mē, domnule, cā cele mai fericite ființe omenești sunt acelea ce mor înainte d'a sorbi tōtā cupa vieței lor. Ele mor regretate. Sufletele lor rēmân curate, ca în ȑiua în care aū venit pe pāmēnt....Orî cum, îți sînt obligatā de acum înainte... 'Mî-aî scăpat viața, poți dar să reclamî viața'mî, orî cānd vei voi.

— Numai Dumneȑeî ia înapoi viața ce a dat ómenilor, — dișe Alexandru. — Apoi ar fi un lucru peste putință a voi acēsta. Acēstā

viață de care vorbesci este prețioasă... Dacă vei muri...

— Destul... înțeleg. Vrei să ȳci că dacă voi  muri, vei muri asemenea... Cre i că aceste vorbe sunt noi pentru mine? Cre i că al ii nu 'mi le a  mai  is?... Ele m  desgustă ca tot ce este minciună, ca tot ce este esagera ie, ca tot ce este ridicul. Amicia nu cere nici o dată un asemenea pre ; atunci ea ar deveni o tiranie!...

— Amicia  ici?

— Amorul e tot una. Ce este amorul dacă nu o amicie între do  sexe! El se na ce  in admira ia ce are o parte pentru cea-altă; din stima, din respectul ce  cie să inspire. Raporturile stabilite între aceste do  p r i, reguléză gradul de simpatie, fac acea dragoste lini cit   i fericită sa  acea patimă furi s   i ad nc . Însă cauzele ce 'l nasc, admira ia, stima, respectul, pot înceta cu termenul vie ei unei p r i, cu at t mai mult c nd vedem că ele încetéză de multe ori în via  ... Voi, tinerii de a i, ave i capul plin de ideile romanțelor moderne, un limbagi  propri  al lor, care de mult ce se abate de la natură  i de mult ce s'a usat, devine nesuferit.

— Aşa dar îmi permiti a'ți cere viața ?

— Da, — țise Elena.

— Nimic alt ?

— Ce alt ?

— Dacă îți ceream inima ?

— S'aũ vęđut casurĩ cęnd o femeie a iubit pe acela care 'i-a scępat viața, în romanețe... Dar sę lęsãm la o parte aceste glume..., cęci în adevęr nu pot a le lua alt-fel... și sę mergem înainte.

În acel moment Caterina venia pe calul sęũ cu o rępediciune fabulósã. Ea mergea bine pe cal. Era solidã și elegantã; lęsase în urmã pe toți cei alți într'o întrecere ce avurã. Opri calul de departe ; îl puse în trępãd, apoi la pas și se apropie de Elena.

— 'Mi-ai făcut o fricã mare, dragã Eleno, țise ea. — Te credeam înecatã... mórtã chiar... Mulțumesc d-lui Alexandru cã te-a scępat!... Dar sę nu întãrđiem, vęstmintele vę sunt udate... sę mergem în galop!..

— Calul meũ este ostenit, — țise Alexandru.—Este aprópe sę stea... Și nu vę permit, doã dame, a alerga singure.

— Te temĩ sę nu ne fure ? — țise Cate-

rina.—Nu are cine. Bar este în urmă... abia mai suferă calul... Cată să sciți că m'a amețit cu complimentele... In cele din urmă, ne mai sciind cu ce să mă compare, 'mă-a ȃis că sînt frumósă ca un ananas!

Vorbind ast-fel, se puse pe rîs.

— Dar Sofia?—întrebă Elena.

— Domnișóra Serésca?... Ea încă mă face să rîd cu manierile ei de parvenită. Bar îi ȃisese româneșce, că ar voi ca acéstă cavalcadă să nu se mai termine; închipuți-vă el, care abia mai póte ședeá pe cal! Sofia 'i-a răspuns în franțusesce că nu scie limba în care 'i-a vorbit!... Nu pot s'o sufer!... A șeđut doí aní la Praga, și a uitat limba părintéscă. Dar ce-va mai frumos!... Bar ne spunea că este cavaler bun, că póte face doă-decí și patru ore pe cal (nu șciú pentru ce nu doă-decí și opt?), că nu este cal pe care să nu'l domesticeze; eú 'i-am propus să ne întrecem, a dat pintení calului... calul plecá ca vîntul, dar se opri îndată. Bar perduse scările, se ținea de cómă și se lăsase pe gátul calului.

— Dar ca să mergi și mai iute de cât

calul, te-ai lăsat pe gâtul lui?— îl întrebaiu eă.—Inchipuiți-vă că s'a supărat!...

După câte-va minute vedură casa. Sórele nu era departe d'a apune. El se culca în nori. Răsfrângerile lui făceau valuri de aur și rubin; o rēcóre plăcută se răspândia pe fața luncelor îmbălsămite. Umbrele sereî se arătară pe sub délurî.

Cele doă dame, pe cai frumoși și sprinteni, treceau ca doă vise poetice. Umbrele și rađele păreau că se dispută cu voluptate să le deschidă sînul.

Elena, ale cărei bucle se desfăcuse la rîu, le lăsase libere, să fâlfâie în aer. Alexandru nu se putea sătura d'a privi. Caterina ea însă'si îi dîse:

— Eleno, cât ești de frumósă!...

În fine ajunseră în curte. Cea d'întêiü grijă a Eleneî fuse să'si schimbe vestmintele.

— Bărbată-meü o să mă must're,—dîse ea lui Alexandru, despărțindu-se a merge ca să se schimbe.—Are să afle ceea ce mi s'a întêmplat.., dar nu'mî pasă... Dîoa de ađi a fost frumósă pentru mine, — urmă ea, cu o voce tremurândă.—La revedere,—adăögă ea.

Apoi dispăru.

Cu toate acestea séra la masă nu fuse altă vorbă de cât de baia Elenei în Prahova, de cai, de rîuri, de înecăciuni. Cei mai mulți spuseră cum li se întêmplase lor lucruri miraculoase și cum putură să scape ca printri'o minune. Pretutinderi omul este om. Pretutinderi acest rege trufaș al viețuitoarelor, îl găsești aducându-ne aminte neîncetat despre puterea geniului său asupra lucrurilor; născocind cu imaginația tot felul de succese în favoarea sa! Să fi ascultat pe acești născocitori, și să fi luat drept adevăr spusese lor, ai fi creșut că Olimpul este pe pămînt, că ȳei s'aũ făcut ómeni.

Dar nimic nu fuse mai voios spus de cât cãderea pe gâtul calului a d-lui Bar, ce Caterina spuse cu atãta spirit, cât era cu ce sã omóre pe un om sub ridicul.

Bar ascultã în tãcere.

— Vom vorbi noi mâne!—dise el în sine.— Sã înveți altã-datã sã rîdi de acela ce 'ți oferã mâna, inima și o stare colosalã!...

Séra aceea se petrecu cu voioșie.

Alexandru rugã pe Elena sã cãnte la piano.

— Te rog,—dise ea, — nu mă sili a face un lucru care mă ucide... De câte ori cânt câte ceva, sufer în urmă... Dar dacă ții mult... să încerc!...

Đise și se puse la piano.

Bar se duse la Serescu. și îi dise :

— Am să 'ți vorbesc ceva serios. Poți să vii după mine?

— Da!—dise Serescu.

Și amândoi se duseră într'o cameră izolată.

VIII

CEREREA IN CASĂTORIE

! mendoî când şeură, Bar cu o voce
tremurândă îi dîse :

— De trei ani sînt hotărât să mă însor...
Voiam să iaŭ pe domnişóra Caterina... Cât
sacrificiŭ nu am făcut pentru acéstă idee,
căci acéstă căsătorie ar fi fost un mare sacri-
ficiŭ din parte'mî, o milă, ca să dîc aşa, căci
ea nu are nimic şi eŭ sînt om cu dece miŭ
de galbenî venit! Cum a răspuns ea la o idee
atât de generósă?... A refusat!... Aşa dar iecă
ce m'am socotit : să mă lepăd de acéstă idee.
Şi... d-ta eşti un om care apreŭiescî talen-

tele, averea... Șciî cum se fac banii... Domnișóra d-téle este o fată cu minte... Vě cer mâna ei.

La aceste vorbe Serescu era să 'nebuniască de bucurie. El era fôrte bogat, dar parvenit; nu s'ar fi așteptat nici o dată să 'i cěră pe fie-sa unul ce era și bogat și boier de clasa întěiũ. De și nu mai sunt clase in România, dar desprivilegiãții se mângâie încă cu clasele.

— Voiũ intra cu némul în ném de boierĩ mari!—își đise el.—Nu numai atât; dar unde era să daũ zestre patru miĩ de galbenĩ venit la altul, voiũ da acestuia o mie, cãci este bogat el ênsuși; apoi se află într'o vĕrstă unde puțini mai pot să se însóre cu fete tinere!...

Bar cređu cã tăcerea lui Serescu era motivată de un refus pe care nu cuteza a 'l spune. Care fu mirarea lui când vĕđu cã Serescu, fără a đice o vorbă, îi sãri după gât și începu să 'l sãrute.

— Bine,—đise Bar,—dar ar trebui să consultĩ și pe domnișóra ?

— Sofia nu are voință... nu trebuie să aibă!... Voiũ đice și va face!..

— Dar mamă-sa ?

— În casa mea nu cântă găina... Iecă, măduc să le comunic această noutate bună, împreună cu voința mea.

După zece minute Serescu se întorse cu femeea și fiica sa.

— Postelnicul Bar a bine-voit și 'i-a plăcut să se cobóre a cere în căsătorie pe Sofia...

La aceste vorbe d-na Serescu scóse un țipăt de bucurie.

— Bine am auđit? — întrebă ea. — M'am învrednicit...

— Bine, bine, — întrerupse Serescu, adresându-se către fie-sa. — Primești să ieși pe d-nul Bar de bărbat ?

— Cum va voi papa! — și vorbind așa lăsă ochii în jos.

Și acum talente, merite, virtuți, onestitate, mergeți și vă ascundeți cu rușine! Lăsați să trecă stupiditatea, imoralitatea, purtate de bogăție! Bar era un om fără spirit, fără inimă, fără moralitate. În timp de zece ani deveni bogat prin răpiri; lumea îi dete porecla ironică de *modestul răpitor*; bătrân, zdrobit, urât, neplăcut, ridicul, nimic nu'i lipsea ca să

completeze o ființă demnă de despreț. Cu toate acestea iecă un suflet june, inocent, curat, o fată plină de frumusețe, de grație, care îi întinde mâna și îi dice: „Tinerete, frumusețe, grații, răsfațări, iubire, toate sunt pentru tine, pentru că spiritul tău este stupid, inima secă, pentru că ai știut să furi și să te faci bogat.“ Biată tinerime, depune la pórta vieței, intrând, visele téle cele frumoése ! Și voi, virtuți, mergeți să vă spândurați de acéstă pórta !

După câte-va minute, Bar intră în salon avënd la braț pe Sofia.

— Domnilor și dómnelor!—dice el. — Am onóre a vă presenta pe viitórea mea mirésă !

Persónele ce se aflaú acolo creðură d'ocam-dată că Bar își perduse mințile.

— Cu consimțimântul nostru este!—răspunseră Serescii.

— Iecă și o nuntă făcută pe moșia mea ! —dice postelnicul George.

Elena merse și felicită pe socrii și pe cei doi promiși. Tótă societatea o imită.

— Nu mă felicitezi ?—întrebă Bar pe Caterina.

— Cum nu ? — răspunse ea. — Vrei să mă alegi a'ți pune cununiile ?

— Sper că o să ne cunune Domnitorul.

Bar făcuse toate acestea în necazul Caterinei. Când vădu că 'i se acordase mâna Sofiei și pe Caterina atât de indiferentă pentru această casătorie, începu să se căiască pentru că făcuse acel pas. Totă noaptea nu putu să doarmă.

— Ce-am făcut!—își dicea el. — Am voit să'mi răsbun pe Caterina pentru că rîsesse de mine ; dar ea rămâne atât de indiferentă ca și cum ar fi vorba de nunta împăratului Bengalului!... Părinții primiră cu atâta înlesnire și plăcere să mă facă ginere, în cât îmi vine a crede că nu am căpătat vr'un lucru mare... Măne 'mă iaă vorba înapoi... Dar se mai póte?... Am anunțat lucrul la totă societatea!...

Séra trecu voiósă pentru totă lumea. Un singur suflet era întristat : Elescu.

IX

O PATIMĂ NOA

doi tineri, Alexandru și George, se retrăseseră în camera lor de culcare.

— Sunt aici două femei cari nu'mi plac,—
dise Alexandru.

— Care ?

-- Zoe și principesa Iordache.

— Ai dreptate. Ele sunt doi șerpî ce umblă tot-de-una încolăciți ! Inrătățite, intrigante, caută neîncetat a pune desbînarea între omeni... Nu este de mirare ca în acest moment să urdiască vr'o intrigă infamă contra vre unei alte femei de aici.

— George, — dise Elescu, — bănuiala ce

aveam, vii s'o întărești cu aceste vorbe! Ele meditează o lovitură... și mi se pare că victima ce caută, va fi chiar Elena... Ađi tótă dioa erau împreună, retrase, șoptind, și privirea lor sêlbatică ce lăsaŭ pe Elena, m'a făcut a mē gândi...

— Să ne preparăm a le demasca.

— Cum?

— Lasă pe mine... Voiŭ afla totul de la amantul Zoei.

Și George începu să sforăie.

Alexandru rămase singur. El avea o nemulțumire cu totul noă pentru dênsul. Era nefericit. Iubea pe Elena, și începuse a înțelege. Se culcă, căută să dórma, nu putu.

— Dómne!—đise el.—Ce este acéstă femeie? Nu sînt un copil ce intră în lume pentru prima órá... Ađi am voit să plec, și când eram să pornesc, puterile 'mī-aŭ lipsit... Nu este un simțimênt trecêtor; ce se stinge îndată ce încetăm a vedea obiectul iubit... Eŭ sufer... este o patimă puternică... Am trăit... am fost în relație cu tot felul de femei frumoșe, spirituale... nici odată nu am simțit atâta; ceea ce simț acum este un lucru straniŭ!... Acéstă femeie

nu mă iubește... nu p^ote să mă iubiască, fără a deveni criminală... E^u din contra, primit aici ca un o^spe... nu, nici odată nu voi^u viola legile ospitalității... E crud numai a g^ândi!... M^âne voi^u pleca... și nici odată nu voi^u mai vedea pe Elena... Vor fi crude minutele despărțirii; dar trebuie să sufer... voi^u pleca fără s'o v^êd... Oh! este at^ât de frum^osă! Sufletul ei este at^ât de sublim!... Ea ucide t^ote femeile prin cualitățile ei! Îmi pare că v^êd o cunoscință a viselor mele!... Ea d^orme!.. Dormi, ângere curat și dulce! Umbrele suferinței nici odată să nu plutiască pe fruntea ta! Ast^âs^êră cânta la piano. . Eram lângă d^în^sa... încetase d'a cânta... Imi vorbia de suferințele acestei nații.

— „Pentru ce te ocupi de nație?— o întrebai^u.—Ângeriⁱ nu a^u nici o naționalitate!— Ea deveni rumenă ca o rosă, g^ândit^ore. Reîncepu cântecul. În genele ei, mi se păru că lucește o lacrimă.

Iubirea n^âscu odată cu o contrarietate în sufletul lui Alexandru, ceea ce măria acest simțim^ênt. Contrarietatea era efectul educației s^ele; a se introduce într'o familie, și a trăda,

era incapabil. Sufletul său rămăsese curat în mijlocul corupției societății în care trăise. De aici venia suferința sa.

Este un lucru de observat, și femeile de spirit 'l-au pătruns înainte de toți. Reserva, ce natura le-a dat mai mult de cât bărbaților, și pe care o practică prin instinct, le-a dovedit că nici o dată un amor nu devine mai pasionat de cât atunci când află stavile. Omul ursit să doriască neîncetat, facultate necesară existenței sale fizice și intelectuale, se înțelege că îndată ce vede că'i se realizează o dorință, trebuie să se întorne către alta, și prin acesta chiar să nu mai ție la cele realizate. Urméază dar ca să se înflăcăreze de o dorință ce nu se pôte realiza. Femeile de spirit, cari chiar atunci când împărtășesc simțimântul adoratorilor lor, rămân în rezervă, și au aerul a se împotrivi, fiind tot-de-una sigure că vor face a se naște un amor profund în inima celor ce le iubesc. Amar acelei femei care ar lăsa să fie tērâtă de inima sa, să se învingă fără luptă! A doa ȓi va fi uitată și pôte desprețuită.

Elena, grație spiritului său natural de fe-

mee, grație educației sële, grație încă curățeniei și inocenței sufletului sëu, printr'o rezervă demnă ce inspira stima și respectul, nu avea să se témă de a fi învinsă cu atâta înlesnire. Ea înțelesese simțimântul profund ce inspirase lui Alexandru. Femeile nu aũ trebuintă de declarații, ele nu le voiesc, căci atrag după ele ca consecuență o declarație și din partea lor, și ele nu voiesc nici o-dată să se declare învinse, nici chiar atunci când sunt în adevăr. Câte o-dată ea avea milă de acela ce iubia. Atunci, voind să verse un balsam de fericire în inima lui, îi esprima câte o idee de speranță, dar cu atâta echivocitate și ingenuitate, în cât Alexandru nu șcia ce să crédă.

În diminéța viitoare, Alexandru întâlnește pe Elena într'o aleie din grădină. Intre alte vorbe, el îi dise:

— Aș dori să fiu poet și să am geniul lui Dante...

— Pentru ce?

— Ca să te immortalizez, ca pe Beatricea,—
răspunse el.

Elena, tăcu. dar o tăcere ce inspira respect.

Câte-va minute în urmă, veniră lângă ei mai multe persoane. Un serv anunță Elenei că'i aŭ sosit vestmintele cele noă de la Bucureșci.

— Ah!—dise ea,—în diminéța acésta tóte dorințele'mi s'aŭ împlinit!

Și aruncă o căutătură răpede asupra lui Alexandru. Ceea ce dise ea, era prea mult și prea puțin ; prin urmare nu era nimic.

— Eleno,—strigă Caterina ce ajunse acolo sārind.—Șciî ceva?

— Ce este?

— Ceî mai mulți plécă ađi... Bar și Seresciî.. nu este nici o perdere... Zoe și principesa Iordache. Mai bine, nu pociŭ să le sufer !... Și Talangiu !...

— Ce fel?—întrebă Elena, — așa de rău tratezi pe amicii mei?

— Daca nu'î sufer !...

— Mai pune unul în numărul celor ce plécă,—dise Alexandru.

— Cine?—întrebă Caterina.

— Eŭ.

— În tóte đilele ne ameninți că plecî.

— Dar ađi, trebuie...

Elena atunci se ocupa a rupe o flóre ca și cum ar fi voit să arate indiferența sa. Alexandru culese câte-va rose.

— Ce vrei să faci cu ele?—il întrebă Caterina.

— O să le dau domnișórei Serescu pentru plecare.

— Bine ȃci,—rěspunse Caterina,—să mergem să o vedem... Este sus.

Ele plecară împreună cu Alexandru. Pe cale, Alexandru mergea în urmă și ținea în mână grațiosul buchet de rose. Elena rămase un pas înapoi și apropiindu-se de Alexandru:

— Dă'mi mie acel buchet, și ține acéstă flóre, ca să'l înlocuiască în destinarea lui.

Alexandru dăte buchetul și luă flórea de la Elena. Era tot ce póte fi mai comun printre flóri: *ochiul bouluĩ*. Alexandru nu ȃise nimic.

— Te duci,—mai ȃise Elena;—dar o să te întorci, te așteptăm. Voiũ pune acest buchet în apă... Înainte d'a se veșteji caută să fi aici!

— Promit...

— Aĩ auđit, Caterino?

— Lasă-te pe aceea !..

Intrară în camera unde era familia Serescu. Câte trei membrii acestei familii păreau confundăți într'o fericire fără margini. Serescu vorbea și rîdea, când nu era cuvînt d'a rîde; își freca mânele. Nevasta sa plîngea cu lacrimi de bucurie.

— Așa, fiica mea,—dicea ea Sofiei.—Intri în lumea mare; te măriți cu un boier mare, bogat!... Nu este nici o partidă mai bună! Veți fi chemată la baluri la palat, la miniștri, la toți boierii mari... Veți fi una și una cu toate damele de rangul întîi... Nu veți fi ca mamă-ta, care era silită să sărute mâna la toate damele cele mari și să o invite de decize ori ca să ședă pe marginea scaunului... Închipuiеșce'ți, când se va auzi lucrul în București!... Ce va dice Roxandra, a cărei fată a luat un biet inginer!... Ce va dice Pipița, care avea aerul că te desprețueșce?..

— Și Flora,—dise Sofia, — care îmi dicea într'o zi, că de ar ști că ea o să ia un bărbat în aceleași condiții cu mine, ar fugi din țară. . .

— N'are de cât să fugă !—răspunse bătrâna.

— Și ce mai om!—dise Serescu.—In dece ani, dece miș de galbeni!.. Numai el pôte să se potrivescă mie!...

— Dar ce?... Ca zugravul acela!... Ași fi murit dacă trebuia să 'i-o dau!... Său ca domnul Pavel, ce este de șese ani judecător și nu a câștigat șese parale!... Și alții ca dânsul, cari îți vorbesc de *probitate*, *regimul nou*, și nu aũ ce să mânce! Cu ce o să ție nevasta? Când fata mea o vedea o roche de valensienă la una, un colier de briliante la alta, să rîvniască, să nu pôtă să'si cumpere și ea și să vestejască, să móră? Și pentru ce? Pentru ochii frumoși ai domnului cuțare?... Dacă e pentru ochi numai, și lacheii aũ ochi frumoși... Apoi să fim drepti, Bar este frumușel, de și e pătat cu pestruĩ late pe obraz; dar chiar acele pestruĩ aũ farmecul lor... Apoi puțintel, delicat ca un porumbel... Totdêuna cu mânuși albe în mână, chiar la masă, ceea ce este un semn de noblețã! In tôte dılele își face përul cu ferul.. Imi plac bărbații ce se îngrijesc!... Bãrbatu-meũ nu era așa...

— Eũ aveam alte lucruri în capul meu...

— Așa este... și pe atunci erau alte da-

tine... Ai să fii fericită, Sofia mea !... Când te privesc acum, pare că'mi ești și mai dragă !... Ce nerodă a fost Caterina, că nu a voit să îl ia !

— N'a voit să'l ia ? — întrebă Sofia.

— Nu ȳic că n'a voit să'l ia de cât pentru că era îngagiată... Veȳi câtă delicateȳă din parte'i ? Fiind-că ea nu avea zestre, el voi să'i facă zestre ! Apropo !... să'ȳi ie'i o caléscă cu corónă de conte. Să'ȳi faci cãrȳi de vizitã cu corónă și înaintea numelui să pui să scrie *de*... ceea ce dupã moda de aȳi este semn de nobleȳe.

— Cum are papa ? — ȳise Sofia.

— Da... cum are papa...

— Dar papa nu e nobil, — ȳise Sofia.

— Dacã nu a fost, este acum.

— Bar e nobil din nașcere, nu e așã, mamã ?

— Da... din nașcere.

— Ce fericire ! — ȳise Sofia.

În acel moment, Bar intrã în camerã. Însã de la ușã începu să se închine pãnã ajunse în dreptul damelor. El sãrutã mãnã bẽtrãnẽi. La Sofia se plecã numai.

— Cum te afli, domnișorã ?

— Bine,—respunse Sofia.

— Ađi pornim la Bucureșci, — ți se Bar, —
să ne preparăm pentru nuntă.

— Să plecăm, — răspunse Serésca.

Convorbirea lor nu putu merge mai departe, căci în acel moment intrară Elena, Caterina, Alexandru și George.

Ei salutară și repetară felicitările ce le făcuseră mai 'nainte.

— Sînt fericită de cele ce s'aũ întemplat,—
ți se Elena.

— Sărut mânele, cuconița mea !... Cređ și nu am vorbe ca să'ți arăt tot ce simt.

— Acéstă fericire, — mai ți se Elena, — domnul Bar trebuie să o simță și mai mult, căci dă mâna uneia din cele mai frumoșe fete cu cari ne mândrim.

Bar se înclină, surîdend de mulțumire.

— In adevăr, — ți se el.

Prezența Caterinei îl neliniștea mult.

— Trebuia să sfârșesc o dată cu viața de flăcău... și sînt cu atât mai fericit că am dat peste o partidă din cele mai bune !...

Đicend acestea, se uită cu códa ochiului la Caterina.

— Acéstă tericire o datoreşci gustului d-téle care astă dată este al lumei întregi, — ڤise Caterina. — Sofia este un ânger...

— Işî bate joc de mine şi de mirésa mea, — cugetă în sine Bar.

Sofia se roşi şi surîse de plăcere.

— Bar este un om de pizmuit! — ڤise George.—Alege totdéuna mai târđiú, dar alege mai bine!...

— Ce frumos! — ڤise Serésca, neînţelegând ironia acestor vorbe. — Nu şciú cum să vė mulţumesc mai mult...

— Imi pare réú că plecaţi! — le ڤise Elena. — Dar fiind-că plecaţi a pune la cale despre nuntă, vė voiú însoţi cu urările mele de fericire...

— Sper că o să mă invitaţi şi pe mine? — întrebă Caterina.

— Regină a balurilor, putem a nu te invita? — răspunse Bar surîđend.

După mai multe vorbe, în care Caterina şi George fură fără milă pentru aceste patru persóne, eşiră şi se duseră în grădină.

X

INTRIGANTELE

n acel timp Zoe și principesa Iordache, în altă cameră, urđiaū contra Elenei, — o intrigă criminală.

— A đis când nu eram față, că am un amant din popor; a repetat'o și când eram față, și nu sufer pentru întreia óră insultele acestuī om !... Am jurat pe tot ce iubesc mai mult în lume să'mī rėsbun, și o voiū face.

— Ai dreptate! — rėspunse principesa, — și trebuie să o faci... Dar cum? Iēcă ce mi se pare greū.

Atunci Zoe îi spuse, recomandādu'ī cel

mai mare secret, planul său cu lacheul și cu țiganca. Când principesa auzi acesta, sări și o sărută cu ardere, laudând geniul ei.

— Acuma vom pleca spre a pune în lucrare planul meu,—dise Zoe.

— Sînt la ordinele t ele, cu at t mai mult că am o ură mare pe ac st  femeie. N'am v dut nimic mai pretențios! Omenii merită a fi desprețuiți!... Auzi laudele ce'i fac?... Toți o înconjură... C nd este în vr'o adunare, toți ochii, t te urechile sunt pentru d nsa, și noi r m nem părăsitate!... Virtutea ei este laudat !... Să vedem p n  unde are să m rg !... „Modelul virtuței!” îmi d cea o-dată un nerod. Nu este gre  a fi virtuoasă, neput nd face alt-fel; nu vede pe nimeni în ac st  singurătate... Dar să fie espus  la t te tentațiile la cari suntem noi în lume, și să vedem ce ar face!

— De multe ori,—r spunse Zoe,—reputațiile nu sunt meritate. Cine știe dacă Elena nu face c t și noi! Dar p te că le face cu at ta dibăcie, în c t nu se da  de față... Greșala n str  este că nu suntem ipocrite : facem lucrurile la lumina sórelui.. Apoi mai avem o greșală : nu schimbăm destul de des aman-

ții; avându'i mult timp, lumea are ocazia să'i descopere.

— Dacă 'i-am schimba des, abia ar începe cine-va să bănuie că pentru unul, și îndată ar lăsa locul altuia, care și acela ar urma exemplul predecesorului său.

— Cine poate să mă bănuiească atunci?...

— În adevăr,—dise principesa,—dar ideea nu mi se pare destul de practică. Dacă iubim pe unul și nu putem a ne despărți de el?

— Înainte de toate câtă să te iubești pe tine măi mult de cât pe amantul tău. Acesta este spiritul. Ascultă un exemplu: În iarna trecută una din amicele mele, ce trece de virtute în fața lumii, era la al cincilea amant serios. Îl iubia la nebunie. Dacă trecea o singură zi fără să'l vedă, era mórta. Nu ai idee câte sacrificii nu a făcut pentru dânsul. În paroxismul amorului său, se decise chiar să fugă cu el. Este o natură pasionată și sînt sigură că nu poate să reziste, într'un *tête à tête*, a sacrifica amantului său tot. Soțul său află ceva și îi dăte pe la nas. Din acea zi, ca să arate acelui soț că se încelase, deveni rece cu amantul ei și plină de îngrijire pen-

tru un altul care 'i cădu la îndemână.

Bărbatul, vedând acésta noă amicitie, își dîse : „Am fost nebun ! Nevasta mea este aceeași pentru toți.“ Amica noastră de mult ce afecta simpatie pentru cel din urmă, sfârși prin a' l iubi, și a uita pe cel d'înteiu. Dar acum este cu un al treilea... și tótă lumea o crede de sântă. Zguduirea schimbărei nu ține mai mult de câte-va zile. Dar să plecăm, principesă, ca să le apucăm de planul nostru...

— Să plecăm...

Caii de postă veniră în curte. Atunci toți câți erau decisî să plece, începură a se prepara.

Mai 'nainte plecară promisiî cu Serescu și soția sa; după dênșii Talangiu, principesa Iordache și Zoe cu bărbații lor. Caii lui Elescu nu sosise încă. Trimisul se înturnă de la postă, spuind că nu sunt cai d'o cam-dată.

— Nu sunt cai?—întrebă Elena.

Ea auđi cu bucurie și cu durere acest răspuns.

— Cu tóte acestea, —își dîse ca, — ași fi dorit să plece îndată.

— Nu sunt cai la postă ! — dîse Caterina lui Elescu.—Ai să mai șeđi aici.

— Ași crede că'ți face plăcere să mai rămân? — întrebă Elescu.

— Adevărat,—dise Caterina.

— Ce indiscretă!—își dise Elena.

Elena, fără să'și dea séma, simția nemulțumire pentru familiaritatea Caterinei cu Alexandru. Lucrul era fôrte natural. Caterina era sinceră. Apoi ea văduse un fel de simpatie basată pe stimă din partea Elenei pentru Alexandru. Ea urma sub înrîurirea spiritului de imitație și deprindere de a face tot ce plăcea Elenei.

Ospeții remași se duseră la masă.

Diua se trecu cu voioșie, în convorbiri de tot felul și mai ales asupra promișilor.

Séra damele făcură musică. Alexandru era înzestrat de natură cu multe talente. Avea o voce fragedă și dulce, învățase cântul în Italia.

Acest talent al lui Elescu fuse pentru Elena o surprisă plăcută.

Damele nóstre îl rugău mereu să cânte; el însă, ca om de spirit, puse cea mai severă rezervă. Cântă de doă ori acompaniat de Elena și nu mai voi a urma.

În timpul ce ei esecutaū o arie sublimă din *Don Juan*, caii de postă sosiră.

— Pleci?—îl întrebă Elena.

— Trebuie să plec,—răspunse el.

Atunci Elena se puse să cânte *romanta Salciei*, acompaniindu-se singură. Vocea ei era atât de curată, atât de dulce, atât de tânăra; aria era atât de melancolică, atât de suavă, în cât totă societatea se simți răpită, transportată într'o lume ideală. Ea însăși când termină cântecul, era îmbetată de durere.

Alexandru creșu un moment că tot ce vede împrejurul său era cel din urmă vis al vieții se sale pe marginile mormântului.

Câtă putere îi trebui ca să ia concediul de la cei de față, să surîdă, să fie indiferent, amabil cu toții, să afle pentru fie-care două vorbe plăcute, să strângă mâna Elenei și să plece!...

Elena rămase la piano. Ea auși afară uruirea trăsorei, plesnetul bicelor... Acea uruire se alină în depărtare, apoi cu încetul se stinse.

— Unde voi merge? — se întreba el. — Negreșit acolo unde Zoe se află. Este ce-va care 'mi spune că această femeie caută a perde pe Elena... Trebuie să descoper... s'o scap, de va fi ce-va.

XI

CORESPONDENȚA

Trecuse o lună de la plecarea lui Alexandru. În acel timp el scrisese Elenei un bilet de mulțumire. După ce îi mulțumia, se scusă pentru că nu putuse să se întorcă.

«Florile mele,—îi scria el,—s'aũ veștejit de multe zile și eu încă nu m'am întors!..»

Elena primi cu plăcere acel bilet și îi răspunse în termenii următorii:

«Am auzit că ai fost indispus. Este adevărat?... Dacă nu ai venit căci ai fost bolnav, îmi pare destul de rău; dacă însă cauza

nevenirii aici nu a fost bóla, ci negligența, atunci îți mărturisesc că și mai rău îmi pare.

„Buchetul d-téle s'a veștejit după trei zile, și poți să fii sigur că nu 'i-a lipsit îngrijirea. Vai! nu putea să trăiască mai mult!... Cei alți óspeți au plecat. A rămas numai Caterina cu care vorbim de multe ori despre domnia ta. Ea este roa cugetărilor mele întristate încă din copilărie. Intórce-te aici ca să mângâi cu prezența'ți pe acei ce cugetă totdeauna la d-ta.»

Acéstă scrisóre făcu óre-care bucurie lui Alexandru, și deschise din nou rana inimei séle...

— Nu am putut să descoper încă nimic despre cugetele Zoei. Póte că a fost o închiuire a mea... Ași putea dar să mă întorc la Fănesci, unde se află Elena și Caterina!... Ori-care ar fi patima mea, voiú avea totdeauna destulă putere ca să nu mă las a fi têrât la vr'o indiscreție. Voiú pleca peste câteva zile; cu tóte acestea, nu este rău a scri Elenei câte-va lucruri ce se întâmplă pe aici. Acésta o va distra.

Vorbind ast-fel, luă hârtia și scrise :

„Țéra nóstră este locul unde tot sufletul, ce a priimit mai multă favóre de la prove-dință, trebuie să sufere. Nimeni nu a bėut din acéstă cupă de amărăciune mai mult de cât mine în timpul din urmă. Cu tóte acestea sunt ómeni ridiculí cari vin să ne distragă câte o-dată. Bar, după ce a venit la Bucu-reșci, începu să se căiască serios că ceruse mâna Sofiei... Căuta să'si ia vorba înapoi și nu afla nici un cuvânt.

„Sereșcii îl siliră să hotărască ziua de nun-tă... Le respunse că peste Țece țile. Atunci îi veni o idee originală. Voia cel puțin să mai întârzie până când va avea cea din ur-mă esplicare cu Caterina. Scii ce 'și-a închi-puit să facă spre a amâna nunta? Să dără-me plafondul din salonul său și să țică că a cățut singur, și că, prin urmare, nu póte face nunta până nu se va repara plafondul. Dar în fine s'a hotărât pentru Sofia.

„Sofia, din parte'i, anunță de acum ce are să fie. In țilele din urmă Bar era la dēnsa. Era vorba de cai. Sofia țise că ar fi fericită când ar avea caii d-nei N... Bar nu țise ni-mic. Peste Țece minute plecă, se duse la d-na

N... — Cât te-a costat caii d-téle? — Cinci sute de galbeni, răspuse ea. Dar nu'i am de vëndare.—O mie! răspuse el, numai să mi'i vinđi!“ D-na N... vędęnd că ține atâta la cai, îi vëndu pentru o mie de galbeui. A doađi caii fură duși și puși sub ochii Sofiei. Tóte acestea le face ca să necăjiască pe Caterina.

„O noutate! D-na Zoe a renunțat la aman-sul său din popor... Un tēnēr fecior de boier, bogat, elegant și fórte frumos din Moldova, 'i-a luat locul. Ea 'l presintă la toți. El trece đilele în salonul ei. Laudele ce ea 'i face către toți sunt atât de esagerate, în cât lumea aici a început să vorbiască.

„Eri am vęđut'o. 'Mi-a đis că are să vie la Făneșci peste đece đile și o să aducă și pe Ranu. Acesta este numele noului Adonis.”

Acum să venim la Zoe. Ea nu renunțase la planul ei de rěsbunare. Avusese un lacheu, care prin protecția bărbatului ei, devenise copist într'un minister. Ea 'l chemă și îi đise:

— Tu trebuie să te lași a face ce voiđ voi din tine.

— Voiđ face tot ce vei voi din mine! —
rěspuse copistul.

— Am să te îmbrac ca pe un fecior de boier; să'ți dau bani; să ții birjă cu ȕioa, să te pun la masa mea, să vii în salonul meu ca să petreci cu damele, să le faci curte... În fine, să uiți ce ai fost...

— Înțeleg,—răspunse lacheul.

— Să te supui orbește la toate ordinele mele, fără să întrebă nici o-dată pentru ce cutare sau cutare lucru.

— Așa voiți urma.

— Acuma ține o sută de galbeni, și mergi de pune în lucrare ordinul meu.

Lacheul luă banii și eși. El era un băiet inteligent, crescut în casă boerescă; învățase limba francesă și o vorbea mai bine de cât stăpânul său. Știa cum se presintă un tenér elegant într'un salon, ce trebuie să vorbiască cu bărbații, cu damele.

A doa ȕi fostul lacheu Ion se presintă la ușa d-nei Zoe, într'o trăsură elegantă și în vestmintele unui dandy. El se anunță „D-nu de Ranu.”

— D-nu de Ranu!—ȕise Zoe.—Cine pôte fi? Un străin? Să intre.

Zoe se aședă p'o canapea într'o toaletă de

casă foarte grațiosă și elegantă. Ea începuse a se vesteji de vârstă și de îngrijirile cele mari pentru a-și face figura mai frumoasă prin artificii.

Ea se înclină și invită pe d-nu Ranu să ședă pe un fotoliu lângă dânsa. D-nu Ranu purta niște ochelari eleganți atârnați de nas, ale căror băeri erau aruncate după gât. Acesta îl făcea necunoscut.

Zoe nu putu să-l recunoască de cât după vorbă. Ea se umplu de bucurie, vedând atâta schimbare în persoana lui. Ion, care își făcu cele d'întâiu încercări înaintea Zoei cu atâta succes, în cât acesta își dîse :

— Dacă nu ași sci cine este, ași putea să-l fac amantul meu! — Ați veți mânca cu mine la masă,—îl dîse Zoe.—Bărbatul meu este la Paris... Voiți invita câte-va dame... Iar peste câte-va zile să te prepari să mergem împreună la Fănești.

Alexandru priimise o scrisore de la Elena, atât de tristă și descurajată, în cât el creșu că aude o cucuvae suspinând dureros în mijlocul ruinelor.

Iecă ce'i scria :

„Este cu putință să te schimbî atît? Aū trecut mai multe ȓile, și nu ai avut timpul să'ți aduci aminte de amicii d-téle! Erî tótă ȓina șeȓuiū cu Caterina pe balcon, ascultānd la fie-care strigare a poștașilor, dóră te vom vedea...

„Ilusie!

„Tot se schimbă în lume! Pentru ce amiciția nu se va schimba și ea? Numerósele ocupări nu'ți vor permite să vii, ast-fel că mă resemnez a nu te mai vedea, póte, nicî odată. Totuși proiectul ce aveai d'a veni printre noi, ne făcuse mare plăcere. Noi suntem aședate aici pentru viață, și daca ar trebui să părăsesc acest loc contra căruia murmur de multe ori, ȓeū, m'ași crede mai nefericită de cât ori unde. Mă bucuram de apropierea primă-verei, care avea în toți anii o înrîurire bine-făcétóre asupra mea; dar în acest an nu știū pentru ce nu mă mulțumește, póte că sînt bolnavă și de aceea vėd tóte în negru. Să sperām că va trece!

„Am citit în aceste ȓile cu Caterina poeziile lui Victor Hugo. M'aū încāntat. Sunt frumoșe, sunt sublime, și tot de odată sunț

atât de simple! Subiecte din viața reală; nici o esagerație. Sper să mă ocup mult în vara acésta cu piano, dacă nu voiŭ avea vr'o stavilă. Sunt doă ore după međiul nopței, termin aici. Adio. Îți strâng mâna.

Acéstă scrisóre făcu pe Alexandru să plece îndată.

— Curios lucru!—observa el pe cale,—Audiŭ și citiŭ cuvintele Elenei, ar crede cineva că mă iubește, și cu tóte acestea nimic!... Eŭ am devenit amícul ei cel mai bun, confesorul său, protectorul său, în fine acela de care Elena are trebuință ca să exprime tot ce sufletul ei are mai intim!

Către séră, el ajunse la Făneșci. Damele 'l întâmpinară cu o politeță la care el nu se aștepta. Venirea lui făcu mai multă impresie asupra postelnicului George, care, îndată ce 'l văđu, îl luă în brațe și 'i dîse :

— Bine ai venit!...

Elena nu 'i dîse nici o vorbă, nici despre scrisórea ei, nici pentru întârđiere. O află mai rezervată de cât totdeuna. Alexandru nu înțelegea că tocmai acéstă rezervă era un semn care ar fi trebuit să 'i facă mulțumire. El luă

acésta drept rēcélă. Observă că Elena evita tóte ocașiile d'a rēmânea singură cu dēnsul.

— Se teme óre de mine? Mē crede indiscret? — Se întreba Elescu. — Ce pociū să'î dīc?... O declarație?... Dar pentru ce să se témă, când ea este indiferentă?...

El se perdea în cugetări.

A doa đī, după venirea sa, Alexandru era în chioșc singur.

Elena veni acolo cu Caterina! Dar abia se aședară și începură a vorbi, când Caterina se sculă ca să'sī aducă de lucru.

— Caterino! — îi dīse Elena, — nu mai lu-cra, căci o să mergem la masă îndată.

— Voiū să arăt d-luī ce am lucrat, — dīse ea, și plecă jucând.

— Ce fac la Bucureșci damele cari erau aici? — întrebă Elena.

— Pe unele le-am vėđut puțin, pe altele nici de cum, iar pe altele nici nu le salutam.

— Rėū! — dīse Elena. — Cine nu te cunoșce cum te cunosc eū, póte să ia acéstă purtare drept lipsă de educație.

— Nu'mī vorbi de acele dame, le urăsc!... Scrisórea ce 'mī-ai trimis în urmă este tot ce

póte cine-va mai bine cugeta, simți și exprima. Dică lucruri în stare d'a fărâma inima unui om...

— Da?... In adevăr, 'mă aduc aminte... Faptul unei impresii momentane. Eram bolnavă. Te autorisez să o judeci ast-fel, numai ast-fel și să rupi scrisórea...

— Voiú urma ordinul ce'mă dai!... Nu este nimic care să'ti placă și să nu fac...

— Aí ađi o politețá nesuferită!... Damele de la București aú făcut mult...

— Nu le vedeam, am đis... Am făcut cunoștință cu o domnișórá Maria... Fica lui C... N... gingașá ca o lácrimiórá.

Elena ríse.

— Pentru ce ríđi?...

— Faci niște comparații.. Apropo, ești poet, cel puțin de simțiménte... Am să'ti fac o observare... Ești prea ideal, te depártezi prea des de natură, intri prea mult în Olimp. Crede că viața reală are mai mult interes de cât acea lume a imaginației unde tot rápeșce prin frumusețe, dar unde nimic nu mișcă inima...

— Nu sînt poet... nici nu voiú să fiú... Un poet este o ființă ridicolá...

— Domnişóra Maria 'ţi-a inspirat acésta?—
dise Elena, şi sculându-se, voi să plece.

— Unde te duci?—o întrebă Alexandru.—
Şeđi încă... te rog...

— Bărbatul meu vine acasă... Aud strigă-
tul surugiiilor. Se dusese la un sat în vecină-
tate... Însoţeşte-mă şi dă'mi braţul.

Ei plecară din chioşc. Pe cale Elena îi
dise iar :

— Nu spune că am fost în grădină... M'a
oprit a mă coborî acolo, de când am fost
bolnavă...

Apoi, luând un aer voios, adăogă :

— Voiü să te învăţ a minţi!

— Impreună primesc a minţi, chiar dacă
ar trebui tótă viaţa să nu fac de cât să minţ.

— Şciï că eü ađi cred că ai putea să'mi
fi profesor în arta d'a minţi! Îţi aduci aminte
ce'mi diceai odată? Îmi diceai că inima 'ţi e
mórtă, că nu poţi să iubeşci, că nu ai vedut
nimic în lume mai frumos, mai dulce, mai
ideal, şi o mulţime de alte adiective pe cari
nu le mai ţiü minte, şi că, cu tóte acestea,
ai rămânea rece chiar pentru mine... Cum se
face să'ţi perđi capul pentru domnişóra Maria?

— Ești crudă!...

— Și fără inimă!... O femeie fără inimă, nu este așa?...

-- Eram un nebun când am ȃis acele vorbe.

— Așa dar, mărturisești că domnișóra Maria este o minune?

— Maria?... Dar de unde a răsărit acesta!..

O tăcere urmă acestor vorbe. Nicî unul nicî altul nu cuteza s'o întrerupă. Elena ȃise lui Elescu că s'a încelat, că nu este bărbatul său. Caterina 'i întâmpină cu o față de perină ce broda. Alexandru făcu laudă Caterinei pentru talentul cu care brodase.

— Îți place? — întrebă Caterina.—Este pentru d-ta... Am lucrat'o împreună cu Elena...

-- Ce mincinosă! — ȃise Elena, apărându-se.

— Ședură câte trei pe balcon. Vorbiră despre una-alta.

Caterina se duse să'si depuie lucrul în camera sa.

Alexandru rămase gânditor, tăcut.

— Ce ai? — îl întrebă Elena.

— Nu voiŃ mai putea trăi fără ca să te vȃd! — strigă el cu ochii plini de lacrimi.

— După acésta ce are să mai vie?— întrebă Elena rîdînd.— Îmi faci o declarație în formă.

— Ești viața mea, fericirea mea! Te iubesc ca viața, ca fericirea... Eleno, Eleno, te iubesc cu patimă!...

— Nu! — țise Elena.— Fără nici o patimă!... Patima nu implică ideea de amicitie!..

— Iubire, amicitie!— țise Alexandru.— Ce îmi pasă numele. Oh! femeile, cari fac din acest simțiment divin o bartă geografică cu despărțiri, hotare!

— Îmi ȳci că mă iubești, — răspuse Elena.— Pentru ce mă iubești? Nu trebuie să mă iubești?...

— Dumneȳu a voit,— țise Alexandru.

— Dar eũ nu voiũ!—răspuse ea, sculându-se.— Vino după mine!

Alexandru se duse dupe dînsa. Elena l' introduse în camera unde era fiica sa.

— Veȳi acest copil ce dîrme? Este fata mea. Veȳi cât este de frumoasă! Dacă timpul n'o va schimba, va fi o frumuseȳe... Când va apărea pe strade, în salóne, în sîrbători, toȳi ochii se vor îndrepta către dînsa, ca s'o ad-

mire, ca s'o laude... Dar lumea care va admira frumuseţea ei, ar putea să adauge: „Ce păcat! Este fiica unei femei fără principii... unei femei care a iubit un om ce nu era bărbatul ei.“ Iécă ce va dice lumea, iécă ce voieşci să dici, şi pretinđi că mă respecti!...

— Dumneđeule!... dar amorul meu este curat ca cugetările téle, nu'ţi voiú cere nici o-dată a sacrifica datoriile conjugale...

Elena suríse.

— Te credém cu mai multă esperienţă în ale inimei omeneşci! Am citit în romanţuri, am auđit din gura ómenilor, divisând amorul platoníc, incriminând amorul sensual.. Bietii observatori! Ei nu sciú că nu este de cât amicia şi amorul. A iubi este a se da! Daca ocase vine, orí-ce femei trebuie să cađă. Dacă se întêmplă alt-fel, acea femei se încélă singură, încélă pe amantul ei; nu iubeşce. Iécă dar ce ímí ceri: o crimă... Oh! dar pentru acésta aşi muri!

— Vê caut pretutinderi,—đise Caterina ce intră în camera copilei.

— Veđi acéstă copilă, domnişórá!—îi đise Alexandru.—Cât este de frumósă! Când va

avea optspredece ani, când va apărea pe strade, în baluri, în sărbători, totă lumea va admira, va lăuda frumusețea ei... Nu va fi destul. Ómenii vor țice încă : „acéstă fată, va fi încă o virtute, căci mamă-sa a fost virtuósă.“

Alexandru apăsă pe vorbele din urmă.— Elena înțelegese sensul lor care era : „Voiú muri, dar tu vei rămânea castă ca Dumnezeu!“ Fu pentru dēnsa o lovitură durerósă.

— Ce idei curiósse ai ađi!—țise Caterina.

Și eșiră câte trei în balcon. Alexandru căută să fie voios. Se sili să vorbiască, să rîđă. Dar rîsul lui făcea rēú. Elena înțelegese și tremură.

— Va pleca?—se întreba ea...

Alexandru tăcu de-o-dată.

— Biată omenire!—esclamă el.—Nu eraú destul relele la care natura te-a supus, a trebuit să'ți croiesci însăți altă suferință mai teribilă, prin legile ce ai făcut!...

— E nebun!—țise Caterina cu mirare.

— Mē gîndiam la unul din amicii mei din străinătate care s'a spênđurat pentru că iubia o femeie.

Elena deveni palidă.

— S'a spânzurat pentru că iubia o femeie?

— Așa îmi scrie de la Florența... o femeie măritată !

— Devine interesant,—dise Caterina.—Dar nu văd pentru ce s'a spânzurat.

— Pentru că femeea era măritată și nu voia să calce datoriile séle.

— Ah !....

— Femeea a făcut bine ! — dise Elena.

— Maritagiul este fapta ómenilor ; amorul este fapta lui Dumnezeu ; femeea a fost pedepsită, căci a respectat legile ómenilor mai mult de cât legile providenței, — dise Elescu.

— Cel ce s'a spânzurat, a făcut rău, — dise Elena.—El n'a avut puterea d'a suferi ; deci nu a fost demn de amorul amantei séle.

In acel moment postelnicul George se înturnă, și Elena merse înaintea lui.

— Ia séma,—dise Caterina lui Alexandru.—Iubești pe Elena . . . și 'mi e témă să nu te spânzuri.

— Îți închipuiesci acésta ?—răspunse Elescu, care roși și înclină capul.

— Este óre peste putință ?... Eă, femeie,

și sînt înamorată de dînsa... Mulți s'aũ înamorat cu patimă... dar n'aũ isbutit; este o inimă ce nu se deschide de cît la amórea fiicei séle... Nimic nu póte s'o atingă. Dacă veĩ avea nefericirea să o iubești și să 'i o spuĩ, veĩ fi perdut...

— Adevěrat?... Dar nu este pericol.

— Cum?

— Nicĩ nu mē voiũ înamora, nicĩ nu 'i voiũ spune.

— Ha! ha!—strigă postelnicul venind cu Elena.—Iēcă tineriĩ împreună... Ca doi porumbeĩ... pereche plăcută... Nu vē turburați!... Bună đioa, Alexandre nene! Of!.. sînt ostentit... Am alergat priu grăũ... Așa se cástigă paralele.

Caterina se roșise și gongonia. Alexandru surise.

-- Nu 'ți place? Nu e așa? Ce se potrivește!... Ia nu mi te supěra!—đise postelnicul Caterinei.

— Ești nesuferit!—đise Elena necăjită.

— Aide!... nu este nicĩ un rēũ... nu șciĩ ce suflet ângeresc este acéstă fată... nu sunt doă ca dînsa în amândoă țerile... Dar rēmâ-

neți, că eū mă duc să număr baniī cu arendașiū... A! desēră o să vie Zoe cu alțiū... Vē vestesc...

Și postelnicul eși însoțit de Elena.

— Zoe?—đise Alexandru.

— Nu o iubești?—întrebă Caterina.

— 'Mi aduce aminte de iadurī!... Nu numai atāt... dar cred că rēū face Elena de o primește pe aiciū... Am o presimțire că acēstā femeie îi va face un mare rēū... Intr'o đī am surprins'o aruncādu'i nisce căutāturi ca ale ueigătorilor înainte d'a lovi prada lor!... Se đicea la Bucuresci că o noă intrigă... Se vorbia de un june din Moldova care petrece đilele în salonul ei... Dacă nu mă încel, mi s'a đis că are să vie cu el aiciū.

— Nu ar fi rēū, un moldovén... Sînt curiósă să vđđ un moldovén! Mi se pare că sunt toți cu capul de zimbru? O glumă...

— Care face mult rēū.

— Rēū?... o retrag...

— Mai bine!... Să nu repetăm noi cel puțin espresiile de ură saū de ridicul ce ini micii nației române răspādesc în lume...

— Și pentru ce atāta temere?.. în Italia,

locuitorii dintr'un stat sunt óre mai scrupuloși pentru cei din alte state italiene de cât muntenii pentru moldoveni sau moldovenii pentru munteni? Uiți că ceea ce se vede între cei doi din urmă, se vede asemenea și între locuitorii din România mare și cei din România mică, *olteni cu treideci și șese de măsele*. 'Ți aduci aminte proverbul? Póte că interese politice aũ fost cauza acestor urĩ; dar iară crede că este un lucru natural să existe.

Tocmai Elena se întórse.

— Scii, Eleno?—dise Caterina.—Vine Zoe și aduce cu dēnsa un june moldovén.

— Ce idee!...

— Ascultați!—dise Alexandru.—Nu auđiți în depártare strigáte de postași?...

— Mi se pare,—adaogă Caterina,—da... da, acum se aude bine.

— Ce bucurie are domnișóra!—dise Alexandru.—Par'că 'i s'a urit aici cu societatea celor de față.

— Póte,—urmă Caterina.

— Are dreptate, — adăogă Elena.—In loc să fii voios, iĩ vorbești de spēndurați!...

— Nu se ucide nimeni pentru amor,—
dise Caterina, rîdînd cu plăcere.— Uitați-vă
la Bar, adoratorul meu,—urmă ea.— Sciți ce
'mi a ȃis odată? Că se omórá. „Ce 'mi spu
mie? 'I am rěspuns. Să te omorî saũ să nu
te omorî, tot una îmi face!..“ Atunci el fu-
rios, dise : „Voiũ muri!..“ și plecă fără pă-
lărie. Peste trei ȃile trimise să 'și ia pălăria
de la noi. Séra era la bal. „Ce? încă trăiești?“
îl întrebaiũ. „Ca să 'mi rěsbun,“ rěspunse el.

XII

R A N U

Irei trăsuri intrară atunci pe pörtă.
Era Zoe, principesa Iordache, George
și Ión Copistul sub nume de Ranu din Mol-
dova. Dându-se toți jos, Zoe se înturnă către
Elena și îi duse:

— Iti present unul din amicii mei d. de
Ranu din Moldova.

Elena îl priimi cu politeță... Ranu fu pre-
sentat și Caterinei; făcu cunoșcință cu Elescu,
cu postelnicul, și deveni cu toții familiar.

— Este bogat?—întrebă postelnicul pe Zoe.

— Fôrte bogat,—răspunse ea.

Ranu păru original. Din când în când lăsa să se vîdă niște maniere grosolane, niște espresii comune. Ceî de față cređură că ast-fel erau manierele și espresiele moldave.

Se observă însă că de cîte orî acesta ȓicea saŭ făcea cîte ceva, se uita către Zoe ca și cînd ar fi cerut aprobarea saŭ desaprobarea ei. Se vîđu încă de multe orî șoptind cu Zoe. Lumea începu să bănuiască un mister între amîndoi.

Postelnicul, vîdînd acêsta, nu putu rîbda fîră să ȓică luî George și luî Elescui:

— Se vede că Zoe aruncă acum plasa prin Moldova?...

In diminêța viitóre, Zoe vorbia cu Ranu. Ea îi da instrucțiunile sêle ast-fel:

— „Aî vîđut care este dama... este tîneră, frumósă... este ceva care trebuie să te atragă... nu perde timpul. Insă să faci ast-fel ca în ȓece ȓile să te iubească... Caută de'î fă curte.. Nu declarații d'odată.. ci cu încetul.. Spre esemplu, laudă tot ce este aici, moșia, casa, menagiul... Miră-te de meritul ei ca să șeđă la tîră; laudă'î virtușile, frumuseșea, spiritul, inima! Este femee! Și cînd vei cîpăta amicia

ei prin aceste laude, atunci spune'i că o iubești, că ești nefericit...

— Voiți face întocmai,—răspunse Ranu.

— Cată de începe ađi... timpul este scurt.

Ranu coborî în grădină la chioșc, unde era Elena și alți óspeți.

El schimbă câte-va vorbe cu principesa Iordache, apoi trecu și ședă lângă dómna casei!

— Ce locuri frumoșe! — țise el. — Moșia acésta este un raiu... Casa acésta, cu grădina, tot ce póte vedea cine-va mai plăcut.

— Esagerați, domnul meu, — țise Elena.

— Din potrivă, dómnă!.. Moldova are multe moșii frumoșe, dar așa moșii nu cunosc în țera mea... In scurt, aici este un loc feeric, tot mă încântă și mă răpeșce... Permiteți'mi, dómnă, a vă spune că regina acestor locuri adaogă farmecul lor. In adevăr, câte lucruri nu avem a admira aici? Virtuțile d-téle sunt cunoscute până în Moldova... și frumusețea cu care natura v'a înzestrat este admirația tutulor românilor... Sînt cu totul pozitiv... Nu esagerez nici odată. Ceea ce țic, cred; ceea ce cred, are un temeiú. Am țis că ești o minune de frumusețe în acésta țeră... este

un adevăr... Nu mă mir de ce tótă lumea vè pronunță numele cu respect.

Elena nu șciu ce să cugete.

— Oare acesta vrea să rîdă de mine sau este unul din acei nebuni ce mă turbură de multe ori cu indiscrețiile lor?—își dîse ea.

Natura când împarte favorile séle la ómeni, nu ține socotélă de nimic. Ranu, sau mai bine Ión lacheul, fusese favorat cu multă prodigalitate.

Elena se uită la dînsul să vèdă dacã putea citi în fața lui ideea ironiei. El era serios; ea vèdu o figură frumósă, pe care nu putu de cât s'o admire.

XIII

G E L O S I E

Lui Alexandru îi păru că Elena vorbește prea mult cu acest nou venit, că prin urmare îi place a vorbi cu dânsul. Pentru întâia oară el simți o gelosie profundă ca și amorul său pentru dânsa.

— Acest om este frumos! — își zise el. — Cine poate ști dacă Elena nu se simte atrasă către dânsul?... Iecă cum îl caută?... Îi vorbește încet!... Ce îi zice? Negreșit ceva ce nu'i poate spune tare... Oare nu îl cunoșcea mai 'nainte. Se poate... O femeile!... Dar pentru ce nu se scôlă de acolo?... Elena este o

femeie ca toate cele-alte ; o cochetă... Voiu pleca de aici.. nu voiu s'o mai ved... o urasc...

In fine, Elena se scula si merse langa principesa Iordache.

— Cum iti pare acest june ?—intreba principesa.

— Forte bun, — raspunse ea, aruncand o cautatura catre Alexandru.

Atunci principesa incepu a face elogiurile lui Ranu, astfel in cat, dupa densa, natura nu facuse nimic mai perfect in lume.

— 'Mi-e frica ca sa'l privesc!—dise ea Elenei.

Aceste doua femei, Zoe si principesa Iordache, facura lui Ranu inaintea damelor, o reputatie de omul cel mai perfect din lume. Ele incepu a'l crede ast-fel. Barbatii, chiar ei, credura ; nimeni nu cuteza a dice din contra. Totu ziua si sera aceea trecu in convorbiri. Ranu fuse obiectul admiratiei femeilor, gelosiei barbatilor. Alexandru trecu restul zilei intr'o padure vecina. El nici nu aparu la masa. Cand se inturna acasa, intalni pe Elena in scara. Ea nici nu'l intreba unde a fost ; recela ei umplu inima lui de banueli. Saluta cu politea si trecu inainte.

Apoi merse în salon.

— Vino lângă mine,—dise Caterina.—Unde ai fost?

— In satul din vecinătate.

— Te-am așteptat cu masa... Se puseseră toți să mănce și nimeni nu băgase de seamă că lipsești... afară de mine... La masă acele două dame te-au atacat cu furie!. Ce le-ai făcut de nu pot să te sufere?... Eu te-am apărat... Mulțumește'mi.

— M'au atacat, m'ai apărat!... îți mulțumesc de o mie de ori... Era datoria stăpânei casei să mă apere.

— Elena?... Era ocupată cu oșpeții.

— Spre exemplu?

— D. Ranu, care ședea lângă dânsa, îi vorbea mereu și trebuia să'i răspundă,

— Cum îți pare acest Ranu?

— Nesuferit!... mai comun de cât Bar. Se studiază cât poate, dar are maniere de lacheu... Îți voi spune că eu am văzut această figură unde-va, dar nu pot să'mi aduc aminte...

— Dar Elenei cum îi pare?

— Elena? După ea toți sunt buni.

— Și mai ales acest Ranu!

— De unde vrei să şciū... n'am întrebat'o.

— Eî cochetează împreună.

— Eşti nebun!

Maî târđiū Alexandru se apropie de Elena şi îi şopti o frasă din scrisórea eî :

„Tóte se schimbă în lume, pentru ce amicia nu se va schimba?“

Elena se înfioră.

— Ce đice? Dumneđeul meū! — se întreba ea.

El numai đisc nimic, şi se duse lângă Caterina.

— Ce sunt aceste vorbe!... Este gelos? Şi de cine?... Nu şciū... Gelos?... dar eū nu 'i-am dat dreptul de a'mi spune că este gelos... Aşi voi să plece!... Trebuie să plece!...

Apoî şedênd pe un scaun, urmă :—Sînt nefericită!

Alexandru se retrase în camera ce'i era destinată sub pretest că este indispus.

Gelosia este un simţimênt egoist. Ea este temerea ce are cine-va de a vedea pe altul posedând obiectul ce doreşce; ea este cea altă fasă a amorului. tot-deuna în proporţie cu dênsul. Unii aū prezentat acest simţimênt ca

un monstru care devoră amorul. Acésta cugetare este profundă.

De și ea pare că mărește și înflăcăreză amorul de o cam dată, dar îl dovara mai târziu. Alexandru era gelos. El se aruncă în pat și lacrimi curseră din ochii lui.

— Nu sunt iubit,—își dicea el.—Saū ceea ce este mai trist, am fost câte-va zile... și nu mai sunt... Ast fel sunt ore tóte femeile?... Atunci ce deosebire mai este între femeile bine crescute și cele ce se dau pentru bani? Și cum tóte femeile nu vor ast-fel, dacă Elena ea însăși este?... Cine a făcut sufletul celei din urmă femeii ce se tērașce în viciū, tot acela a făcut și sufletul acelei ce apare încoronată de tóte virtuțile... Amor, sinceritate, statornicie!... Vorbe deșerte cu cari moralisti se încélă saū încélă pe cei alți!...

Alexandru era nedrept, el vedea lucrurile sub colorile cele mai negre, el credea că fusese iubit și trădat.— Ideile se succedaū la dēnsul cu rēpediciune. Sistemul său nervos era într'o stare de iritație fórte mare.

Dar ce am făcut, Dumneșeule, urmă el, să merit o lovitură atāt de crudă!.. Acésta

inimă este acum sfărâmată!.. Atât mai bine!.. Și totuși o iubesc încă! Acéstă femeie este viața mea, religia mea... Cum mai pot iubi viața, dacă amorul ei nu mai înfrumusețează zilele ce se succedă? Cum pot iubi pe Dumnezeu când o parte din strălucirea lui a devenit atât de urită?...

Frigurile îl prinseră; lovitura ce primise era crudă în imaginația lui.

Elena întrebuse despre dânsul. 'I se spuse că s'a dus să se culce.

— Ađi nu a venit la masă... acum se culcă așa de timpuriu! O fi póte bolnav!

Ea trimise atunci pe doica care o crescuse, să intre în camera lui Alexandru și să vedă ce are. Doica se duse. Îl găsi culcat pe pat cu fața în jos. Nu mai scia nimic din jurul lui; aiurea. Perina ce ținea sub frunte 'i era udă de lacrimi. Doica 'i puse mâna pe frunte, fruntea 'i ardea.

— Este bolnav, își dîse ea. Ce păcat!.. Un om străin... fără mamă, fără nevestă, care să'l îngrijescă. Nimeni nu va să scie de dânsul!.. Dar vorbește! Ce dîce?

Doica ascultă și aude aceste vorbe: „Sînt

nebun! Elena... dar o iubesc încă!... Ea este viața mea, religia mea!“

Doica merse și raportă Elenei aceste vorbe, precum și starea în care 'l-a găsit.

— E bolnav, — duse Elena, — trebuie să 'l îngrijim. Du-te, mamă, și deșteptă'l. Rógă'l să bea un céiú... Spune'i că eú îl rog...

Bêtrâna se duse cu céiul. Sculă pe Elescu. Acesta deschise ochii. Elena rămase lângă ușa camerei.

— Bea acest céiú, — îi duse doica. — Esti bolnav . . .

— Lasă-mě! respunse el.

— Bea, domnule. Dómna nóstră voiesce să'l beí . . . Te rógă . . .

La aceste vorbe Elescu, surise, și luând paharul în mână, îl aruncă jos cu despreț.

Elena vădu acéstă mișcare și fuse silită a'și pune mâna pe frunte.

Mě iubescé! — își duse ea, — apoi intră repede în salon.

Alexandru trecu nóptea în friguri! când se deșteptă, se vërsaú zorile. Elena era la căpătêiul lui; doica la spatele ei. Ele veghiaú de doă ore acolo. Alexandru avusese delir, și

vorbise în nescire. Elena scia acum toate secretele lui. Alexandru o vede. Se șterge la ochi. Credea că este un vis. . . .

— Eū sînt, — țise Elena, — ai fost bolnav. . .

— Ai cuțetat la mine!—țise el.

Ochii 'i se înecară de lacrimi.

— Ești copil!— țise Elena.

Dar neputînd să sufere acele lacrimi, și temîndu-se ca ea însăși să nu plîngă, eși din cameră cu doica.

Alexandru acum era trezit. Se scólă, se simte bine, se îmbracă și ese.

Fuse totă ția trist, gînditor. Elena îl întrebă:

— Pentru ce ești trist? Nu ai nici un cuvînt ca să fii ast-fel. . .

— Nici un cuvînt?— țise el.— Se pôte...

— Atunci fii voios!.. Bărbatul meu plécă ađi la o moșie, la șese ore de aici.... Vrei să te duci cu dînsul, să vă distrați?....

Elescu surîse: Acest surîs făcu pe Elena să devie roșie de mînie.

— Mă crede o femeie viciósă!— își țise ea.

— Nu mă duc!—răspunse Elescu.

— Atunci rămâi cu noi. . .

— Voiu pleca, —dise el,— dar mai departe și nici o dată nu mă voiu înturna!..

— O Dumneșule!— gândi Elena. —Trebuie să mă esplic cu dînsul!. . . Daca 'l ași face să plece câte-va țile numai! Mintealui este turburată. . . Se va distra, îi va trece....

Tótă ziua aceea Elena căută să nu vorbească cu Ranu, printr'o delicatetă rară. Alexandru păru mulțumit de acésta. Totuși el se întrebă: „acéstă rezervă óre nu este o mască?“

XIV

RANU SE DESCOPERĂ

Int'r'acestea cele două dame ce observaū pe Elena și pe Ranu în toate mișcărilor lor, vèdènd óre-care turburare în Elena, cređură că era efectul impresiei ce Ranu făcuse asupra'í. Ele se concertară și găsiră că este timpul ca Ranu să se arunce la picióarele eí și să'í descopere amorul seū. Zoe chemă pe Ranu și íi spuse ce avea să facă. Acesta consimți, și eșind din camera lor, se duse a pândi dóră va găsi pe Elena singură.

Elena era în sălon ocupată a descifra la piano o bucată de musică. Era singură; toți

ospetii, dame și bărbați, erau în grădină, Ranu, intrând în salon, întrebă :

— Ce faceți, dómná?

— Mă ocup a descifra, răspunse Elena, o bucată noă. Vă place?

— Dumnețiască!.. apoi ecsecutată de d-ta!..

— Un compliment.

— Nu!...

Ranu ședă lângă dēnsa.

— Permiteți'mi, — țise el, — să vă spun un lucru.

— Spuneți.

— De unde voiți începe?...

Își acoperi fața cu mânilor, apoi se aruncă la piciórele ei.

— Te iubesc! — strigă el cu patimă.— Din minutul ce te-am vățut, mă consum de amor și durere!.. Ai milă de mine!... Fii bună pe cât ești frumósă. .. Nu mă respinge... Lasă-mă să sper că voiți fi iubit!..

Elena scóse un țipăt.

Iecă încă un nebun!—își țise ea după cea d'întēiū impresie.—Dar acum este o impertinență, o insultă!

Ea se necăjise în adevăr. . .

— Scólă, domnule, — îi dîse ea. — Cređi c a este destul a intra în casa unei femei ca să' i ie  dreptul a'  spune asemenea cuvinte?

V d nd c a el nu se sc l , ea e i r pede din salon,  i se duse în grădină.

— Inceputul este rău! — d se Zoe ce asculta la u a în camera de lângă salon.

— Este speranța, — r spunse principesa, — e  am sf r it tot déuna a iubi pe cei cari m -a  făcut o declarație.

— E t  turburata! — d se Caterina Elenei.

— Ac st  casă este o or re... O să  ncepez a ma  primi aici...

Alexandru auđind ac sta, cređu c a face a-lusie la d nsul :

— Oaspe ii a  început să te supere! S nt sigur...

— Dar d-ta...

— Nic  e  ? — d se George.

— Nu este vorba de amici ..

Elena era supărată :

— O asemenea cutezare, —  i  d cea ea, — este o insultă... Ce voi  face?.. Caută a spune

bărbatului meu ?.. Ah ! nici o dată !.. ar fi un scandal... Trebuie să fac ast-fel în cât să plece...

De altă parte în acel moment Ranu raportase celor două intrigante scena ce avusese cu Elena. Ele îl aprobară și îl îndemnară să meargă înainte.

— Ce te temi ?— îi zise Zoe.— Tóte femeile se supără când amantii le mărturisesc pentru întâia órá că le iubesc... Nu este însă nici una care, orî cât de crudă s'ar arăta către acela ce o iubește, să nu compătimiască cu dînsul, să nu simță ! Inainte ! Mîne vei reîncepe atacul... Prefă-te că suferi.

Ast-fel fură cele din urmă recomandații.

XV

O ÎNTÂLNIRE

lexandru căuta timpul priincios ca să
ceră o esplicare Elenei, dar nu era
nici un mijloc.

— Voiū să'ți vorbesc la o parte,— di-se
el Elenei.

— Să mergem prin parc,— respuse ea.

Ei plecară amândoi pe aleele parcului. Séra
începuse.

Era o séră de maiū, fragedă și parfumată
ca sărutările unei copile tinere. Luna se ri-
dica în depărtare, rumenă și rotundă, rēvēr-
să torente de lumină. Un vânt dulce legăna frun-

zele arborilor; gemetul depărtat al râului se îngâna cu strigătele călătorilor întârziți sau cu lătratul unui câne deșteptat din somnul său.

Inima lui Alexandru era plină de amor și amărăciune.

— Ce ai să-mi zici? — îl întrebă Elena.

— Știi că nu am iubit nici odată, și știi că te iubesc!..

— Nu voi să știu!.. Dacă acesta este ceea ce vrei să-mi zici, atunci mă întorc!..

— Poți să mă ascuți fără temere... Ceea ce voi ați spune astă seară, nu se va mai repeta nici odată... Mâne plec și nu ne vom mai vedea... Ori- care ar fi patima ce ai putut să inspiri sufletului meu, voi găsi puterea d'a părăsi această țară...

— Nu este acesta sacrificiul ce îți cer... ar fi puțin... Voi să te ved totdeauna ca pe un amic... nu mai mult. Iecă puterea ce doresc să ai.

— Acesta este virtutea... nu pot s'o am...

— Pentru ce a trebuit să mă iubești?... Viața mea era liniștită, vrei s'o turburi! Reputația mea era curată, vrei s'o vestejești!

Însuși erai ferice, ai vrut să suferi! Iubește-mă ca p' o amică... Șezi totdeauna cu noi!..

— Ceri ceea ce nu se poate,

— Vai! o știu foarte bine!.. Eri pentru ce ai fost supărat? Ești poate gelos? Acésta este o insultă amară pentru mine; însă cine 'ți-a dat dreptul să fii gelos? 'Ți am dat eu cuvântul că te iubesc și 'ți voi fi credincioasă? Și de atunci 'ți am dat ocazia d'a mă bănuși?.. 'Ți am inspirat o patimă? Sint nefericită pentru acésta!.. Dar nu se poate óre să faci totul spre a o stinge? Pentru ce n'ai iubi altă femeie... O femeie ce ar fi putut să te iubească?.. Eū, nu mai eū sint în lume?.. Imi dicit că nu este femeie mai perfectă de cât mine, nu este suflet mai sublim de cât al meu, dicit că fără mine nu mai poți trăi.. Tóte acestea sunt visele unei imaginații aprinse. Mâne se vor stinge, mâne vei roși poate că ai avut asemenea vise... Strângeți tóte puterile!.. Gândește-te că sint femeie, că și eū poate să cad; gândește-te că poți să mă perdi, să mă sacrifici. Aibi milă de ceea ce iubești!

— Elena mea, — strigă Alexandru. — Este târziu!..

— Târziu?.. heî bine, atunci plécă mâne, îndată, nu te mai înturna... și îți voiû dovedi eû, o slabă femeie, că voiû avea puterea d'a suferi, d'a mă consuma, d'a muri!..

— Ce dîci? — strigă Alexandru. — Elena mea, dulcea mea frumósă!.. Oh! repetă aceste vorbe!! Biné am auđit?.. Mă iubești?..

— Te iubesc ca să mor! — răspunse Elena

— O suflet dulce și sublim!.. ce vorbe ai pronunțat!.. Ele răsună în auđul meû ca concertele ângerilor!.. Curgeți, ore de fericire!.. Am fost ursit să fiû ferice în acéstă viață!.. Dulce este fericirea!.. Acum îmi place să trăiesc!.. Viața, nu este nimic mai dulce de cât viața!.. Spune'mi încă o data că mă iubești! Dar teme-te a o spune prea dulce, căci póte să mor de fericire, saû mai bine, fă ast-fel ca să mor până ce minutele de fericire nu se opresc în cursul lor: căci mâne póte.. Dar pentru ce ne vom gândi încă la suferințe?

Elena se uita la Alexandru cu admirație. Vorbele lui îi făceaû plăcere și tot-de-o-dată o înspăimântaû. Ea însăși nici odată nu iubise. Inima ei se deschise și amorul arđător

se rēversa ca un torent ce, constrâns în sînul stâncilor, află în fine o eşire.

— Mă despreţuiescî pôte, Alexandre! — dîse ea, — Oh! spune că nu este așa!.. Nu mē scuđi că am avut acēstă slăbiciune?.. Spune'mi, că nu am iubit nici o dată, că sînt tēnēră, că am dreptate să te iubesc; născocēce, minte daca va trebui, ca să 'mî dai cuvinte că pot să te iubesc, căcî veđi tu, încep a crede că sînt o femeie criminală!.

— Elena mea, da, ai avut dreptate să mē iubeşci!.. Criminală đici tu? Pentru ce?.. Nu, sufletul meū, eşti divină!.. Lumea ar trebui să ți se închine.

— Ce'mî pasă de lume! — đise ea. — Tu, mē respecti?

— Te respect și te ador! — đise Alexandru. — Nu sciī, sufletul meū, că eram certat cu acēstă lume și că tu eşti cauza de m'am împăcat?... O lume ce are în sînul ei o ființă atāt de frumósă, poți să n'o iubeşci?..

— Dar cānd acēstă ființă este slabă ca mine?

— De unde ați luat că trebuie a desprețui pe cei ce ne iubesc!.. Cine cutēză a

face acéastă lege contra legilor naturei?.. Acolo unde acéastă temere ar avea cuvânt să existe, acolo, sufletul meu, nu este amorul cel sincer, cel respectuos.

— Spune'mi încă acésta.. Voiți ca amorul tău să fie sincer și respectuos!... Voiți să mă iubești cum nimeni încă n'a iubit... cum devotul iubește pe Dumnezeu.. Voiți să uiți cerul și pământul pentru mine... să te uiți pe tine însuși...

Alexandru era răpit de fericire. El ședea pe o bancă. El îi luase o mână și o strângea când pe inima lui, când pe buzele lui înflăcărâte. Vântul dulce sufla și răcorea fruntea lor ardândă. Natura însăși părea că este în momente de voluptate.

— Dar cugetat-ai des la mine de când te am văzut?... Asta să fie grija ta!.. Privește-mă!... Cât ești de frumoasă! Dacă vre odată sufletul lui Dumnezeu ar lua o formă de argil, ca să se arate ómenilor, ar lua forma ta, Eleno! Sufletul tău este un parfum ce ne îmbată de fericire!... Cugetările téle sunt suave ca visele feciórelor; simțiméntele téle sunt calde ca rațele sórelui de

maiü !.. Oh ! lasă să mă îmbët de amorul tēü !.
 Natura însăși inbeșce. Ea pare că ne priveș-
 ce și ne dice : „Grăbiți-vē, iubiți, căci mâne
 póte nu veți mai fi !..“ Varsă sufletul tēü în
 sufletul meü !.. Cine póte să mă despartă de
 ceea ce inbesc ?.. Cine póte despărți buzele
 înflăcărâte ale călătorului de apele reci ale
 fontănilor ?..

— Alexandre, mă sperii !..

— Omul nu trăieșce de cât în timpul cât
 a iubit.. Dacă ar trebui a ne deștepta din
 acest vis dulce vre o dată, facă cerul să ne
 deșteptăm numai spre a coborî în mormēt !..
 Lasă-mē să sorb parfumul desfătător al su-
 flărei tēle ! Lasă-mē să mă îmbët de sărută-
 rile tēle !..

Cerul și pământul păreaü că se confundă ;
 buzele celor doi amanți se întâlneșcă într'o
 sărutare voluptósă, senzație ceréscă !..

— Alexandre ! — dise Elena. — Să ple-
 căm de aici. Oaspeții ne așteptă !..

— Să plecăm, — dise Alexandru.

Acea fuse o nópte dulce pentru Alexan-
 dru. Eră iubit de singura femeie ce era în
 lume, după gândul seü. El adormi legănat în

ilusii de fericire. Elena trecu tótă nóptea în rugăciune. Ea se ruga ca să se stingă în inima ei amorul ce o coprinsese, să 'i se dea puteri d'a rămânea curată. O idee o mângâia. Spera că Alexandru o să plece, și astfel va evita orî-ce pericol.

Cele d'întêiũ rađe ale sórelui găsiră pe Alexandru în grădină.

«Aici, — disse el, arătând o canapea de lemn. — buzele ei 'mî aũ dis că mă iubește! Aici 'i-am dat întêia sărutare!.. Vai! acéstă sărutare va fi óre cea d'întêiũ și cea din urmă?.. Ce crudă ar fi fericirea dacă ar fi atât de scurtă...

El se duse în chioșc. Acolo găsi pe Caterina.

— Ești bine? — îl întrebă ea.

— Sînt fericit. — îi respuse el.

— Fericit? Gîndește-te bine la ceea ce dici!.. Fericirea este o pasere care se pune numai pe arbori verđi și înfloriți... Nu ai aceste cualități...

— Cum?

— Cu caracterul ce ai, este cu neputință să fii fericit!

— Mă sperii!..

— Ești schimbător, — fantastic, visionar !.
Mâne te voi vedea iar plecând, sau vei rămâne aici ca să turburi pe biata Elena ce îți are o amicie de soră.

Atunci, veni și Elena. Ea întinse mâna lui Alexandru și sărută pe Caterina.

— Bărbatul meu îmi scrie, — țise ea, — dacă veți voi să mergem la Telega ca să vizităm ocnele?

— Eă merg, — țise Caterina.

--- Tu?.. Bine, dar nu este destul... Trebuie să mergem toți ca să pot merge și eu... Să consultăm pe cei alți!.. Viî? — întrebă ea pe Alexandru? — Trebuie să viî.. alt-fel voi fi nefericită acolo!...

— Viî, — răspuse el.

XVI

O CĂLĂTORIE

 Propunerea postelnicului se primi de totă lumea. Se prepară două trăsură pentru dame. Zoe se sui într'o trăsură cu principesa și cu Ranu, în cea altă trăsură se urcă Elena cu Caterina. Alexandru și George se urcară pe capra calescei. După două ore trăsurile intrară în Câmpina, de aici luară către Brebul. Ajunseră în fine la Telega către amei.

— Nu ai mai făcut nimic? — întrebă Zoe pe Ranu.

— De ieri fugi de mine... 'Mî a fost peste putință s'o mai întîlnesc singură.

— 'Trebue s'o întîlnești... În această călătorie va fi mai lesne de cât acasă... 'Trebue să te grăbești... Timpul trece și planurile mele pot să cadă...

— Ađi voiți mai încerca.

— Dar acest Alexandru Elescu nu' i face curte? — întrebă principesa. — Curios om! El nu vorbește cu noi!... Pecat că natura 'ia fos p'artinitore!... Este s'elbatic! ... Mi se pare că este și m'ndru... Dar defectul lui cel mai mare, este simpatia pentru ideile și ómenii noi! Ce bólă!...

— Bólă... ai dreptate. — ăise Zoe, — este o bólă. Nu veđi că din această cauză tóte lucrurile se paralizează?... Dar nu este vina lor!... Causa r'elui este,... dar pentru ce voiți mai spune?... Cu femeile se guvernă un stat. Amar acelor Domnitori cari nu vor voi să întelégă această maximă... Damele sunt neingrijite! Dacă b'rbatul meu se alegea Domn, lucrurile erau să ia alt curs.

— Dar b'rbatul meu? Era mai sigur,

dacă revoluționarii nu făceau cu poporul presiune asupra Camerei.

— Bărbatul meu era mai sigur. Este mai cunoscut în țără...

— De cât bărbatul meu? — întrebă principesa.

— Mai popular... Apoi are și experiența de lucruri.

Ele se uitară una la alta și începură a râde.

— Să lăsăm gluma, principesă! Bărbatul tău era pentru Bibescu.

— Vorbă!...

— Când am auzit că la 24 Ianuarie s'a ales Domnul Moldovei, îți mărturisesc că atât m'am mâniat pe *Baba-Rada* mea, în cât, perdând totă rbdarea, 'i am dat palme și 'l am scuipat.

— Aceste cădături cred că ne sacrificăm a trăi cu dînșii pentru ochii lor! Eū când voiți perde speranța de Domnie, îl gonesc!.. Acastă speranță este tot ce ei pot să ne dea; altfel, ce așteptăm de la niște ființe ce nu mai sunt nici ómeni?... Te încredințez că atunci am făcut și alte sacrificii: 'mi am lăsat a-

mantul, tot cu gândul că mă voiî face Dómnă. Rídeam de mine ênsu'mî vëdëndu-më silită să cochetez cu cădëtura mea de bărbat.

— Nu este frumos bărbatul tëu, ai dreptate, — dise principesa.

— Póte să se ia de mână cu al teü, — răspunse Zoe!

— Nu dic alt-fel...

— Vorbiai de Alexandru!... Ar fi un amant frumos.

— Este prea sentimental... nu'mi place soiul acesta.

— Eü am un capriciü..

— Nu creş să isbuteşci.

— Strică să încerce!

— Incércă... Eü voiî încerca lângă George.

Acestea erau vorbele ce 'şi schimbau cele doă femeï. Nu este nimic esagerat: acésta şcolă de corupţie există încă. Se personifică în câte-va dame carï, nu numai că sunt primite în societate, lăsate cu femeile tinere, curate, inocente! — dar sunt vëdute cu distincţie; înconjurate de respect, de laude, de tóte familiile ce lumea respectă. Viciul este nobilat, graţie societătei! Cu aceste triste datine,

virtuțile caută să lase locul lor viciurilor și să se ascundă cu rușine. Dar societatea ce toleră acestea, ba încă le încuragiază, le dă prestigiul tonului bun, parfumul romantic, nu este complice cu cei ce profesă aceste cauze perdetóre? Nu este din parte'i o slăbiciune criminală? Legături de rudenie și prestigiul ce dă o mare avere, înrîuiesc asupra societății lipsită de principii de moralitate și nasc acest fenomen monstruos.

Călătorii noștri ajunseră la Telega, unde găsiră pe postelnicul. Ei se deciseră ca să cobóre în ocne.

Mai 'nainte aceste mine de sare presentaū un aspect înspăimântător : mâna omului, sclavă experienței practice, săpa un puț în tărâm sub care se afla mina de sare. Din fundul acestui puț urma cu săpătura în toate direcțiile, dar totdeauna coborându-se, până ajungea la o lărgime și adâncime esttraordinară. Pe gura ocnei se cobora cu o funie pe scripete o rôtă în care ședea un om. Ast-fel era intrarea a ciocănașilor în ocnă. Condamnații erau datorii să lucreze în fundul acestui abis ȓioa ; nóptea îi scotea. Era însă o categorie din acestia cari

nu eșiau nicî odată, uniî chiar cari se aruncau în ocnele, părăsite.

De câți-va anî minele se lucrau după un sistem nou. Era o scară pe care chiar damele puteau să cobóre cu înlesnire, grație Domnitorului Știrbei! Dar cel mai mare avantajul este că au scăpat de inundațiile la cari minele erau supuse înainte.

Damele noastre fură întâmpinate de inginerul Caracioni, căruia țera este datore reforma. Le întrebă dacă doresc să intre în mină. Princesa și Zoe refuseră. Ceî alți esprimeră dorința d'a intra. Atunci toți luară câte o lumină în mână și începură a coborî scările.

Ranu urmă îndată după Elena. El profită de ocașia ce 'i se presintă ca să repete declarația lui amorosă. O declarație de amor, coborând în ocnă, este ceva original!

— Dómna mea, de ieri fugi de mine... Este óre atât de urâtă fapta mea, ca să mă lipsesci de fericirea d'a 'ți vorbi?

— Fapta d-téle este pardonabilă.... atât numai că trebuie să se îndrepteze la altă persónă.

— O Dumneșeule, așa dar tótă viața mea trebuie să sufer !...

— Sërmanul om! — își ȃise Elena, îmi inspiră desgust și despreț!... Și apoi el șede printre noi și patima lui, mincinosă saũ reală, devine mai tare. . 'Mî e témă de vre-un scandal...

Ast-fel cugeta Elena. Ranu, care nu simția nimic, care juca o rolă din ordinul stăpânesi, o rolă cu care începuse a se osteni, nu mai ȃise nimic. El începuse a stima și respecta pe Elena, și se simția aplecat mai mult în favórea Elenei de cât a Zoei.

— Sciũ bine, — își ȃicea el, — care este rola mea: ca să fac să mă iubescă acéstă femeie. Dar pentru ce? Care este interesul stăpânei?... Imi vine să cred că Zoe vrea să facă un rėũ acestei femei, și se servă cu mine, și ce rėũ? Póte ca s'o pėrdă, dacă ea s'ar înamora de mine! Nu ași face mai bine s'o las în pace și să'i raportez ei că nu pot nimic?

Călėtorii noștri ajunseră în fundul minei, vizitară tóte căile, vėđură condamnații, vorbiră cu dênșii. Aflară că ei erau ținuți în fére, iar nóptea, când îi scotea și 'i băga în închisóre, îi punea cu câte un picior la un butuc mare. Tóte aceste tratări barbare, pentru că nu erau mijlóce a clăti închisori solide. Mai aflară

că bătaia nu se desființase; că funcționarii prinși cu abuzuri și dați în judecată de un minister, erau grațiați și reintegrați de ministrul ce venia în urmă, și reîncepeau să abuzeze.

Nu este de mirare. Se vindecă anevoie o bătăie ce intră și se răspândește în totă întinderea unui corp. Acest rău nu există în câți-va indiviți, ci mai în societatea întrégă.

Călătorii eșiră din ocnă, făcură câte-va visite la damele funcționarilor, unde nu auziră de cât nemulțumiri și critici asupra puterii esecutive. Elena chemă pe bărbatul ei la o parte și îi duse :

— Ași vrea să vedem monastirile până la Sinaia.

— De ce nu !... Eă nu pot să vă însoțesc dar voi mergeți ! Pe acéstă cale sunt Brebul, Poiana, Lespeșile, Sinaia. Dormiți la Brebu, mâne veți fi la Poiana, Lespeși... veți trece nóptea la Sinaia.

Elena comunică acéstă idee celor alți călători cari primiră bucuros. Ei plecară de aici printre déluri și văi verđi și pădurate, poziții desfătătoare, de cari ochii se răpesc și nu se mai satură !... După cât-va timp ajunseră la

Brebu. Acastă monastire este pe un șes ce se întinde de la malul Doftana până la pólele unor munți spre răsărit. La spatele monastirei este un lac fórte adânc, ce pare să fi fost în vechime o mină de sare: apa este sărată. Monastirea este fundată de Matei Basarab. Aici Dómna Elena, soția lui, căută adăpostire în timpul resboiului lui Matei cu Vasile Lupu al Moldovei. Monastirea este a statului și depinde de Eforia Spitalelor.

Călătorii noștri aflară aici ospitalitate plăcută. Egumenul era un om cu spirit. În anul 1848 luase parte la mișcarea revoluționară. Fusese esilat în țeri străine mai mulți ani. Intorcându-se, primise această monastire de la guvernul de atunci.

Casa era aceeași, din timpul lui Matei, reparată, cu un singur rînd, mare și spațioasă, cu o galerie lungă, lată și acoperită cu acoperământul general al edificiului.

Egumenul le dăte o masă prințiară. În timpul mesei fie-care făcea observații în socotéla monastirei și a bătrânului Egumen.

— Sciți că acest om este din cei cu re-

voluția de la 1848?—dise George, în limba franceză, ca să nu înțelegă Egumenul.

— Revoluționar! — strigă prințesa. — O Dumneșeule, pentru ce m'ați adus aici!.. Nu pot să sufer vederea acestor revoluționari!.. Sunt în stare să învenineze bucatele.... 'Mî-e frică?...

— Și nu numai atâta,—dise Alexandru,—dar pe când se afla esilat în Transilvania, în timpul resboiului contra Ungurilor, el luă parte cu românii.

— Ce grozăvie! — strigă Zoe.

— Prinse trei robi, trei oficeri unguri tineri, frumoși, bogați.. Sciți ce le-a făcut? — dise Alexandru...

— 'I-a pus în țepă, apoi le-a scos căpățelele, și a făcut cupe din cari bea vinul. Vreți să le vedeți? adăogă George.

Prințesa scóse un țipăt și înclină capul pe pept, ca cum ar fi voit să arate că o să leșine. George profită de acesta și'i aruncă un pahar de apă în față.

— Să plecăm! Să plecăm de aici! -- strigă ea. — Suntem în mâna căpcăunilor!.. Aceste bucate or fi cu carne de om!..

— N'ai așteptat să isprăvesc!—dise Alexandru.—Nu este cum a țin George. După ce primi pe acei trei oficeri, le dete vestminte românesce și un om care îi conduse noaptea la marginea țerei și acolo îi făcu scăpați.

— Da! — strigă princessa.

— Poți să'l întreb.

— Este cu putință! Dar atunci este un om cu inimă... și eu care îl credeam un ucigaș!.. Dar ce păcat că este revoluționar!..

— Știi un lucru? — șopti George lui Alexandru.

— Ce?

— Princessa iubesc vinul... Vinul călugărului este trădător, hai s'o îmbetăm!

— Ce idee!.. O lașitate!

— Dar se îmbetă singură la București.

— Ce cădere!.. Imbet'o, dar să nu scie nici Elena, nici Caterina.

— Lasă pe mine!..

George șopti Egumenului câte-va vorbe la ureche.

După câte-va minute, dise:

— Nu știu dacă domnele nu vor voi să guste o tămâiosă dulce, ce se află în mănăstire de trei-deci de ani.

— Se poate?—dise princessa.

Egumenul dăte ordin să aducă două butelii de tămâioasă. Turnă însuși în paharele damelor. Elena și Caterina nu voră să bea. Princesa și Zoe bēură.

Princesa se plecă spre Zoe și'i șopti :

— *In vinum veritas!* Nu putem să'i îndemnăm a bea ? Póte vom afla ce simt pentru noi ?

— 'Mă-e témă, căci cată să bem și noi !

— Să ne prefăcem, — țise ea.

— In sănătatea societăței de față ! — țise princesa.

Zoe, Alexandru, George, Egumenul îi răspunseră. Ele gustară, găsiră vinul delicios și cu încetul deșertară paharele. Zoe ridică și la un toast. Veni rândul lui Alexandru. Al treilea pahar fuse destul ca să turbure mințile celor două dame; avea o mare plăcere de vorbă. Lăsară vëlul de pudóre, ce șede bine femeilor bine crescute; vorbiră despre multe lucruri cu o neîngrijire, care făcu pe Elena și Caterina să roșească. Elena spuse că o dóre capul și se sculă de la masă; Caterina o urmă.

— Bine a făcut ca s'aũ dus! — țise princesa lui George.

— Ești tot pe gânduri? — întreabă Zoe pe Alexandru. — Dacă ași avea un amant atât de trist, ași muri!

— Aî unul?

— Am avut.. cine nu are unul?

— Aî dreptate, dar acum?..

— Acum? Nu pot să am, dacă nu pot să fiu iubită de cel ce iubesc.

— Iubesci pe cine-va care nu te iubesc?

— Póte.. dar îți voi spune acésta mai târziu.

— Mai târziu și pentru ce nu acum? O să trăim până atunci?

— Îți pot spune numai că e frumos, dar... melancolic!

— Of!..

— Și că ași fi cea mai fericite din lume când ași avea numai speranța că voi fi iubită!..

Alexandru înțelese sensul vorbelor ei.

„Acésta femeie, își dișe el, e o Mesalină.“

El se roșise și puse capul în taler.

— George! — dișe princessa, — mie nu mi s'aũ făcut nici o dată complimente... și cu tóte acestea sînt încă ténără și frumósă!.. In adevăr, voi nu sciti să iubiți!.. Ce diferență între voi și oficerii rușii! Aceia ómenī galanți!..

— Nu crede că suntem fără inimă

— Și ce ne este de folos inima, dacă nu se exprimă...

— Aî un amant...

— Nu 'mî mai vorbi.. nu'l am iubit ; apoi a plecat la băi... Am cheltuit mulțime de bani cu dînsul.

. — Ah! era ostenit! — țise George.

— Ești un impertinent! — strigă princesa rîdînd ; dar te iert pentru că aî ghicit... S'a dus la băi...

— Dar principele Iordache nu bănuia ?

— Ce'mî pasă, nu pôte să țică nimic, am cuvintele mele !

Princesa îl lovi cu degetele peste gură.

— Nu lua în rău !

Caterina apăru atunci.

— Ce mai ședeți la masă ? — le țise ea—
Să mergem pe lac...

Apoi apropiindu-se de Alexandru, îi țise :

— Elena te chiamă.

Alexandru se sculă și se depărtă cu Caterina.

Zoe, care se aștepta la o declarație, vîdînd că Elescu opărăsesce cu atîta indiferență, se mânie.

— Oh ! acéastă femeie o voiŭ găsi tot deauna în calea mea !

— Ce făceaï acolo ? — întrebă Elena pe Alexandru. — Și ce sunt aceste femeï nerușinate ?

— Le am cunoscut la d-vóstră, — răspunse Alexandru cu rēcělă.

— Aï dreptate, — îngână Elena.

Dar vorbele lui Alexandru îi făcură rău, ochii ei se umplură de lacrimi..

— Ce vrei ? Așa este societatea... Nu pot scăpa nici în singurătate.

Mai mulți țerani și țerance, veniră la monastire, fiind în acea ȃi hramul bisericeï. E-gumenul dase ordin a se pune masă lungă în curte la care mulțimea era chemată să măn-ce. Elena vădu printre fetele de țerani, una care se distingea prin grații și curățenia costumului. O chiamă. Fata se urcă în casă și intră la Elena însoțită de mamă-sa. Era frumoasă în costumul ei. Cămașa era de pândă albă, era cusută la mâneci cu mătăsuri de colorï diferite și cu fluturi ; mânecile încă erau cusute ; sînul cămeșei înecat de fluturi, se crăpa pe un sîn alb ca ninsórea, iar mijlocul era încins cu un brău roșu plin de fluturi ;

peste cămașe purta de la brâu în jos o fustă de borangic creț. Părul împletit în două code pe spate ; pe cap prinsese un vël saũ maramă de o stofă albă și fină, cu două ace. așa în cât plutea pe d'asupra părului. Caterina îndată ce o vădu, alergă și o sărută.

Fata își pusese mâna la gură, și nu știa ce are să ȃică.

— Cum te chiamă ?—o întrebă Elena.

— Maria,—răspunse ea,—acéstă femeie este mamă-mea...

— De câți ani ești ?

— De șei-spre-ȃece.

— Ai tată ?

— Am.

— Ești frumoasă, fetiță, și rog pe Dumnezeu să te facă fericită !..

— Fericită !— ȃise ea, și lăsă ochii în jos.

— Nu este fericită sërmana !— ȃise mamă-sa cu ochii plini de lacrimi.

— Pentru ce ? Spuneți'mi ! Nu vă feriți...

Bêtrâna luă vorba și ȃise...

— Bărbatu-meu vrea s'o mărite după un român cu avere... dar care nu e după gustul ei.. Ce să ȃică ! Ei îi place altul... acela e

sărac.. Dar poți să faci pe Petre să iasă din gândul lui? Peste zece zile o să facă nunta. A slăbit fata, de abia o cunosc eu, mama ei!

— Fata își ascunse fața în mâni.

Pretutinderi, în toate clasele, omul este același, — cugetă Elena.

Posiția fetei semăna cu a ei. Ea asemenea trebuise a se înclina înaintea voinței unui părinte crud și a lua un bărbat pe care nu'l iubea. Câte suvenire plăcute și triste nu 'i se presenta! Inima ei era tristă.

— Și unde este cel iubit și sărac?—întrebă Elena.

— Umblă ca un nebun! — zise bătrâna.— Vrea să intre în oște...

— Ce avere are ginerile.

— Patru boi, două vaci și patru sute de lei.

— Hei, bine, acela pe care Maria îl iubește este mai bogat: are șese boi, două vaci....

— Și trei mii de lei! — urmă Alexandru.

Bătrâna nu înțelegea nimic și zise:

— Dar de unde?... E sărac lipit!

— Ii dăm noi! — răspuse Elena. — Să chieme aici pe bărbatul-tău.

Acesta era prin curte. Veni îndată.

— Dacă băiatul ce e drag Mariei ar avea

șese boi, două vaci și trei mii de lei, 'i ai da pe fia-ta ?—îl întrebă Elena.

— 'I-ași da-o, — răspuse bătrânul, că și mie îmi place mai mult el de cât cel alt.. dar e sărac.

— Nu e sărac.. El are stare.. 'I-o dăm noi. Mâne să veniți să luați vitele și bani de la părintele Egumen și duminecă să faceți nunta.

Amândoi bătrânii rămaseră muți ; fata se aruncă la piciorle Elenei. care o sculă și o sărută pe frunte.

— Acum nu vei mai fi nefericită,—îi duse ea.

Țăranișă eșiră după ce mulțumiră în felul lor.

— Voișă să'i cunun !—duse Elena.

— Minunată idee—adăogă, Caterina.—La Făneșci duminecă..

— Iecă o nuntă !—adăogă Alexandru.—Ai mână bună, însoră-mă și pe mine ?

— Pe d-ta ? Nu !—duse Elena cu vocea jurnătate.—Ai face pe nevastă nefericită !

— Ca să fie acésta, ar trebui s'o iubesci cu adorație, cu nebunie !

— S'o iubeșci ?.. Credeți că dacă iubiți o femeie cu patimă, aveți dreptul s'o faceți nefericită ? ... S'o insultați printr'o gelosie ne-

bună? Să turburați sufletul ei prin capricii, atunci când viața 'i se pare mai dulce?

— Dómnne! cât de egoiști sunt bărbații!—
esclamă Caterina.

— Ce căutați țeraniii aceia aci? — întrebă principesa ce intră atunci cu Zoe și cu George.

— Uf! aū lăsat după dênșii miros de mojići,—dise Zoe.

— Elena face haz de acești mămăligari,—
adăogă principesa.

— Ce gust!.. fințe cari n'aū de cât figura omenéscă,—mai dise Zoe.

— Dar cari aū figurī naturale, fragede, rumene,—dise Elescu.—Să fi vėđut o fetiță a-dinéorī!

— Lasă-mė cu mojići. De când cu regimul liberal, s'aū obrăsnicit și ei! Nu poți să'i mai ieī la lucru fără să le plătești.. și dacă pui să'i bată, se laudă că o să se plângă la cârmuire!..

— Ce fel?—întrebă Alexandru,—Țeraniii pe moșiile d-vóstră nu sunt bine tratați?

— Și ce vor mai bine? Niște vite!. Eū o să'i gonesc pe toți de pe moșie!.. Sunt revoluționari.

— E trist, e crud, e barbar ceea ce spui, dómná!—dise Elescu.—Cum? Este o țéră în lume, unde țéraniî sunt rău tratați și unde cei ce caută să'i protege trec de ómenî revoluționari, criminalî, și acésta țéra românéscă, care se laudă cu o constituție basată pe principii de libertate, egalitate, umanitate!.. Și românii se mai dic o nație liberă! Și Europa nu tremură față cu acest spectacul de barbarie!... Românii pentru români sunt mai cruđi de cât turcii, de cât rușii, de cât austriacii! Iécă nefericirea acestei nații!

— Ce nație?—dise principesa. Nu este nație română!

Tocmai atunci intră Egumenul.

— Doriți a vă preumbla cu luntrele pe lac?—întrebă el.

Se sculară, eșiră și purceseră către lac printr'o grădină. In doă luntre intrară cu toții. Se puseră în luntre așa cum erau în trăsuri.

— Unde ești?—întrebă Zoe pe Ranu când plecară luntrele.

-- Lucrul merge bine acum,—răspunse acésta,—cum nici nu mă așteptam...

— Bravo!—răspunseră ele.

— 'Mî-a dat mîna și am sărutat-o de
maî multe orî...

— Fôrte bine ! — țise Zoe.

— Eram sigură ! — adăogă principesa.

— 'Mî-ai țis să fiu discret, — maî țise
Ranu, — căci altminterea va muri !

— Merge bine ! Inainte ! — țise Zoe.

Luntricele plutiră pe lac... Sórele era aprópe
de culcare ; umbra și răcórea se răspîndea în
aer ; mulțimea de femeî ce albeaũ pînde pe
malul lacului, acum le strîngeaũ și se întur-
naũ acasă cu trîmbele pe cap.

Alexandru începu să cînte o barcarolă atît
de dulce, suavă și melancolică, în cîat atinse
tóte inimile :

Colo unde se înclină
Salcia pe un mormênt,
In a stelelor lumină,
Legănată lin pe vînt ;

Unde 'n serile 'ntristate
Se aude-un dulce val
Suspînând cu voluptate,
Sub umbrosul negru mal ;

Du-mê, du-mê, lopătare,
Fie nóptea cîat de rea ;
Acolo în întristare.
Zace mórtă dulcea mea.

Acéastă barcarolă pătrunse inima Elenei. Ea simțea o apăsare dulce și durerósă asupra spiritului ei. Era póte un presimțimânt de dureri ce o așteptaū în viață? Era regretul pentru fericirile ce nu putuse să guste? Umbra ascunse ochilor străini lacrimile ce îi înrouaū fața.

— Nu mai cânta, — țise ea lui Elescu. — Cântați așa de fals ađi!

— Ce e acest capriciū, Eleno? — o întrebă Caterina.

— Am un presimțimânt, Caterino, că voiū muri curând.

— Iar cu idei triste?

— Nicī o dată n'am fost mai turburată ca astă séră...

In acel timp bărcile se înturnaū la locurile unde plecaseră. In barca cea-altă Zoe țise principesei încet:

— Alexandru, dacă nu mă încel, móre de amor după Elena. Vrei să'i spuī că Elena are o înclinare pentru Ranu?

— Bine, — răspunse acésta.

Călătoriī se urcară pe mal și purceseră către casă. Zoe ceru brațul lui Elescu, acésta îl oferi.

— Hei bine, amabilul și înfocatul meu adversar politic ! Imi pare rău de un lucru ?

— De ce lucru ? — întrebă Alexandru.

— Vă perdeți timpul cu politica... pe când alții îl întrebuintează atât de bine.

— 'Mi-ați făcut reputație de om care se ocupă cu politica. Este nemeritată. Cât pentru timp, fie care îl risipește cum îi place...

Ei ajunseră atunci.

După o oră, un serv veni și duse lui Alexandru că îl invită d-na Zoe în camera sa. Alexandru avea un defect ce îl făcea nefericit, era bănuitor ; acest defect la un om ce iubește cu patimă, este un izvor de amărăciuni pentru el și pentru ceea ce el iubește. Vorbele Zoei el nu le uitase. Ele îl făcură a bănuii că Zoe are să'i spue ceea ce el ardea și tremura să afle. Așa că nu întârziă d'a se duce la chemarea Zoei ; inima lui palpita ca înaintea unui mare pericol.

— Ce poate să'mi spue ea în secret ? - - se întreba el. — Eă imi perđ timpul, pe când alții îl întrebuintează atât de bine ! 'mi-a dīs ea. Nu înțeleg... Saă maī bine nu cutez a bănuii.

În fine intră la Zoe, el află aci pe princi-

pesa. Mai multe lumînări ardeaŭ pe doă mese.

— Hei bine! — Ńise Zoe. — Ranu face minunŭ pe unde ajunge! IubeŃe Ńi este iubit.. giceŃe de cine?

— Nu'l mai turbura, — Ńise principesa, — cu o persónă care nu'l interesă... Spune'i.

— De Elena, — Ńise Zoe.

Ele se uitară Ńn fața lui Alexandru dóră vor descoperi vr'o tulburare care 'i ar trăda secretul. Alexandru rēmase rece, indiferent, nemiŃcat...

— Aceste lucrurŭ nu sunt noi pe pămēnt... Apoi Ranu este demn de pismuit: a fi iubit de o femeie atāt de perfectă, este una din plăcerile ce sórta păstréză favoriților ei.

— Nu este așa?

— Dar să credem pe Ranu? — întrebă principesa. — Sunt ómenŭ cārora le place să se laude, chiar dacā ar compromite o femeie!

— Acēsta Ńl priveŃe pe dēnsul, — Ńise Zoe.

— Lăsați pe deul amorului să Ńmpartă rēs-fățările cele dulci amantilor, — Ńise Alexandru.
— Ađi ai vorbit așa rēu de țeranŭ!

— Politică nu voiŭ să mai vorbesc! — rēs-punse Zoe.

— Atunci vă doresc nopte bună ! Oste-
nela đileı mă abate... Ţerâna cea slabă măr-
turiseşce că are nevoie de repaos ! — đise şi
salutând eşi.

— Heı bine?—đise Zoe după ce eşi Elescu.

— Heı bine ? — ręsponse principesa.

— Acęstă scire nu 'l-a turburat ıntru nimic.

— Nu scim.

— Suntem ınvinse orı cum ar fi.

-- Ţiganca nu are să vie la Fănescı ?

— In opt đile.

Alexandru ın acel moment ıntreba :

— Ranu a đis acęsta el ınsuşi ! Dumne-
deule, să fie aşa ? Aceste femei ce interes aŭ
să minţă. Să'l ıntreb... şi pentru ce ? El va
spune din contra... Este natural : nu mă cunos-
ce ındestul... Ađi ea ıi aruncă o căutătură plină
de patimă... la masă mâna ei căuta a se a-
tinge de mâna lui pe pahare!... Am observat
că nu'ı mai vorbesce, ıl budează pote... Totă
đia Elena a fost gânditore !... Cântecul meu
pe lac, nu 'i-a făcut nici o plăcere :... El ın-
suşi stă tot-de-una la o parte, fuge de so-
cietatea nostră... Câte probabilităţi nu sunt ?...
Nu mai este o suposiţie, ci un adever... Bu-

zele ei 'mî-au mințit când îmi spuneau că mă iubesc... Cât trebuie să fie de miserabil sufletul unei femei ce minte ast-fel!... E trist a crede că în această lume tot ce se ridică mai sus de mulțime prin cualități rari, trebuie să ne vestejiască frăgețimea inimei. O femeie, tu ce semenî venită să ștergi cu degetele grijele de pe frunțile noastre, trebuie ore să înceli cu atâta amărăciune această dulce așteptare ?

Așa cugeta Alexandru, preumblându-se prin galerie și blăstemând pe cele două femei ce îi dase o scire atât de crudă.

— Pentru ce 'mî-au spus ele acestea?... Cu două ore înainte, nimeni nu era mai fericit de cât mine, nu cunosceam nefericirea mea... și eram mulțumit!...

Ușa de la camera Elenei se deschise. Elena veni în galerie. Ea vădu pe Alexandru preumblându-se gânditor. Luna vărsa valuri de lumină și 'neca acea galerie.

— Nu te-ai culcat încă ? — întrebă ea.

— Pot dormi ?

— Ești bolnav ?

— Da... sînt bolnav...

— Aî trebuință de îngrijirile năstre...

— Nu, mulțumim !..

Aceste răspunsuri reci fură atâtea lovituri în inima acelei femei. Ea înțelese că Alexandru era în unele minute de gelosie. Ar fi preferat s'o mustre, s'o insulte, de cât să 'i răspundă cu atâta răcélă.

— Iar ești supărat pe mine ?

— Nu !... pe mine !...

— Ce aî făcut ?

— Am nefericirea a te vedea, a te iubi, ca să te desprețuesc...

La aceste vorbe Elena surîse cu mulțumire.

— Înțeleg... o noă vijelie... Să fie! — Imi face plăcere... căci dovedesce că mă iubești, Alexandrul meu!... Fii tot-de-una gelos... Dar să vedem, spune'mi de cine ești gelos ! De Ranu negreșit ?...

— Pentru că aî ȃis singură, fie !...

Femeea iartă amantului său aceste escese de gelosie ; bărbatului însă nu le iartă. Acesta încă nu cutéză să 'i declare gelosia sa, alérgă la o mie de preteste ca să mustre pe femeie. Un amant merge drept :

pune înainte motivul mâniei sele, fapte, nume proprii, nu menagăză nimic, devine aspru, barbar. Causa este că bărbatul se mânie în puterea drepturilor conjugale și amantul în puterea drepturilor inimei; la acest din urmă amorul este tot-de-una tînăr și pasionat chiar prin natura lui criminală în fața ómenilor.

Elena îi luă mîna.

— Ascultă, Alexandre, — îi dîse Elena. — Imi pare bine că ai rostit acest nume.

Alexandru retrase mîna.

— Dacă ai putea să înțelegi puterea cu care te desprețuesc, singură te ai desprețui!

— îi dîse Alexandru.

— Ai dreptate! — dîse Elena înecată de durere. — Sînt demnă de despreț!

Ea simți că se înecă: se îndreptă către camera ei, sprijiniñdu-se cu mînele de părete... Abia intră și cădu pe pat leșinată.

Alexandru se coborî în curtea monastirei. Fruntea lui ardea, inima îi era plină de mânie. Se înturnă în dreapta și stînga fără să scie unde îl duc picioróarele. Rătăcesce prin câmpii mai multe ore. Récórea dimineței, suflînd pe fruntea lui arđendă, îl trezeșce; zo-

rile strălucesc înaintea ochilor lui seci de lacrimi și pare că comunică frăgețimea lor sufletului său înfocat.

— Unde mă duc ? — se întrebă el. — Sînt departe de monăstire... Ce vor țice cele două dame când vor afla că am dispărut ?... Nu vor da acestei plecări nocturne o espicare compromițătoare pentru Elena după mărturisirea ce ele îmi făcură a-séră ?... Am eũ dreptul să compromit o femeie ? Ar fi mai înțelept să mă întorc la monăstire... Mai târziu voi părăsi țera...

Alexandru se înturnă; mânia sa se schimbă în milă pentru Elena.

— Am fost crud !—își țise el. — Să'mi închipuesc că ceea ce 'mî-aũ spus acele două femei despre dînsa, este adevărat; ce drept am eũ asupră'î ca s'o tratez atît de barbar ?... Dacă acéstă purtare ar sdrobi acéstă ființă delicată ?... Am fost crud, barbar, nebun !... Póte că a trecut nóptea vërsând lacrimi !... Sînt mai mult de cât crud sînt laș... Am insultat-o cu asprime, am lăsat-o leșinând ! Vai ! dacă cine-va merită a fi desprețuit, sînt eũ, numai eũ !

El se gândi atunci la delicatetea simțimintelor Elenei, la vorbele ei, la suferințele ei, la amorul ce îi exprimase, la chipul cu care el îi răspunsese și un rîu de lacrimi cură din ochii săi ; ar fi dat viața ca să nu fi făcut ceea ce făcuse.

— Mă voiū arunca la picióarele ei,—dise el ;
—voiū spune că eram nebun .. Ea e bună... mă va ierta va uita...

Gândind ast-fel, ajunse la monăstire. Servitorii singuri se deșteptase. Tăcerea domnia în casa óspeților. Cu pași ușori intră în camera sa. Acolo își aminti că acea cameră se învecinesce cu a Elenei și a Caterinei. O ușe închisă îi despărțea; voia să scie dacă Elena dórme, dacă este bolnavă. Se uită prin crăpătura ușei... Rațele diley scăldaū camera ei. Elena era în pat, dormea ! Era frumoasă ! Alexandru se liniști. Se aruncă în pat, nu putu dormi. Se scoală și ese afară.

El întalni pe Egumenul monăstirei eșind de la biserică.

— Sciī că am promis acelei fete de țeran mai multe vite și trei miī de lei ? 'I-am spus că le va găsi aici la monăstire ? Te rog pă-

rinte, să primescî acei trei mii de lei ! Dómnă Elena îți va da ađi prețul vitelor ; le vei da ginerelui.

— Dumneđeu să vă dea ڊile pline de fericire ! ڊise călugărul.

Alexandru surîse cu durere.

— Nu 'mî pari mulțumit ! — îi observă Egumenul.

— In adevăr, părinte...

— Și cu tóte acestea tóte darurile cari pot face pe un om fericit le ai !

Ei auđiră atunci vocea Elenei în galerie.

Elena după ce se trezișe din leșin, cea d'întîi mișcare ce făcu fuse să scie unde era Alexandru. Se uită în galerie, nu mai era acolo. Se uită pe feréstră și îl văđu depărtându-se, apoi dispărând sub arborii grădinei. Ea tremură de spaimă, cređu că Alexandru se dusesese să se arunce în lac. Atunci uită durerile ce'i causase insulta lui. Ea nu se mai gândea de cât la viața lui. Pe cine va trimite după densusul ? Nu era nimeni ; îi veni ideea să se ducă singură, dar când se gândi la consecință tremură.

Trecu dar tótă nóptea în cele mai crude

suferințe. Despre ȃiuă, adormise un moment atunci cînd Alexandru o vęduse prin ușă. Sgomotul ce făcu el, o deșteptase. Elena atunci sculă pe Caterina, se îmbrăcă și eși în galerie.

La vocea Elenei, Alexandru congediă pe călugër și se urcă în galerie. El merse spre Elena.

— Ah! — ȃise ea cu bucurie.

Alexandru o salută cu respect.

— O să mă omorî! — îi ȃise ea.

Alexandru, fără a ȃice o vorbă, îi luă mîna și o încărcă cu sărutări, ochii lui se umplură de lacrimi, și lacrimile, sparte pe fața lui scăldară mînele delicate ale Elenei.

— Nu'mi face nici o muștrare,—ȃise el,—dacă poți plînge-mă, sînt nefericit!...

Caterina eși atunci din cameră, fragedă și rędîndă, ca florile deschise în acea diminęță. Ea sărută pe Elena și întinse mîna lui Alexandru.

— Ești palid! — îi ȃise fata.

— Am dormit rēju, — ręspunse el.

În acel moment apăru în capul ușei galeriei Ranu.

— Ięcă și Moldovėnu! — ȃise Caterina.

— Amantul meu! — țise Elena surîdând. Alexandru înțelese intenția Elenei; cu toate acestea vorba ce țise ea, îi rădică o greutate de pe inimă.

— Ce grozăvie! — țise Caterina. — Unde a pescuit Zoe această ființă?

— Este frumos! — adăogă Elena, aruncând o căutătură lui Alexandru.

— Tip de lacheu. — exclamă Caterina. — Nu scie nici să converseze...

— Nu are nici o educație!... Dar are inima foarte tânăra! — urmă Elena.

— El, — răspunse Caterina, — nu cred.

— 'Mi-a făcut o declarație de amor, — mai țise Elena, — nu așa putea să mă înamor de un ast-fel de om!...

Aceste vorbe amestiră pe Alexandru; nu mai scia ce să gândescă.

Ranu se apropiă de dame și le salută.

— Nu ne dai mâna? — îl întrebă Elena. — De câte-va zile, nu ne mai iubești?... de când ne coboram pe scara oanei, spre exemplu!

Ranu se roși... Alexandru se întrebă; „Ce o fi acesta?...“ Ideile lui începură a se lumina

— Ce s'a întâmplat pe scara ocnéi? — întreabă Caterina.

— Nimic,—dise Elena,—o copilărie la care sînt sigură că d-nul Ranu nu se mai gîndesce...

— Sînt curioasă să știu, — dise Caterina.

— O declarație de amor!... Locul era rău ales. Inchipuește'ți că putea să cadă de pe scară!

— Dómnă!—dise Ranu—Vé rog!...

— Vé supără... ce? Nu a fost glumă? Dar eú și bărbatul meú am luat'o pentru glumă... Bărbatul meú mai ales a rîs atît de mult când a auđit...

— A auđit!—respunse Ranu.

— De ce nu? Nu este nici un rău...

— Și damele cele doă aú rîs! — dise Alexandru care acum începuse să vedă în întuneric.

— Și damele cele doă?—întreabă Ranu.

— Carî 'mî-aú spus,—respunse Alexandru.

Acum Ranu nu mai înțelegea nimic. Aceste vorbe îl ametiřă, se retrase cu rușine.

Cum, Eleno, tu faci ast-fel de romanțuri, și nu 'mî spuî? — întreabă Caterina.

— Uitasem, în adevăr.

Caterina se duse în casă să 'șî aducă lucrul ce luase cu ea.

— Vrei să 'mî esplicî ce sunt tóte acestea ? — ñise Alexandru Elenei.

— Lucru fórte simplu : fără nici un motiv, 'mî-a făcut o declarație, pe care am comunicat'o îndată bărbatului meu, și am rîs amândoi.

— Adevărat ?

— Te îndoeșci ?...

— Atunci 'i-ai spus și ce 'ți-am spus eũ, și ați rîs póte împreună ?...

— Alexandre, ești crud !...

Caterina se înturnă cu lucru.

— Nu plecăm ?—întrebă ea.

— Să plecăm, — ñise Elena.—Pe drum ne vom opri pentru gustare !...

George veni atunci în mijlocul lor cu ochii plini de somn. După el veniră și cele două dame. Caii se puseră la calești. Ele schimbă câte-va vorbe, și coborâră pe scară. Elena ñise Egumenului să cumpere noă capete de vite pentru protegéta sa, și 'i va trămite banii îndată ce se va înturna acasă. Decise

încă să se facă nunta duminica viitoare și duse că ea însăși vrea să 'i cunune la Făneșci.

Ei porniră și după o oră ajunseră în Câmpina. La marginea despre munți a orășelului, pe muchea unui mal înalt trece o cale ; sub acest mal este un lac limpede și liniștit, închis între două deluri. Se crede că este d'o adâncime fabuloasă. Fața lacului este la câți-va stâneni mai sus de patul Prahovei despărțită de lac printr'o dungă de pământ rădicat. Pe calea de care vorbirăm, trăsurile purceseră cu iuțelă. Ele coborîră costa către rîu, trecură Prahova. De aici se vedu pe costa lanțului de peste rîu, monastirea Poiana, rădicându-se d'asupra arborilor. După un pătrar de oră, călătorii intrară în monăstire ; aici fură primiți în sunetul clopotelor, ce este un semn de distincție pentru persoanele mari cari ajung la monăstiri.

O gustare destul de bună aștepta pe călători.

Din balconul caselor monăstiresci era o vedere încântătoare. Elena se temea că nu vor putea să ajungă séra la Sinaia cu caii săi. și trimise să le aducă cai de poștă.

Ei se pleumbară prin case, prin grădină.

Se urcară într'un chioșc de lemn ce este făcut pe un nuc gigantic a cărui rădăcină se află la câți-va stâneni mai jos de cât linia marelui. Acolo citiră mulțime de nume de ómeni cunoscuți și necunoscuți, ce credeaŭ să trecă ast-fel la posteritate, fără să ție socotélă că chioșcul era ursit a trăi mai puțin de cât amatoriŭ de nemurire.

Elena rămase aici câte-va minute singură cu Alexandru.

— Ești încă supărat?—întrebă ea.

— Nu 'mă mai aduce aminte!—răspunse Alexandru.—Elena mea, ești bună pe cât ești de frumoasă, generoasă pe cât ești de dulce... Treci cu vederea capriciele mele. Te iubesc prea mult; iecă tótă crima mea! Scii că sînt gelos de orî-ce ființă care 'ți arată simpatie! Imi pare că natura și ómenii aŭ complotat, ca să te răpescă amorului meu! Increderea nu lipsesce. Dar mai este vorba de încredere? Sufletul tēu este cast ca sufletele feciórelor osianice, o știu; dar pot să încetez d'a fi gelos!... Voiu înceta atunci când voiu înceta d'a te iubi; atunci voiu putea judeca, voiu putea roși că am avut slăbiciune d'a fi gelos!

— Tot-de-una îmi ceri iertare și tot-de-una mă insultă!... Ce inegalitate de caracter! Eū nu sînt așa... Fii tot-de-una cum ești acum!...

— Spune'mi cum acest Ranu 'ți-a declarat amorul sēu?

— Nu mă întreba... am uitat.

— Il urăsc!—dise Eleacu.

— Nu merită nici ură, nici simpatie!...

Ei tăcură. Elena rămase gînditoare.

— La ce te gîndești?—întrebă Alexandru.

— O idee egoistă,—răspunse ea.—Toți acești ómeni cari ne însoțesc, sunt de prisos aici, nu este așa! Ași voi să fim numai amēdoi!...

— Mē iubesci dar!—întrebă Alexandru.

— Tot-de-una aceeași întrebare! Dacă nu te iubiam, era să fac ceea ce am făcut?

— Sacrificii?... Nu sunt mari...

— Nu 'mī vorbi de sacrificii... Șciū ce vrei să ȃci... Acele sacrificii le desprețuesc. O femeie nu are trebuință de dēnsele, ca să dovediască că iubește pe un om; nu e acesta dovadă. Sacrificiul este a călca parola sa înaintea bisericeii și a bărbatului; a avea inima

sdrobotă de durere, și a fi silită a vedea pe soțul său, a'î suride, a'î răsfața, a'î dice că'l iubește, când nu póte să 'l sufere; sacrificiū este a se gândi că încelă pe acela ce are încredere într'ênsa! Nu te amăgi; educația societăței nóstre este așa că, în privința onórei în căsătorie, crede că este o virtute d'a o viola, o slăbiciune d'a o respecta. A iubi pentru o femee măritată este de multe ori o virtute, și ori-ce virtute implică ideea unui sacrificiū... Șciī, Alexandre, ce rămâne să facă o femee care a trădat parola dată soțului său? Să móră! Iecă pentru ce dic că este o virtute a iubi!...

— Cum! — strigă Alexandru. — Vrei să mori!...

— Aī gândit óre alt-fel?... Când 'ți-am dis pentru prima óră că te iubesc, eū m'am destinat la mórte. Alt-fel nici o dată n'ai fi auđit vorbe de iubire din gura mea!... Ceea ce mă consolă, este numai pacificarea printr'o mórte a căreī causă va fi căința.

— 'Mi-ai dis de multe ori că sint fantastic... Vêđ că ești mai mult de cât mine...

— Să lăsăm acésta! M'ai întrebă dacā

te iubesc!... și vrei un răspuns!... Dumnezeu nu a creat expresii fidele pentru simțimente, precum nu a creat colori fidele pentru colorile cerului.. Nu voi putea exprima nici o dată ce simț! Dacă te iubesc, întrebă... Da, da, iecă tot ce pot dice.

— Te creș!—dice el.—Dar acest amor va ține ore? Mâne, poi-mâne póte să se schimbe.

— Se póte,—dice Elena.—Puțin timp am să trăesc.

— Spune'mi ce sunt aceste gânduri de mórte?

— Nu o să murim nici odată?—întrebă ea surîdend.

— Nu, nu, nu voi să mori!... Atunci voi muri și eă..

Elena se uită la Alexandru și surise.

— Atâta mai bine!—dice ea.—Vom merge a trăi și a ne iubi în ceruri.

Dar caii se puseră la trăsuri. Ei părăsiră chioșcul. Egumenul le aduse o condică, în care să scrie fie-care persónă numele și dacă aă fost mulțumiți sau nu. Acéstă condică era trimisă de Eforie la finele anului. Egumenul căta s'o arate eforilor. Ea dovedia atât nu-

mărul călătorilor cât și purtarea Egumenului cu dênșii.

Zoe se subscrise *comitesă*; principesa își mai puse înaintea titlului său de contrabandă: *Luminđtia Sa*.

În acel moment ajunse acolo un ministru dintr'o cercetare ce făcuse singur prin județ. Prefectul, sub-prefecții, urmați de funcționari mai mici și de dorobanți, îl însoțeau în cale. Ministrul strânse mâna acelor dame ce le cunoșcea, le întrebă unde se duc și le spuse de unde vine el însuși.

Era un om cu multă probitate și activ, doă cualități ce fac pe un ministru să se deosibéscă; dér nu avea geniul epocei de regenerare în care se afla.

— Am făcut mulți fericiți în călătoria mea!—
dise el.—La mulți le-am șters lacrimile, dându-le saũ despăgubiri, saũ posturi, saũ promisiile pe cari le voiũ împlini. Pe toți 'i-am împăcat, 'i-am înfrățit...

— Rêu sistem de guvernare este acela d'a face mulțumiți, — dise Elena.

— Cum?—rêspunse ministru. — D-ta vorbesci ast-fel?...

— Pentru ce nu? Ai pedepsit pe asupritori și pe despoitori?...

— Ho! ho!—dise ministrul.—Iecă o utopie!... Atunci cum am mai putea guverna?.. Doi funcționari ce am găsit furii, sunt deputați... trei alți rude cu miniștri... cinci alți ómenii ai unuia care are o mare înrîurire în presă. Dacă 'i-ași fi pedepsit, așa fi sculat contra mea o parte din adunare, așa fi adus desbinare între miniștri, așa fi espus ministerul la o sută de articole fulgerátore în tóte foile române, și opinia publică ar fi fost contra mea. Nu este dar un bun mijloc de guvernámênt a pedepsi pe furii.

— Sistemul d-téle de guvernare,— întêmpinã Elena, — este a sacrifica interesele generale în favórea intereselor individuale; acestea pot să 'ți aducã sprijinul individual, nici o datã sprijinul general... Majoritatea este sacrificatã ast-fel, și mai curând saũ mai târdiũ îți va cere socotélã severã!... Lovesce lenea, vițiul, răpirile, nedreptatea, orii unde le veii găsi, orii cine ar fi făptuitorii, și nația îți va ține socotélã.

— Nu este nici timpul, nici țara... Cei mai mulți sunt răi aici....

— Meritul este și mai mare atunci.

Dar damele se urcară în trăsură, ministrul le salută, trăsurile plecară.

— Iecă, —dise Elena lui Alexandru, — pentru ce lucrurile nu se schimbă în țără!... Se plâng unii că regimul Constituțional este cauza că nu merg lucrurile; dar principiile constituționale s'aū pus ore în practică?

Trăsurile trecură de mai multe ori apa Prahovei, apoi urcară pe un dél. Calea până la Bréza este pericolósă. De aici și până la hotar începe o șosea. Indată ce apucară pe șosea, merseră răpede. Lăsară mica monastire Lespeșile la stânga peste Prahova și în vârful unei măguri, și purceseră către Sinaia unde ajunseră înaintea serei.

Sub trâmba de stânci gigantice și tăiate ce se vęd chiar de la Dunăre, numite Bucegi, pe un dél, este zidită acéstă monastire. Ea este a spitalului Colțea. Bine înzestrată, ea dă asil călătorilor ce umblă pe calea către Cronstad. Cel d'înteiū lucru despre care Elena se informă, ajungënd, fuse dacă bār-

batu-sëu era acolo. I se rëspunse că nu venise încă. Superiorul le dăte două apartamente unul pentru dame, altul pentru bărbați.

Aici avëu să trecă nóptea.

Visitară biserica, curtea monastirei; casele călugërilor sunt nisce adevërate închisorï, umede, crăpate, ruinate. Călugërii apar în mijlocul acestor ruine ca nisce fantasme, și cu tóte acestea monastirea are avere mare! Statul a pus mâna pe veniturile monastirilor neînchinatë între cari intră și acësta. De doi ani casa centrală a monăstirilor s'a confundat cu a statului. Statul se mărginesce a da o subvenție care abia ajunge pentru cheltue-lile de tóte zilele; monastirile se ruinează din și în și.

Călëtoriï făcură o preumblare pe délurile și văile vecine cu monastirea. Acea natură maiestósă și sëlbatcă, are un farmec deosebit pentru tóte sufletele. Elena rëmase mult timp absorbită în meditații melancolice. Ea se despărți de grupa cea voiósă, se înlătură în pădurile de arbori bătrâni udate de torente. Ea

iubea cu patimă, și mustrarea cugetului era atât de putinte ca amorul ei. De câte ori nu se desprețuia ea însăși, simțindu-se atât de învinsă! De câte ori nu blăstema ziua când a cunoscut pe omul care era obiectul amorului ei!

— Nu mai pot a mă da înapoi! — țise ea. — Este târziu!... Nu cred că mai pot trăi fără a'l vedea!... Oh! pentru mine este decis, ori în ce chip, a muri!...

Grupa se risipise. Cele două dame stătură a se consulta cu Ranu. Caterina părea absorbită într'o convorbire cu George. Alexandru profită de acesta, ca să urmeze pe Elena. El o găsi ședând lângă o fontână înconjurată de arbori. Elena apăru în ochii lui Alexandru, privind visătoare jocurile apei caprițioase, ca o nimfă din anticitate ce apărea călătorilor rătăciți.

— Ce faci acolo? — o întrebă el.

— Nu eram singură, — răspuse ea, — eram amândoi.

Alexandru ședea lângă dânsa.

Elena trecu mâna ei mică și albă pe fruntea amantului.

— Acéastă frunte a fost senină ca cerul de ađi; nici un nor nu a trecut pe dęnsa... Căt sınt de ferice când vęd că ești mulțumit. Amorul el însuși are ąilele séle de vijelie; dar eő prefer pe cele senine, căci atunci sufletele nóstre plutesc cu fericire în o lume de vise plăcute!...

Séra se cobora în văi, răspândind un farmec dulce și misterios. Luna surídea în vęrful unei stânci; murmura apelor din prejur, invita orí-ce suflet la reverii.

— Ce locuri bogate de poesie! — ąise Elena. — Nu simți ceea-ce simț eő; nu sunt poeți numai poeții de profesie. Ceí ce scriu ca să fie citiți, de multe ori se servă cu spiritul în locul inimei, pe când aceia cari au poesia în inimă, ce o ascund ca un dar ceresc și nu o aruncă vulgului, pot mai lesne să găsească calea inimei.

Alexandru îi luase mâna și o strângea pe sínul lui.

— Mę iubesci? — îi ąise el. — Anger dulce al fericirei mele, — lasă inima ta plină de amor să se spargă ca bobocul unei rose ce înflorește și revarsă parfumul ei ceresc!...

Vin'o pe sînul meu ce nu măi bate de cât pentru tine!... Inchină fruntea ta ca o flóre pe fruntea mea!... E dulce a iubi și a fi iubit, Elena mea! E dulce a respira parfumul ceresc al gurei tée, a atinge cu buzele mele buzele tée curate și înfocate, a confunda sufletul meu în sufletul tée ca doă rađe ce se unesc!... Oh! nu măi sînt singur în lume! Acum îmi place lumina sórelui!... Viața mea a devenit un vis poetic, lumea un paradis unde totul mă răpesce, mă îmbată!... Nu, nu măi sînt singur! Sufletul meu este sufletul tée, corpul meu, corpul tée, inima mea, inima ta!.. Timpul trece răpede, ilusiile se scutură ca florile, corpul se veștejesce!... Oh! pentru ce nu putem să oprim sborul ȓilelor!... Lasă-mă să mă îmbăt de parfumul sufletului tée, de grațiile tée... și apoi, într'unul din acele vise de voluptate, să mor.

Elena era răpită. Ea ruga încet cerul să'î arunce în inimă o suflare rece. Obrajii sėi deveniaũ aci rumeni ca purpura, aci paliȓi; ochii sėi plini de amor se înturnaũ cu sfială de la Alexandru; sînul ei bătea cu voluptate, un fior rece îi încinse tot corpul ce ardea ca

o flacăără; mâna sa tremura în mâna amantului său; buzele lui Alexandru întâlneau buzele séle.

— Alexandre, — țise Elena, — voiŭ fi a ta într'o ții, însă nu ații!... Ora morței nu a venit încă... Lasă-mă dar, înainte d'a muri, să mă bucur de fericirea d'a te iubi...

— Ce țicii? — întrebă el.

— Când voiŭ fi a ta, trebuie să mor...

— Ah! — strigă el, — tot așa veștejesci bucuria inimei mele!

— Sînt superștițioasă!... Cred că în țina când voiŭ fi a unui amant, o să mor. Timpul n'a sosit!... In acea ții eŭ însu'mi voiŭ veni la tine... Acum să mergem... este séră.. bărbatu-meŭ o fi venit!...

Ea țise tóte acestea cu o serioșitate atât de mare, în cât Alexandru se supuse fără a murmura.

Plecară către monastire, unde companionii cei alți nu sosiră. Postelnicul nu venise.

Elena și Alexandru șețură într'o galerie ce da către biserică. Elena era palidă și visătoare. Alexandru și el cățuse în gânduri.

— Ce ai? — îl întrebă ea.

— Ce finețe aũ femeile! — r\u0159punse el.

— Nu crede, Alexandre, — \u015fiise Elena.— Nu a fost o stratagem\u0103 cum g\u00e2ndesc\u0163i, p\u00f3te... Voi\u0163 fi a ta, dac\u0103 o dat\u0103 '\u0163i-am m\u0103rturisit c\u0103 te iubesc... Nu s\u0163nt ca cele alte feme\u0163... nu sci\u0163 s\u0103 \u00e3nel, nici s\u0103 m\u0113 \u00e3nel... Care este femeea ce iubescce cum te iubesc eu \u015fi care nu sf\u0103r\u015fescce prin a se da!... Dac\u0103 este o crim\u0103, nu este a se da, ci a iubi. T\u00f3te femeile car\u0163 iubesc, tremur\u0103 c\u00e2nd se g\u00e2ndesc c\u0103 aũ s\u0103 fac\u0103 cel din urm\u0103 sacrifici\u0163, \u015fi \u00e3 fac !...

Ce\u0163 al\u0163i venir\u0103 atunci.

Principesa \u00e3ncepuse a deveni gel\u00f3s\u0103 de Caterina.

— Ce fel? — \u00e3\u015fi \u015fiise ea. — Ac\u0113sta s\u0103 fie preferat\u0103 mie de George! Pentru o pi\u0163ig\u0103itur\u0103 neb\u0103gat\u0103 \u00e3n s\u0113m\u0103, s\u0103 m\u0113 lase pe mine principes\u0103, bogat\u0103, spiritual\u0103, frum\u00f3s\u0103?... Nu se p\u00f3te!... Cred c\u0103 'u015fi a pierdut spiritul... Am s\u0103 'i observ cu b\u0103gare pe s\u0113m\u0103, s\u0103 aflu.

O tr\u0103sur\u0103 \u00e3nr\u0103 \u00e3n monastire, era postelnicul. Elena \u00e3 e\u015fi 'nainte. El venia plin de bucurie, c\u0103c\u0163i isbutise \u00e3nr'o specul\u0103 comercial\u0103.

— Apropo, — ȃise el, — sǎ vǎ daũ sciri din Bucuresci.

— Ce este ? — strigarǎ damele.

— Ne acusǎ gazetele cǎ am subscris o petiȃie cǎtre Sublima Pórtǎ, prin care cerem starea veche !

— Daca aȃi fi fǎcut, — bine era, — ȃise Zoe, — dar nu aȃi fǎcut'o. Sunteȃi laȃi!...

— Se mai vorbesce de schimbarea ministerului... Se ȃice cǎ barbaȃii domniei-vóstre aũ sǎ intre ȃn combinarea noǎ.

— Ah! — strigǎ principesa. — Era Ńi timpul!...

— Nu s'a fǎcut ȃncǎ, — adǎogǎ postelnicul. — Mai am o noutate...

— Care ?

— Nunta domniȃórei Serescu ȃn doǎ ȃile...

— S'a decis ?

— Negreȃit...

— Dar cine o sǎ asiste ? — ȃise Zoe. — Eũ una n'am inimǎ faȃǎ cu lucrurile de aȃi... Cu cine o sǎ ne gǎsim la nuntǎ ! Femeile oficerilor, avocaȃilor, profesorilor, bancherilor, lipscanilor, doctoresele, ȃnecǎ tóte

balurile, toate locurile! Ce nenorocire!... Nu pot să le iert pretențiile d'a se arăta pe același picior cu noi... nisce mojice!...

— Ai dreptate, — țise principesa. — Unde este timpul nostru?... Atunci la baluri comisarii însărcinați să primescă, duceau damele de clasa II, neguțătoarele, ofițerele, la stânga, iar pe cele de clasa I, la dreapta. Acum ne amestecă cu toate aceste parvenite...
Ce oróre!

— Ce să faci, principesă, — țise postelnicul. — Convenția a ucis clasele; nu mai sunt în țară de cât români; dar bun e Dumnezeu!...

— Convenția a făcut pe toți românii nobili, — țise Elescu.

— Ești prevenit împotriva nobilei, — strigă Zoe, — îi faci un resboi fără repaos!

— Te înceli, dómnă! Ași fi voit ca românii să aibă o aristocrație de nascere, căci atunci țera n'ar fi fost atât de cădută. Acestă instituție a fost folositore popórelor; mândră de străbunii săi străluciți prin fapte mari, ea ar căuta să le semene, ar face fapte

mari, sacrificii de avere, de viață, pentru nație. Dar la noi tradițiile nu sunt; istoria este mută asupra numelor celor ce numesci nobili!... nobili de ieri. Ei nu înțeleg drepturile cu datorii; caută să pue mâna pe o putere. ea însăși redusă la o stare de servilism, de sclavie, numai ca să se bucure de nisce bunuri materiale, al căror preț este ignoranța și trădarea! Nu crede că atac această instituție... Ea a mers în timpul ei. Atac persoanele cari printr'o conduită rea au degradat'o, și apoi printre persoane voiă face excepție. Mulți din bărbații cari dau probe de simțimênțe nobile, sunt din această clasă. Ascultați, generația de ađi este sub urgia unui blăstem... Pe cât e-sistă ea, nici o mântuire nu póte să fie.

— Ce ăici, pentru Dumneđeă, — strigă Elena.

— Acesta este adevărat. Ceea ce numim ađi nație, este un corp ce nu mai are inimă... Voiți ca să vă dovedesc? Străinii au călcat cu piciorăle cailor mormintele părinților noștri; cei mari au primit pe neamicii cu cununii de flori!... Onórea, patriotismul, independința sunt vėđute aici ca nisce crime!...

Nu'mi vorbiți că cei ce cârmuiesc sunt răi...
Cei ce cârmuiesc sunt așa, căci nația este
ast-fel. Ei sunt expresia țerei.

— Sunt multe lucruri de ȃis pentru aceste, — rĂsponse Elena. — Majoritatea este bunĂ...

— Bună ca să devie complice minorității.

Elena tăcu. Ea cunoscea caracterul lui Alexandru, și înțelese că amărăciunea ce vĂrsase în vorbele sale era cauzată de un noĂesc de gelosie și nația română nu era pentru nimic. Dar care să fie motivul noef sĂele supĂrĂri ?

— Negreșit, — își ȃise Elena, — e gelos de bărbatul meu.

A doa ȃi cĂlĂtorii vizitară peștera unui sihastru în muchia unui munte, gustară ceva, și plecară spre FĂnesci.

Alexandru se puse în trĂsura în care era Zoe și principesa Iordache.

— Frica ursului te aduce la noi! — îi ȃise Zoe când plecară.

— Frica ursului ?

— Mai întrebă?... Frica postelnicului.

— Nu am pentru ce. .

— Ia lasă vorbele, — dişe Zoe, — eşti nebun dupe Elena.

— Vă jur !...

— Nu jura.... o iubesci.

— Nu !...

— Nu te cred... cată să dovedesci...

— Cum ?

Zoe se gândi puţin, apoi luând un aer cochet şi plecându-se la urechea lui Alexandru, îi şopti ce-va ce principesa nu auði...

Ei se înturnară astă dată, fără a se mai opri unde-va. Séra erau la Fănesci. Elena se prepară ca să cunune duminica viitoare pe protegéta sa de la Brebu. Trimise baniî promişi egumenului, şi dispuse ca părinţii tinerilor să vie cu dênşii la Fănesci.

Damele se retraseră în camerile lor de culcare.

XVII

S T A F I A

Zoe se aruncase în pat. Ea era îmbrăcată cu un capot de batistă fină peste care trecuse un brâu de mătase albă. Pe cap avea o bonetă elegantă de Valanciene. Părul îi era strâns cu îngrijire. Vădând'o cine-va ast-fel, ar fi ținut că așteptă un amant. Ea se prefăcea că este aproape să adormă; candela era stinsă. După câte-va minute ridică capul, ascultă: Principesa sufla ca o persoană ce doarme. Zoe se scolă pe jumătate... ascultă, coboră din pat... ascultă încă... Se îndreptăză către ușa, o deschide.

Afară se auzi un tunet. Cerul era acoperit de nori; vântul începuse să sufle.

Să ne înturnăm la Alexandru. Elena astă dată nu'i mai dădese buduarul ei pentru culcare, căci acesta îl dădese postelnicului, iar lui Alexandru o cameră lângă camera ei de culcare: cu îndatorire s'o împartă cu George: Din camera sa Elena auzia tot ce ar fi putut face vecinii săi. Ce'i dicta această măsură? Póte dorința d'a'l avea lângă ea neîncetat.

Cei doi junī se culcară și adormiră.

Elena veghiă mai tótă nóptea.

Vijelia începuse afară, fulgerile și tunetele urmau mereu, plóia și vântul bătea în ferestrele camerei unde dormia postelnicul. Sgomotul vijeliei îl deșteptă din somn.

— A! — țise el, — porumburile mele au să créscă!...

— Dar fuse silit a se opri aici... Se șterse la ochi să védă mai bine... Nu se încela... prin camera lui umbla o fantasmă albă: el o zări la lumina fulgerilor.

Ca toți cei ignorenți și slabi de judecată, postelnicul era superstițios: el credea în stăfie, în strigoī, în iele, în sburători, în far-

mece. Creșu că este o stafie. Iși aduse a-minte că clădise casa pe nisce ruine și că țeraniî diceaŭ că acolo aŭ vëđut de multe orî stafia.

— Sînt perdut !— își đise el. — Iecă stafia!.. Dumneđeule, scapă-mă!... Dacă voiŭ striga, ea mă va sugruma!

El începu să tremure ca un copil ce crede că vede un spirit răŭ făcëtor, și își puse plapăma în cap.

Stafia se apropie de pat, întinde mânele, postelnicul se crede perdut. El simte mișcă-rile... Mâna stafiei ridică plapăma dupe capul postelnicului, atinge fața lui, o resfață, postelnicul nu mai suflă... Stafia se aședă pe pat lângă dënsul, postelnicul scöse un țipët. Un fulger aruncă lumină... Acum stafia începu să tremure. Ea vëđuse fața postelnicului. — Ce va face? Nu pe postelnicul căutase. Ea retrase mâna iute, se scólă, se depărtéză : crede că postelnicul o urmăresce, fuge din cameră și se face nevëđută.

Nenorocitul superstițios rămase în poziția care luase, ascultând și tremurând de spaimă. După o oră avu curagiŭ să ridice capul, să

asculte, să privescă. Înțelegând că stafia a fugit, aprinse lumînarea ; nu vădu nimic.

— Nu am visat, — duse el. — Era stafia, am vădu'to, m'a atins pe frunte cu mâna rece ca de mort!...

El ar fi voit să েসă afară, să deștepte totă casa, să spue că a vădu stafia ; numai temerea d'a se întâlni încă o dată cu ea, îl ținu pe loc. Umblând prin casă zări o încingătoare ; o rădică, era un brău alb de mătase.

— Iecă o probă, — duse el, — că a fost stafia ! — și tot de o dată aruncă brîul departe de densusul, strigând : Este fărmeecat !

Totă lumea eșise în salon. Postelnicul canici o dată nu se arăta. Elena creduend că bărbatu-sėu este bolnav, se duse la densusul. El îi spuse tot ce'i se întemplase cu stafia, ceea ce făcu pe Elena să rîdă. Dar când îi arată brăul de mătase alb ce stafia perduse prin casă, Elena simți că pământul se învêrtesce cu dēnsa : un fior rece străbātu tôte nervele corpului ei ; deveni palidă, și vocea'i începu să tremure.

— Veđi ! Acum nu mai rîđi ! — duse postelnicul. — Nu'ti spuneam eū că e stafia !

Iecă brâul ! Toți țeranii cari aũ vedut'o 'mî-aũ spus cã pörtã un brâu alb...

Pentru ce Elena se impresionã atât la vederea aceluî brâu? Lucrul este lesne de înțeles. Ea recunoseu brâu Zoei. Iși aminti cã acea camerã fusese totdeauna destinatã pentru Alexandru ; un simțimânt de gelosie mișcã tôte fibrele inimei ei. Acéstã bõlã era noã pentru dênsa, ca și amorul ce avea. 'I se pãrea cã vede pe Alexandru la piciõrele Zoei, scõse un țipêt și cãdu leșinatã pe pat.

— Iecã ce'mî face stafia ! — ñise postelnicul.— Mâne pãrãsim acéstã casã!...

Elena se redesteptã, dar palidã și frumõsã ca suferința. Suspinele õ îngãnaũ. Ea mai rãmase în acea camerã pe pat... Ce nu ar fi dat sã põtã vorbi cu Alexandru ?

— Acum înțeleg, — ñise ea, — suferințele lui Alexandru !... Cele ce ñicea, erau minciuni... Nu era gelos. Se prefãcea... Dõmne, Dõmne, aĩ milã de mine !... Pãnã ađi credeam cã 'l iubesc... Cum mẽ încelam ! Nu, eũ nu'l iubiam ! De acum numai am început a'l iubi... Oh ! acum, acum îl iubesc !... Dacã ar fi acum aci, ași voi sã'ĩ scoț inima din

pept cu un fier!... Dacă o fi inocent?...

Alexandru meu, oh! ce grozăvie!... Ce am dis!... Sînt nebună! Unde este?... Vino, dulcele meu!... vino să'mi cer iertare că am putut să gîndesc rău!...

În același timp Zoe, în camera sa, făcuse o scrisoare, pe care voia s'o trimită cu un om înadins la București.

Acesta era cel din urmă act al comediei cu Ranu. Acest act trebuia să se jöce duminică la Fănesci. Zoe era sigură acum că Elena era înamorată de Ranu, că Alexandru era înamorat de Elena. Durerea d'a se vedea desprețuită de Alexandru pentru Elena, o înțărîtă și mai mult. Trimise scrisoarea pe un om al ei sigur.

Cînd fuse la gustare, postelnicul spuse cu spaimă tot ceea ce'i se întemplase cu stafia. Tötă adunarea rîse de credulitatea lui. Cînd însă spuse că stafia, fugind, perduse un brâu alb pe care îl găsise el, Zoe deveni palidă. Ea tremura gîndind că Elena o să recunöscă bräul ei. Iecă o armă în mîna rivalei ei! Elena putea să'i facă rău cu acel talisman. Cel puțin el arăta că ea fusese sta-

fie, ceea ce ar fi făcut'o ridicolă, sau că se dusesese în camera postelnicului, ceea ce era de cel mai din urmă despreț. Elena din parte'i avu ochii țintiți pe fața lui Alexandru, d'oră va ghici impresiile ce'i va face acéstă istorie, dacă el avea o complicitate cu stafia. Fisionomia lui nu esprimă nimic, dacă nu indiferință. Inșă acésta nu o liniști.

— Ciudat lucru cu acéstă stafie! — țise Alexandru postelnicului. — Eū te cred că ai v'ędut'o... dar creț că a fost stafie cu mânele albe și delicate...

Alexandru observa că Zoe își ascunse mânele.

— Apoi, — urmă el, — nu este greū de dovedit dacă ea a lăsat brăul alb; p'ote că cine-va va recunósce acel brău...

— Să ni se arate acel brău, — țise George. Zoe tremură.

— Bravo, — țise postelnicul, — să ni se arate acel brău...

— Să lăsăm stafiile, — țise Elena, — b'arbatu meū a visat...

— Am visat?

In fine Elena căută în t'ote chipurile să înlătore ideea de stafie și de brău.

Totă ziua aceea Elena nu putu să vorbească în parte lui Alexandru. Către seară ei se aflară singuri în chioșc câte-va minute. Elena remase tăcândă, ca să arate că este supărată pe Alexandru. Acesta îi luă mâna și o încărcă de sărutări... Ea retrase mâna.

— Ce ai, Eleno? -- întrebă Alexandru. — Pentru ce această răcelă?

— Pentru ce? Dar nu am dreptate? De ce Zoe a intrat în camera unde dormea bărbatu meu? Știa că acea cameră este aceea în care dormiași tu...

— Cum? — întrebă el. — Acea fantasmă a imaginației postelnicului, era reală? A fost Zoe în adevăr.

— Ce căuta?...

-- Ești gelosă?

— Gelosă de o creatură atât de înjosită!... Îți spun că voiș să sciș dacă te-ai coborșt până să consimști la cochetăriile unei Mesaline...

— Indoială! Tot ce nu este Elena mea, este rece pentru mine. Înainte d'a te cunșce, eraș multe lucruri frumoșe în lume. Dar din acel moment tot ce a fost încântător s'a stins,

și tu singură ai rămas! Ochiul meu lasă a-zurul cerului în care se scaldă aurorile ca să nu privească de cât fața celei ce iubesc; auzul meu se întorce de la murmura vânturilor pe verdele sîn al pământului ca să asculte numai vocea celei ce iubesc; mirosul meu uită parfumul îmbătător al florilor ca să nu aspire de cât parfumul sînului acelei ce iubesc; ea este singură în lume, singură ca viața lângă care nu poate să existe de cât mórtea.

— Vorbele ce îmi dăci sunt dulci, dar ele chezăşuesc óre faptele?

— Faptele, Eleno, ascultă! Ce doveđi să 'ți dau despre amorul meu? Cere orî ce sacrificiũ, și vei vedea dacã te iubesc sau nu...

— Nu cer nimic! Ceea ce ași putea să cer, ar fi să plecî unde-va, să încetãm d'a ne vedea, să mă uiți... Dar acésta este cu neputință... mă va ucide!...

— Spune'mi încă o datã aceste vorbe, ânger dulce. Lasã-mã să cred cã într'acéstã lume unde sînt strãin, este o inimã ce s'ar sfãrãma de durere pentru mine!... Cât de dulce este a sci cã sînt iubit, a sci cã sub acéstã

boltă cerescă sufletul meu nu este rătăcit!... Dar iecă cât trebuie să sufer gândindu-mă că nu pot a'ți dice: *Te iubesc*, fără a'mi aminti că destinul a scris în cartea sa aceste vorbe fatale: *Nu'ți este permis a iubi de cât cu condiție de a fi trădător!*

— Aceste vorbe mă omără... Nu voiam să mi le amintesci. Eū te iubiam răpită de visul ce mă domină... Aceste vorbe mă deștéptă, ca să vĕd realitatea și să sufer... Ești crud! Dacă te muștră cugetul că amăgesci un om către care nu ai nici datoria amicieī, cât trebuie să mă mustre pe mine care am călcat legăturile cele mai sacre? Ar fi mai onest a părăsi țera și a fugi cu tine. Cel puțin părăsindu'l, nu ași fi trădător.

— Vrei? — o întrebă Alexandru.

— Da, — răspunse Elena, dând din cap cu întristare.

Dar ei tăcură, venind cine-va. Elena se retrase în camera ei unde cădu într'o adâncă meditare.

— Nu voiū avea nici odată curagiul a mă despărți, — își dise ea. — Fetița mea va fi perdută în lume.

XVIII

O NOĂ INTĂLNIRE

era în ziua de sâmbătă. A doua zi era să fie nunta Mariei, cea fată de la Brebu. Nuntașii veniseră în Fănesci cu toate trebuințele și așteptau ziua cununiei. Elena din parte-i încă se preparase la acesta. Sâmbătă seara venira încă două familii de la București, între cari era și Talangiu. Acea seară trecu în critice de tot felul; politica juca cea d'întâiu rolă. Toți se ocupaă atunci despre cauza incendiilor de la tabăra din Floresci.

— Cum voiți să nu pue soldații foc,— disе Talangiu, — când sunt așa de rău tratați!... In baracele lor ei sunt mai rău de cât vitele. Se speculă asupra hranei lor, asupra vestmintelor lor... Se plâng și nu li

se ia în considerare plânsurile. S'aũ cheltuit milióne de lei, și pentru ce! Ca să chinu-iască bieții soldați? !... Pe cine vor să sperie cu tabăra? Cu cine o să ne batem? Suntem noi în stare a ne înfrunța cu oșirile străine, noi cari suntem armați cu ciomege? Rătăcire! Un regiment de niđamĩ ar pune pe fugă tótă armata nóstră. De un secol româniĩ nu s'aũ bătut cu nimenĩ, și tocmaĩ acésta le a pãstrat drepturile. Armele nóstre sunt tratatele între puterĩ și Turcia. Ele ne apără maĩ bine de cât acele câte-va miĩ de ostași.

— Bine đicĩ, — îi rãspunse George, cu óre-care ironie. — Din momentul ce oștirea română nu póte să apere nici țera contra invasiilor străine, nici ordinea publică, urméză a fi desființată ca să nu maĩ fie în buget doădecĩ de milióne în deșert!

Talangiu îl privi cu un suris desprețuitor și tăcu ca cum ar fi voit să arate că adversarul său nu merita un rãspuns. Apoi urmășirul discursului său:

— Țera acésta e mică, nu póte trăi prin sine, ci totdeauna pusă sub protecția străină.

Iecă ceea ce aũ înteles părinții noștri și ceea ce aũ pus în practică, și care face cea mai mare laudă lor. Iecă calea ce trebuie să luăm și noi, dacă voim a scăpa printre vijeliile timpului drepturile de aũonomie. Ni se impută noă, boerilor țerei, că în treideci de ani trecuți ne am supus când turcilor, când nemților, când rușilor. Acésta a fost un mare sacrificiũ pentru care trebuie să ne laude, căci prin acest mijloc am putut scăpa drepturile țerei amenințate. Să nu mi se vorbescă de acele capete aprinse ce viséză nea-tárnarea țerei; acei ómenĩ sunt nebunĩ sau plătiti de străini pentru a dice că români pot să apere țera lor cu armele. Ceĩ ce vorbesc ast-fel, nu cugetă alt în spiritul lor de cât să ne despóie de proprietăți și să le dea țeranilor...

Alexandru, care până atunci tãcuse, îi fu cu neputință d'a nu respunde:

— Dacă Europa ar sci că poporul român pentru care 'și a vërsat atãta sânge și aur, spre a'i rupe lanțurile, are în sînul lui ómenĩ cari își fac o glorie din umilință, negreșit că Europa ar roși că a făcut acele sacrificii pentru un corp căduť în putrediciune.

Nu fac alusie la d-nul Talangiu ; d-lui îi este permis a simți ast-fel. Acéstă moliciune de simțimânt este simptomul unei bóle. Iar aci nu póte să fie vorba de bolnavi: aceștia vor fi totdeauna escepție, chiar atunci când, în loc d'a se afla! în vr'un spital, se află în salóne. Răspunđ în genere acestei scóle ce din Fanar a trecut pe malul Dunărei, unde a găsit discipulii, acestei scóle ce a inventat slăbiciunea și sclavagiul, acestei curtesane nerușinate a Cesarilor bisantinii. In deșert-vocea ténără a patriotismului va căuta să'î îndrepteze.

Talangiul își mușcă buzele.

— Dar până atunci, — urmă Alexandru, — este trebuință să se scie că un popor cât de cădut, cât de putred ar fi, nu póte să împărtășescă aceste simțiménte. Dacă însă suntem convinși că acest popor român nu mai are nici o scînteie de viață, că nu mai este viitor pentru dînsul, atunci de ce să mai păstrăm pe fața pămîntului un cadaver putred ale cărui miesme aruncă veninul, și nu am avea curagiul să'l înmormântăm ?

Aceste vorbe mișcară adânc inimele ascul-

tătorilor; nimeni nu mai respunde. După câte-va minute literatura română înlocui politica în convorbirile lor. George se plânse că de când au început luptele politice, românii au părăsit cu totul tărâmul literilor.

— Politica a ucis literatura, — duse el; — luptele politice au un scop negreșit, *întărirea naționalității*; dar poate să existe o nație când românii nu au o limbă, o istorie; când nu au poeți mari cari să ne dea epopee, tragedii; sau mai bine când nimeni nu mai citește nimic de literatură, când este chiar un fel de rușine a citi cărți scrise în limba română?

— Of! — strigă Zoe. — Ce idee!... Literatura națională!... Cine își perde timpul a citi nimicuri de acelea?... Sunt bune să le citească lacheii mei! Ce pot să scrie niște români!

— Ai dreptate, — răspunde principesa. — Bărbatul meu, principele este abonat la câte-va diare; nu le citește nici o dată; le citește lacheii...

— Nici o dată nu aș fi crezut că poate să existe o literatură română, — duse o da-

micelă ce venise aici în urmă cu mamă-sa.

— Tot așa precum există și o damă română, — observă Alexandru.

— O damă... română, — urmă Adela, — eă nu sînt română, tată-meă este grec.

La aceste vorbe isbucni un rîs general es-citat de Caterina.

Mama Adelei veni în ajutorul fie-sei :

— Fie-mea vorbesce ast-fel, fiind crescută în țeri străine, unde n'a învățat să iubescă pe români !...

Caterina dăte încă o dată semnalul de rîs.

Bêtrâna mamă se supără și, cu un ton propriu femeilor ordinare, îi dîse :

— De ce rîdi, domnișoră? Fie-mea a avut mijlôce să învețe în țeri străine. Dacă și altele ar fi avut acele mijlôce....

Ea nu termină vorba, toți ôspeții se pu-seră să rîdă.

Elena, voinđ să înlătore cestia personală, reveni la literatură.

— În fine, — dîse ea, — este începutul unei literaturî române : o literatură care ar fi prosperat, dacă ar fi fost încuragiată de patriotis-mul românilor. Vedeți greci, magiari, sêrbii?

Ei ne au întrecut și pe acest terâm. Causa nu este greu de cunoscut. Nu cred că Dumnezeu să fi pus mai mult geniū în capul grecilor, magiarilor și serbilor, de cât în capul românilor; dar cred că a pus mai mult amor de patrie în inima lor de cât în inima noastră. Acest amor de patrie a făcut ca la ei să citescă mai multă lume producțiile literare, să le încuragieze prin toate mijlocele putincioase. La noi nu numai că scrierile literare nu sunt citite, dar și autorii sunt persecutați, dacă nu sunt desprețuiți. Ne place a ne dice nobilii români! Dar nu facem nimic pentru români. Magiarii nobilii, pentru literatura lor fac sacrificii fabuloase; noi pentru a noastră nu avem de cât despreț.

— Dacă nu citim românesce, cauza este că autorii români nu au produs nimic care să merite, — dise Zoe.

— *Cum e turcul și pistolul!* Cum e țera, și autorii! — răspunse George.

Elena răspunse Zoei:

— Nu voi răspunde ca d-nul George, dar voi dice că dacă la noi ar fi răsărit geniurile ce au făcut gloria altor popore, noi încă

n'am fi citit producțiile lor și nu am fi avut pentru dênsele de cât același despreț ce avem ađi. Dacă te-ași întreba ađi: „Aĩ pe autorii români câți sunt?“ ımı vei responde că nu aĩ citit, că nu scii ce aũ scris; acest răspuns 'mı-aĩ dat totdeuna. Nu ınțeleg dar dacă nu scii ce aũ s'ris acești ómeni, cum gá-sescı că nu merită să fie citați!

— Eũ voiũ ție ceva dacă d-nii democrați nu se vor supera? — adaogă Talangiu. — Greșala este și a autorilor, — urmă el, — cei mai mulți nu sunt nobili și prin urmare nu aũ prestigiu...

— Iecă o idee ciudată, — rãspunse Elena, — și cu atât mai ciudată că vine de la d-ta.

— Pociũ să vė daũ un exemplu dómnă.

— Care?

— Scii pentru ce Lamartine a făcut atâta sgomot ın Francia ca poet? Pentru că a fost nobil. Nobiliĩ 'ı-aũ făcut acésta.

— Așa este! — țise principele Iordache. — Poesiile lui veniră atunci ın sprijinul unor principii sacre și sguiduite de spiritul revoluțiilor.

— Mă iertați, — răspuse Elena. — Este un poet mult mai popular, mult mai gustat în Franția, Beranger, și cu toate acestea el nu era din nobleța franceză. Este nobil prin sine: el este fiul nației, fiul lui Dumnezeu. De vom veni la noi, încă o dată, nu este nobleță.

— Dómna e republicană, — exclamă un nou venit, care fusese democrat și se schimbase în urmă.

— Póte, domnule, — răspuse Elena, — dar sînt aceea ce am fost totdeauna: neschimbată.

Nici unul nu fusese mai aprins revoluționar de cât acel exclamator. După căderea revoluției din 1848 el emigrase în țeri străine. Inturnat în țera sa, după ce dăte mâna cu toate partidele pe cari le trădă una după alta, se dăte cu cei mai înfocați retrograși, Este un fapt netăgăduit: renegații devin aspri pentru credința ce au avut înainte, și înfocați pentru credința ce îmbrățișază; acesta se esplică prin temerea ce au d'a nu fi suspectați. D-nu X..., era apoi ambițios fără măsură, invidios, așa că orî-ce suflare omenescă avea o calitate óre-care, i se părea că acea cuali-

tate era răpită din proprietatea sa. Acésta îl făcea către cei alți ómenī rēu, mic, egoist. Erau doă lucruri ce iubea și ura cu deosebire; se iubia pe sine și ura pe amicii săi.

Când Elena îi respunse, făcēnd o ușoră alusie la schimbarea opiniilor lui, el deveni palid de mânie.

Convorbirea literară cădu ca să dea loc politiceī: ministerul se puse din noū pe tapet: fie-care rupea câte o bucată din mantia ministerială, așa că după câte-va minute, nenorocitul minister nu mai avea nici un prestigiu.

După minister veni rīndul liberalilor. Copiī lor fură atacați cu furie; nu remase nici un viciu, nici o crimă, care să nu li se atribue.

— Sunt niște tâlhari, — țise Talangiu.

— Da, da, — respunseră mai mulți.

— Domnia ta țici acésta? — respunse Alexandru, indignat. — Uiți că în aniī din urmă când erai la putere ai câștigat un proces nedrept prin ordinul ce ai dat judecătorilor, amenințându'i cu scóterea? Domnia ta țici acésta, domnule N..., care ai urmărit pe o damă căreia erai dator cu un zapis de ce

miî de galbenî, și în loc să 'l plătești, 'i 'l'ai rupt? Domnia ta ȳicî acésta, principe Iordache, care prin înrîurirea ce aveaî în trecut, ai schimbat cu o monăstire un petic de moșie luând în loc o moșie de ȳece orî mai mare? Domnia ta ȳicî acésta, domnule M..., care ai luat mită doăȳeci miî de galbenî la...

La aceste vorbe ei protestară toȳi, dar nu se creȳură ofensaȳi și nici nu găsiră cu cale a se mânîa contra lui Alexandru. Când mama saũ soȳia ȳic că fiul saũ bărbatul a fost în funcȳii căștigóse și nu a știut să 'și facă stare și îi blaméză ca pe nisce nemernici despre acésta, se înȳelege că muștrările de hrăpiri nu pot să ofensesse pe cei ce le-aũ făcut. Acea mamă, acea soȳie ce laudă abusul și hulesce onestitatea, sunt ficele societăȳei care cugetă ca dênsele. Câȳi ómenî nu 'și-aũ făcut averi din funcȳii în timpul cel mai scurt! Funcȳionarii integrii aũ remas săraci și vejtejesc în miserie! Cei ce aũ hrăpit, s'aũ îmbogăȳit, prosperă, sunt înconjuraȳi chiar de aceia ce aũ aerul a desaproba hrăpirile. O schimbare a început a se face într'acestea de vr'o trei ani, graȳie libertăȳei preseî. De

aceea ideile noi sunt atât de rău privite de aceste legiuni ale trecutului și presintate sub atâtea calomnii, de către cei ce au interese a se înturna vechiul regim...

— Lasă'i să strige, — disse N..., — noi avem votul...

Oaspeții se sculară de la masă cu cea mai mare liniște. Ei trecură séra în salon și în chioșcul din grădină.

Alexandru găsi ocașie de a șopti Elenei :

— Voiți să'ți vorbesc în parte.

— Unde?

— Aici mai târziu...

— Nu se póte!...

— Trebuie, căci sufer.

— Viu, viu! — disse Elena.

Era o oră după međiul nopței. Toți dormia. Noptea era frumoasă ca toate nopțile de veră la țeră. Cârsteiul se îmbăta de cântările lui. Cerul era senin, luna plutea în spațiu și îneca fața pământului cu lumină. Alexandru era în chioșc, aștepta. Vădu o fantasmă albă ce înainta către chioșc. Era Elena, care se apropiă și intră în chioșc.

— Cât trebuie să te iubesc, — țise Elena, — ca să vii noaptea aici!

— Nu este destul acesta...

— Cum nu este destul?...

— Elena mea, trebuie să lași bărbatul... să te despartă... să plecăm în străinătate.

— Să mă despart, dar lumea?

— Singură ai țis că mai bine vrei să lași bărbatul de cât să'l amăgești...

— Ai dreptate... am țis acesta... da, da, mă voi despartă de dânsul; dar ora n'a venit încă... Vezi, Alexandru, nu este nici un sacrificiu care să nu fac pentru tine; dar caută să ai răbdare... Ce te gândești? Par'că te îndoiești de vorbele mele...

— Ai ghicit... ceva îmi spune că mai târziu o să mă uiți.

— O să te uit? — întrebă Elena.

Rădăle lunii ce intrau în chioșc, lăsară să se vedă pe buza ei un suris plin de amărăciune.

— Când voi muri, poți! — urmă ea.

— Înainte d'a muri, Elena mea! Ești tânăra, frumoasă, poetică, dulce ca acele creații ale geniului omenesc în momente de inspirație divină; dar ești femeie...

— Mâne mă vei uita, mâne vei roși că ai putut să mă iubești! Va veni un timp când vei dice altuia ceea ce îmi dici mie...

— Tacî, tacî, — strigă Elena, — saũ mă voiũ desprețui singurã! Ceea ce 'ți-am promis, voiũ face... dar mai târziũ...

— Oh! sufletul meũ, cât voiũ fi de fericit când voiũ sci că am a trece viața legãnat de resfãțãrile tãle! Vom pleca de aici în țãri strãine, în locuri singuratice, poetice, dulci ca amorul nostru.

— Da... în locuri depãrtate... unde sã nu mai vedem ceea ce am vãduț, sã nu mai auđim ceea ce am auđit... departe de ómenĩ... Nu este așã cã ómenĩi sunt rãi? Nu ai a te plãnge de dãnșii? Eũ pociũ dice acãsta! Am suferit de la ómenĩ... aũ fost nedrepti pentru mine; nu am adus în lume de cât viața mea, și ei aũ sacrificat'o ca sã mulțumescã o nebunã ambiție...

— Dar vorbele tãle sunt triste, Elena mea, nici o datã nu te-am vãduț așã tristã... Uită tot ce ómenĩi aũ putut sã 'ți facã rãu!... Ești lângã acela ce te iubește ca viața sa. Aceste minute sunt scurte... Sã nu le sacrificãm de

cât amorului nostru ! Nóptea este frumósă și pare că întârđie ca să protege resfățărilor nóstre ; vânturile murmură în arbori, ca și când ar voi să facă a nu se auđi vorbele nóstre de urechile indiscrete. Nu'mi mai vorbi de cât de tine, de mine. Inclină fruntea ta dulce și suavă pe sînul meu, ca un crin ce se plécă pe călătorul adormit ! Amorul are plăcerile și amărăciunile lui. Plăcerile sunt scurte... ângerul vieței mele, nu face să cunosc numai suferințele lui!...

— Ceea ce numesc suferințele lui, póte să fie adevăratele lui plăceri... Ce pot face mai mult ?

— Trebuie să fii a mea, dacă amorul ce 'mă exprimă este real...

— Nu sînt a ta ?

— Intru tóte...

— Nu turbura acéstă scenă divină cu idei de altă natură; ceea ce ceri, va veni, dar mai târđiú... acea ți va fi o ți mare... o ți de amor și de doliú, o ți de fericire și de mormênt...

— Nu te mai înțeleg... mă perđ!...

— Șciú că sînt superstițiosă... Trebuie să vie ora...

Alexandru o strângea în brațele séle. Buzele

lui înflăcărate sărutaă buzele ei de rose. Elena palpita în brațele lui, de amor și de voluptate.

— Este timpul a ne despărți... mintea mi se turbură... pot să cad... sînt femeie... fugi!..

— Oh! nici o dată!...

— Alexandre, fac apel la generositatea sufletului tău, amintește'ți că prin ea am învățat să te iubesc.

— Oh! generositatea sufletului meu!... Elena mea, acea abnegare ce cunoscî nu pot s'o mai am...

— Ast-fel dar vrei să faci tot ca să mor înainte de ceea ce este scris?

Aceste vorbe loviră cu tărie pe Alexandru. Ele îi esplicară tóte vorbele Elenei de mai 'nainte.

— Ce! — dîse el. — Nu vei fi a mea de cît cu condiție ca să mori în urmă?...

— Te rog să mă lași a trăi încă... pentru tine, Alexandre, pentru tine!...

Și depuse pe fruntea amantului său o sărutare. Buzele ei arseră fruntea lui Alexandru. Acesta căduse în genuche 'nainte a unei canapele. Elena ese din chioșc, se strecoră printre arbori și dispore pe o pórtă.

Ea trecu tótă nóptea în rugăciune și în lacrimă.

— Dumneșeule, — se ruga ea, — ce este acéstă patimă?... Sînt învinsă, sînt lánțuită, și nu am puterea să mă lupt. Tu ênsu'ți m'ai părăsit... Fă, Dómnne, să pociu cel puțin a mă lupta cu ursita mea!

De altă parte Alexandru trecu nóptea gîndindu-se la vorbele Elenei:

— Ea va muri dacă va fi a mea!... Să cred aceste vorbe? Ea mi se pare inspirată de o delicateță ce este propie femeilor bine crescute. Vai! câte femei nu aũ ȃis aceste vorbe amanților lor, și peste cât-va timp aũ iubit pe alții!...Amorul Elenei a sărit ca o flacără de paie ce își ia vîntul îndată sub focul care'i se dă. Câte-va ȃile fură destule ca să se aprindă de amor... ca să vie la tóte întâlnirile ce 'i am cerut fără nici o împotrivire. Tóte acestea mă fac să cred că este o femeie prea ușórá... Cine scie la câți alții ea nu a dat ceea ce 'mă-a dat mie!..

Și ȃicîndu'și ast-fel, Alexandru devenia gelos, suferea, punea capul în mîni și plîngea ca un copil.

XIX

CEL DIN URMĂ ACT AL COMEDIEI.

doa și era duminică, și de nuntă țărănească, și de bucurie. Postelnicul se întornase de dimineță.

Pe la zece ore mai multe trăsură cu cai se preparară. Nuna, însoțită de Caterina și alte două dame se urcară într'o trăsură. Cei alți făcură cum putură. Indată ce trăsurile eșiră din curte, cincă-deci de flăcăi călări înconjurară trăsura Elenei, alții alergău înainte și toți descărcau pistólele și strigaū. Ei spusera o orație curiosă. Nunta ținu trei zile, trei zile de banchet, de danțuri, de petreceri.

Dar să ne înturnăm la subiectul nostru. După ducerea mirilor la casa lor, societatea de dame și cavaleri venită la nuntă, se înturnă cu nuni acasă la postelnicul. Veni un moment în care toți acești óspeți erau risipiți în salon, vorbind despre ale nunței. Un serv intră și ڊise postelnicului că o țigancă bătrână, ce vine de la Bucuresci, voiesce să 'i vorbiască lucruri mari.

— Să vie aici, — ڊise postelnicul.

Acéstă scire se auđi de tótă societatea. Toți erau curiosi să afle ce erau acele lucruri mari ce o țigancă bătrână, venită de la Bucuresci, putea să comunice postelnicului.

După câte-va minute, o țigancă intră. Ea era trecută în vârstă, crescută prin case boeresci; învățase a se presinta; se închină la postelnicul, și îi ڊise că ar dori să'i vorbiască în parte.

— Ah! — ڊise principele — Postelnicul are secrete cu ast-fel de femeí!...

— Nicí cum! — răspunse el, și voidnd să nu cadă în acéstă bănuială, adăogă rápede:

— Ce ai să'mí spuí, spune'mí aici... Dacă nu vreí, poți să plecí ..

Țiganka puse ochii în jos și Țise:

— Dacă voiești chiar dumnia-ta... viū să mă plâng în potriva cocónei dumitale... am avut un fecior, care era lacheū în casă boeréscă... Este aprópe o lună de când a venit aici... Femeea dumitale... mă iartă a spune lucrurile cum sunt... s'a înamorat de dênsul... îl ține aici prin silă, și eū, mama lui, sufer și mă perd fără ajutorul lui...

— Femeie! — strigă postelnicul, — ești bétă saū nebună...

— Nu sînt nicī una, nicī alta, boerule, — rēspunse țiganka. — Copilul meū este aici, schimbat în veștminte de boer...

In acel moment Ranu intră în salon.

— Iécă copilul meū. — strigă țiganka, alergând la Ranu. Apoi întorcându-se către Elena: — 'Mī-am găsit copilul, cocónă... și țī'l voiū smulge din brațe... Mi'l hrăpiseși ca să'ți mulțumești plăcerile, când eū mama lui mor de fóme... Ast-fel sunteți voi cocónele!... Nu aveți rușine să vă iubiți cu ciocoi!...

— Scóteți afară pe acéstă bețivă! — strigă postelnicul.

— Nu sînt bețivă!.. Spuiū adevērat... în-

trebați pe fiul meu dacă nu sînt mama lui...

— Asa este, — rĂspunse Ranu. — Este mama mea.

Elena cĂdu leșinată în brațele Caterinei.

Toți cĂți erau față se uitaũ uniĩ la alții cu mirare, uniĩ încă suriseră cu rĂutate. Postelnicul cređu cĂ visează.

— Este o infamie, — strigă Zoe, — acest june, 'mĩ-a fost prezentat sub nume de boer din Moldova. . . . CĂnd am venit aici, atĂt m'a rugat sĂ'l aduc, în cĂt nu am putut refusa... Acum vĂd cĂ am fost ametitĂ ca toți cei alți.

Un om ce era aici dispĂruse. Cu capul gol eșia din curte, plĂngĂnd și apucĂnd pe cĂmpurĩ, fĂră sĂ scie unde se duce. Era Alexandru.

Zoe eșia din salon. După o jumĂtate de oră trĂsura sa fugia spre Ploesci.

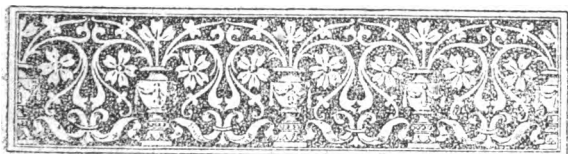
Elena primise o lovitură teribilă, față cu lumea și față cu bĂrbatul sĂu; de nimic nu'ĩ pĂsa atĂta rĂu ca de opinia lui Alexandru. El dispĂruse la cele d'ĂntĂiũ vorbe ale țigĂncei. Va afla el cĂ Elena era inocentă? DacĂ va afla, nu va fi ore' prea tĂrđiũ? Inima lui nu

se va fi zdrobit la înțea lovire?... Ast-fel se întreba Elena. Ea căduse bolnavă de durere. Soțul său o părăsise. El se lăsă amețit de această calomnie.

1875

Cin
vi
Er
se
sé
Vi
pu
st
tu
s

XX.

DUCEREA ÎN CAPITALĂ

Dar să ne înturnăm la Alexandru. După vorbele țigancei, el tugi peste câmpii. Cine l'ar fi vădută ast-fel, ar fi cređut că este vr'un nebun scăpat de la vr'o monăstire. Erañ doă ore. El merse până séra, fără să se opriască, fără să șcie ce cale a luat ; către séra fuse întrecut de o trăsură cu patru cai. Visitiul vėđėnd pe Alexandru, opri caii și îi propuse să'l ducă la Bucureșci pentru căți-va sfanți. Alexandru se urcă în trăsură. Era trăsura egumenului de la Tırșor ce se ducea să'l aducă din capitală.

Alexandru era sdrobit fisicește și morali-cește. Elena era o femeie degradată. El creșu că Ranu fusese amantul ei.

— Și pentru ce nu? — dișe el. — Pentru ce să nu mă amăgiască pe mine pentru acela, dacă o dată a amăgit pe bărbatul ei pentru mine?... Și cine îmi spune că nu este o femeie ce și schimbă amanții pe totă săptămâna?.. Ea nu s'a dat mie, este adevărat; dar nu a venit în grădină de câte ori am voit să vie? Dacă nu este ađi metresa mea, eă nu am voit!... Dar în fine a căđut vëlul... și cu cine? Cu un lacheu!... Oh! cât o desprețuesc acum!... Scandal teribil!.. Cu tot desprețul, ce cată să am pentru dênșă, mi se sfâșie inima de milă când îmi aduc aminte poziția ei umilitóre la vorbele acelei țigănci!... Biată femeie, cum nu a murit îndată de rușine? Fiul unei țigance amantul ei! Ce umilintă!

Vorbind ast-fel o lacrimă de compătimire îi curse din ochi și păru că stinge flacăra mâniei care îl consuma.

— De unde a venit acel om? — Se întrebă el.

— Acéstă întrebare fuse de ajuns ca să arunce óre-care lumină în spiritul său.

— Dumneþeule! — þise el. — Zoe a dus acolo pe acel om! Ea l'a prezentat! Oh! dacã de desubt nu este o intrigã infamã!... Acéstã femeie este în stare sã facã tot! Cine scie dacã Zoe nu a dus pe acel lacheu cu scopul ca sã compromitã pe Elena? Cine scie dacã acea þigancã nu a fost adusã de dânsa!... Dar pentru care cuvânt?... Voiu afla acésta!.. Dacã lucrul va fi ast-fel: dacã Elena va fi inocentã, amar acestei intrigante. Voiu avea o rãsbunare teribilã!... Brâul ei cel perdut este în posunãrul meu... Trebuie sã mã întorc la Fãneþi... Dar acésta nu se mai póte... nu mai pociu vedea pe Elena.

Ast-fel cugetând, ajunse la Bucureþi.

De acasã îndatã scrise Caterinei acest bilet :

„Am plecat rãpede, neputând sã mai asist
„la un scandal ce'mi fácea rãu. Rog cerul sã
„ierte rãtãcirile acelei femeii nenorocite. Ea nu
„mai póte sã aibã în lume nici un alt sprijin
„de cât pietatea d-téle. Fii bunã cu dânsa. O
„voiu plãnge cât voiu trái, cãci în adevër, ne-
„norocirile ei sunt mari?... Eú voiu pleca

„curând și de aci... Rog cerul să pociu să te
„maî vĕđ înainte d'a porni.“

După ce scrise aceste rânduri chemă pe
Petru, un serv vechiū și credincios :

— Veī pleca îndată la Făneșci, unde veī
găsi pe d-ra Caterina X... îi veī da acest
bilet în mână. Mâne să fii aici cu orī-ce rĕs-
puns itī va da! Veī cere bagagele mele ce
sunt acolo...

Petru luă scrisórea și plecă.

Eraū doă ore după međiul nopteī. Alexandru
încercă să dórmă, în deșert ; trecu o nópte teri-
bilă. A doa đī îl prinse frigurile. Doctorul ve-
ghiă lângă dĕnsul tot timpul cât avu delir. In
delirul lui el vorba de Elena, de Ranu; spuse
prin frase întreprute o parte din scandalul
de la Făneșci.

— Aici este un amor pasionat, — đise
medicul, — voiū sta lângă dĕnsul.

Către séră Alexandru se deșteptă, întrebă
dacă Petru s'a înturnat de la Fănesci. 'I se
rĕspunse că nu.

— Amar! Amar! — esclamá el.

— Ar fi bine să goneșci orī ce gânduri,—

îi ȕise medicul, -- saũ nu pociũ rãspunde de viaȕa d-tãle.

-- Voiũ sã mor, doctore! Oh! viaȕa este un mare rãu!... Poȕi sã'mi faci o mare bucurie? Eȕti om ãnvãȕat... ai disecat ȕãrãna omenãscã, ai desvelit secretul organismului acestei materii bizare din care este omul... Spune'mi dacã ai gãsit secretul sufletului; spune'mi dacã totul se sfãrseȕce pe pãmẽnt? Acesta ãmi va face bine... Nu voiũ sã mai fiũ... A fi este mai crud de cãt a muri... Omenii nu ŕciũ ce cer...

-- Vai! -- rãspunse doctorul, -- ce putem noi sã scim!.. Dar lasã-mã sã te ãntreb eũ ãnsu'mi: rãul ce suferi vine dintr'un amor pasionat?...

-- Pasãrea ce sbãrã dupã o ramurã, face sã se scuture mult timp ramura, -- ȕise Alexandru. -- Este un amor ce mã pãrãseȕce ŕi lasã ãn inimã o sguduiturã. Ai ghicit, este un amor. Poȕi sã rãdi, doctore, de acãstã slãbiciune? Acum cãte-va ȕile eũ ãnsumi rãdeam.

-- Peste cãt-va timp vei rãde iar...

-- Da, voiũ rãde, o ŕciũ... dar pãnã atuncã... sufer!...

— Răbdare !... Timpul vindecă totul.

Petru intră în casă.

— Ai fost? — întrebă Alexandru.

— Am fost și am adus acest răspuns.

Ii dăte un bilet. Alexandru îl deschise și citi :

„Este inocentă și victima unor intrigă in-
„fame. 'I am dat biletul ce'mi ai scris, 'l-a
„citit. Acel bilet este insultător. Cine 'ți-a dat
„acest drept, nu știu, căci în fine nu ești un
„profesor de morală. Cu toate acestea Elena
„te a iertat... Este bolnavă, în pat... Voiesce
„să te vedă înainte d'a pleca. Dar dacă te
„vei înturna aici, te rog să nu fii atât de
„sever ca cei-alți !...“

„*Caterina.*“

Acest bilet produse o mare schimbare în ideile lui Alexandru. Totuși o îndoială crudă plutea ca un nor pe liniștea inimei séle. Alexandru cu caracterul său nu putea să fie fericite în viață. El simțea o bucurie vie să nu mērgă la Fănesci; se îmbēta cu ideea d'a tortura seftelul acelei femeii ce iubea mai mult de cât viața lui, d'a se tortura el ênsuși.

— Voiū să petrec câte-va luni în Bucu-

rescî, — își dîse el. — Voiû să cunosc această societate în care se află femeî atît de triste!

Georges veni la Alexandru.

— Ce dîcî despre cele întemplate la Fănescî?

Alexandru se prefăcu cît putu ca să nu se trădea și rîspunse cu indiferință:

— Nu cred ceea ce se dîce.

Petru intră și anunță pe d. Ranu.

— Să vie, — dîse Alexandru.

Ranu intră.

— Imî pare bine, — dîse el, — că vă găsesc aici pe amîndoî. Mustrarea de cuget mă apasă. Viû a vă declara că d-na Elena este inocentă.

— Vorbesce! — dîse Alexandru, oferindu'î un scaun.

Ranu spuse tot cursul intrigilor Zoeî, căreia el servise de instrument.

Alexandru și Georges se presintară la Zoe sêra. Societatea de acolo se compunea din o mîână de tinerî, băeți bunî, dar fără nici o țintă seriósă în viața lor. Unîi din ei își trec timpul a risipi averile părintești în cărți. Ei nu sciû să cheltuiască baniî; nu aû gust nici

pentru călătorii, nici pentru cai, nici pentru arme; nu sunt nici gastronomi. Cheltuiesc și sunt tot-deuna fără bani. Trăiesc pentru cămătări. Acești din urmă îi înconjoară și la trebuință le oferă sume de bani, sută la sută și de multe ori două sute, trei sute la sută camătă. Bieții băeții nu servă societatea nici ca risipitori, căci tot ce risipesc intră în lădile unor avari. Doi, trei, patru ani de risipă și moșiile lor sunt vândute de cămătari, cumpărate de cămătari. Ei nu se ocupă nici de politică, nici de literatură, de nimic, în fine. Alexandru mai vede aci un țiarist. Starea constituțională a produs acest fel de oameni și la noi. Ei sunt despărțiți în două tabere, în țiarisți liberali și țiarisți retrograși. Inrîurirea lor este încă neînsemnată din cauză că sunt puțini cititori. Țiarele liberale au ceva cititori. Dintre cei din urmă țiarisți au fost cari au devenit miniștri, sprijiniți de opinia publică. Au fost asemenea cari, în loc să intre pe porța unui minister, au intrat pe porța închisorei, ceea ce dovedește că convicțiile nu lipsesc printre dênșii. Țiarele liberale au devenit singurul sprijin al ideilor liberale.

Alexandru vădu încă o pepinieră de dame. Muntenele sunt în genere cu temperamente nervoase, biloase, limfatice, ceea ce le invită a repara lipsa frăgeșimei naturale prin mijloace artificiale; sunt însă grațioase, spirituale; natura a făcut mult pentru dâsele, educația puțin saũ nimic. Manierile în saloane sunt fără censură. Alexandru vădu mai multe dame și damicele ce se lăsaũ cu plăcere a li se săruta brațele până la subțiori de nisce tineri. Acêsta este o datină străină. Cititoriĩ își aduc aminte că invasiile străine s'aũ oprit de multe ori în saloanele din București.

Serata era plăcută. O grupă de dame se făcuse cerc împrejurul Zoei. Ea le spunea cum lacheul făcuse concista unei dame la țeră, și cum mama lacheului desvêlise intriga:

Alexandru ascultă în tăcere.

— Acêstă femeie este infamă! — țise el în sine. — Biată Eleno, tu nu ai pe nimeni care să te apere.

Și apropiindu-se de acel cerc de dame, țise:

— Vrei să vorbesci de d-na Elena?

— Da, da! — țise Zoe... — Erai acolo.

— Eram acolo, dar mă iertați a vă face.

óre-care observări.... Că Elena era inocentă, că respinsese cu oróre pe acel om... că el însuși a declarat'o și că era pus de d-ta să facă acest scandal.

— Că era pus de mine, — țise Zoe, — o rěsbunare; dar că femeea aceea e inocentă, nu mai crede...

— E rîndul meũ a vė spune o istorie întemplată la Fănesci, o istorie curiósă cu stafii.

— Cu stafii? — întrebară damele cu mirare.

— Nu vė speriați! — rěspunse Alexandru.

— O să mergeți máne séră la concert? — întrebă Zoe, voidnd să schimbe vorba.

— Spune istoria cu stafii, — îl rugară mai multe dame.

Alexandru începu să spuie cum în camera postelnicului intrase o stafie nóptea și cum, fugind la cãntarea cocoșilor, lăsase să cadă un brâu alb de mătase. Dar vedeți, a-dăogă el, cât omul este aplecat spre a bănui totdeuna cu nedrept. Tótă lumea acolo țicea că brâul era al unei dame ce o stimăm toți!.. Eũ însă susțin că era o calomnie. El arată atunci brâul. Damele se uitară unele la altele, căci cunoscură brâul Zoei.

Póte credeți că Zoe cel puțin se formalisă, se rușină. Hei bine, nu. Ea era sigură de cercul ei ce îl domina ca o suverană. Să puse să rîdă, ȓicînd :

— Vă voi spune acéstă istorie, când vom, fi singure.

Apoi întorcîndu-se către Alexandru, îi ȓise încet :

— Îți iert escesul de gelosie ce te a făcut să te porți ast-fel... Ești un ingrat ; pentru tine venisem în acea cameră, nu pentru altul.

Ea aceste vorbe Alexandru rămase înmărmurit. Damele cari erau față nu se impresio-nară întru nimic.

— Ce nerușinare ! — își ȓise Alexandru. — El se aședă lângă o damă tînără și frumósă și începu a convorbi cu dînsa — De mult timp ai venit în Bucuresci ? — îl întrebă ea.

— De câte-va luni.

— Nu iubesci încă pe nimeni ? adăogă dama. Aceste vorbe mărîră mirarea lui.

— Pe nimeni, — ȓise el.

— Cu tóte acestea ar trebui să iubesci pe cine-va. Tóte inimele de față nu sunt prinse.

— Nicî a d-téle? — întrebă Alexandru.

— A mea?... De o cam dată, nu! Altă dată... dar m'am încelat.

— Se pôte?... A încela nisce ochi atât de înfocați, atât de dulci!...

— Te mirî?.., Singur pôte vei face tot așa. Omenii sunt schimbători!

Zoe, vădend pe Alexandru ocupat lângă o damă mai tēnēră și mai frumósă de cât dēnsa, se simți rănită în amorul ei propriu. Se scólă, se îndreptéză către ușa unei camere și 'i dîse:

— Vrei să veđi o noă producție în arta picturei ce 'mî-a presintat d. X... pictorul român?

— Cu plăcere, — dîse Alexandru, care o urmă în cameră.

Zoe îndată ce intră acolo, se înturnă către Alexandru, se aruncă în brațele lui și îi dîse:

— Voiam să'ti vorbesc... Șeđi lângă mine. Nu poți să'ti faci idee cât te plâng, și scii pentru ce? Natura și norocul 'ti-aū dat tot ce pôte să aibă un muritor favorit, și tu calci în picîore bine facerile lor!... Ești de trei-deci de ani, vîrstă în care omul caută să'si

facă socotelile cu lumea, să știe ce este lumea și ce este el însuși, să jöce o rolă în raport cu credințele lui. Nu cunoști lumea, și lumea nu te cunoște. Caută să te decizi... Simțimintele profunde, cugetările seriose, aspirațiile înalte, la noi sunt niște óspeți ce găsesc mai tot-de-una ușele închise. Ceii ce posedă aceste cualități caută să trăiască retrași sau să părăsească o țără unde plăcerile singure au putut să aibă un templu. Dar cel mai bun lucru este a adora ȑeii ce toți 'i adoră aici. Vrei să devii regele acestei societăți? Fletează aplecările ei. Prin acest mijloc eu am devenit tiranul ei. Tóte aceste femei sunt la piciórele mele. Opiul chinezilor are mai puțină putere asupra aceluí popor stupid de cât cupa cu desfătări ce presint să bea acestor români însetați de plăceri. Nu crede că ei sunt mai nefericiți de cât alții pentru că le place să trăiască ast-fel... Dacă am cerceta bine natura omului, póte că noi am fi mai aprópe de adevăr, căci în fine: ce este omul?.. ce este viața? Omul este o țărână și viața un vânt. El trăiește o ȑi. Pentru ce să trăiască în neazuri? Trebuie a te decide...

a face ca noi... îți trebuie o amantă... fugi de acele femei al căror amor serios aruncă pe viață un parfum de melancolie! Amorul nu este etern; a iubi și a poseda orî-ce femeie îți place... iecă ce trebuie să cauți. Nu este nici o femeie în salonul meu care să nu ți se dea... nu ai de cât să arunci ochii...

— Mă spăimânti! -- țise Alexandru.

— Cât ai face să riță acéstă societate dacă ar sci simțimêntele d-téle!

— Dar ast-fel de societate, prin ast-fel de purtare îmi inspiră desgust. Amar femeilor ce se presintă un singur minut fără vèlul pudórei! Pudórea lor este poesia și acéstă poesie singură face farmecul sexului vostru.

Idee! — țise Zoe — Cei mai mari ómenî aũ găsit mai mare farmec în femeile cari aruncaseră vèlul pudórei; istoria mărturisește... Femeile fără acel vèl, aũ încă poesia lor, o altă poesie: libertate d'a vedea tot, d'a auđi tot, d'a face tot. Ea are farmecul noutăței, farmecul înlesnirei. Orele nóstre nu sunt înorate nici odată, suferințele ridicole nu le cunoșcem, nu scim de cât plăcerile, schimbarea le renasce, le reîntinerește neîncetat...

— Societatea aşteptă, — dîse Alexandru. —
Ce vor dîce damele, cari te şciî cu mine aici?
Zoe surîse.

— Eşci copil! — rîspunse ea. — Ce pot să
dîcă? Că sînt cu amantul meû? Ele nu fac tôte ca
mine?... Intredeschide uşa şi veđi... nimenî nu
maî este în salon, tôte aû plecat cu aman-
tîi lor...

— Dar bărbatul? întrebă Alexandru.

— Dórme, — dîse ea.

În acel timp Zoe îşi desfăcuse bucele ce
cădeau undulătore pe umeriî albî. O lampă
rêversa o lumină îndoiosă în cameră.

— Vino lângă mine, — dîse ea, şedînd p'o
sofa şi trăgînd pe Alexandru lângă dînsa.
— Priveşce-mă... sînt încă frumósă.. Tu nu
scii tesauriî de voluptate ce Ńi se oferă: fră-
geđimea fecióreî este palidă pe lângă aceste
farmece; simŃirile mele sunt înflăcărare; cor-
pul meû tremură şi arde înaintea ta... perii
se scutură pe cap sub flacára voluptăŃei, o-
chiî se turbură... buzele mele ard... locul se
învêrteşce cu mine... Pentru ce întârđi!

Ea căđu leşinată pe Elescu, murmurînd
vorbe neînŃelese. Alexandru profită de acest

leșin și trecu în salon, de acolo își luă pălăria și plecă iute.

— O femeie! — își duse el. — Tu nu poți procura mai mult de cât o femeie ce se vinde la cel d'întâiu venit : desgustul !

Postelnicul George rămăsese în opinia că Elena era culpabilă. Din acea zi el nu voi s'o mai vedă. Trecea timpul pe la alte moșii, și când se înturna, acasă nici nu cerceta despre soția sa. Aușise că Elena este bolnavă, și oprise pe toți d'a trămite să vie vr'un medic. O veduvă din Ploești ce devenise întreținuta sa, îl întărită contra Elenei, cu speranța ca s'o lase și ast-fel s'o ia pe dânsa. Postelnicul ar fi plecat lesne urechea la înșinuitóarele consilii ale întreținutei séle, dacă avariția nu 'l ar fi consiliat din contra. Elena avea zestre mare și el nu voia să pérđă prin divorț.

— Răbdare ! — îi respundea el.—Póte că cerul o va chema în sînul său. Este bolnavă, tóte măsurile sunt luate ca să n'o opréscă din acéstă călătorie. Ast-fel vom avea starea ei.

Într'acestea Elena, părăsită de toți, a-fară de Caterina, începuse a uita lovítura ce

suferise și sănătatea sa se ameliora pe totă ziua. Ea se informa neîncetat despre Alexandru. Ar fi dat totă viața sa numai ca să 'l încredințeze că este inocentă. In cele din urmă îi scrise aceste rânduri :

„De două luni mă odihnesc cu întristare și
„cu durere pe patul meu; nu voi să te os-
„tenesc, vorbindu'ți de cauza acestei suferințe.
„Tot ce pociu spune este că sufer mult și ni-
„mic nu pôte a'mi împăca durerile. M'am schim-
„bat ast-fel în cât cu anevoie mă veți recu-
„nosc, fizice și moralice, și sufer cu pa-
„ciență fără să pociu zări un termen. Dacă
„am o di mai lină, am două de dureri. Aici
„toți câți mă înconjură, par'că suferă cu mine.
„Acest loc acum este locul unde sufletul su-
„feră, dar nu geme; este încă bine de a nu
„turbura auzul celor alți cu plângerile séle!
„Ast-fel, degetele mele ce se dedase să cadă
„pe tonuri minóre nu mai atinge piano și
„sunsetul muziceii a încetat d'a se mai auzi
„în casa mea! De întristare aceste degete au
„slăbit și au îngălbenit, și ne mai având ce
„face, se încrușișează în semn de martir în-
„chis... Va trebui să las această casă, și'mi pare

„rău. Am locuit'o mai mulți ani, și mai ales
„regretez edera ce am plantat eū ênsu'mi pe
„murul grădinei în această primăveră și în
„care (dacă ideile ar putea să se sape) ar citi
„cine-va tótă istoria cugetelor mele, ce vin și
„se duc tot-de-una mai triste ca rondunelile
„la sfârșitul verei“.

Alexandru, citind, nu putu să'și opréscă
lacrimele. Elena era acum inocentă în ochii
săi. Plecă la Făneșci chiar în ziua când primi
scrisórea Elenei.

XXI

INTOARCEREA LA FĂNESCI

Locașul de la Fănesci devenise trist. Singurele locuitoare ale acestei case erau Elena și Caterina. Cea din urmă se prepara să se întorne în capitală. Alexandru sosi noaptea. Elena era în camera sa. Sgomotul poștașilor o deșteptă din somn și află despre venirea lui Elescu. Ea se decide a 'l primi în camera sa chiar atunci.

Caterina dormia într'o cameră alături. Noaptea era înaintată : o noapte frumoasă de vară ; o tăcere adâncă domnia peste câmpiile ascunse în umbră ; răcoarea ce anunță că zorile sunt

aprópe de revărsare, se răspândia în aerul îmbălsămat de parfumul câmpului.

Alexandru intră la Elena. Ea îl aștepta ședând p'o sofa. Se îmbrăcase în negrele cele mai elegante. Albețea feței, mânelor, gâtului, contrasta cu negrele costumului său, într'un mod atât de plăcut, în cât nășcea unul din acele farmece a căror înrîurire o simțim rare ori în viața noastră. Buclele părului său erau respinse cu răsfățare de la tîmple, și lăsaū să se véđă tótă ființa sa, frumósă și palidă.

Alexandru se aruncă la picíorele sële, îi luă mâna și o udá de lacrimí.

— Mě cređi cuipabilă încă? — întrebă Elena.

— Știū tóte. Ranu ênsuși, muștrat de cuget, 'mí-a mărtărisit adevėrul.

— Mulțumesc că ai venit, Alexandre. Era timp.. Nu este așa că mă afli schimbată? Priveșce și piângi acele frumuseți ce admirai și cari nu mai sunt.

— Te afu d'o mie de ori mai frumósă, Elena mea... D'o mie de ori ímí ești mai dragă.

— Mai dragă? Iécă tot ce voiū. Dar scólă și spune'mí. Nu voiū să aud că ai su-

ferit? Voiu să sufer numai eu, căci acesta este un drept al meu. Ai vădut cum ómeniî s'aũ întărâtat asupra mea?... Toți me cred culpabilă, chiar bărbatu-meu!... Dar ce'mi pasă de lume? Ceea-ce me ucidea era temerea că tu ênsuți puteai să cređi ca cei alți, dar acum îmi đici că nu cređi... Sînt fericită.

— Nu am cređut nicî odată. Dar să lăsăm aceste lucruri. Spune'mi, Eleno, în tot timpul ce nu m'ai vădut, ai cugetat la mine?

— Se întrebă ast-fel de lucruri? Nu 'ți-am đis că te iubesc?...

— Mă iubești? Eleno, ești sinceră?

— Nu am mințit nicî odată.

— Hei bine, atunci cată să lași acéstă țără.

— Să plecăm împreună, nu este așa? Să'mi las fata, lăsându'i moștenire rușinea mamesei? Și eu să te însoțesc în țeri străine, purtând cu mine ura și desprețul ómenilor? Unde voiu merge, va trebui a mă ascunde... Societatea nu suferă o femeie ce a fugit cu amantul seũ. Mai târđiũ, când disprețul lumei va risipi prestigiul amorului, tu ênsuți nu vei mai vedea în mine de cât o

ființă ce inspiră desprețul. În deșert îmi vei spune că nu ești ca cei alți ómení ; crede-mă, Alexandre, exceþiile ele ênseși sunt slave ale legei comune. Dar te iubesc, este un adevăr ! Nu ași fi voit'o : o putere mai mare de cât puterile mele mă învinge și mă supune fără voia mea ; dar te iubesc și voiú fi a ta, dar din acel moment caută să nu mai trăiesc, 'ți-am spus'o și 'ți-o repet. Acum vrei să fii a ta ? Decide mai înteiú că trebuie să mor.

— Dar eú nu voiú să mori !

— Atunci încetează de a'mi cere mai mult de cât ceea-ce voiú a'ti da.

— Să te iubesc dar de departe ?

— Nu, căci și atunci voiú muri... Ursita cată să se împlinească. Decide că vrei să mor.

— Hei bine, mori, și cu tine voiú muri eú ênsu'mi ! — ñise Alexandru într'un esces de esaltare.

— Ai ñis ! Pactul este scris, — rãspunse Elena.

-- Cine ești tu, ființă dulce și teribilă, tu care ai atâta putere asupra vieței mele ! Ori cine vei fi, ascultă : viața ta este viața mea. Ce îmi pasă de viața mea, dacã viața ta va înceta ?

Voința mea este voința ta. Dacă vrei să mor, voi muri dar înainte d'a coborî în mormânt. Mórtea este țermul întunecos către care toți coborîm. O di mai curênd saũ mai târđiũ spre a ajunge, este puțin lucru ; dar a ajunge acolo, îmbetat de parfumul tinereților, grațiilor, frumuseților tèle, o Elena mea, nu este sórtă mai ferice. Să murim, dar mai 'nainte să bem din cupa tinereței flacăra amorului. Lasă-mă să aspir pe buzele tèle parfumul sărutărilor, pe sînul tēũ frăgeđimea grațiilor! Voiũ să mă îmbet de junețea ta, de frumusețea ta, de căldura sufletului tēũ, de rēsfățărilor tèle, de surisele tèle, de conplângerile tèle, de lacrimile tèle; de amorul ce te coprinde, ce te îmbată, ce te indivină, acéstă flacăra cerească ce dă ! un noũ farmec frumuseței tèle.

Elena tresări la aceste vorbe.

— Tací, Alexandre, aceste vorbe îmi fac răũ!...

Inima ei bătea cu putere. Vorbele lui Alexandru făceau să tresară corpul ei gentil ca o flóre la suflarea vântului, și înflăcărău tóte fibrele inimei séle. Pêrul ei castaniũ,

destăcut, cădea cu răsfățare peste corpul ei și da frumuseței séle un farmec de voluptate.

— Alexandre! — repetă ea.

Dar amantul ei o luase în brațe, fruntea ei se înclina și se odihnea pe sînul lui.

— Lasă-mă să înclin fruntea pe sînul tău, amorul meu! — țise ea. — Oh! cum aș dori să nu se mai ridice nici odată! Alexandre, ești tu óre atât de frumos saũ amorul îți dá farmecul ce mă răpește? Cređi tu în farmece? Eũ nu am cređut, dar acum cređ: inima mea este fărmeată negreșit, ca să te iubesc cum te iubesc și să nu pociũ nici a lupta cu patima ce mă coprinde!... Nu cunoscusem încă amorul. Ȑilele mele treceaũ liniștite și monotone: tu veniși și mă învățași a iubi... Numai acum e fericire pentru mine.. Fericirea mea nu mai este a mea, ci a ta; precum tinerețile, grațiile, cugetările mele sunt ale tée, ca să te desmerde și să le sfarãm sub picóre. Nu uita că mâne nu voiũ mai fi nimic pentru tine, că nu voiũ avea puterea să te privesc, ca metresa ta.. Vai! pentru ce nu ai venit când mâna mea era liberă? Pentru ce ai întârđiat? Dumneđeu te va pedepsi cu

mórtea mea.. Dar spune, amantul meu, regele meu, spune, vei păstra óre o suvenire plăcută despre mine? Vei scusa amorul meu?

— Pentru ce aceste întrebări, Eleno?.. Vai! tu rămâi melancolică chiar în orele cele mai rîdătoare ale amorului!... Lasă-mă mai bine să admir tesaurii frumuseților téle...

— Îți plac aceste frumuseți?... Ele sunt ale téle, admiră-le, sufletul meu! Ochiî mei îți plac să'i privești? Buzele mele 'ți plac să le săruți? Sînul meu îți place să'l descoperi? Tu ești domnul și împăratul lor, precum esci domnul și împăratul inimei mele. Sciū că sînt frumósă; sînt ferice că sînt frumósă, ferice pentru că pot cu frumusețele mele a'ți crea momente de fericire.

Elena era răpită. Corpul ei se bătea sub acțiunea fiorului rece și focului ce o încingea. Jumătate leșinată, buzele ei șopteă vorbe de patimă și de tinerețe. Părul ei tresărea de voluptate sub răsăfășările amantului ei și buzele séle, primind și evitând sărutările înfocate, semănaă cu rosele de primă-véră ce se ăeschid la rașele sórelui arđător; ochiî ei

inundați de voluptate; păreau străini acestui pământ.

— Alexandre! — șopti amanta transportată. — Alexandre, lumea dacă va fi justă, caută să respecte o femeie ce iubește și cade. O sufletul meu, nici o virtute nu poate să reziste flacărilor ce mă consumă. Plângi femeia ce iubește, dar nu o blama!.. Ași voi ca această lume ce critică, să simțã ceea-ce simț eu, și atunci așa fi absolvată. Dar tu devii gânditor.. O lacrimă lucește în genele tale! Este o lacrimă de fericire?... Tu taci?... Diceai că sînt frumoasă. Tesaurii sufletului meu ce nu s'aun deschis încă pentru nici un muritor, se revărsă și curg pentru tine... Tu ești fericitul învingător al inimii mele!...

— Elena mea, repetă aceste vorbe divine! Ele mă încântă precum altă dată parfumul ambrosiei îmbatē deii din Olimp... Oh! tu vei întorçe pământului țărâna ce pământul ți a împrumutat, dar sufletul tău nu va peri. El e prea sublim ca să nu fie o flacără din Dumneșeire, căci inima ta este divină, generoasă, nobilă, și nici odată inimă de femeie nu a iubit cum iubești tu...

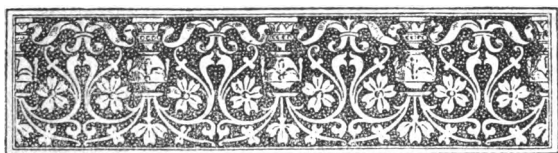
— Așī voi ca fruntea mea să odihnească pe sînul tēu în eternitate... Cât de dulce curge viața pentru mine ! Ar dīce cine-va că tôte fericirile universului se adună împrejurul meū și mă légănă pe brațele lor, dar ele nu vor sta pe lângă mine mult timp ! Spune, aman-tul meū, spune, domnul meū, nu eșci și tu fericit ca mine ?

— Sînt ferice, Elena mea, și cine pôte fi mai ferice de cât mine ? Cine este mai fru-mósă, mai poetică, mai amorósă, mai sublimă de cât tine !

— Cred că cele ce dīci le cređi, și sînt ferice, îmbētată de farmecele ce te încântă. Pērul meū ce'l admirī este al tēu ; fă să tresară fie-care fir sub o sărutare arđēndă !.. Oh ! dar acēsta nu s'ar termina, în tótă viața, și mîne trebuie să ne despărțim, să murim !.. Orele nu ne ascultă ; ele revērsă deliciile lor și sbórá neîncetat !

— Inima mea, dómna mea, o sărutare încă, dar o sărutare al cărei termen să fie mórtea !.. Buzele tēle tresar de voluptate ; sînul tēu palpită sub rosele și criniī sēi și esală parfumul primăverilor. Să murim !

Curgeți, ore fugătore ! Nóptea era frumósă, și paserile prin cântecele lor îngânaă mugirea rîului. Zorile se revărsaă, când Alexandru se înturna în camera sa de culcare.

XXII

IAR LA BUCURESCI

D-na Zoe era în buduarul său unde primea visita intimilor. Ea cu principesa Iordache și alți patru bărbați, cunoscuți prin viața lor bizară, formau cercul de intimi.

Conversația alerga asupra ministerului cel nou ce era să se formeze, și mai ales asupra arestărei patrioților de la Bossel.

— Ciudată istorie, — duse Zoe, — îmi pare rău însă că nu au fost casuri de morțe!

— Pentru ce? întrebă principesa.

— Lupta între doi neamici ai noștri, orî-ce conflict de acéastă natură servă cauza noastră.

— Dar erau acolo și de ai noștri.

— Este adevărat, — țise Sonelescu, un domnișor perdut într'o mare cătățime de grăsime și cu o sticlă atârnată la ochi.—Istoria principelui Odoric, ce a fugit pe feréstră de spaima dorobanților, lăsând într'un cuiu al ferestrei o parte din pantalonul său, este o dovadă.

— In fine, cum privești d-ta acest fapt?
— întrebă Zoe pe Sonelescu.

— Minunat, dar nesăvârșit... Speram ceva mai mult, câte-va ucideri, dar au scăpat.

— Acest conflict va face să cadă ministerul?

— Neapărat.

— Ce minister o să avem? — întrebă încă Zoe.

— Se vorbește că a chemat pe bărbatu-meu să compue noul minister, — țise principesa Iordache.

— Glumesci, — țise Zoe, — e rău cu curtea.

— Dar e bine cu consulii... ambasadorul E... erii încă 'i-a scris o cartă.

— Eū cred că roșii au să vie la minister,
— țise un domnișor pleșuv.

— Ce oróre! — strigă principesa.

— Nicî de cum, — urmă acesta. — Aşî crede o mare nefericire pentru partida nóstră conservátore, dacă ađî ar lua puterea în mână. Omenii ceî noi ca şi ideile noi aű prestigiű în opinia țereî. Cată mai înteiű să se useze toți cu trecerea lor prin minister. Ei, orî cari ar fi meritele lor, se vor usa, nu vor putea să organizeze nimic. Maioritatea în adunare este a nóstră; pe d'o parte îi vom opri d'a lucra, iar pe d'alta vom răsturna necontentit tóte ministerele lor. Şi când timpul va fi priincios, vom arăta țereî şi puterilor că aceşti ómenî nu sunt în stare a face nimic; atunci şi numai atunci ne vom arăta noi.

— Planul este minunat, — đise Zoe. — Dar câtă răbdare ne trebuie! Omenii nóstrii aű început a se descuragia, mulți aű trecut dincolo... Stările nóstre se ruină!..

— Le vom repara tóte cu uzură — răspunse diplomatul pleşuv.

— Apropos de stare, — đise principesa; — ce avere are Elescu?

— Fórte mare... Dar apropos de Elescu, —

șise domnișorul cel gras; — am aflat ceva curios. El este înamorat de Elena. Se șise că ea 'i-a scris să se ducă la Fănesci în lipsa soțului său și că el s'a dus în nóptea trecută.

— Nu este de mirare, — răspunse principesa.

— Să vedem! — șise Zoe... — că o femeie care se bucură de o reputație nemeritată.

— Se șise că este virtósă; — răspunse diplomatul pleșuv; — meritul ar fi cu atât mai mare, căci în adevăr este frumoasă.

Zoe își mușcă buzele.

— Nu mă mai mir dacă o găsiți virtósă? Ce frumusețe vedeți într'ênsa?

— Este frumoasă! — șiseră cei doi bărbați ce tăcuseră până atunci.

Zoe aruncă o căutătură fulgerătoare unuia dintr'ênși, un om ca de treișeci și șese de ani, blond și cu plete lungi.

— Cât pentru virtutea ei, eș pociu mărturi, — șise cel alt, un june ca de vr'o treișeci de ani, o adevărată figură de tabachere. — Nu sînt fat; dar cată a spune adevărul: am făcut multe conciste, dar cu Elena 'mă-am perdut timpul; deci pentru mine, o femeie ce'mă resistă, o numesc femeie virtósă.

— Veți avea o încredințare din contră, —
dise Zoe. — Mâne séră vă daū întâlnire la
Fănesci.

— Să fie! — diseră cei patru bărbați.

— Veți cunosce atunci prin doveđi positive
că Elena este o ipocrită.

— Bine! — diseră ei, și luând pălăriile, se
retraseră spre a se prepara pentru călătoria de
a doa ți.

Zoe rămase cu principesa Iordache.

Ea sună clopoțelul, un lacheu intră.

— Să 'mă cheme îndată pe femeea ce a
venit de la Ploiesci.

— Ce vrei să faci? — întrebă principesa.

— Nu ai înțeles?... Vreaū să perd p'acéstă
rivală, vreaū s'o demasc. Ea petrece cu E-
lescu... Vreaū prin ajutorul acestei femeī, ți-
nuta postelnicului, s'o surprindă bărbatu-sēu
în brațele lui Elescu, când vom ajunge acolo.

— Proiectele téle sunt demne de un mare
diplomat.

Femeea de la Ploiesci veni. Ea era tēnără
și cu figură curată, dar fisionomia ei lăsa să
se ghiciască un caracter plin de răutate. Pa-
timile saū lungi privații săpaseră pe frunte'i

urme de suferință. Sub vestmântul ei modest se ascundea un suflet ambițios pe cari nici modestia poziției, nici obstaculii ursitei, nu îl spăimântă. Ea se credea chemată a deveni consórta amantului ei.

— Sciî pentru ce te-am chemat ? — o întrebă Zoe.

— Nu sciî,—răspunse ea cu óre-care mândrie.

— Ursita când te-a născut, a precugetat să'ți facă o condiție mai bună. Eû sînt sigură că are să vie o ȓi când vei fi în societatea nóstră, egala nóstră, amica nóstră. Acea ȓi va fi ȓiua când postelnicul te va recunósce de soȓia sa. Inșă te-ai gîndit óre că spre a ajunge acolo, caută să'și lase femeea lui, și ca să'și lase femeea lui, caută să aibă un cuvânt. Acest cuvînt eû pociû să ȓi-l daû.

— Cum ? — întrebă Tudora cu mirare.

— Cum ? Lesne de tot. Ascultă. Vei sci că un d. Elescu o iubescé și este iubit. El este acum la Fănesci. Lucrurile sînt înaintate. Mâne séră vino acolo și caută să aduci și pe postelnicul, o veȓi surprinde în brațele amantului ei. Noi vom veni acolo : iécă cuvîntul de despărțire...

— Ceea ce Țică mi se pare bine gândit,—
Țică Tudora.—Eu voi să sbură îndată la Ploiești.
Măne seară voi să veni la Fănești cu postelnicul.

— Atunci plăcă îndată ! — Țică Zoe.

— Așa dar să ne revedem în Fănești.

Tudora se înturnă la casa unde trăsesese. Ea era plină de speranță că va isbuti și va deveni damă mare, prin acest mijloc infam. Acasă întâlni o cunoștință de țară, o femeie tânără, Maria de la Brebu ce venise în capitală cu bărbatu-său, ca să târguiască pentru nunta surorii seale. Vădând pe Tudora pe care o cunoștea, voi să o consulte asupra obiectelor ce era să cumpere și o urmă până la casa unde se opri. În bucuria ei, Tudora spuse Mariei că și nunta ei este aproape, că are să ia pe postelnicul ; că Elena femeia lui trăiesce la țară cu Eleșcu.

— Nu se poate, — Țică Maria.

— Nu se poate ? Ești nerodă, — răspunse Tudora,—măne seară vei Țică că a fost cum am Țică eu...

— Pentru ce ?

— Măne seară postelnicul îi va prinde în fața martorilor.

— Atâta mai bine ! — răspunse Maria, suri-
dând și ascunzându'și tótă spaima ce cuprin-
sese inima sa.

Apoi schimbând vorba, o consultă des-
pre târguelile . séle. Tudora îi dăte óre-cari
esplicări și Maria, mulțumindu'î, eși. În stra-
dă regăsi pe barbatu-séu cărui îi spuse se-
cretul Tudorei.

— Femea, — țise barbatul, — o fi saũ nu
vinovată, Elena este bine-făcétórea nóstră. Fără
dênsa, fără d. Elescu, eũ ași fi mort. Socotesc
că ar fi bine să le dãm de scire.

— Asta era și gândul méu, — răspunse Maria.

— Atunci lasă cãrpeturile și la Fãneșci !
Cãruța e ușórá și caii odihniți..... O să sbu-
rãm ca vântul.

Ast-fel vorbiră, și fără să mai gândéscă
purceseră la Fãneșci.

XXIII

M A R I A

doa și Caterina se miră de venirea
lui Alexandru.

— În fine, ai venit! — îimise ea. —
Știu, ai petrecut totă vîra în capitală și a-
cum vii să fii față la căderea frunzelor ca să
te consoli cu arborii de perderea iluziilor.

— Ceea-ce ȳici este adevărat, — rîspunse
Alexandru, — am pierdut multe iluzii, dar nu
mă voi consola, privind căderea frunzelor;
frunzele cad și arborii rîmân desvîliți. Eū
ceea-ce am pierdut în iluzii asupra unor per-
sone, am cîștigat asupra altora... Știi că ești

o fată plină de inimă, — urmă el, — amicia ce ai pentru Elena mă face să te admir...

— Ai văzut pe Elena? — întrebă ea.

— Am văzut'o.

— E schimbată... tristă...

— Ast-fel cum ȳici, dar cată să sperăm că ursita sa se va ameliora.

La gustare ei se întâlnește câte trei. Scurtul timp ce ședură la masă, Caterina nu înceta d'a vorbi, dar Elena era gânditoare, gravă. Tóte vorbele se le semăna cu ale unui om ce este sigur să móră în curând.

După masă se închise în camera sa.

— Ce faci acolo singură? — îi ȳise Caterina.

— Testamentul meu moral, — răspunse ea cu serioșitate.

— Ești nebună! — ȳise Caterina și plecă rînd.

În cursul ȳilei Elena rămăsese cu Alexandru în salon.

— Caută să pleci, — ȳise ea.

— Așa de curând?...

— 'Mî-e témă să te mai ȳiū aici... acum mai ales.

— Elena mea, ai uitat că o să murim?

— Ai dreptate, — duse ea gânditoare. —

Dar nu spune să murim! Eă singur voiă muri... tu să trăiești, este voința mea.

— Va fi greu să trăiesc când tu nu vei mai fi.

— Dumneșeu care a lăsat mórtea, 'i-a dat pentru sóță uítarea. Uítarea este bunul suprem al vieței nóstre. Ea vindecă rănile inimilor. Nu te îngriji despre mine, Alexandre. Voiă fi uitată de ómeni. Urmele mele pe pămênt curênd nu se vor mai cunósce, numele meă, timpul îl va șterge după mormênt! Nimeni nu'și va mai aduce aminte de mine!

Alexandru lăcrima.

— Plângi? Ești copil!

— Eă nu voiă să mori!

— E târđiă... nu se mai póte... Măne caută cu oră-ce preț să ne despărțim póte spre a nu ne mai vedea. Imbêtată de farmecul tinereței mele, beția va fi scurtă și trezirea va fi amară.

Alexandru ascundea fruntea în sínul ei.

— Te iubesc! — strigă el. — Te iubesc cum cel ce móre, iubesc lumina sórelui vieței!

Sufletul tău ce înviețuește acest prețios aco-
peremînt de argil, este o bună cunoștință a
cugetărilor mele de trei-deci de ani. Voiți dice
cea-ce alții au dis înainte de mine: tu ești
idealul meu, acel vis de frumusețe și de fe-
ricire ce venia din paradis legănat pe o horă
de dorinți și îmi ștergea ochii de lacrimi.

— Când nu voiți mai fi, — răspunse Elena,
— acest vis va veni ca tot-dé-una să te răs-
fețe în durerile tēle!

— Ceea-ce ȃici, e frumos, dar din neferi-
cire e poezie...

— Ursita a voit să fie ast-fel. Cine scie
dacă nu este o favóre pentru amantul meu
adorat!... Cine scie dacă nu este un bine?...
Aȃi tu privesci în mine idolul tău. Paradi-
sul nu are nici o frumusețe mai dulce de cât
a mea pentru imaginația ta poetică. Cel puțin
ast-fel creȃ că creȃi tu. Dacă eram soția ta,
óre nu ași fi perdut farmecul ce te răpescce a-
cum? Sînt tēnēră, frumósă, dar aceste cuali-
tăți sunt espuse la asprimea anilor ca florile
la schimbarea timpului. Acéstă frunte se va
încreți, acești ochi vor perde vioiciunea lor, a-
céstă gură nu va mai avea frăgeȃimea, ro-

șiata, parfumul ce te îmbată ađi. Acest suflet, obosit el ênsuși de lovirele ursitei, se va esprima într'o ąi ca clopotul ce sună de mórte. Acea ąi nu va fi departe: o vêd alergând, sosind. Iécă viața reală! Viața poetică diferă: acolo nimic nu se vestejasce. Anii și suferințele nu aű nicı o putere. Eű voiű muri, dar în inima ta voiű lăsa o suvenire plăcută; nu ąic pentru tótă viața, dar pentru un timp voiű rămânea tênără, frumósă, poetică ca visele tèle... 'Ți-am dat tot ce ai voit; misia mea dar este împlinită, cupa deșertată până în fund. Te ąiű încă ađi aici, dar ca să adunı cele din urmă rēmasurı de plăcere, pentru cea din urmă óră.

— Ce ąici tu, sufletul meű? Acel timp în care amorul perde cununile sėle este încă departe și tu ești atăt de frumósă!... Ursita are pentru mine multe ąile de fericire. Dacă am bėut o dată dintr'o fontână apa sa cea bună, nu trebuie să maı bem?

Elena surıse cu melancolie.

— O femeie nu este fontână, — ąise ea. — Alexandre, eű nu'mı fac ilusiı ca cele alte femei, căci nu voiű a mẽ încela singură. Sınt o femeie criminală înaintea ómenilor, înaintea

consciinței mele, înaintea ta chiar!... Pentru tine ce sînt ađi dacă nu o femeie cădută? Nu voiŭ să te aud protestând, căci nu voiŭ să te aud mințind! Așî muri cu durerea că tu ênsu'ți nu ai fost mai mult de cît comunul ómenilor. Ceea ce este scris, se va împlini.

— Este dar serios că ești decisă să te omori?

— Am ȓis'o înainte, tu ai primit... acum nici o putere omenescă nu mai póte înlătura lovitura...

— Dar eŭ sînt ucigătorul têu!

— Nu... tu nu m'ai sforțat a o face, tu n'ai nici o răspundere... Dar să lăsăm subiectul acesta, amantul meu. De ađi pînă mâne, să nu ne gîndim de cît la amorul nostru. Este dulce acest amor, o sufletul meu! Nici o dată om nu a fost iubit ca tine!... Turturica nu era mai amorósă de cît amanta ta. Amorul nostru, durerile lui încă erau nișce farmece divine! Lacrimile ce am vêrsat erau atît de curate, că dacă ele aŭ sburat pe ceruri, ele a trebuit să formeze mîrgăritarele ce împodobesc tronul provedinței. Incă sînt tînără, încă frumósă, îmi ȓici tu. Da, ȓi încă;

aceste vorbe mă fac fericite; da, sînt tînă, frumoasă, dar pentru tine, numai pentru tine.

— Repetă aceste vorbe! — strigă Alexandru cu esaltare. — Ele aŭ puterea să mă omóre, și iecă și singura fericire ce mai aștept pe pămînt! Nu! acum! Eŭ nu trebuie să mă trăiesc!.. Farmecul ce ne îmbătă în viață este prea sublim. Restul vieței nu pôte să aibă așa ceva. Nimeni nu a gustat mai multă fericire pe pămînt de cât noi. E prea mult, și pôte că cerul ne face acéstă rară favóre în vederea unor mari dureri ce ne așteptă. Ne vom iubi în altă viață? Eŭ cred, saŭ cel puțin nu cred că omul încetează la mormînt... Am fost, decî putem încă a fi! Eleno, mă întorc la tine. Dulci sunt ochii tîi, dulce este fața ta. Plécă fruntea pe sînul meŭ precum paserea își pune capul pe ramura înflorită și visează la fericire!... Dar cupa plăcerilor este plină. Ea ne apare încoronată de rose.

Elena îi puse mîna pe gură ca să 'l opréscă de a vorbi. El o încarcă de sărutări.

— Tacî! — îi dice ea...

— Să tac? Aceste vorbe nu 'ți mai fac plăcere?

Cei ce se adoră sunt niște adevărați copii. Pentru nimic se turbură, se mânie.

— Ce ȃci?—urmă Elena.—Aceste vorbe mă răpesc, mă încântă, mă transportă, mă ucig prin plăcerea ce 'mă fac...

Ea ȃise și se aruncă în genunche la picioarele amantului. Ochiul ei sunt plini de lacrimi, buzele ei se lipesc de mâna lui.

Brațul ei rotund și alb înconjură gâtul amantului; buzele ei caută buzele lui; apoi tot d'odată vrea să se depărteze: se apără, murmură, plânge, apoi revine amorosă. Dar amândoi trebuiră să se smulgă din dulcea lor beție.

Caterina se arată la ușă.

— La nópte, — ȃise Alexandru.

— Va fi cum vreil! — respunse Elena.

XXIV

C U R S Ă

ă ne depărtăm un moment ca să întâlnim pe postelnicul și țitorea lui. Acesta venise răpede în Ploești. Acolo întâlnise pe postelnicul căruia îi repetase acuzarea ce Zoe aruncase Elenei precum și planul de surprindere pentru noaptea ce urma zilei în care am spus cea din urmă scenă de la Fănești.

Postelnicul se înfuriă la asemenea sciri. Tudora contribui mult ca să 'i aprindă și mai tare mâniș. El decise a merge la Fănești, cu vr'o câți-va marturi noaptea, să calce casa. El și plecă.

Unde era Maria și bărbatul ei cari pleca-
seră să dea de știre Elenei despre ceea ce
se prepara? Ei porniseră din București, și
merseră iute până la Săftica. Acolo voind să
stea să odihnească caii, auți în urmă strigă-
tul unui domnișor, dintr'o cabrioletă, din care
mâna caii singur, să abată. Bărbatul Mariei,
George nu avu timpul a abate; domnișorul
trecu, și după datina ciocoilor, ținu caii și a-
plică o drõe de lovituri de bice lui George și
Mariei. Cămașa subțire a celei din urmă plesni
împreună cu pelea și sângele se revărsă pe
cămașă. George, vădënd sângele, cuteză să
dică domnișorului: „Dar nu se va uita Dum-
neđeū într'o di și la acéstă țera?“ Aceste
vorbe fură de ajuns ca să se supere și mai
mult domnișorul. El stătu și trimese să cheme
pe subprefect.

Convenția a făcut pe români d'o potrivă
înaintea legei, dar țeraniū nu se bucură de prin-
cipiile civilisatøre din convenție. Ei sunt încă
priviți ca o clasă de servi, bătaia esistă încă
pentru dênșiū.

Subprefectul veni, martorii spuse cele întem-
plate. Domnișorul cu lornionul la ochi se a-

rătă. Subprefectul, vădându'l, eși înainte cu căciula în mână, și cu umilință ceru scuse domnișorului și îi promise că va trimite pe acești doi la închisóre în Ploiești. Domnișorul plecă.

Subprefectul chemă pe Maria și pe George.

— Ați insultat un deputat, — duse el, — un boer, o beizade; o să vă trimet la Ploiești la Cărmuire să vă închiidă.

Maria ce ținea să ajungă la Fănesci cât mai curând, vădând că este amenințată de închisóre, începu să țipe.

— Ia să 'i tragă câte-va bice! — duse subprefectul.

George auți și tremură de mânie.

— Nu face una ca asta, domnule!

— Mă ameninți! — strigă subprefectul. —

Luați'l, duse el către gendarmii, — și'l ascerneti.

Nenorocitul bărbat primi dece lovituri de sabie pe spinare. Subprefectul dăte ordin să'i ducă la Ploiești pe jos. Gendarmii porniră cu dênșii și subprefectul se prepara a pleca în trăsura lui George.

— Arhonda, — strigă un arendaș grec, — arhonda! Iecă un țeran clăcaș pe moșia ce țiū în posesie, are să 'mī facă trei decī dīle de lucru,

și în loc să fie acolo, se plimbă fugit... 'L-am prins aici.

— Așa este, bre? — întreabă subprefectul pe țeran.

— Veniam, boerule, din satul Văieii unde 'mă-a murit copilul. Se ducea cu carul cu fân, când un poștaș ce ducea în olac un curier rus orî némt, îl lovi cu biciul ca să abată. Bietul băiet, voind să se férească, cădu sub rótă și îl spintecă în cât muri pe loc... Ađi îl îngropaiu la satul poștei unde îl aruncase pe gunoiu mort.

— Așa este! — diseră mai mulți țeranî.

— Legea este lege, — răspunse subprefectul. — Ea nu vrea să scie de morți. Și tu ești vinovat. Să'l închidă la tact!

Țeranul vorbi cu căprarul încet, căprarul cu subprefectul. Subprefectul dăte din cap în semn de aprobare.

— Să'l duci tu, căprare! — dîse subprefectul. Apoi înturnându-se către grec îi dîse:

— Veî fi mulțumit... în loc de trei-đeci đile cât a lipsit, îți va munci șei-đeci, dar nici d-ta n'o să uiți că'ți fac acest bine!

— Nu, arhonta, vaî de mine!

Și alăturându-se de subprefect, îi alunecă ceva în mână.

Țăranul ce plecase cu căprarul la închisóre, o dată departe, lăsă un galben în mâna căprarului și fuse liber.

— Ai luat galbenul, — îl întrebă subprefectul.

— Iécă'l — răspuse căprarul.

— Ađi am avut apă la móră, — ți se subprefectul. — Tóte merg bine, numai 'mí-e témă să nu mă scóță liberalií ca unul ce am fost ciocoiú în casele lui B...

Cine póte să'și facă idee de neodihna Mariei mergënd la închisóre în Ploiești! Biata femeie uitase rănile ce avea pe spate pe lângă temerea că nu va putea servi pe făcétórea sa de bine. Eí ajunseră la prefectură séra, aci nu era nimení. Gendarmií îi închiseră într'o casă de gard învelită cu paie. Eí trecură aici câte-va ore din nópte în suferințele cele mai mari.

— Scií tu una, George? — ți se Maria. — Am găsit un mijloc să eșim de aici. Gardul din fund e spart de vr'un căne. Spărtura e destul de mare, ca, mai rupând din nuele, să eșim câte unul. Dorobanțií nu păzesc într'acolo.

— Să vedem! — țise George, și se duse să veadă spărtura. — Gândul tău e bun, — țise el. — Să fugim, apoi Dumnezeu nu ne va lăsa.

În acel timp Zoe cu principesa Iordache și amicii lor erau pe drumul Ploieștilor. Postelnicul pleca la Făneșci.

Peste două ore Maria, cu spatele sângerat, cu ochii plini de lacrimi, era în brațele protectoarei sële care îi da toate îngrijirile. Alexandru plecase către București, fără sgomot. El aflase de la Maria planul infernal al Zoei, și găsi puterea a se despărți de Elena chiar în amorul ce avea pentru dënșă.

Era târziu din nópte.

Maria spunea celor două dame cum se întâmplase cu loviturile ce primise de la domnișorul cu lornionul la ochi.

— Am auzit, — țicea ea, — că s'aũ schimbat lucrurile în bine: că toți suntem români și legile sunt pentru toți; dar se vede că aũ fost numai vorbe. Țile de muncă pentru arendaș, țile de muncă pentru țeră, și nu se mai sfârșesc! Bărbatu-meu a fost luat la uciderea locustelor la un sat șese poștii de la

Brebu. L-aŭ ținut doă sēptēmāni, și 'l-aŭ silit să lucreze cu alți dece țeranī la facerea unū gard al arendașului moșiei de acolo. Ei aŭ cam cārtit, dar sub-cārmuitorul 'i-a amenințat cu închisóre și bătae.

— Vē plāng, Mario, — ȃise Elena, — dar caută să mai suferiți. Se vor schimba lucrurile.

— Nu se mai schimbă, coconiță! Domniī se schimbă, cārmuitoriī se schimbă, sub-cārmuitoriī se schimbă, dar ursita nōstră rămāne tot cea veche! Se ȃice cā împērații lumei aŭ luat în mānele lor ursita acestei țeri, dar noi nu vedem nici o schimbare în bine. Se vede cā Dumneȃeŭ ne-a uitat!

— Nu vorbi așa, copilă! — ȃise Elena. — Pe cāt timp noi vom fi cu Dumneȃeŭ, Dumneȃeŭ va fi cu noi...

Strigarea unor postași puse cap acestei con-vorbiri.

— Auȃi... vin — ȃise Maria.

— Tu ești bōlnavă, copilă, — îi ȃise Elena; — ai friguri de spaimă și de ostenělă, vino și te culcă la mine.

Maria refusă, dar Elena stāruī atāt în cāt

fuse ascultată. 'I se dăte în pat o bătură ferbinte, óre-carî îngrijiri, și Maria adormi.

Nóptea era pe sfârșit. Tótă casa era într'o liniște adâncă, numai Elena veghia încă. Ea cugeta atunci la Alexandru :

— Bietul om!... el mă iubește, și va fi nefericit, căci a cutezat a iubi o ființă destinată a suferi ! Ei vor să mă surprindă... Zoe este care face aceste intrigî... Ea mă uraște, și eu nu 'i-am făcut nicî o dată rău... Este gelósă póte?... Oh ! ce fericire pentru dînsa dacă cei ce aũ să vie astă nópte ar fi găsit pe Alexandru în brațele mele ! Cum ar fi triumfat acéstă femee!... Cît de mulțumit ar fi fost bărbatu-meũ să aibă un cuvînt de despărțire!... Grație acesteĩ copile, cel puțin voiũ muri fără să fi suferit scandalul. Acum să aștept scena ce o să urmeze.

Ast-fel vorbia Elena culcată pe o canapea.

Orologiul sună trei ore. Un sgomot se aũdî în camerile vecine, sgomot surd de pașî, de vorbe. Ușa se mișcă, se deschide. Postelnicul apãru cu un felinar într'o mână și un pistol în altă mână, urmat de trei servitorî.

— Ce însemnează tóte acestea ? — đise Elena

bărbatu-său, sculându-se și înaintând către dânsul.

— Nu mă așteptai, nu este așa?

— Nicî o dată în starea în care te vîd... dar orî care ar fi ideea bizară ce te aduce aici în halul acesta, fă bine de ai ore care blîndețe pentru o persónă bolnavă lângă care veghez.

— Unde este acea persónă? — strigă postelnicul. Apoi adresându-se către ușă : — Veniți să vedeți!... 'I-am surprins.

La aceste vorbe camera se umple de lume: Zoe, principesa Iordache și cu patru boieri ce îi vîdурăm acasă la Zoe. Postelnicul se aproprie de pat cu pistolul în mînă.

— Aci este tâlharul! — strigă el.

Toți se apropiară să privească. Postelnicul ridică perdéuș de la pat. Maria apăru la vederea lor. Ea se deșteptă atunci de sgomotul ce se făcea. Toți rămaseră uimiți.

— Iecă domnișorul ce m'a bătut cu biciul! — strigă Maria, vîdînd între alții pe domnișorul cu lornionul la ochi. — El este, îl cunosc!

Elena află în resemnarea sa putere d'a nu cădea leșinată.

— Hei, domnilor, — țise ea, — ați venit să asistați la o scenă scandalosă. Acum simțiți ridiculul în care ați căzut...? Ați profitat de puținul respect ce acest om are pentru familia sa și v'ați lăsat să vă deschidă santuarul unei femei! Retrăgeți-vă, domnilor, căci 'mă este rușine de rușinea voastră. Zoe, nu este așa că ai fi fost fericite să afli lucrurile alt-fel?... De domnia ta nu mă mir că ai făcut acésta, — țise ea domnișorului cu lornionul, — dacă o dată ai avut curajul să bați o femeie până s'o rănești!...

— Suntem bătute și acum, — șopti Zoe principesei Iordache. — A treia oră om fi mai fericite pôte.

Postelnicul era rușinat. În confusia lui nu șciu nici ce țice, nici ce face; se retrase injurând cu furie.

Toți martorii plecară rușinați.

— Nu v'am spus eu că era o calomnie? — țise bărbatul care la Zoe susținuse pe Elena.

XXV

BANCHETUL

Elescu era la București. El chemase pe Georges și i comunicase toate câte erau să se petreacă la Fănești. El știa atât de bine să pledeze cauza Elenei, în cât atrase pe Georges în ideile lui d'a o resbuna.

— Trebuie s'o resbunăm! — zise — Georges. Dar mijlocul?

— Mijlocul? lasă mie să'l aleg. Promite însă că mă vei ajuta. Află de acum că va fi teribil și ridicol tot d'odată.

— Promit tot.

Și Georges plecă, lăsând pe Elescu a se gândi la cel mai bun mijloc de resbunare.

Petru se arătă.

— Un serv aduse acest bilet.

Elescu citi :

„Timpul deschide și mai mari rănilile inimei
„mele; dar pe cât te iubesc, pe cât aceste
„răni cresc, pe atât tu pari că devii indife-
„rent.... Ai făcut din mine o Safo... Vorbesce
„și voiți fi a ta, când? unde? Decide.

Zoe.

„P. S. Renunță la E... Sunt trei zile, băr-
„batu-său a prins'o în brațele unui țeran.“

— Ah! ce infamă calomnie!... Acest bilet
îmi trebuia. Elena va fi acum răsbunată cu
usură.

El răspunde :

„Duminecă la zece ore séra, la mine a-
casă.

„A. *Elescu.*“

— Da, — urmă el vorbindu'si — voiți da
un banchet, totă junimea elegantă va asista...
Vom a vea locuri pentru cele mai grațioase sclave
a le Venerei.. Răsbunarea va fi teribilă.
Ast-fel vorbi Alexandru și dând biletul ser-

vului, chemă mai mulți pentru ca să decidă despre banchet.

Duminecă séra tóte erau prepareate. El avea o casă mare și mobilată cu gustul cel mai rar.

La noă ore amicii sėi erau adunați. Fiecare din ei erau înșciințat că are să se petrecă un fapt estraordinar în acea casă ; un buchet de cele mai grațióse întreținute era să asiste la acéstă serbătóre.

Zoe primise biletul lui Alexandru și răspunse îndată că va veni la el acasă duminecă séra. Ea nu scia nimic despre banchet.

Casa lui Elescu era în fundul unei curți mari, între curte și o grădină minunată. Părintele sėu avusese gustul frumóselor arte. Pe la anul 1820, erau în Bucurescă nisce emigrați italieni, din cari unii artiști însemnați în arhitectură, scultură ; acești óspeți, fii ai poeticeă Italiă, lăsară románilor mai multe case mari cu arhitectură care până ađi fac ornamentul Bucureșcilor. Unele din aceste sunt casa Vilara, casa Filip, casa Grigorie Ghica, etc. Dar casa Elescu se distingea prin lucrările de artă în arhitectură, scultură, pictură.

Copii după tablourile celor mai mari maiestri ornaă apartamentul Elescului, vase de marmură de Carara; amfore antice cu mosaic incrustat în pânțe și cu ansele albe; busturi de marmură albe și lucrute cu artă; busturi de bronzul cel mai curat; în grădină statue și bazine de marmură cu sărituri de ape.

Salonul lui Elescu era raritate. Păreții erau coperiți de marmură și arabescuri; spaciul unde se termină pereții și începe plafondul, era coperit cu figurii de marmură, reprezentând diverse țeități. Intre aceste figurii se vedeau nisce mosaice de cristal cu diverse colorii, formând figurii de fantatie. Plafondul de lemn scultat cu artă și aurit pe marginii, la mijloc lăsa spaciul liber picturei care crease tablouri, rechemând scene mitologice. In patru colțuri ale salonului, pe patru pedestale de granit roșu, se înălțau patru statue în mărime naturală, reprezentând patru idoli. Țece candelabre de bronz, resfrângându-se asupra lor prin diverse rāmuri, purtând diverse figurii, se înălțau în fața a țece oglinzii mari și țineau multime de luminii. Șese mese de

lemn de palisandru lucrate cu artă, erau așezate în fața a șese canapele.

În cele două părți ale lungimei salonului, veneau alte camere, camera de culcare, camera de îmbrăcare, camera de lucrare, camera de bibliotecă, de primire, camera pentru amici. În toate aceste camere luxul se arăta lângă artă.

Sala de mâncare din etagiul de jos, era atât de mare ca salonul. Plafondul ei se odihnea pe două-spre-zece colóne.

Cina fuse splendidă. Bucatele, vinurile și fructele cele mai rari încântară pe óspeți.

După cină óspeții se urcară în salon și în patru camere ce comunicaū cu salonul.

Acești óspeți erau mulți tineri, amici și cunoscuți ai Elescului, luați din toate clasele societăței. Damele erau din întreținutele cele mai tinere, mai frumoșe și mai puțin răspândite în lume. Un piano, o harpă, viorī, erau instrumentele ce aveau să răsune. Șese bărbați și șese femei, esercitate de trei zile asupra ariilor și cântecelor date de Alexandru, erau destinați să le esecute anume.

Servii purtară tăvi de argint pe care stră-

luceaŭ cupe de cristal aurit și carafe cu licuorurile cele mai rari, alții destupară butili de vinuri străine. Musica începu să esecute o arie voiósă ce invita la desfătare.

Ospeții ședură pe lângă câte una din damele de față. Banchetul amenința a deveni o orgie romană. O femeie însoți sunetul instrumentelor cu aceste vorbe:

Timpul dorurî ne ursesce,
 O amantul meŭ sublim !
 Ora trece, se topesce,
 Și ne ȃice ! *Să iubim !*
 Vin, te 'mbată cu deliciî
 P'acest sîn deschis acum,
 D'ale graciilor capriciî,
 D'al amorului parfum !
 Dar mai spune încă mie,
 O ferice 'nvingător,
 Că 'n ardênda luî beție
 Nu s'o stinge-al têu amor !

Acest cântec făcu să tresară de voluptate óspeții. Pudórea și rezistența nu erau priimite aici. Femeile ce formaŭ acest cerc, se credeaŭ născute pentru satisfacerea simțurilor ómenilor. Câte-va dame din societatea mare, din banda voiósă cu care am făcut cunoștință la Fănesci, între cari Tudorina și altele, veniseră aici cu amanții lor, nevoind să-

îi lase singurî. Câte-va alte dame bogate și cunoscute, dar de o vîrstă matură, ce veniră să afle aici o noă sorginte de plăceri, luaū parte activă la acéstă orgie. Pe stradă trăsurile veneaū și reveneaū. Femeile bărbaților ce se aflaū aici saū amantele ce sciaū că amanții lor sunt aici, gelóse, neastêmpérate, necutezând să intre în acest locaș, se mulțumiaū să alerge pe stradă. Acest banchet făcuse o revoluție în familii.

Elescu adresa vorbe tuturilor bărbaților, tuturilor damelor. El se aședă lângă o femeie întreținută, una din cele mai frumoșe ce eraū în sală.

— Iti plac aceste petreceri?— o întrebă el.

— N'am vëdut nimic mai frumos, — rês-punse acésta, — mi se pare că visez... Cine este stăpânul acestei case ?

— Nu 'l cunoscî ?

— Nu ! Mi s'a đis să viū, am venit. Pentru noi nu se cere a cunósce persóna care ne chiamă. Suntem ale tuturilor ce vor să se desmerde cu noi, nu putem alege nici refusa pe nimeni : aurul dă drept celui d'înteiū venit a cere favórea nóstră.

— Nu ai iubit nici odată? — întrebă Alexandru.

— Dacă iubim?... Da, da, — răspunse, ea, — acesta se întâmplă câte odată, dar nu cunoscem patima. Amorul cel tare se formează din pedicile ce întâmpină, aceste pedici noi sunt necunoscute. Amorul caută încă să fie hrănit de stimă, de admirare; noi nu putem nici să stimăm, nici să admirăm oamenii cari ne desprețuiesc, cari ne cumpără cu o bucată de aur. Afară de acesta, esecul slăbește simțurile noastre.

— Mi se pare, — zise Alexandru, — că nu ai o bună opinie de meseria ce ai?

— Ai dreptate; eu cel puțin roșesc de multe ori de mine însu'mi...

— Renunță atunci la această meserie!

— Nu se poate, — zise ea, — este târziu...

— Târziu?

— Da, nu mai este nimic în corpul și sufletul nostru, apoi lumea nu ne dă pace. Ascultă cântecul ce începe acum.

Un bărbat cântă următoarea odă pe o arie tristă și voiósă tot d'odată :

Ce-'i amorul ? O beție
Dar sublimă 'n al ei sbor !
Dulce 'i a sa bucurie,
Dulce este al lui dor !
Vai ! în viața fugătoare
Nu mai știu ce să doresc.
Țilele strălucitoare ?
Noaptele ce răcoresc ?
O morală, te închină !...
Doctrinari, tăceți acum !
Voi vreți foc fără lumină,
Rose fără de parfum !
Daca legături ce place,
M'ați oprit să iubesc, eu,
Legătura omu-o face,
Iar, amorul, Dumnezeu.
Să 'nceteze să iubescă,
Muritorul obosit
Ce în calea omenească
Inima 'i-a vestejit !
Eu voiți celebra amorul
Și 'n parfumul lui ceresc,
Beat, uitând ferice dorul,
Țilele voiți să sfârșesc !

— Putem rezista la vocea plăcerilor ? —
urmă ea...

Vinul spuma în cupele de cristal. El contribuia să aprindă imaginația oșpeților ca picăturile de spirt aruncate în foc. Nisec femeii elegante cu atâți bărbați esecutară danțuri naționale cu o artă rară în sunetul muzicii.

— Voiŭ o orgie romană! — űise un óspet.

— Ce űice? — întrebă Tudorina pe amantul ei.

— űice, — răspuse el, — ca să se desbrace toți, bărbați și femei.

Damele scóseră un țipet.

— Ideea este minunată, — űise o damă din banda voiósă. — Să deșertăm cupa plăcerilor până în fund!...

— Noi plecăm! — űiseră Tudorina și amica sa.

— Rămâneți încă! — le űiseră amantii.

Trei femei ce represintaŭ ursitele cântară atunci însoțite de harpă:

Vin la noi, străine june,
 Să te 'mbeți de desfătări;
 Vin să'ți împletim cunune
 Din angelici desmerdări!
 Vin, cu rose împletesce
 Anii teli cei grăbitori
 Pân'ce timpul nu coseșce
 Ale tinereței florii;
 N'amânați plăcerea dulce!
 Timpul e amăgitor,
 Ce răpeșce nu aduce
 Fragetului muritor,
 Astă-ți tóte pentru tine
 Jos în viață strălucesc

Și dorințele divine
 P'al tău sân se rătăcesc ;
 Mâne se vor stinge toate
 Ca parfumul serii 'n vânt.
 Mâne inima ta poate
 Putrezi-va în mormânt.
 Timpul fuge . . . Vin mai tare !
 Toate câte 'n lume plac,
 Trec cum trece-o sêrutare,
 Toate lacrimi se fac.

— Bravo! — strigară ôspeții.

— Vê place acéstă filosofie? — întrebă
 Elescu. — Vai! este tot ce iubiți în lume!...
 Virtutea, morala, nu mai sunt !

— Cine vorbește aici de morală și vir-
 tute! — țise o voce, și doă-deci de voci se
 aușiră rîdênd cu hohot.

— Să cânte încă! — strigă Alexandru.
 Ceea-ce este scris, trebuie să se împlinescă.
 Acéstă generație este perdută...

O femeie jună și frumoasă cântă oda urmă-
 toare, rezemată pe brațele unui june:

Vinul ride 'n cupe pline
 Și se varsă spumător.
 Ast-fel inima în mine
 Plină varsă-al ei amor.
 Amețelă el aduce,
 O amantul meu plăcut ;
 Voiu să lupt, dar fața'ți dulce

Cum o veđ m'am și perđut.
Vino, sĭnu 'mĭ astă dată
'Ți-e deschis . . . tu mă iubescĭ ?
Vino iute și te 'mbată
De tesaurii cerescĭ.
Te grăbesce, dulce sóre!
Orele se schimbă 'n sbor ;
O femee e o flóre,
E o flóre-al ei amor.
Astăđi ea surĭde noă,
Dar se 'ntórce despre vĕnt ;
Vin pe sĭnul meŭ de roă
Și 'ți fă al tĕu mormĕnt.
Cum ĭn cupe strălucesce
Spuma pe suavul vin,
Ah ! amorul meŭ plutesce
Peste sufletu-ți sublim.
ĭnsă spuma de plăcere
Se topesce ne 'ncetat . . .
Sórbe-o până ce nu pere,
O ferice adorat.
Sĭniĭ mei sunt dulci grăđine
Ce amorul, numaĭ el
Le deschide pentru tine,
Pentru tine singurel.

Zoe era ĭntr'una din camerile rezervate ale caseĭ unde aștepta cu nerăbdare.

Elescu lăsase un bilet pe o masă, cu următórea coprindere : „Necesitatea mă lánđu-iesce ĭntre mai mulți amici voioși. Voiŭ scă-

„pa însă. Până atunci, desbracă-te și ia în posesie patul meu“.

Zoe urmasse coprirea biletului întocmai.

Camera în care se afla Zoe era alături cu cea din urmă cameră deschisă óspeșilor. Ea adormise așteptând venirea lui Elescu. În timpul somnului său o umbră se strecurase aici, luase toate vestimintele Zoei și dispăruse cu ele. Pe la două ore din nópte Zoe se deșteptase.

— M'a încelat, — țise ea, — mă voi duce! . . .

Se scólă, caută vestimintele, nu le află la locul unde le pusese.

— Ciudat! — își țise ea. — Nu aflu vestimintele . . . Mi se pare că o femeie a venit și le a luat . . . pentru ce? . . . Incep a crede că a rís de mine Alexandru.

Se duce la ușa pe unde intrase, ușa era încuiată pe din afară.

— De sigur că este ceva, — își țise ea cu spaimă.

Sună clopoșelul de mai multe ori . . . tăcere.

Vede o altă ușă în partea opusă, alérgă

acolo . . . Cércă s'o deschidă . . . Uşa se deschide . . . Zoe se află de o dată faţă în faţă c'o adunare numerosă de bărbaţi şi de femei. Ea apăru într'o cămaşă de batistă fină, atât şi nimic mai mult.

La acéstă apariţie, óspeţii strigară : — Orgia romană! orgia romană! . . . Tóte femeile să rămâie în cămăşi! Libere acelea cari vor voi să mérgă mai departe! . . .

— Înţeleg acum! — dîse Zoe. — Ah! îmi voiŭ răsbuna amar! — şi cădu leşinată în braţele unor tineri.

— Nevasta mea aici! Nevasta mea în cămaşă! — strigă Şeni, bărbatu-sěu.

Elescu se retrase în camera sa de culcare.

— Elena e răsbunată mai mult de cât am voit,—îşi dîse el. — Acum Zoe esplice-se cu barbatu-sěu cât va voi! . . . Iar, voi reprezentanţi ai generaţiei de ađi, ruşinea naţiei, rămăneţi de vĕ desmerdaţi până mâne! Atâta numai: la plecare să nu turaţi obiectele preţiose din camere!

Adoa đi el scrise Zoei următorul bilet:

„Am făcut o laşitate care va rămânea ca

„o pată pe viața mea, dar nu mă căiesc.
„Veninul ce verși pe această tristă societate, a
„picat pe mâna celor ce iubesc . . . Aî cău-
„tat, fără muștrare de cuget, să smulgă onó-
„rea unei femei prin născocirea intrigei căreia
„acel mincinos Ranu a fost instrumentul mi-
„ser. Aî căđut. In urmă aî făcut pe bărba-
„tul acelei femei să crédă că petrece nopțile
„în brațele mele, aî preparat o călcare imfa-
„mă și aî dus acolo cunoscuți din societatea
„din București . . . Aî căđut încă o dată.
„Dar acea femeie este prea delicată, ca
„maî pótă trăi după acest scandal. Ea este
„ađi desonorată în ochii societăței. Cel puțin
„a avut o amară rěsbunare.“

Zoe citi biletul și îl rupse.

— Acest om e nebun! — ăise ea. — Îl iubesc
însă și sînt ferice că am vestejit pe aceea ce
iubesce. Dar acésta nu este destul: îl voi
ucide și pe dēnsul! . . .

In nóptea banchetului Zoe căđuse leșinată
în brațele unor juní. Când se deșteptă era
în trăsura cu barbatu-sēu care o ducea aca-
să. Barbatu-sēu îi aruncase ca s’o ducă mantela
sa. Acasă urmă o scenă furtunosă între dēnșii.

— Ruşine!— şise el. — Ce ai căutat acolo ? Cum ai apărut îmbrăcată numai într'o cămaşă ?

— O parte din mustrarea ce îmi faci, pot să'ţi o fac eu însu'mi; dar rămâi credincioasă tratatului nostru. Sunt cinci ani . . . îţi aduc aminte . . . cinci ani de când tu nu mai eşti . . . eu am rămas femeie . . . Ai treisprezece de ani mai mult de cât mine . . . am cerut divorţul, — tu ai refuzat, dar ai propus că pot să am tot deuna câte un amant. Cu această condiţie, am rămas femeia ta, cel puţin în ochii lumei. Acesta s'a urmat prin şcirea ta ! . . . Cum vii acum să mă mustri că am fost la amantul meu ?

Zoe îi spuse atunci toate câte 'i se întâmplase şi cari precedară apariţia ei în camerele banchetului.

Bărbatu-său păru mai liniştit . . .

— Inşă, draga mea, — şise el, — altă dată cată de'ţi alege mai bine amantii.

— Ceea ce voi să fac acum, am nevoie de concursul tău ca să pedepsesc pe acest laş...

— Bani îţi dau cât vei voi, dar nu mă amesteca în certele voastre... Aceşti bonjurişti

te amenință cu dueluri, și nu 'și-a găsit omul. Eū nu mă bat în duel nici cu acele de cusut.

Đise și speriat de ideea unū duel, se retrase în camera sa de culcare.

— Laș! — strigă Zoe...

Đina era aprópe. Ea se aruncă în pat, și adormi gândindu-se la chipul cu care ar face un mare răū Elescului.

A doa đi de diminéță ea priimi visita unū oficer străin, care venise să viziteze România de măi multe lunī. Acest om era de vr'o cinzeci ani; urīt, ciupit de vėrsat, cu pėrul roșatec, cu ochii albastrii, dar un albastru măi mult alb, măi fără gene și sprėncene, gras și gros, manieră grosolană, tip de cafe-nea; dar era bine priimit în salónele Bucu-reșciului, căci purta titlu de Baron Honfer-burg.

Nici o dată Zoe nu fusese măi amabilă ca în acea diminéță cu baronul, ceea ce făcu să se mire mult acest din urmă.

— Bine ai venit baróne! — îi đise ea. — Ne-ai părăsit cu totul.

— Viū aici la fie-care doă đile dómná.

— La fie-care doă đile? Parcă ai đice la

fie-care doă ore... Doă ȃile vi se par fórte a-própe, mie mi se par fórte departe... Este o crimă a priva pe amicii sėi de plăcerea d'a'ı vedea... Când cine-va are simpatiile amicilor sėi cum le aı d-ta, faci o crimă făcėndu'ı să te dorėscă.

— Nu sciũ, dómnă, cum am meritat acéstă bună opinie ?...

— Fără a te gāndi póte, acésta este un merit maı mult...

Baronul se confunda în mulțumiri de tot felul.

Zoe îl învită să ședă, și ea singură îi trase un jeț lângă dēnsa.

— Negreșit că sórta s'a schimbat, — își ȃise baronul.

— Cum aı petrecut aceste ȃile? — îl întrebă Zoe. — Pe la noi nu aı venit... Cel puțin cred că nu ne-aı perdut din memorie!

— Un singur minut...

— Adevėrat?... Dacă altă dată aveam motive a nu pleca urechia la óre-carı vorbe amabile ce imı ȃiceaı, ađi nu maı am puterea a nu crede...

Baronul voi să se încredințeze despre adevė-

ratul sens al vorbelor Zoei, și căută să o facă a pune punctul pe i.

— Cred că ați uitat natură acelor amabilități! — țise el. — Eū însă n'am putut să le uit: simțimintele ce v'am exprimat atunci trăiesc și acum în inima mea... Orî cum, vi le aduc aminte, cel puțin în extract; țiceam că ești adorabilă, că te...

— Destul! — țise Zoe, puindu'i mâna pe gură, pe care baronul o sărută de mai multe ori. — Cređi că o femeie are nevoie de o declarație ca să afle că este iubită?...

— Ești încântătoare, ești sublimă! Schiller și Gōthe nu ar vorbi mai bine! — țise el cu transport. — Lasă-mă să'ți spun cât ești de frumoasă, de nobilă, de divină!... cât te admir, te respect, cât te... precum Verter admira, respecta... pe Șarlota.

— Baróne, ai țis că mă respecti?...

— Oh!...

— Eî bine, atunci moderă aceste expresii... Adu'ți aminte că o femeie care iubește, trebuie lăsată a se amăgi singură asupra simțimintelor sele: nu siliți femeile de a se declara învinse, căci vor privi atunci în voi

nise învingători, și conștiința slăbăciunei lor va face să vă privească ca tiranî.

— Oh! cât de adâncă, cât de sublimă este această idee... O Bürger, o Hofman, cât de fericiți ați fi fost voi să cugetați astfel!

Zoe surîse.

— E prins! — își dîse ea. — Să începem. Și adresându-se către acest adorator:

— Se dîce că germanii sunt cei d'ântăiū amatori de vinurî bune?

— Adevăr este.

— Bărbatu-meū a priimit patru butelii de vin dintr'o insulă descoperită acum cincîspredece ani, în partea occidentală a Noiei Olande... Voiești să încerci?

— Cu mare plăcere.

Zoe chemă un serv și îi dîse să aducă o butilie de vin din cele patru. Acesta aduse îndată. Zoe turnă într'un pahar și'l oferi baronului. Era vin vechiū de Drăgășani.

— Minunat! — strigă baronul.

— Imi pare bine, — rîspunse Zoe, — 'l-am păstrat în adins pentru d-ta.

— Ai gîndit la mine?

— Mai des de cât poți să'ți imagini...

— Oh! fericire! sublimitate...

— Se fac dueluri multe în țera d-téle? —
întrebă Zoe.

— La Hidelberg, — răspunse el.

— D-ta ai avut multe?

— Am fost student în acel oraș... douăzeci și două...

— La noi această datină nu există... Eu cred însă că este necesară: duelul face pe ómenii să fie cuviincioși.

— Negreșit.

— Ah! nu sînt bărbat..

— Ca să te bați în duel?

— Când ași fi ofensată.

— Sublim! sublim! — strigă baronul, deșertând pentru a patra óră paharul.

— Dar sînt femei și nevoită a suferi o insultă...

— Ești insultată?

— Eă?... nu!...

— Ai ăis'o!...

— Și dacă ar fi, nu ași spune... Bărbații noștri, amicii noștri nu se bat în duel... sunt... lași!...

— Eă mă bat... Cine a cutezat să te in-

sulte ? Spune'mi și nu va mai trăi !... Il voiți sfârâma astfel !

Baronul trânti paharul pe masă și îl sparse în bucăți.

— Nu e nimic, — țise Zoe.

— Cine a cutezat să insulte o ființă atât de perfectă, de nobilă ?...

— Un om...

— Numele lui ?

— Iartă a'l trece sub tăcere... ești capabil să te bați cu el.. Să'ți pui în pericol pentru mine o existență prețioasă... și acest om este celebru în tot felul de duele...

— Trebuie să mi'l spui, domnă ! Îți mulțumesc de grija ce porți pentru viața mea... voiți să'i arăt cine sînt eă...

— Ar fi teribil pentru mine.. să mori pentru mine !...

— Ar fi o fericire să mor pentru aceea ce iubesc...

— Mă iubesci dar în adevăr ?

— Vai ! — răspuse baronul, — dacă te iubesc ? Nu, nu este amor ceea ce simț... este o patimă adîncă, turbată, ce mă arde, mă sdrobește, mă ucide...

— Se chiamă Elescu, — dişe ea.

— Elescu?... Fie! Îl voiŭ ucide saŭ îl voiŭ aduce să se închine la picióre'ŭi...

— Nu, — răspunse Zoe, — nu voiŭ să te baŭi... poŭi să te puŭ în pericol...

— Il voiŭ ucide!

— Este fórte tare!

— Il voiŭ sfărâma!...

Baronul se scólă să plece, ia mâna Zoei şi o sărută.

— Adio, mărgăritarul acestei lumŭ!

— Eŭ voiŭ ruga cerul să'ŭi fie favoritor... Voiŭ invoca amorul să împletescă cu mânele lui de rose, cununa triumfului...

— Ah!... femee sublimă, adorată!... Doroŭtea! Şarlota! Mărgărita! plecaŭi-vă genunchii înaintea reginei vóstre!

Baronul plécă bét de amor şi de vin, să provóce pe Alexandru.

Trecuse trei ŭile de când cu banchetul.

Alexandru începuse să sufere despre lipsa Elenei. Nu cuteza să se înturne la Făneşci de temere să n'o compromită.

— Apoi, — îşi ŭicea el, — Elena e un caracter serios şi decis: ea îşi va ŭine cuvên-

tul, va face tot ca să móră. Dacă voiú merge, este capabilă să nu mă primească!... Póte a și decis o eternă despărțire...

Orașul 'i se părea că cade pe dânsul. Oriunde se ducea nu afla nici o mulțumire. Că-șuse într'un urât. Vedea acum tóte în rēu. Nația română ce fusese idolul inimei séle, i se părea acum un obiect nedemn de simpatiile lui.

Ea este, — ȃcea el lui ênsuși, — o ficție, un fum care se va risipi la suflarea vântului! Acest arbor nu mai ține prin nici o vînă cu rădăcinele arborului bêtrân. Acel arbor bêtrân era România care trăia pe câmpul de rêsboiú, România care învinsese furia otomanilor și tătarilor și scăpase creștinăta-tea de islamism; care fulgerase pretențiile ungarilor. Arbor de viață, ale cărui fructe pline de putere erau acei nobilii români tot-déuna gata a face sacrifice de avere, de viață pentru patrie!

Sub impresia acestor idei triste, Alexandru priimi o scrisóre de la Elena:

„Am auđit cele ce s'aú făcut la banchet, Alexandre. Aí făcut o faptă nedemnă de un

om superior. Cunosc cuvântul ce ai avut, dar nu mă pot opri de a 'ți dice că ai comis o lașitate! O lașitate din partea lui Alexandru, pentru mine este un cuțit ce'mi a' pătruns inima!... Cu ce se va șterge?... Câte fapte generose 'ți trebuie ca să o faci să dispară?...

„Te conjur să nu vii aici până nu 'ți voi scrie să vii... iar atunci să nu perdi un moment.

„Caută să fii voios, desmărdă-te, lucrază!... iecă voința mea saū mai bine dorințele mele. Când tu vei fi ferice, voi fi și eu.

„*Elena.*“

Acastă scrisore făcu să cure lacrimi lui Elescū.

XXVI

D U E L U L

Servul anunță lui Alexandru doi bărbați ce veneau să 'l vedă.

Ei fură introduși.

Unul era un oficer român, cel alt un doctor german ; amândoi se prezentară cu politeță. Elescu le oferi locuri să ședă.

— Suntem mâhniți, — zise oficerul român, — că sôrta a voit ca să fim noi anunțatorii unei provocații din partea baronului... cu toate acestea cunoșcem simțimintele...

— Destul, un duel, înțeleg... Cine este acest baron ?...

— Nu îl cunoști? — întrebă oficerul.

— Nu, nici cum.

— Mi se pare ciudat atunci ca baronul să vă provóce.

— Nu este nimic, — răspunse Elescu. — Baronul cere satisfacere pentru o insultă făcută altei persóne. Nu este tréba nóstră să șcim cine este. Mă provócă, îi voiú face plăcerea să primesc. De-séră martorii mei vor veni să se înțelégă cu d-vóstră. Vor fi Georges... și colonelul P...

Cei doi martori se retraseră.

A doa ȓi la șese ore diminéța șese persóne în doa trásuri se îndreptaú către Herăștrăú. Trásurile se opriră la pavilionul lui *Costache*. Cei șese inși coborârá și se îndreptară spre casa Poenaru. Herăștrăul este un loc unde locuitorii din Bucuresci se duc vara să respire aerul câmpului și să bea apă curată dintr'o sorginte ce se află în șoldul délului. In vale spre nord cură un ríuleț Colintina, cu apă noroiósă și face în acel loc un lac cu stufuri de trestie.

Timpul era rece, începutul lui noemvre.

Nimeni nu se vedea în acele locuri.

Convenise a se bate cu spada. Martorii prezentară armele și tot de o dată se adresară către cei doi adversari, invitându'i a se împăca.

Baronul răspunde că este cu neputință.

Ei iaș poziție. Se salută, încep. Baronul atacă mereu și în tot minutul se înfăbântă mai mult. Elescu pară loviturile cu sânge rece. Marturii esperimentați prevăd sfârșitul acestui duel. Elescu avea două avantaje; măiestria în arme și un sânge rece, ce rare ori se pôte vedea. El era sigur acum de omul său; voia însă să 'l rănescă, fără să 'i ridice viața. Pară o lovire și atacă... baronului cade spada din mână.

— Asta nu se ține în sémă, — țise el.

Și lupta începu din nou.

— Trebuie sânge, — țiseră martorii.

— Veți avea îndată, — răspunse Elescu, și spada lui pătrunse brațul drept al baronului; spada îi cădu din mână.

— Să fim amici, — țise baronul întindând mână lui Elescu.

— Să fim! — țise el, — Imi plac ómenii de inimă.

Medicul dăte ajutorul său baronului. El declară că plaga e profundă, dar că baronul va fi lecuit cu câte-va zile în pat. Se puseră în trăsură și plecară.

Ei merseră la Elescu, unde se puseră să consume un dejun minunat și câte-va butelii de vinuri străine.

— Spune-'mi, — duse baronul, — cum ai insultat pe acea onorabilă damă?...

— Baróne, — duse Elescu, — știu simțimentul care 'ți-a dictat datoria d'a apăra o damă. Mă iartă însă a'ți observa, că te ai grăbit a espune viața d-téle.

Atunci Elescu spuse o parte din intrigile Zoei față cu Elena.

Baronul clătină din cap.

— Ești un caracter nobil, — duse el, — te cred... Regret că am luat partea unei intrigante...

Ei se despărțiră cei mai buni amici.

A doa și baronul se presintă la Zoe cu brațul în eșerpă. El intrând, văduse pe Zoe prin feréstră. Când se presintă la scară, servii îi spuseră că dómna este la țéră.

— Am înțeles, — țise el. — Elescu are dreptate...

Baronul se întorse acasă furios.

Baronul nostru fuse nevoit să ședă o lună în pat din cauză că plaga de la braț întârziă a se închide. După o lună, fuse mai bine. Elescu îl visita mai în toate țilele. Baronul îi țicea : „o să'î taiu cода!“

În acest timp Elena scrise Elescului de mai multe ori. Iécă cea din urmă scrisóre:

„Îți sunt recunoscătoare că nu ai venit aici contra dorințelor mele! Caterina m'a lăsat, sînt singură... singură, dar cu sufletul tēu. Ce companie mai plăcută pot să am?... Bărbatu-meu nu mai vine pe acasă. Toți mă părăsesc!... În țilele din urmă, nișce fete esprimând maiceî lor dorința să vie să mă vedă, acēsta le rēspunse că nu pôte să le ducă la o femeie perduță... Sînt o femeie perduță, Alexandre... Zoe 'mî-a făcut acēstă reputație. Nu crede însă că nu am puterea a suferi tôte aceste vorbe!... După o lună voiu veni la Bucuresci, la maică-mea; atunci îți voiu spune tot ce sufer, că nu pot să te ved în tôte țilele, în tôte orele. Dar acēstă fericire

nu este lăsată mie. Dumneșeu 'mî-a ascuns tot déuna tot ce 'mî a făcut plăcere. Póte că plăcerile mele aũ fost esagerate?... Pentru mine nu mai este nici o speranță în fericire, suferințele aũ devenit elementul ce hrănește viața mea. Simț că durerile 'mî fac bine, ele sunt de mult timp companiile mele ; m'am dedit cu ele ; a mă despărți acum, le ași regreta. Ca profetul Iudeei pot dice celor ce vor căuta să mă console : *Oh ! lăsați'mî durerile mele !*

„Viața de durere are și ea partea de fericire. In tóte noștile când somnul vine de închide ochii mei în lacrimi, îmi pare că ești lângă mine... Câte vorbe amabile, câte rěsfățări tinere, câte suspine amoróse nu se oferă, o sufletului meu !... Absența ta le dă mai multă putere, mai multă căldură, mai multă patimă... Oh ! de câte ori aștept acest timp de singurătate ca să visez la tine cu aceeași emoție, cu aceeași fericire, cu aceeași voluptate cu care amanta așteptă ora în care buzele ei aũ să sărute fruntea amantului !

„Nu vėđ și nu voiũ să vėđ pe nimeni, de temere să nu'mi răpescă nici unul din momentele în care mă gándesc la tine. Viața

mea nu va fi lungă, așa că sînt avară de acele momente. În amorul tău găsesc puterea de a muri. Când cuget că ochii tăi vor rîura lacrimi pe mormîntul meu, doresc să mor îndată. Sórta mea este de pizmuit, nu este așa? E frumos a muri înaintea celui ce iubim!... Scrie'mi ce faci în fie-care ȝi! Nu 'mi ascunde nimic!...

„Grădina noastră este tristă acum, vîntul tómneci suflă frunȝele veștejite ale arborilor. Eū nu am curagiul a maī merge acolo. Tot îmi rechiamă timpurī ce nu maī sunt, și acest regret se uneșce cu tristeȝa naturei ca să sfâșie cu cruȝime sufletul meu.

„*Elena.*“

Aceste scrisorī sdrobeau inima lui Alexandru și hrăneau simȝimîntul său pentru dēnsa. Ar fi voit să sbóre la Făneșci, dar Elena îl conjurase să nu vie. El promisese. Ast-fel se consola cu ideea că a s'o vedă în Bucuresci. Carnavalul veni, și fuse voios în acel an. Alexandru mergea la tóte balurile mascate, ca să se distreze. Baronul îl urma pretutinderi. De câte orī era vorba de Zoe, el repeta: „*O să'i taiū cōda!*“

Zoe auđise că baronul o sfășie în tótă lumea ; tremură și căută un mijloc ca să se împace. Ea invită pe baron să vie la dënса la revelionul anului noű. El nu se arătă, dar ڊise lui Alexandru: „*O să'ї taiű cода!*“

După cât-va timp Zoe îi scrise următorul bilet :

„Nu vreї să viї la mine, voiű veni eű, căcї caută să ne împăcăm. Află-te în sala de bal de la Slătineņu astă nópte.

„*Zoe.*“

Baronul citi biletul.

— Bravo! bravissimo! — strigă el. — O să'ї taiű cода!...

XXVII

SCHIMBAREA DE COAFURĂ

ăscile furnicaū pe strada Mogoșoie, în cupele, săniī și pe jos, și se îndreptaū spre sala Slătīnēnu. Capitala era în sērbătōre pentru ziua de 24 ianuarie. Partida ce era atunci la putere luminase; partida reacționară prefera să lase casele lor în întuneric, așteptând să ilumine când va veni rândul ei la minister. Mulți aū șis că Bucuresciī este o cetate dată la desmerdări. Se pōte, dar mărturim că starea ei pitorēscă nu se împacă mult cu dorința desfătărilor. Starea stradelor, pline de pulbere vara, noroiū tōmna;

paveul miser ce scrântește picióarele, de rupe rótele trásurilor, de sdruncină ósele, nu sunt óre niște pedicî pentru plăceri? Plăcerile, cu galoșii în picióre și stropite de tină, sunt niște plăceri grosolane... Capitala României nu are nimic pentru dânsa. Fundatorul ei a trebuit să fie orb. Acest oraș se întinde pe lunca umedă a Dâmboviței, un rîu care descrește din ȕi în ȕi ca și speranța în inima acestor locuitori. Lăcomia proprietarilor de mori pe dânsul este cauza principală a scădereii lui. Regulamentul organic prevăduse lărgirea rîului prin tăierea acestor mori; dar este în România o voință mai mare de cât a legilor: voința favórelor. Acest oraș este mai atât de întins cât și Parisul, de și are o populație mică, din cauza grădinilor și curților séle. El rechiamă orașele din timpii patriarhilor. Capitala întinsă, veniturile municipale mici, sunt cauza miserieii acestui oraș. El nu póte să fie capitala României, căci n'are nici o calitate: nici posesiuni pitorești; nici punct strategic, nici un centru de comerciú.

In acea ȕi căduse multă nea pe strade,

săniile puteau să alerge cu toate gropile pavagiului !

O sanie cu două măști stătu la casa Slătinenu. Cele două măști coborâră aici și intrară în sală. Costumul lor elegant și simplu, manierele lor rezervate, lăsați să se ghicească două persoane distinse. Ele atraseră atenția mai multor bărbați.

— Sînt perdută, — țise una.

— Eă tremur...

— Să ne întorcem ?

— După ce am venit...

— Nu vede nici o cunoștință... Alexandru pôte că nu va veni !...

— Vine tot deuna...

— Ce ne va acest om care se ține după noi ?

— Curiositate...

— Măscuța, — țise omul curios. — dulci îți sunt ochii, frumoasă îți este talia...

— Ce țice ?

— Aă auđit...

— Cine îi dă dreptul ?...

— Ești copilă, Eleno, ast-fel este limbagiul lor aici...

— Nu'mi place... dar eă o să'l întreb

despre Alexandru... Domnule, ai văzut pe Alexandru Elescu?

— Aici este, — răspunse omul curios, — veniți să vă duc.

— Cele două femei se luară după el. Aceasta le arătă pe Alexandru ședând p' o canapea.

Cititorii au ghicit că aceste două măști sunt Elena și Caterina? Ele ședură lângă Elescu.

— La ce te gândești? — îl întreabă Elena cu vocea schimbată.

— La nimic, — răspunse el.

— Eu știu... un amor!...

— Póte..

— O iubești încă?...

Alexandru se uită la dânsa cu indiferență și voi să se scóle ca să plece. Elena îl opri de braț.

— Șești, Alexandre! — îi dîse cu vocea sa. — Nu cunoști pe Elena ta?...

— Eleno, Eleno! — dîse el cu vocea 'necată. — Tu, aici, sufletul meu?... Când ai venit?... Cât sînt de fericite!...

— Am venit ađi, — îi șopti ea, — ardeam d'a te vedea... până mâne timpul era lung... am luat pe Caterina și am venit aici

astă sêră cu speranța că te voiî întâlni. Inima nu m'a încelat...

Domnișorul cel curios ședea lângă Caterina și convorbia cu dênsa.

— Pentru ce m'ai oprit d'a veni acolo? — întrebă Elescu, — Vai! cât am suferit!

— Ai suferit, Alexandre?... Dar și eî am suferit... Crede că sacrificiul acesta era tot atâta de mare din parte'mî; dar puteam face alt-fel...? Caută să uiți, sufletul meî; să te dedai cu ideea d'a nu ne mai vedea..

Elena tușea din când în când.

— Ai rëcit. — îi țise Alexandru.

— Nu, — rëspunse ea cu tristeță, dar gândind că nu trebuie să întriste pe Alexandru, urmă: — Nu este nimic... va trece... Mâne să vii să mă veți la mama mea. Ea te iubesc... Iși aduce aminte de amicia ce aveai în copilărie cu fiul sêu... Vrea să te vedă... Biata mamă!... și ea a fost nefericită!...

— La meștiul nopței, — țise de o dată baronul care se apropiă de Alexandru, — să vii în camera mea No. 6. Acolo vei vedea ceea-ce n'ai mai vățut nici odată.

— Ce lucru? — întrebă Alexandru.

— Promite că vii, adu și pe alții... fie chiar dame...

— Promite! — țise Elena. — Sînt curiosă să știu... și fiind că domnul te invită și cu alții, te vom însoți și noi.

— Voiu veni, — țise Alexandru.

— Ha! ha!... Elescu face curte! — strigă o voce.

Era un domino roșu care se opri lângă dênșii.

— Ai uitat musa de la Făneșci!... Ea nu era mai stabilă de cât tine...

— Zoe! — își țise Elena cu spaimă. — Alexandre, să lăsăm acest loc!...

— N'ai frică! — răspuse el.

Elena se rezimă pe brațul amantului ei tremurând.

— Acéstă femeie îmi face spaimă!...

— Nu țici nimic? — urmă Zoe. — Se vede că ești prea ocupat cu domino? Il inviți póte la un nou banchet?...

— Póte, — răspuse Elescu, — dar nu va apărea în sală numai în cămașe.

Zoe își mușcă buzele.

— Ore nu va fi patima de la țeră? —

urmă Zoe, alăturându-se spre a smulge masca Elenei.

Alexandru prevădând această mișcare, se scolă și acoperă pe Elena cu corpul său.

— Indărăt!— țise el.

Zoe plecă amenințând. La câți-va pași în-tâlnește pe baronul, îi ia brațul.

— Sînt Zoe, — țise ea, — cunosc impolitețele mele față cu domnia-ta; îți cer pardon sincer...

— Pardon?— răspunse baronul, — nu 'l priimesc...

— Mă desperi, — urmă ea, — prevăd că o să fii cauza nefericirii mele!... Ești un ingrat!...

— Ingrat... pentru ce?

Pentru că nu se răspunde ast-fel unei dame care se încrede a 'ți scri un bilet ce pôte să o pérđă.

Baronul surîse.

— Să schimb rolul, — își țise el, — cu acest mijloc voiū isbuti mai curând.

— Este adevărat, — țise Baronul, — ceaa-ce ai făcut e un mare sacrificiū... Sînt un ingrat, dar mă căiesc...

— Așa mai merge... Oh! bărbații... ei nu țin în seamă datoriile femeilor cari îi iubesc!...

— Mă iubești?...

— Mai este întrebare ?

— Ești un ânger...

— Vezi acel domino albastru ce vorbește cu Elescu?...

— Il văd.

Mai multe măști vin și 'i întrerup.

— Nu putem vorbi într'un loc unde să fim singuri! — țise Zoe.

— Acésta era să-'ți propun. Dacă vrei, vină în camera mea, în acest edificiu...

— In camera d-téle?... Glumești?... Ce va țice lumea?...

— Ești sub mască.

— 'Mă e témă.,.

— Pentru ce ?

— Dacă îmi erai indiferent, se putea... dar...

— Atâta mai bine!

— Imă jură pe onóre că nu vei cere...

— Pentru acésta pot să jur, — țise el.

— Hei bine, să mergem! — țise Zoe.

Ei purceseră în camera ce locuia baronul în acel edificiu.

Baronul aprinse mai multe lumini; alături cu acea cameră era încă una, de culcare. Zoe scóse masca.

— Rěsufu acum!... Aici pot să vorbesc liber... Şeđi, baróne, şeđi aprópe de mine, dar fii înţelept... numai ast-fel mă vei încredinţa că mă iubeşci...

Baronul îngenunche 'naintea ei.

— Iécă locul meş, — đise el.

— Aí vėđut pe Elescu cu un domino albastru? Acest domíno este amanta lui: Elena X... Acéstă femeie a venit la bal numai pentru dęsul, acéstă femeie o urăsc... îţi cer un serviciu...

— Mie?

— Da.

— Ce serviciu?...

— Lesne... Ei se iubesc, se adoră, nu este nici un sacrificiu ce nu ar face pentru dęsul. Ard să se întâlnească în secret, dar mijlócele lipsesc. Caterina este cu dęnsa. Nu pot dar să se rătăcescă un minut... Eşti amic cu Elescu: propune'í camera d-téle, iar d-ta vei ţine de vorbă pe Caterina... Ei se vor furişa de dęnsa, vor intra aici... imi vei da mie cheea?...

— Ceea-ce 'mă propui, mi se pare infam...

— Te iubesc, și o voiu!... trebuie să mă ascuți!... Te conjur în genuchi... Fii bun, amicul meu, amantul meu...

Vorbind ast-fel, ea îl răsfața cu mâna pe față, pe pâr... O lungă sărutare ce dăte baronului fuse triumful ei.

— Promit, — țise baronul că voiu aduce aici pe Elescu cu domino cel albastru.

— Mersi, — țise Zoe, — și acum voiu face orî-ce sacrificiu.

Baronul se uită la orologiū, doă spre-țece ore fără doă-țece de minute, — țise el. — Este timp să începă operația... Fisionomia lui se schimbă, deveni severă.

— Ascultă, dómna, — țise baronul, — am promis că Elescu va veni aici cu dominul său, acésta va fi... Am țis că te iubesc, acésta e o minciună, te desprețuesc!... Sciū tóte intrigile fără gust ce ai făcut acelei femeii... le-am trecut cu vederea... dar ai căutat să rîde de mine cu istoria duelului... 'mă-ai închis-ușa, m'ai umilit... și ora a sosit ca să te pedepsesc...

— Ce sunt aceste vorbe, amantul meu, —
dise Zoe...

— Lasă-mă să vorbesc... ađi vii și cerci
să mă faci complicele unei noi infamii.... să
mă degradezi înaintea mea ênsu'mi... Hei bine,
nu 'ți voi face acéstă plăcere... Veniți aici! —
strigă el.

Ușa camerei vecine se deschise, trei ómenī
cu măscī apărură, cu nișce bende și fórfeci
marī :

— Tăieți códa acestei femeī!...

Zoe începu să amenințe.

— Trădare! — dise ea. — Ia séma, ba-
róne! Sînt puternică aici în țéră... Pot să
te perd!... Și voi, blăstemați sbiri, nu vė a-
propiați, saú veți fi trimiși la ocnă!...

— Faceți-vė datoria! — dise baronul.

Cei trei ómenī mascați puseră mână pe
dênsa, îi legară brațele în bende. Ea se des-
bătea.

— Preferi óre să 'ți pun un fer roșu pe
sîn? — dise baronul.

Zoe începu să se róge.

— Grație! — strigă ea. — Ucide-mă, dar
nu mă face ridicolă!... Baróne, ai pietate de

mine... cel puțin de rudele mele cari vor suferi pentru mine!... Grație, și de acum mă voiî retrage din lume... voiî merge la o monastire să espiî erorile ce am făcut... Grație!... Pietate!...

Cei trei ómenî îi desfăcură părul ei care, neguros, încrêtit și bogat, cădu rîurînd pe umerii albi. O mână îl strânse într'un mănuchiî spre spate. Fórfecele apar, se deschid: clanc!... clanc!... Coda a căđut.

Baronul se uită la orologiî. Ușa se deschide.

— 'Ţi am promis să aduc aici pe Elescu și domino albastru. — 'Mi am ținut parola, — dişe baronul, arătând pe Elescu care întră cu Elena și cu Caterina.

— 'I-am tăiat coda, căci voia să mă facă complice la o noă infamie.

Cele doă domine se apropiară de dênşa și scot măscile.

— Elena! Caterina! — strigă Zoe, și cădu leșinată.

A doa di în tóte salónele din Bucuresci nu se vorbea de cât de tăierea codei Zoei... Număi bărbatu-sêî nu șcia nimic.

Zoe ise brbatuln-su că -a tăiat prul, căci ast-fel este acum moda.

Cu tte acestea toi bărbații, tte femeile ce sfiau pe Zoe, atacndu-o sub tte raporturile, în tte salónele, se credeu onorai s'o primsc sa s'o viziteze! Ei adorau aceea ce criticau! Acest fapt pte să vie din slăbiciunea societătei bucurecene, pte asemenea din indiferena despre onóre sa pte din amndoa de o potrivă. Zoe este o femeie viios; dar bogată, d serate, baluri. Consciina este vndut pe dreptul de a figura la un bal. Ascultai în salónele damelor din a doa clasă. Ele fac rsboi celor din clasa ntiu.

— Tot ce este mi corupt, mi fals, mi ridicol, sunt damele din clasa ntiu. — ic ele.

Însă una din acele dame să le invite la o serată, ele se duc, se înclină, se trsc fără rușine înainte a celor-alte!

Brbaii nu sunt mi bună.

Zoe simi poziia sa în societate; dar ea cunoscea slăbiciunile societătei. „Un bal, — i ise ea, — i tte aceste femei vor veni la picirele mele“.

Dăte un bal splendid, și tot scandalul încetă îndată.

Baronul după scandalul ce făcuse, fuse consiliat de autoritatea sa, să părăsască țera.

El plecă, neregretând de cât pe Elescu.

XXVIII

INTÓRCEREA

doa ȓi de la tăierea códei Zoei, Elena presintă pe Alexandru mamei séle. Bětrâna îndată ce 'l vėđu, își aduse aminte de fiul séu și se 'necă de plâns.

Elena simȓea în inima ei o satisfacere că a vėđut femeea ce 'i făcuse atăta rău, umilită în gradul cel maĩ mare. Vėđėndu-se în casa părinȓilor cu Alexandru, ea își forma vise dulci de fericire.

— Soȓul meũ voieșce să mă lase, — își dișe ea. — Atunci Alexandru ar putea să devie bărbatul meũ!... Așĩ putea fi încă fe-

rice... adevărată fericire... a' l iubi, fără mustrare de cuget... O Dumneșeule, pôte fi mai mare bine în viață? Dar nu! Pôte că cerul nu a voit acésta!...

Vorbind ast-fel încep să tușescă, apoi deveni melancolică.

Mama Elenei trebuia să éasă de acasă. Ea rugă pe Alexandru să aștepte până se va întorce, și duse Elenei să cheme pe Caterina, dacă îi face plăcere, apoi plecă.

Cei doi amanți rămaseră singuri. Ei uitară pe Caterina.

Alexandru îngenuchiă la picióarele Elenei.

— Pentru ce ești tristă, Elena mea? — o întrebă el. — Nu lăsa imaginația să se esalte în suferințe!... Șciî tu, sufletul meu adorat, șciî tu, că pe fie-care din lacrimile tele cură o scînteie din viața mea, din bucuria mea?... Scrisorile téle îmi deșiraū inima!... Acum mă faci să tremur prin acéstă descuragiare... Vorbeșci de mórte.. Eleno, Eleno, îți jur că dacă vei muri, voiū muri!... Sînt certat cu viața, certat cu omenirea. Tu singură m'ai împăcat cu una și cu alta... Fluturiî mor cu florile când vîntul de tómnă le veștejeșce.

Misia lor încetază atunci pe pământ; amorul meu nu va peri nici o dată...

— Ast-fel ar fi trebuit să fie, — duse Elena, — dar nu este; amorul este o bătă, trece...

— Tu vei înceta a mă iubi? — strigă Alexandru.

— Póte! Dar timpul nu 'mă va permite, — răspunse ea.

— Iar acéstă idee tristă! — duse Alexandru. — Șciî tu, iubita tinereței mele, că pământul s'a scuturat de florî, aerul de parfum, de când mânele tèle divine nu aũ răsfațat fața mea?... Fruntea s'a încrețit și s'a întristat de atunci...

Elena surise și puse amândoă mânele pe fruntea amantului.

— Dacă așî putea să-'î redaũ strălucirea ei! — duse ea.

Elena înclină capul pe sînul lui.

— O sărutare! — duse ea.

Buzele lor ardênde se lipiră, Elena tresări.

— Plécă! — duse ea. — Pentru amorul nostru plécă!... Sînt nebună... nu, nu trebuie să te mai îmbrățișez...

— Mă gonești?...

— Te gonesc, căci te iubesc, și puterile mă lasă... Alexandre, dovedește 'mi că mă iubești, retrăgându-te !... Fii mai tare de cât mine. Sprijină-mă!.. Ascultă pe Elena ta, ce te roagă.. apără-mă contra ta, contra mea chiar !...

— O suflet nobil și delicat, — strigă Alexandru, — pentru ce tremurî pe sînul celui ce te adoră?... Oare ai încetat de a'l iubi?... Acea flacără ce indivina inima ta, este stinsă și a lăsat locul recei judecăți? Un altul domnește acum în această inimă? Spune, și atunci îți jur că mă voi retrace !...

— Am auzit bine? — dîse Elena. — Te îndoiești de amorul meu !... Spune tu, o sufletul meu, ce te consumă durerea! Spuneți voi, lacrimi, companiile vieții mele din toate zilele, din toate orele, spuneți dacă îl iubesc încă!... Noaptea, orele confidente durerilor ascunse ale inimei mele, pentru ce nu pot să vorbească? Dacă ele ar putea vorbi, ar spune lucruri atât de tinere în cât inima ta s'ar topi în lacrimi, o amantul meu adorat! Acest amor crește din zi în zi, din oră în oră,

din moment în moment. Pe atât slăbește biata mea judecată. Am conștiință de slăbiciunea mea și iecă pentru ce te chem ajutor pe tine contra ta...

— Dacă tu ești slabă, crești că eu sînt mai puțin slab?... Elena mea, sînt capabil de mari sacrificii; cere'mi ori ce vei voi. Ca să 'ți fac plăcere, este trebuință a muri, a arunca o pată pe numele meu? O voi face cu fericire... Cere tot ce voiești, dar nu 'mi cere a nu te mai iubi, acésta nu se pôte. Te iubesc cu o patimă adîncă... numai mórtea pôte să schimbe inima mea... Te iubesc și sufer. Pentru ce vrei să nu cunosc de cît partea de amărăciuni a amorului meu?...

— Pentru ce m'ai iubit? — dîse Elena.

— Pentru ce te am iubit? Vai! dar 'ți-am mai spus altă dată: Dumneđu a voit ast-fel. El a pus în ființa ta materială și morală, acel farmec a cărui origină este atributul seü. Poți a mă opri d'a te iubi? Pot eu ênsu'mi a mă opri?... Nebuni acei ce cred una ca acésta!... Judecata tace înaintea luminei feței tele, înaintea parfumului sufletului têu divin.

— Nu mă privi ast-fel! — șopti Elena devenind palidă. — Simț că mor! Vai! nu mă privi ast-fel... ochii tăi mă ard, mă electrisă...

— Pot să nu te privesc?... Pentru ce ești atât de frumoasă, atât de dulce, atât de răpitoare?... Viața se face frumoasă prin frumusețea ta, precum aerul se luminează prin lumina planetelor. Dacă orele ce sboră pe lume ar putea să se oprască, ele s'ar opri ca să admire ființa ta și amorul meu pentru tine.

— Tacă, tacă,— strigă Elena. — Vorbele tale sunt vorbele unui nebun...

— O sărutare încă!

— Și cea din urmă, — răspuse Elena, jumătate leșinată.

Gura lor se atinse încă o dată.

O trăsură trase la scară. Mama Elenei se înturna.

Elena ese înainte.

Totă ziua Elescu o trecu la Elena. Totă ziua Elena păru abătută, gânditoare. Când Alexandru se retrase, ea se închise în apartamentul său, și acolo, fără martori, se rugă și plânse până la ziua.

Alexandru trecu noaptea gândind că poate

să devie într'o ȃi bărbatul Elenei. „Soțul se ȃ o să caute să se despartă... Sunt încă ȃile de fericire pentru noi!“ își ȃise el.

A doa ȃi se înturnă la Elena. Cine pȃte să'si facă idee de durerea ce simȃi, auȃind că Elena plecase răpede la Fănesci?...

— Nu mă mai iubeșce ! Nu va fi ea care va muri, — adăogă el, — ci e ȃ !...

Stăruinȃa Elenei de a șede la Fănesci deschidea lui Alexandru pȃrta bȃnuelelor. El își închipuia că Elena are vre un amant. Nu cuteza să mērgă singur, ca să nu o compromită. Nu cuteza asemenea să trimiȃ un om credincios să observe, faptul acesta îi părea o insultă. Ast-fel se chinuia cu nehotărârea gȃndurilor. El descoperi mamei Elenei amorul lui pentru fica ei, îi vorbi despre speranȃele sēle în viitor. Bētrȃna pȃru încântată. Ea stima și iubea pe Elescu.

— Nu se pȃte decide nimic, înainte de divors, — ȃise ea.

— Să se cēră divorsul.

— Nu pot rēspunde nimic, înainte d'a mă înȃlege cu fica mea, — urmă bētrȃna.

Mama scrise fie-sei atunci :

„Pentru ce nu ceri divorsul?... Soțul tău trăiește cu o concubină, nu mai e un secret. Alexandru 'mă a spus că te iubește și te va lua de soție... Acest om îmi place. El are în sufletul său acea flacără de generositate ce vine de la Dumnezeu și care are drept scop a se sacrifica pentru cei alți. Tu poți să fii fericit, o fată mea, făcând tot-d'o-dată fericirea unui om.“

Elena nu întârzie a răspunde :

„Nu pot să fiu soția lui Elescu, căci m'am dat acestui om!... Imi vei dice că tocmai pentru acest cuvânt caută să deviu soția lui. Eu răspund că tocmai pentru acest cuvânt nu pot să fiu, am pierdut dreptul la stima acestui om : nu mă acusa de escentrică ! Ceea ce ȳic, din contră, este realitatea.“

Bătrâna mamă rămase uimită la citirea acestui bilet pe care îl comunică Elescului. Abnegarea cu care Elena declara că se dase lui, îl atinse.

— Se căiește ea ore?... sau un cinism amar îi inspiră aceste vorbe?... Iubește pe altul?... Voiu afla. — iecă ce 'și ȳise amantul.

Gelosia deveni putinte, atunci ori-ce scru-

pul tăcu în sufletul lui; trimise pe Petru servitorul lui credincios să se așeze în Făneșci și să vegheze mișcările Elenei. Tot o dată el scrisse Elenei următorul bilet:

„Cunosc ce ai scris mamă-tei, nu mai este dar nici o îndoială: un nou amor se ascunde ađi sub vorbele de abnegație cu cari te esprimi în acel bilet..

Cuvintele lui Alexandru făcură pe Elena să tremure: nu pentru ea, căci timpul era s'o reabiliteze în ochii lui Alexandru; dar pentru el. Ea își închipui că îndoiala lui póte să 'i sfârame inima. „Ce voiú face?“ se întreba ea. In fine scrisse lui Alexandru:

„Refusul meu 'ți-a făcut mare durere... și ađi bănuiești sinceritatea mea. Oh! de ce nu am murit înainte d'a putea, fără voia mea, să fiú cauza unui nou nor ce coprinde fruntea amantului meu!... Am refusat, pentru că o dată nevasta ta, amantul complice al unei fapte, va deveni bărbatul scrupulos; odată bărbatul meu, tu nu vei avea pentru mine nici o stimă...

„Mă insulti când bănuiești... dar acésta nsultă ar trece sub tăcere, dacá ea nu ar fi

pentru mine o încunoșciințare că tu suferi sub această funestă idee. Eă nu voiă să suferi!.. Voiă mai face și acest sacrificiă, adică mă voiă decide a mă espune să fiă obiectul desprețului tăă prin cununie, precum 'ți am sacrificat ênsu'mă onórea mea!... Numai să pot risipi horul grijelor ce plutesc pe frunțea ta... Mă resemnez ênsu'mă la puțina stimă ce vei avea pentru femeea care a trădat înainte datoriile sële. Fă dar tot ce vei voi, mă voiă supune..."

Alexandru citi printre lacrimă.

— Sînt un caracter răă! — își 'dise el.

După câte-va zile raporturile agentului sêă secret din Fănescă îi anunțară că Elena nu primeșce pe nimeni, că trece zilele în faceri de bine, în rugăciune și în lacrimă, dar că sănătatea ei suferă mult. Acăță din urmă șcire îngriji pe Alexandru. El creău de datorie să o vedă saă să'i scrie. Ii scrise dar atuncă o carte plină de tinerețe.

Acăță scrisóre fuse ca un balsam pentru sufletul Elenei. Ea citi de mai multe ori și o udă cu lacrimă.

— Bietul meă amic! — își 'dise ea. — El

se hrănește de speranță și nu știe că ursita a voit alt-fel. Orî ce am iubit în viață, a dispărut; orî-ce s'a lipit de sórta mea, s'a veștejit!... Pentru ce m'ai iubit tu, o sufletul meü?...

În timpul acesta postelnicul dăte o petiție la mitropolie, cerënd divorsul. Ținuta sa îi făcea viață amară prin repetatele cereri d'a se însura cu dênsa. De aici urma cértă în tótă ziua, în tótă ora. Acea femeie ordinară sub tóte raporturile era la înălțimea spiritului, inimel, manierilor postelnicului... Acesta avea slăbiciune pentru dênsa, căci înțelegea o asemenea femeie. Simpatia ce'i inspirase deveni mai tare decât avariția lui, ast-fel că se decise a cere divorsul cu Elena! 'I se observă că nu póte să'si lase soția, ne avënd nicî un motiv. Elena fuse chemată la consistoriü. Ea nu veni. Mamă-sa se presintă pentru dênsa. Elescu lucră prin tóte mijlócele pentru a se decide divorsul. În fine el isbuti. După câte-va zile postelnicul se însură.

Elena era încă la Făneșci. Făneșcii erau moșia sa de zestre, locul unde odihnea țărâna părintelui și fratelui ei.

Lumea vorbea despre nunta Elenei cu Alexandru. Mama Elenei era ferice. Alexandru se prepara a deveni soțul celei ce iubea mai mult în viață. Ei deciseră a face cununile la Fănesci. în ziua de maiu întâiu.

Insă într'o di mama Elenei primi de la Elena următorul bilet :

— „Sînt bolnavă în pat. Poți să vii aici cu Caterina, fără să spui nimic lui Alexandru?“

Mamă-sa și Caterina plecară îndată la Fănesci. Ele găsiră pe Elena prinsă de friguri, palidă și slabă. Ea tușea neconținut, o tuse sécă ; pomeții obrazilor săi erau neîncetat rumeni. Ele găsiră aici un doctor din Ploiești.

— Nu aveți frică! — le diuse Elena, vędându-le, — Nișce friguri trecătoare... cel puțin ast-fel pretinde medicul.

— Da, da, — diuse medicul clătînând capul cu întristare, — friguri trecătoare.

A doa di Elena păru mai bine. Se sculă din pat, dar slabă, suferindă. Tusea nu o părăsea. Ea se informă despre Alexandru de la Caterina și de la mamă-sa.

— Cât a suferit pentru mine, — diuse Caterinei, — și cât are să sufere încă în viitor !...

— In viitor, Eleno? Dar o să te ia...

— Da, da, — ăise Elena gânditoare, —
ai dreptate... oră ce suferină ai un termen...
dar viitorul cine pôte să'l prevădă?... Să nu
vorbim de viitor! El este o carte închisă și
pe care ăilele năstre sunt însemnate cu la-
crimi și rose... Când acăstă carte se va des-
chide, vom vedea care a fost voinăa ursitei.
Dar eă o cunosc de acum pentru mine acăstă
voină. Partea mea vor fi lacrimile, și cei ce
mă iubesc le vor împărtăși cu mine...

— Nică odată nu 'mă ai părut măi tristă,
Eleno, și acum mi se pare că trebuie să fii
măi voiăă...

— Ar fi trebuit, ai dreptate; dar nu se
pôte. Oh! tu cată să mă fereăă, nu este aăa,
Caterino? Dorinăele mele ai să se realizeze...
Biată copilă, eă sânt ca drumașul obosit ce,
întâlnind fontâna dorită și apropiindu-se să'și
ude buzefe arăende, simte tărêmul pe care
își pune picăorele căăend și tărându'l în adân-
cul râpei. Caterino, nimic nu 'ți spune că am
să mor înainte d'a gusta o ăi de fericire?...
Veă ăice oră-ce veă voi, dar eă simă mórtea
în sînul meă. Amărăciunele ce m'ăă adăpat

aă întrerupt sborul ăilelor mele; aă veștejit flórea vieței mele, o drăguța mea, și nimeni nu va putea să'i dea tinerețea ce a perdut...

Elena tuși și arătă Caterinei batista ei picată de sânge.

— Peptul este atacat, — îi ăise ea.— La maiuă întâiuă va fi nunta... va fi o nuntă tristă nunta mea, Caterino!

— Și euă am scuiat sânge... Pentru ce îți faci aceste idei?

— Vrei să mă consolă? Cređi tu că am trebuință de consolație? Cređi tu că regret viața și mă speriuă de mórte?... Nu mă consola pe mine, ci pe mama. Ea să nu auăă nimic despre cele ce 'ți-am ăis... Oh! faceți ca Alexandru să nu șcie că sânt bolnavă... Când voiă muri, el va muri asemenea. Alexandrul meu 'mă-a ăis'o și îl cređ... Cel puțin lăsați'l să fie ferice cât-va timp încă!... Aăi voiă să 'i scriuă un bilet.

Și îi și scrise:

„Nici odată nu am fost mai voiăă de cât aăi... sânt sănătósă, ferice. Oh! ce dulce este viața când totul ne surăde cu speranță!... Cred ca o fecióră de cincispreăce ană, cred

în amor, în fericire.... Viitorul va fi frumos pentru noi, am ales pentru nunta noastră luna lui mai: este un capriciu al meu. Ea ne rechiamă tinerețea, frăgețimea, amorul; astfel voi să fie începutul menagiului nostru! Destul am suferit amândoi în trecut, ca să avem dreptul a uita orî-ce dureri. Fii voios, sufletul meu, eă sînt încântată...”

— Iécă cum minți! — țise Caterina...

— Minciuna este necesară cînd pôte face bine.

— Biată Eleno!

După trei țile, cãți-va vecini veniseră să viziteze pe mama Elenei.

Eraă doi proprietari cu femeile lor.

Ei aveau nuvele de la București. Camera se disolvase, și proprietarii alergau în tôte părțile țerei cu propaganda ideilor și cu geman-tanele încărcate de giuvaeri. — O casă bogată, țise ei, s'a decis a face pensionate în tôte orașele; fetele se vor primi gratis și vor avea mulțime de avantaje.

— Gratis! — țise cel alt visitor, — Pentru voturi la alegeri. Ast-fel de va fi ale-

gător influent părintele, se primește fata în pension ; dacă nu, sănătate.

— Așa aș mers lucrurile în această țară, — țise cel-alt.

— Convenția n'a îmbunătățit nimic, — țise amicul său. — Lucrurile merg ca în trecut... Ea stipulează principiul de libertate și egalitate. Nimeni nu le a pus în practică, s'a executat numai articoliul în care clasa privilegiată își află interesele ei. Ast-fel a fost și cu regulamentul organic : ce a fost în interesul unei clase, a pus în practică ; ce a fost în interesul public, a înlăturat. Vedeți dar că legile bune nu sunt îndeplătore când acele ce le aplică sunt mai pe jos de dănele...

— Mult te-ai schimbat în opiniile politice ? — țise Elena celui din urmă. — Ar țice cine-va că ești roșu !...

— Tótă țera este roșie cum sînt eu, — răspunse el.

— Ceea ce țici este un adevăr, — urmă Elena, — convenția nu are de scop a reforma societatea ci a o polei. Dar trebuia să așteptăm tóte de la străini ? Acolo unde încetă rola Europei, începu rola noastră ; daca

nu se face nimic, noi singurii suntem culpabili. Convin că această cartă are părți viciose, legea electorală spre exemplu. Convenția sfăramă clasele și face pe toți românii egali, legea electorală dă însă puterea legislativă în mâna unei clase privilegiate ca să aplice principii de civilizație. În adevăr, alegătorii proprietari nu au o parte de răspundere pentru cele ce se întâmplă? Pentru ce alegeți deputații ómenii regimului trecut? Imi veți dice că se întrebuintează mijlóce de seducție, că ómenii au trebuințe, că trebuie să trăiască; dar atunci afirmați singurii că alegătorii sunt corupți și abusă de dreptul ce li s'a dat. Credeți că nu sunt străinii cauza miseriei noastre, ci noi ênși-ne!

Acastă discuție făcu pe Elena să tușescă, batista ei se roși iar de sânge.

— Are cuvânt, — dise unul din proprietari. — Eú ênsu'mi am cădút în această păcătuire generală, și am dat votul pentru un om vechiú, în speranța de a mă numi președinte la tribunal.

— Franchetea d-téle îți face onóre, — dise Elena, — dar nu este destul, trebuie a te îndrepta.

— Acéstă femeie trebuia să fie un bărbat, —
dise acesta amicului său când eșiră.

— Păcat! — dise cel-alt. — Nunta ei
pare-mi-se că are să se schimbe în mórte!

— Doctorul spune că e bolnavă de pept
și nu este vindecare, — dise una din dame.

— Nastasio, — îi dise soțul său, — să
nu mai vii pe aici, ca să nu ieși bóla!... Mor-
ții cu morții, vii cu vii...

— Se póte? — dise Nastasia, a cărei ini-
mă de femeie nu se împacă cu aceste temeri.—
Voiu veni în tóte zilele, și 'i voiu da mână
de ajutor.

Ei se depărtară.

Elena fuse mai bine câte-va zile. Tusea
începuse să scadă, sânge nu mai vërsea, fi-
gura ei păru însuflețită de mai multă fră-
gețime. Nicî odată Elena nu avusese mai
multă îngrijire pentru toaleta sa. Mamă-sa
surídea de fericire, vedënd dorințele ficei séle
pentru eleganța toaletei. Ea lua aceste mani-
festări pentru semne de ameliorare a sănē-
tăței. Medicul declară că are mare speranță.
Elena ea ênsăși începu să aibă ilusii.

Acéstă asigurare în sănătatea ei îi da idei

pline de tinerete, de răsfațare. Creșând pericolul depărtat, ea vorbea de dânsul mai des. Spunea celor ce o înconjuraă cugetări ce fac să se umple ochii de lacrimi.

— Mamă. — ăise ea într'o ăi, — nu este așa că viața este dulce?... că este trist a muri plină de frumusețe, de grații, de junețe, de ilusii atât de plăcute?... Cea ce rămâne încă în viață, în urma celui ce iubește, suferă în adevăr, e demn de plâns. Dar orî-ce acțiune are reacțiunea sa: uitarea șterge lacrimile, timpul șterge durerile. Cea ce móre este mai demn de plâns, mai ales când viața avea pentru dânsul atâtea plăceri încă. Acest din urmă singur nu póte să fie mângâiat... El a plecat și nu se va mai întórce. Ochii lui nu vor mai vedea pe cei ce au iubit; urechile lui nu vor mai auđi vocea unei mame ăicându'i: „copilul meu!“

Aceste vorbe erau crude pentru biata mamă.

— Vai! — își ăicea ea, — óre Dumnezeu m'a ținut până acum în viață ca să auđ asemenea cuvinte și să îndur asemenea dureri!...

Elena avu niște friguri cu delir. Speran-

țele mamei periră încă o dată. Elena în delirul ei vorbea de Alexandru.

— Alexandru... Cine este acel om?... Nu, el nu poate să fie un om... un zeu poate! Am cunoscut ómenii, și nici unul nu'mi a atins inima. A plecat... unde?... Ah! știu... ca să cumpere cu ce să farmece ochii miresei séle... Mirésa sa!... Biata Elenă!... Ea va fi mirésa morméntului... Omenii aú ucis'o... Oh! blăstem némului omenesc! Alexandru rătăcește prin lume... Cum trebuie să cugete el la Elena!... El nu iubește altă femeie... Cine știe?... Acum poate că buzele lui șoptesc vorbe dulci unei femei frumoase!... Ochii mi se întunecă... mor!... Mórtea e dulce pentru cei ce suferă... Vreaú să mă desfátez... vreaú să cânt... Caterino, ține acompaniament cu pianul, vreaú să cânt o odă.

Caterina se puse la pian :

— Ce odă vrei să cânți?

— Ce odă? Tu știi..

Elena sculându-se puțin, cântă cu voce dulce o arie melancolică.

Apoi tăcu obosită, doă lacrimi curară din genele ei lungi și crețe, ca doă stele ce se

cobóră dintr'un spațiu umbros. Frumusețea ei se învioră prin aceste friguri. Buzele 'i străluceau ca rubinele, părul îi cădea în unde pe umeri.

— Acum să cânt și eu o odă, — diise Caterina, de același poet...

Și Caterina cântă cu o voce fragedă ce părea că revérsă plăcerile :

Tu amînți prin frumusețe,
 Rosele din primăveri,
 Și prin dulceați tinerețe
 Roa seninelor serî.
 Oh! nimic nu pere 'n lume!
 Astăzi suntem, deci vom fi...
 Cu-altă formă, cu alt nume,
 Póte făr'a ne aminti.
 Când a vieței téle flóre
 Véntul o va scutura,
 Și l'al ei ferice sóre
 Altă formă vei lua;
 Voiú să fi, a mea frumósă,
 Roa cerului senin;
 Eu o flóre amorósă,
 Să te beaú într'un suspun :

— Fii bine-cuvéntată, fata mea ! — diise Elena. — Cântați, mă desmerdați, înconjurați patul meu cu rose... ca plecarea mea să fie o sərbătóre !...

Un somn dulce și bine-făcător se lăsă pe genele Elenei. Ea dormi. Când se deșteptă, era răcorită. Părăsi patul.

Din acea zi fuse mai bine, medicul nu mai veni.

Era pe la aprilie. Fața pământului tresărea sub suflarea caldă și parfumată a primăverei. Pământul verde suridea ochilor obosiți de monotonia iernei. Aerul era dulce și bine-făcător. Elena se plimba prin grădină sprijinită pe brațul Caterinei.

— Când ar veni acum Alexandru? — zise Caterina.

Elena tresări, deveni palidă.

— Vreați să'l vedeți și să mor! — zise Elena. Voiți afla puterea să'l vedeți... nu voiți avea însă puterea a vedea durerile seale.

— Ești bine, Eleno... vei fi curând mult mai bine...

Elena surise.

— Cum aș vrea să pot să mă încel!... dar realitatea mă oprește...

În acel moment se auziă strigătele poștașilor...

— O trăsură cu cai de poște! strigă Caterina. — Póte Alexandru...

Elena deveni mai palidă și se lăsă să cadă în genunchi pe ierbă.

— Nu mai pot, — duse ea.

După o oră Elena și Caterina erau în salon în față cu Georges, Șer și Bar.

Ei le spuneau știri de la București și se apostrofaū unii pe alții.

Elena se distrase, părea mai voiósă.

— Ce fac óspetele nóstre din anul trecut? — întrebă Elena.

— Zoe, — răspuse Georges, — urméză misia sa d'a moralisa societatea din București. Tóte tinerele menagii sunt croite pe doctrina ei.

Ei ședură aici trei ore, ríseră mult și plecară înainte. După dênșii acel locaș redeveni liniștit și tăcut.

Acea vizită distră pe Elena d'o camdată, dar noutățile ce îi dăte despre starea societăței din capitală o întristară.

— Incă o generație perdută. — duse ea.

După trei zile Elena se simți iar rău. Batista ei se roși din noū.

— Alexandru întârzie! — țise ea.

A doa țî avea friguri.

În delirul ei ea chema pe Alexandru cu espresiile cele mai dulci.

— Mâne, — țicea ea, — Elena ta va înceta din viață, și tu întârzi a veni, o frumosul meu amant!... Ce vei țice tu când vei veni și n'o vei mai găsi?... Adânci vor fi durerile tēle. Nu mai este bucurie pentru noi pe pământ... Tu vei fi pedepsit căci ai iubit o ființă ursită să sufere... O sufletul meu, pentru ce a trebuit să mă cunoști?... Până atunci tu erai liniștit și fericit... De atunci încōce durerea a intrat în locașu'ți și s'a aședat cu lacrimile în ochi la căpătēiul tēu! Tu nu mă vei vedea... Cine va șterge de nori fruntea ta? Cine va opri lacrimile tēle?... O Alexandre, tu ești care m'ai ucis: 'm'ai cerut prea mult, 'ți-am acordat prea mult... trebuia dar să mor... Cu tōte acestea te iubesc!... De ași mai avea onōrea și viața, nu ași întârzia a țî le sacrifica.

Accesul trecu, dar astă dată Elena rămase slată de puteri. Ea nu mai putu să părăsescă patul. O mare schimbare se făcu într'ēnsa. Deveni

serioasă, liniștită, resemnată : se împăcase acum cu ideea morței. Tot-d'a-una căuta să console pe mamă-sa prin vorbe de speranță, cerca să o dedea cu ideea morței.

— Ce este viața? — ȃicea ea, — o stare de tranziție, un pas către mormânt. Tóte elementele, tot ce póte să atingă simțurile nós-tre, sunt agenții destrucției ce se luptă neîn-cetat să ne ucigă. Suferințele și plângerile își dau mâna pentru destrucția nóstră. Omul cade învins curând sau tărđiú, dar cade tot-d'a-una. Pentru ce vom regreta o viață atât de scurtă, plăpândă și supusă la suferinți? Cine póte ȃice că este ferice?...

La 20 aprilie o trăsură intră în curte. Era Alexandru. Dar în acea ȃi Elena era mai rău de cât tot-d'a-una. Ea auđi sgomotul de afară. Inima îi spuse că era Alexandru. Toaleta ei de bolnavă era curată și elegantă ; era frumósă, de o frumusețe divină, poetică.

Alexandru intră în camera ei, fără să se anunțe. El îngálbeni, și vorbele înghețară pe buzele lui, vėđend-o. Elena se înecă de lacrimi, o lungă tăcere urmă ; în fine Alexandru se apropie de pat și o sărută pe frunte.

— Ești bolnavă! — țise el.

— Bolnavă, — răspuse Elena, — o bătă
trecătoare...

— Trecătoare! — țise Alexandru într'un
lung suspin.

Ședă lângă căpătâiul patului.

— Mulțumesc că ai venit, — țise Elena. —
Eram sigură... Inima mea nici o dată nu m'a
încelat... Nu este așa că mă aflu schimbată,
slabă, palidă?... Sufer de friguri... Dar acum,
mă voi face bine... tu ai venit... Simț că
sînt mai bine!... Dar tu taci...

— Te găsesc schimbată, — țise Alexan-
dru, — adică d'o mie de ori mai frumoasă,
mai poetică!... Vrea să te faci bine! Ziua
nunței se apropie...

— Să mă fac bine? Dar mă simt bine...

Elena cercă să se ridice, și cădu obosită.

Cele două dame veniră atunci. Ele căutară
să convingă pe Elescu că bôla Elenei este
ușoră. Alexandru eși și se duse a vorbi cu
medicul.

— In ce stare este peptul, doctore?

— Atacat, — răspuse el.

— Atunci nu mai este nici o speranță...

— Nici una.

Elescu se ascunse și lăsă să 'i curgă lăcrimile.

Séra Elena chemă pe Alexandru.

Niște friguri ușore rumeniseră obrajii ei, toaleta îi era îngrijită.

— Șeđi aici lângă mine, — îi ڊise Elena. — Este timp a scutura vëlul minciunei... Alexandre, eũ mă simț prea slabă... nunta nu se va putea face la timpul hotărît.

— Am înțeles, — răspunse Elescu cu sânge rece.

— Tóte!... nu tóte! — ڊise Elena. — O să vë părăsesc...

— Nu vorbi ast-fel, Elena mea!...

— Nu voiũ vorbi către aceste dame, — urmă ea, — dar către tine o să vorbesc. Ascultă, Alexandre, și fii bărbat, nu femeie. Poptul meũ este atacat și vindecarea nu mai este... Voiũ muri... Dar vreaũ să trăiești tu, cel puțin... Imi rămâne o fetiță fără nici un protector pe pământ, o las îngrijirei téle.

— Eleno, — ڊise Alexandru, — vorbește despre alte lucruri!... Lasă mórtea să umble

singură... 'Ţi-am comandat multe și frumoșe lucruri pentru nuntă... în gustul tău!

Elescu îi înșiră numele acelor obiecte destinate a satisface simțurile iubitei sële.

Elena ascultă, și un lung suspin eși din peptul ei. Mâna sa mică, palidă, slabă acum, răsfața părul amantului său.

— Ai gândit la mine? — întrebă ea.

— Dacă am gândit?... mă întrebî încă!

— Nu credeaî să mă afli atât de slabă, de urâtă?...

— Urâtă tu, Elena mea?... Admir frumusețea ta! Suferința 'i a dat un parfum de poezie și suavitate... corpul și sufletul tău au luat o față mai cerescă...

— Mă iubești? — șopti Elena.

— Te ai îndoit?...

— Lasă-mă să'mi odihnesc capul pe sînul tău?

Ea înclină fruntea pe sînul lui Elescu.

— Așa, tu nu cređi că o să mor? — întrebă Elena.— Ftisia s'a mai vindecat vre o dată?

— Ftisia?... Dar nu este bóla ta, Eleno!

— Ba este . . . și încă se ȃice conta-

giósă... Oh! cât sînt de egoistă... am pus capul pe sînul tîu...

Ea își retrase capul.

— Ce ȃicî și ce faci?—ȃise Alexandru.—
Îȃi spun cȃ te amȃgeșci... Lasȃ capul tîu cel graȃios sȃ se odihnescȃ pe sînul meũ!... lasȃ gura mea sȃ bea suflarea sînului tîu...

Alexandru vorbind ast-fel, lipi buzele de buzele amantei sȃle și aspirȃ suflarea ei cu voluptate.

— Iȃcȃ, — ȃise el.

— Ca sȃ mȃ convingi cȃ nu creȃi în natura bólei mele, te espui a peri cu mine. Eũ nu voiũ sȃ mori...

Ea ȃise, și buzele ei arȃȃnde arserȃ fruntea lui Alexandru. Corpul ei tresȃri de voluptate, rȃmase nemișcatȃ mai multe minute.

— Nu, — rȃspunse Elescu.

— Alexandre, — îi ȃise ea, — simȃ o beȃie voluptósȃ ce mȃ coprinde!... frigurile, negreșit. Așȃ voi sȃ cȃnt, pe buzele tȃle, cele din urmȃ suspinuri ale inimei... Vocea mea nu s'a stins încȃ...

— Un cȃntec te va osteni...

— Voiũ sȃ cȃnt, sufletul meũ; pune-te la

pian și mă însoțește!... Voiu să 'ți cânt, și dacă cântecul meu va atinge inima ta, plângi atunci.

Elescu se puse la pian. Elena cântă cântecul lebedei de care vorbesc poezi:

Sórele de diminéță
 Póte nu mă va afla!
 Pe acéstă dulce față
 Mórtea vélul va lása!
 Tu vei plânge după mine,
 O amantul meu plăcut;
 Dar ardêndele'ți suspine
 Nu'mi vor da ce am perdut!

Elena se înecă de plâns și nu mai putu urma.

— Destul!... destul!—strigă Alexandru.—
 Suspinele tele îmi sfășie inima!

— Am trebuință de lacrimi, — țise Elena, — și urmă:

Astăzi sînt frumósă, jună,
 Cine nu m'a lăudat?...
 Măne o să fiu țerînă,
 Numele'mi va fi uitat...

— Destul! — strigă Alexandru, care acum plângea ca un copil, ascundându'si fața în mâni.

— Ai dreptate, — țise Elena, — acest cântec este trist... Voiu cânta altul.

Ea cânta două strofe ce semănau a fi cea din urmă visare de fericire și amor :

Când din viață te vei duce,
 Când vei fi tu întreat,
 Ce-ai făcut parfumul dulce
 Anilor ce au sburat?
 Caută a face scire
 C'ast parfum desfătător
 L'a bcut cu fericire
 Gura dulcelui amar.

— Dar, — țise Elena întrerupând cântecul, —
 eu pot țice acésta, — și cădu într'un leșin.

Caterina veni urmată de mama Elenei.

— Ce faci? — o întrebă ea.

— Visez la fericire, — răspunse Elena deșteptându-se. — Biată copilă,... tu m'ai iubit...
 Erai pentru mine mai mult de cât o soră... No-
 rocul nu a fost cu tine... Dar tu vei fi ferice,
 vei avea o zestre asupra moșiei mele de țece
 mi de galbeni...

— Voința ta este voința mea, — țise E-
 lescu, plecându-se spre Elena. — Caterina va
 avea țece mi de galbeni zestre din rămăsu-
 rile mele...

— Mulțumesc, — țise Elena, — dar ce
 înțelegi *din remasurile mele?*

— Nu voiŭ întârŭdia după tine...

— Iaŭă poesiŭ!... romanŭturŭ!... Mamă, Caterino, lăsaŭi-ne singuri... voiŭ să vorbesc.

Cele doă dame eŭiră.

— Eŭ voiŭ să trăiescŭ, — ŭi diŭe Elena. — Ascultă, amantul meŭ, frăŭiorul meŭ... legile natureŭi aŭ voiŭ ca cei ce mor să fie uitaŭi. Fără acésta, lumea nu ar fi putut exista... Tu mă veŭ uita. Alexandre, eŭ voiŭ... nu numai atăta... doresc să nu fiŭ singur pe pămênt, să te însori, să trăiescŭ în copii tēi... să fiŭ ferice. Doresc să ieŭ pe Caterina de soŭie a vieŭei tēle. Ea te va iubi, te va stima, te va face ferice. E frumoŭsă de corp ŭi de suflet...

— Acésta nu se pôte, — diŭe Eleŭcŭ, — ursita a decis altfel.

— Aŭa, nu mă ascuŭŭ!

— Intru acésta nu!...

Elena plecă ochiŭ. O bucurie naturală o mului curse din fundul inimei sēle ŭi se revērsă în ochŭ.

— Alexandre! — diŭe ea. — Tu m'aŭ iubit... Nu mă căiesc de sacrificiul ce ŭi am făcut... Veŭ face cum veŭ voi ..

Elena părea încinsă de o noă putere. Acestă putere era cea din urmă lumină a candelii ce se stinge.

— Simț că sângele se grămădesce în inimă, — țise ea, — și un somn dulce mă dobóră... Nu este acésta mórtea?... Nu mă părăsi, iubitul meă... Lasă să depun capul pe sînul teũ... Mórtea va fi dulce ast-fel...

Și ea depuse capul pe sînul lui Alexandru.

— Acum... pot muri, — urmă Elena... Tu vei închide ochii mei... Incăldesce mâna mea rece în mâna ta... Oh! cât sînt de fericite!... Te iubesc!... O sêrutare!...

Alexandru îi sêrută gura ei rece. Adună după buzele ei cea din urmă suflare.

Elena murise.

Ea părea că dórme. Fața ei era plină de blândețe și de fericire. Elescu îi închise ochii și îi depuse capul pe perine. Nu putea nici să plângă, nici să gémă. Cădu în genunche lângă patul ei, scóse în fine un gemet și cădu leșinat. Caterina alergă cu bêtrâna.

DUPĂ MÓRTE

partamentele se învéliră în negru și întristarea cu ochii plini de lacrimi veni și se aședă în acest locaș pentru tot d'a-una.

Alexandru reveni din leșinul său.

Cele două dame plâneau pe patul mórteii. Ele rechemau din viața Elenei, scene plăcute, cu vorbe dulci, cari răpeau inimile ascultătorilor. Servii toți plâneau și curtea răsună de gemete.

Corpul fu luat de femeii, scăldat, îmbrăcat, ca în zile de sărbători și depus pe masă în

salon. Elena păstrase frumusețea formelor ei cu espresia de fericire. Cine o vedea, credea că dorme. Pe cap îi pusese o cunună de camelii albe, pe pept o cruce mare de briliante. Imprejurul mesei aședară florile cele mai rari. Doi preoți citeau lângă dânsa.

Era mediul nopții. Totă lumea, chiar preoții, se duseră. Mórta era singură. Atunci Alexandru se duse să o vedă pentru cea din urmă oră. O mulțime de făclii de cêră erau aprinse. El merse drept la masă, alătură capul său de al ei, fața lui de fața ei și o sărută.

— Eū te am ucis, Eleno... Tu ai ȃis : „să mor pentru ca Alexandru să fie fericit!” și 'ți ai ținut vorba. Fii sigură că te voi ũ urma curând... Te am ucis, suflet nobil... și de acum viața pentru mine este o greutate... O singură fericire îmi mai rămâne, ca țêrânele nòstre să odihnescă în același mormânt. ȃia nuntêi este mâne, și mirêsa dorme pe patul morțêi!... Scólă, amorul meū, gâtesce-te pentru serbarea cununiei nòstre... Ospetii aștêptă... Tu ești îmbrăcată în costumul de mirêsă... Pentru ce dormi încă, Elena mea?

Esti ore supărată pe sclavul tău, o regina vieței mele? Am făcut ceva care nu'ți place? Iți cer iertare... Altă dată, când tu erai supărată, și amantul tău se ruga să'l ierți, tu îi întindeai mâna, îi surîdeași cu fericire!... Acum mâna ta nu se întinde, buzele tale stați nemișcate!... Ce crimă ai făcut tu, ca acela ce te iubea mai mult de cât viața, să te omore, dulcea și grațioasă mea! Tu erai tânăra și frumoasă, dar mâne nu vei mai fi nimic!... Pentru ce s'a născut atâta frumusețe, atâtea grații, dacă a doădi sunt urzite să se scuture?... Unde este acea suflare dulce ce anima corpul ei grațios?... Viața... viața nu a fost ore de cât rezultatul unei organizații materiale?... Aruncați cărțile, închideți școlile, și voi, doctori în bugeturi, spânzurați-vă, căci sunteți niște șarlatani!... Fericite încă acela ce mai poate crede!

Alexandru auzi afară un șgomot. El tăcu și sărută gura Elenei.

— Iecă cea din urmă sărutare! — șise el.

Casa se învârtea cu densusul. El cădu în genunchi.

Intr'acest timp o femeie apăru în sală.

Când Alexandru o vădu, strigă :

— Este un vis... nu póte fi Zoe!...

— Te încelî, eũ sînt, — r spunse Zoe...

Viũ s mî cer iertare de la acest corp...

— Tu aici?... Fugî... fugî... nu te atinge de acest loc sacru!... Prezența ta aici insultă acest corp nobil... Fugî!...

— Alexandre! —  ise Zoe. — Dumne eu primeșce pe cel ce s'a c it... Chiar crimele se iartă... Tu e ti mai sever de c t providența... Ochiî mei sunt înecați de lacrimi  i inima mea de durere... Lasă-mă să cer iertare acestuî corp ce am ucis... C t pentru tine,  ciũ c t ai iubit'o,  ciũ c t suferî.. Dar ceea ce s'a dus, nu se mai póte întorce... Pl ngî, dar nu uita că trebuie să tr ie ci. Ast-fel a voit ursita!.. Viața încă póte să 'ți surîdă... Lumea e tot aceea... Elena e m rt ... dar sórele n'a pierdut nici o rađ  de lumină, cerul nici o stea, pământul nici o flóre... Plăcerile sunt încă pe ghirlanda vieței.. Amorul r m ne tot-d'a-una t n r, tot-d'a-una fraged.. Nu te abate!...

Alexandru o privi cu ni ce ochî mari..

— Fugî, fugî! — strigă el. — Simț că

mânia mă turbură !... Pot să te omor lângă acest corp.

Omórá-mě... dar lasă-mě mai întěiú să cer iertare păcatelor mele.

— Fugi, fugi ! — țise Alexandru, nu insulta acest corp !...

Zoe stăruind încă, Alexandru o împinse cu furie afară...

După o oră Zoe se înturna la București. Ea era palidă și abătută. Căința sguduise adânc conștiința ei.

Elena se înmormântă în țiuă de maiú întěiú, țiuă destinată pentru nunta ei. Mamăsa și Caterina fură cu greú smulse după siriul mórteii când o puseră în pămênt. Elescu nu se vėđu în țiuă aceea... Caterina tremură pentru dênsul. Ea cređu că se ucisese.

A doa ții la revêrsatul zorilor un om plângea îngenuchiat la mormêntul Elenei.

O femeie têneră cu trandafirî în mână, veni la cea-áltă parte a mormêntului, depuse florile și începu a plânge. Alexandru o vede, o recunóșce.

— Maria !— țice el. — Fata de la Brebu...

— Eū sînt! r spunse ea cu ochii plini de lacrimi.

— Recunoșcința n'a perit încă din lume! — esclamă Alexandru. — Fii binecuv ntată, copila mea!

El îi d te o pungă plină cu aur,  ic ndu'î s'o împarț  la săraci, apoi plec .

In t te diminețile un nou m nuchi  de trandafir se găsea pe morm ntul Elenei. Nimeni nu șcia cine 'l depune.

Trecuse o lună de la mórtea Elenei.

Alexandru era neconsolat. Amicii lui căutară să 'l distreze, dar nu isbutir . El devenea din ce în ce mai trist.

Intr'o  i Caterina trimise să 'l cheme.

El se duse.

— Ia acest pachet, — îi  ise ea. — Elena mi 'l-a încredințat c nd trăia, ca să ți'l da .

Alexandru primi pachetul și mulțumi, apoi  ise Caterinei :

— Am o misie de împlinit... Trebuie să

îmi spuî ca unui părinte. Este vre-un june care îţi place?

Caterina roşi.

— Trebuie să'mî spuî ca unui părinte! — repetă Alexandru.

— Da, — răspunse Caterina.

— Nu te întreb cine este; sînt sigur că Caterina nu pöte iubi de cât un om ce merită... Iécă dar un act: este zestrea d-tele de dece miî de galbenî... actul este întărit de tribunal... baniî depuşî la tribunal.. Când va fi trebuinţă, îî vei lua. . Acésta e voinţa Eleneî...

Alexandru lăsă actul şi plecă.

A doa ñi trimise Caterineî trusoul cumpărat pentru Elena, cu un bilet:

„Pentru domnişóra Caterina de la sora eî Elena.“

Elescu se închise a casă şi desfăcu pache-tul de la Elena. Era o buclă de păr, lacri-mile îl îneacă.

După ce împărţi o mare parte din averea luî pentru bine-facerî. Elescu se decise să plece din ţeră. A plecat de doî anî. De doî anî nu şcie nimenî ce a devenit. Un ñiar de la Martinica anunţa în acea parte a lumeî pre-

sința unui român. Este un an de atunci. El nu a scris la nimeni, nu a tras nici o poliță... ceea ce lasă să se creadă că a perit prada frigurilor galbene saū în resboiul din urmă între statele Americiei.

F I N E .

TABLA DE MATERII

	<u>Pagina</u>
Scrisóre către editor.	3
I. Maiü întâiü la țeră	5
II. Noi veniți	19
III. Cina	45
IV. Nóptea.	59
V. Elena	67
VI. Cérta	71
VII. Plimbare	89
VIII. Cererea în căsătorie	101
IX. O patimă noă	107
X. Intrigantele	119
XI. Corespondență	125
XII. Ranu	144
XIII. Gelosie	149
XIV. Ranu se descoperă	159
XV. O întâlnire	163
XVI. O călătorie	173
XVII. Stafia	227

XVIII. O noă întâlnire	237
XIX. Cel din urmă act al comediei.	255
XX. Ducerea în capitală	259
XXI. Intorcerea la Fănesci.	279
XXII. Iar la Bucuresci	289
XXIII. Maria	297
XXIV. Cursă	305
XXV. Banchetul	315
XXVI. Duelul	341
XXVII. Schimbarea de coafură.	349
XXVIII. Intorcerea	363
XXIX. După mörte	397

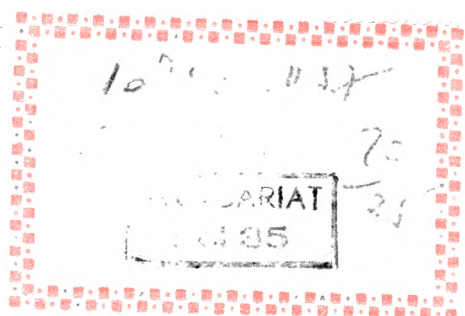
EDITURA

TIPO-LITOGRAFIEI DOR. P. CUCU

POSEDA URMATOARELE ROMANE:

Miserabili , de <i>Victor Hugo</i> , ilustrat	Lei 20.-
Dramele Parisului , 24 volume	30.-
Rocambol , (urmare)	6.-
Eugenia , Impărătesa Fran- ciei, 4 volume	10.-
Isabela , Regina Spaniei, 4 volume	10.-
Caterina Cornaro , Regina Ciprului, 4 volume	12.-
Bastardul , (urmare), 2 volume	6.-
Misterele Berlinului , sau <i>crima, citiul și amorul</i> , 3 volume	8.-
Ion Sobiesky , Regele Poloniei, sau <i>Orba din Skiras</i> , 3 volume	10.-
Higiena și fiziologia căsăto- riei , istorie naturală și medi- cală a bărbatului și femeii căsă- torii	5.-
Venera fecundă și calipe- dică , roman original de <i>Gr. H. Grandea</i>	2.-
Codul manierelor elegante	2.50
Povestea vorbeli , de <i>Anton Pan</i>	2.-
Carte de Bucate , coprin- dând bucatăria Română, Germană și Francesă	2.50
Brutu , tragedie, scriere postumă, de <i>Heliade Ră- dulescu</i>	2.-
Junetea Regelui Hen- ric , 4 volume . Lei 12.-	

20
2

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.
Please return promptly.

